

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Libellvs De Angelo Cvstode R. P. Francisci Albertini Soc.
Iesv Theologi**

Albertini, Francesco

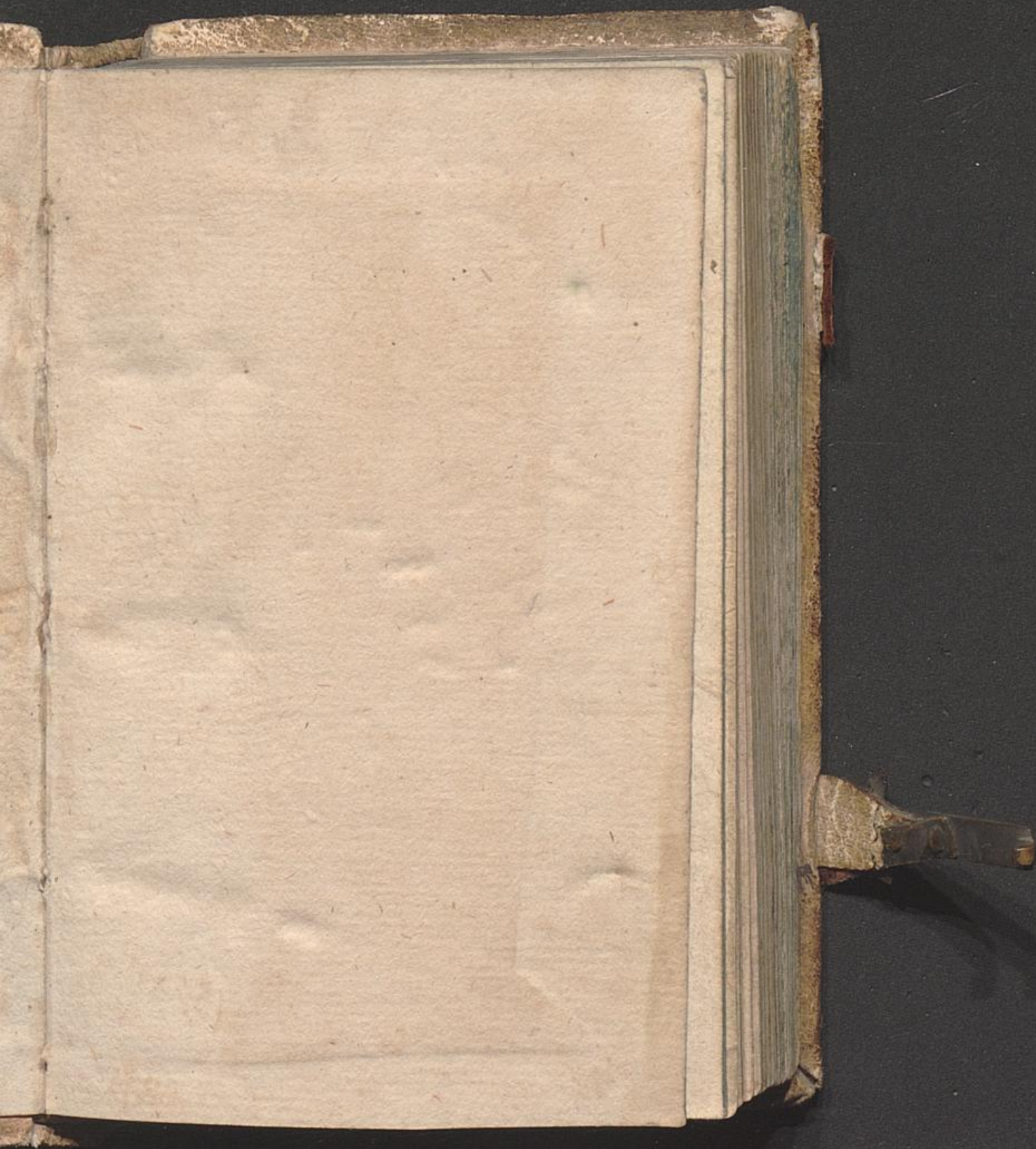
Coloniae Agrippinae, M.D.C.XIV

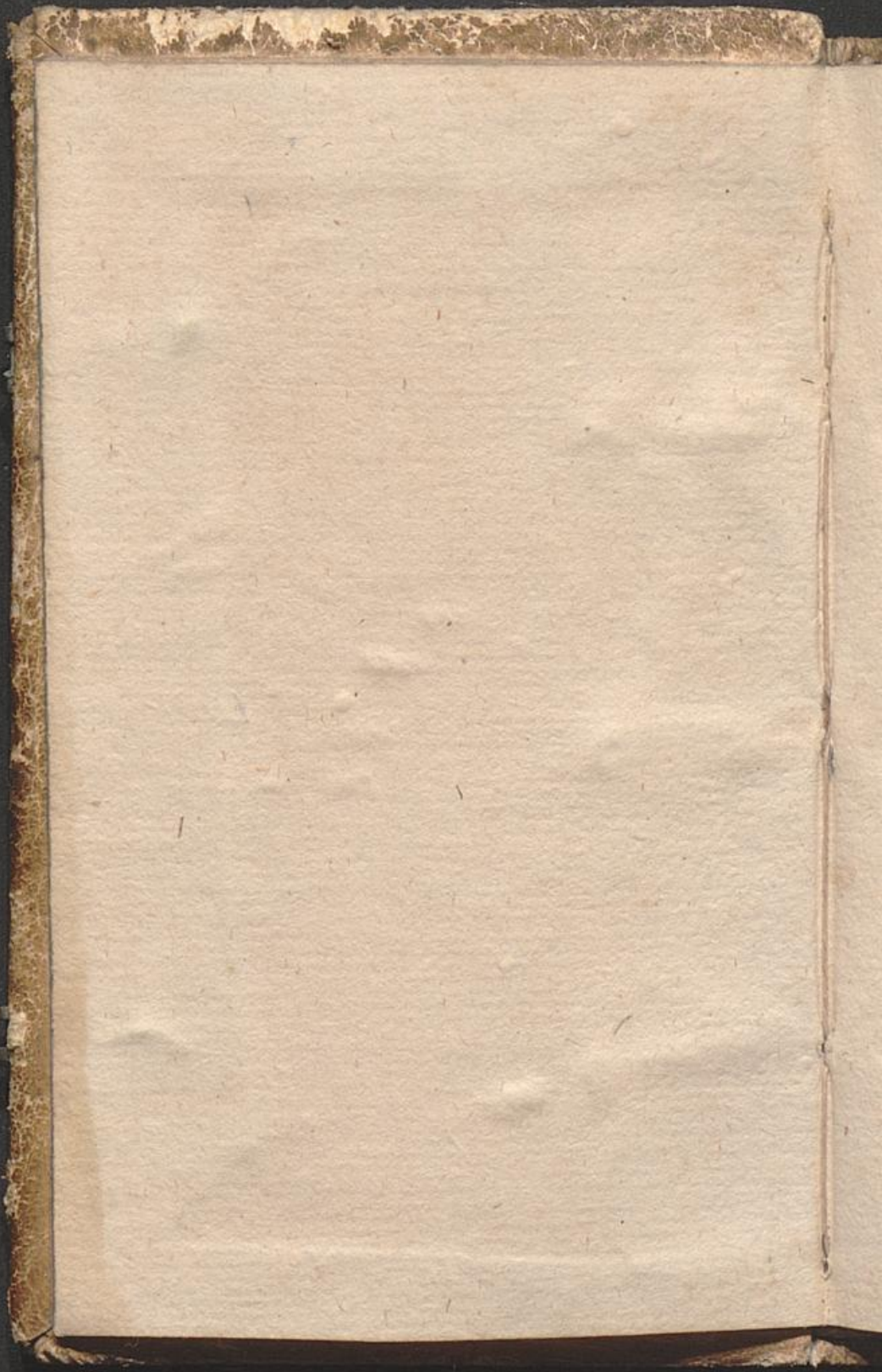
[urn:nbn:de:hbz:466:1-46785](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46785)

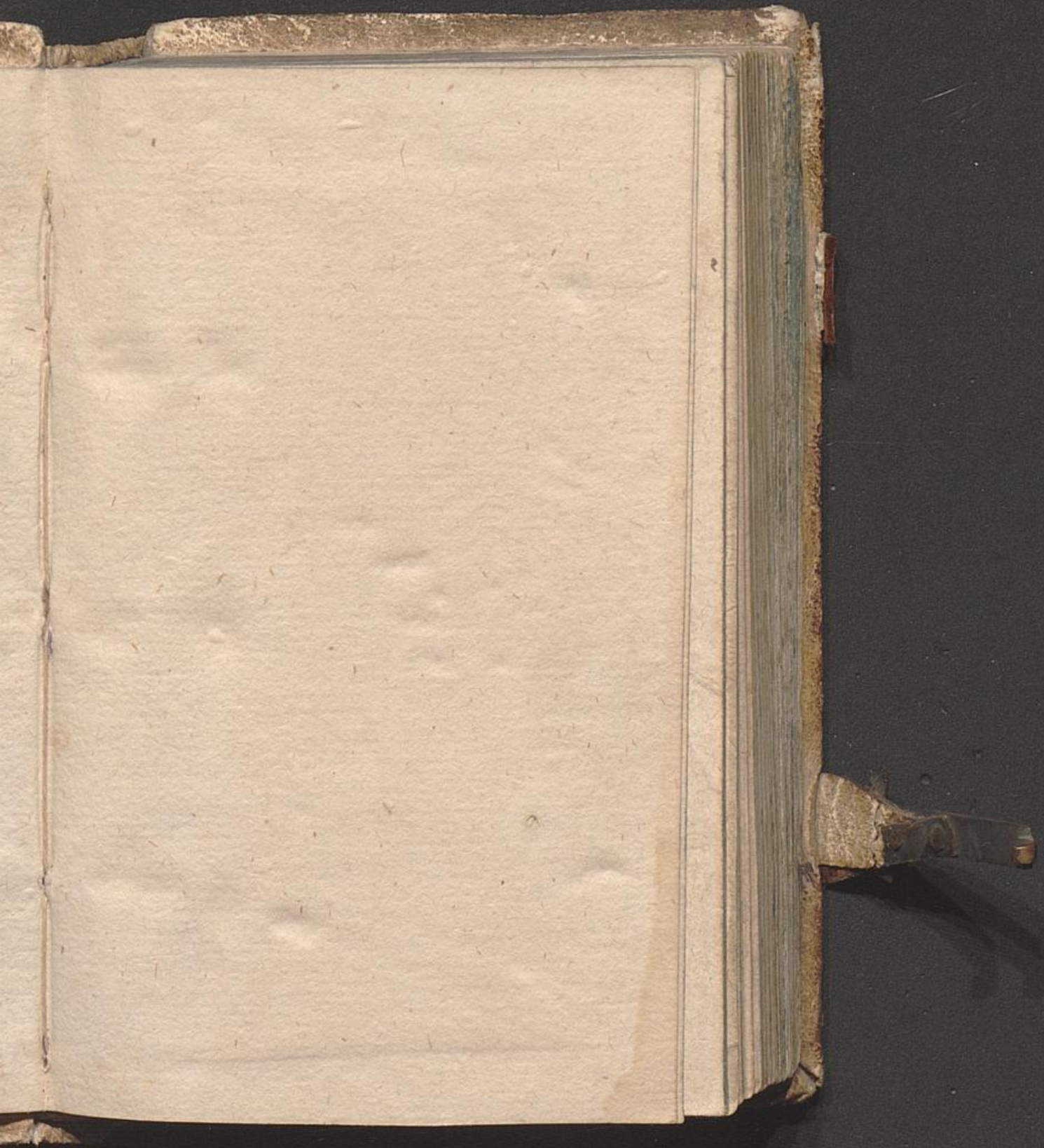

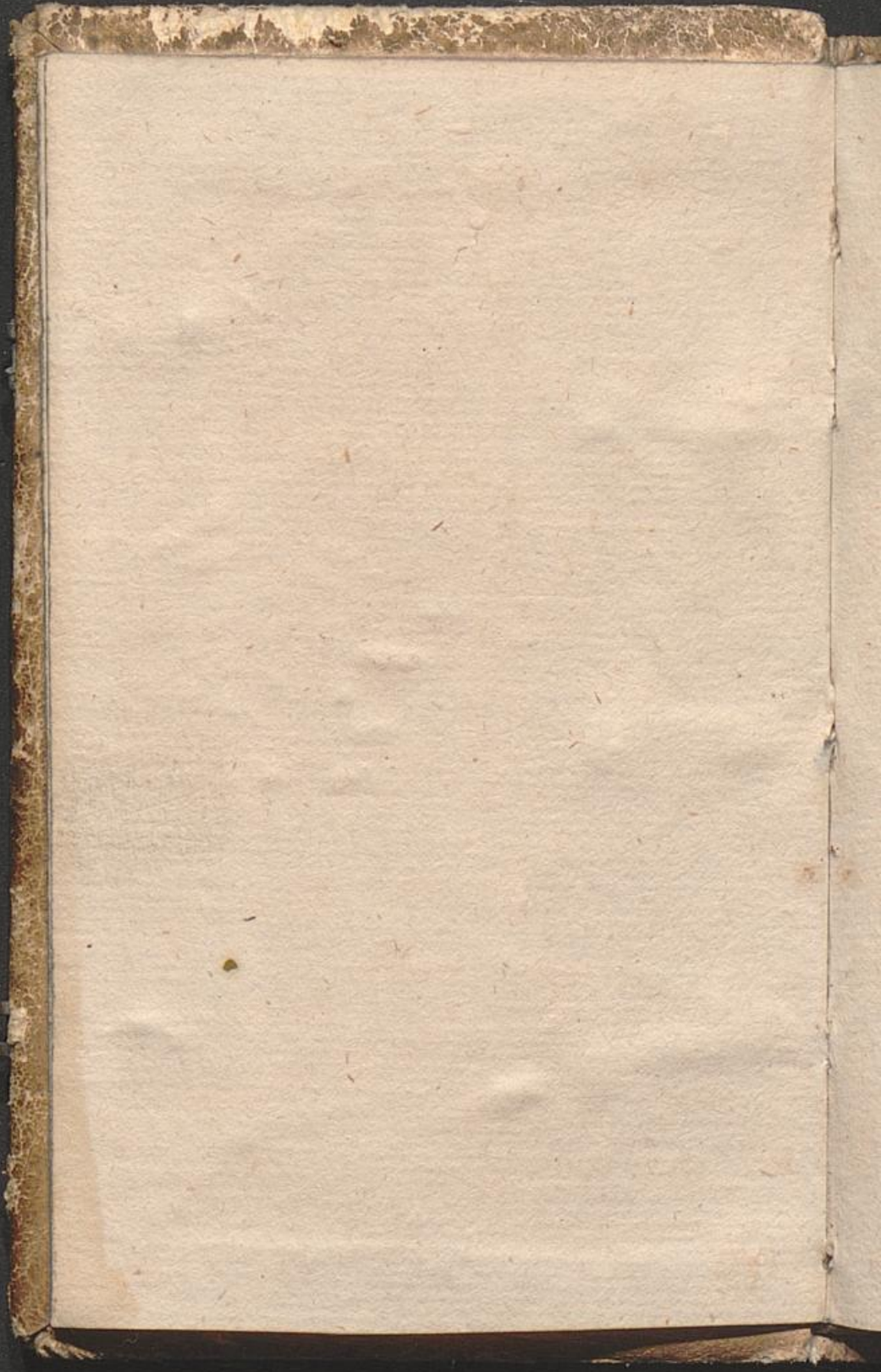
Th. 276 1/2

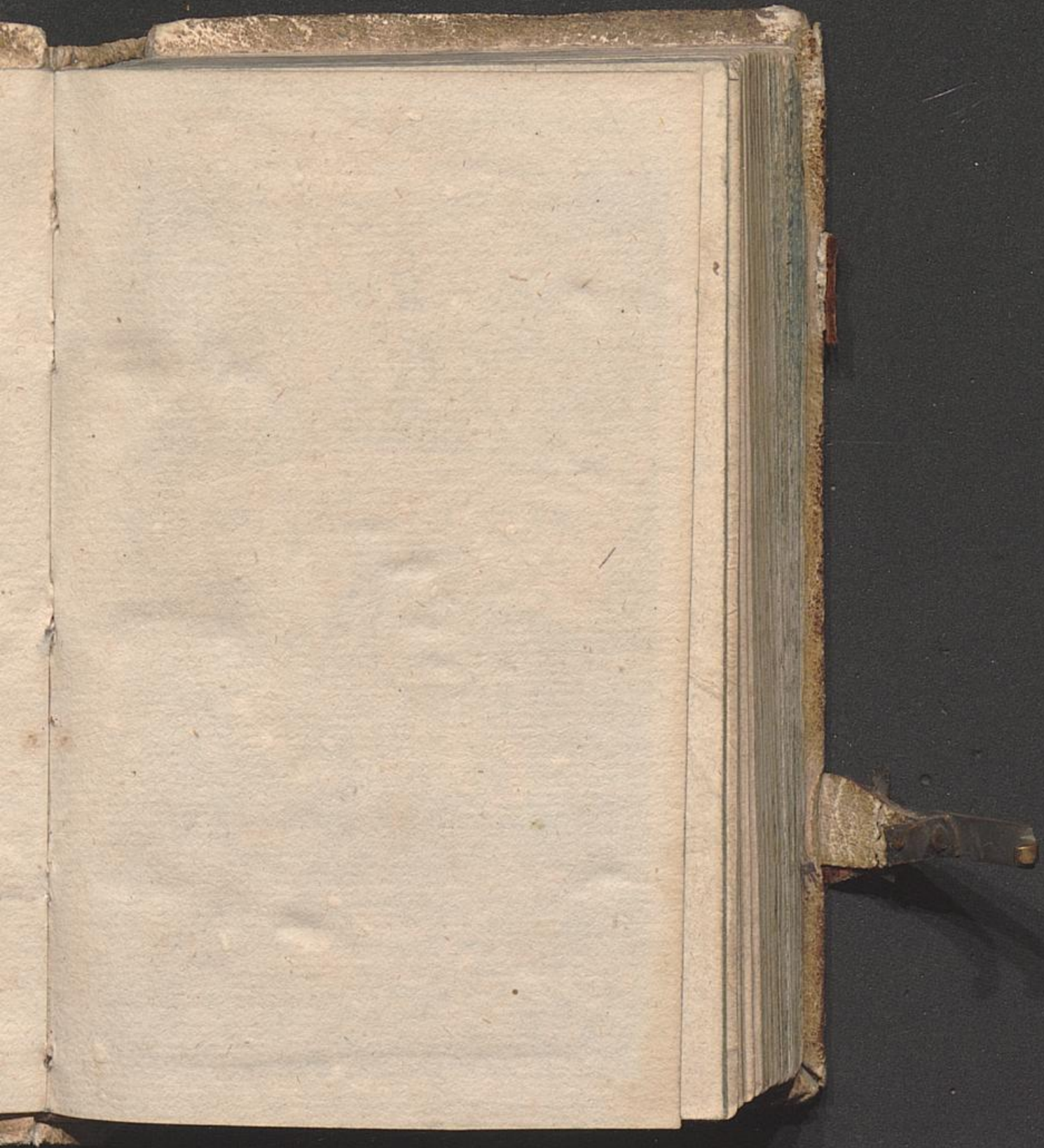
f. III
r.

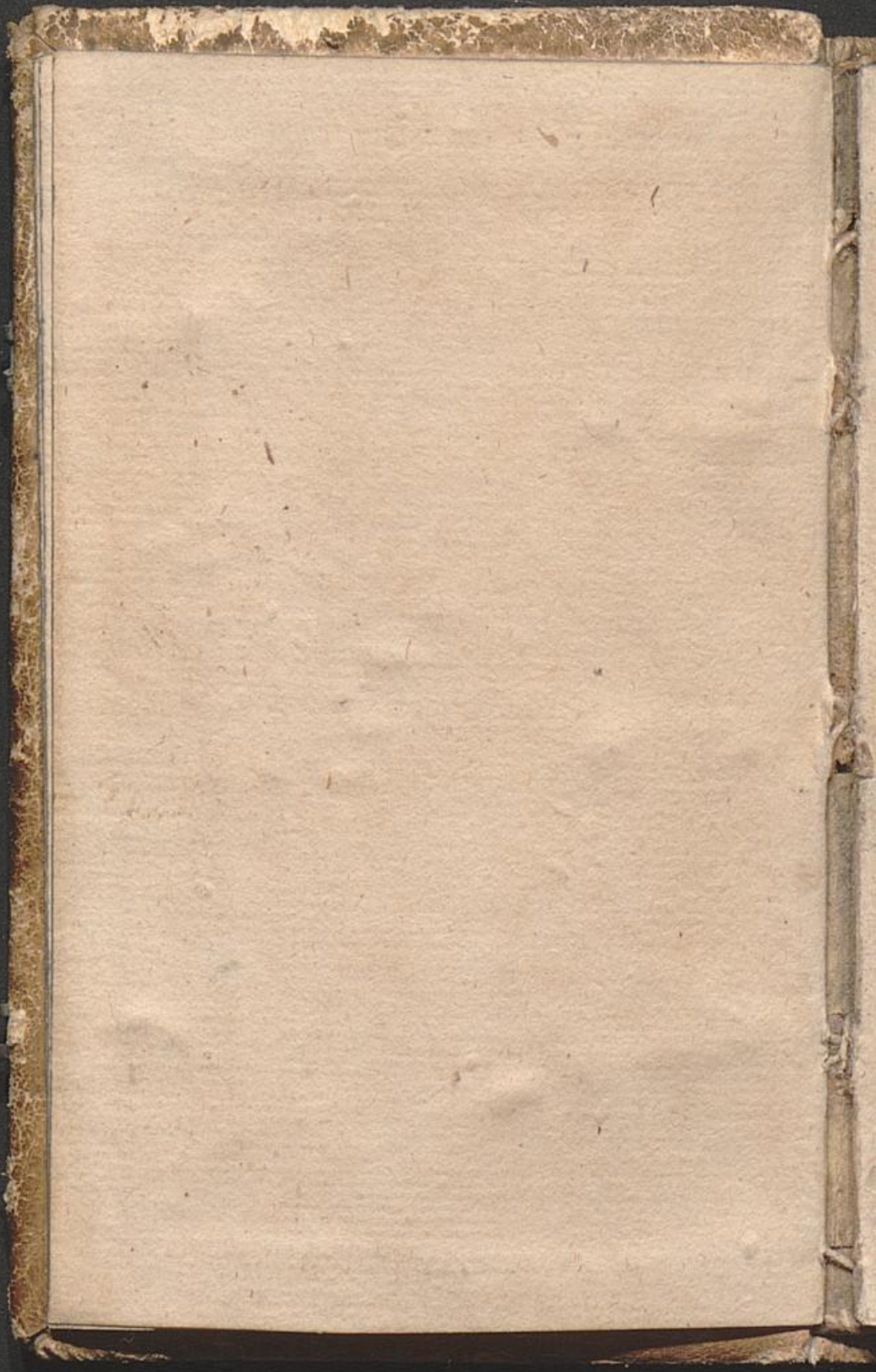

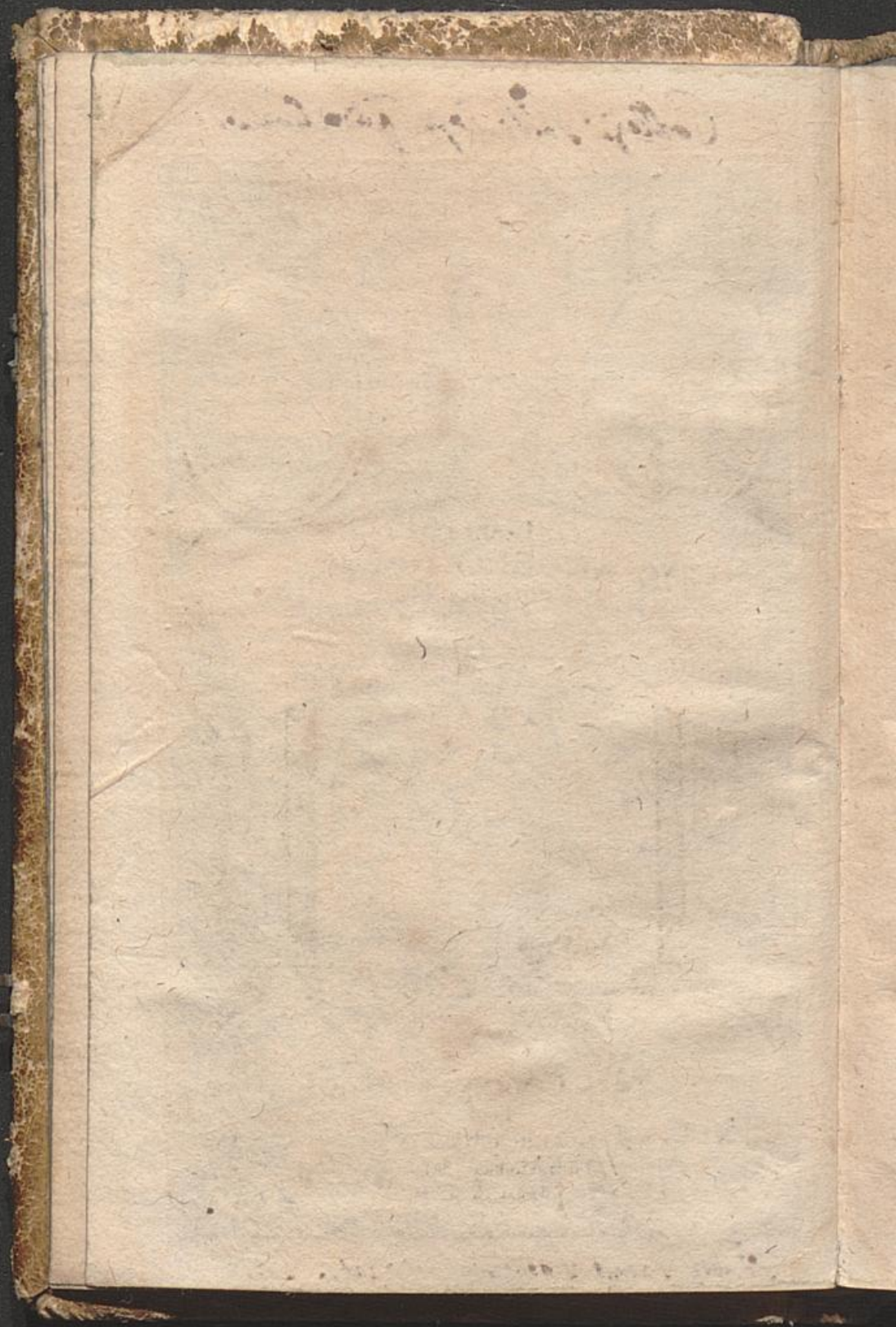

Collegij Socij. i. e. p. paderbornae.

Liber Domus Probationis sollicitatis IESV

LIBELLVS
DE ANGELO
CVSTODE,

R. P. FRANCISCI ALBERTINI
SOC. IESV THEOLOGIS

BENEFICIA, APPARITIONES,
Miracula SS. Angelorum continens

IN GRATIAM SODALITATIS AN-
gelicæ latinè ex Italico editus.

*Editio secundâ recognita, Litanij & orationibus ad
SS. Angelos aucta.*

Accedit seorsum officium S. Angeli custodis, mandato
S. D. N. PAVLI Papæ V. à sacra rituum congrega-
tione recognitum ac emendatum.

COLONIAE AGRIPPINAE,
Apud IOAN. KINCKIVM sub Monocerote,
ANNO M. DC. XIV.

PSAL. XC.

*Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te
in omnibus vijs tuis.*

In manibus portabunt te, &c.

S. Bern. super eundem Psal.

*In quouis diuersorio, in quouis angulo, nec au-
deas illo presente, quod me vidente non auderes.*

INTERPRETIS
AD ANGELICAM
SODALITATEM

PRAEFATIO.

VANQVAM ea est ex vnâ parte
coelestium spirituum potestas
ac dignitas, vt nullis (humanæ
dicam? an etiam Angelicæ?) e-
loquentiæ viribus explicari queat, ideoque
tacitâ admiratione potiùs, quàm tenui sermo-
ne veneranda esset, cum ineffabilibus mysteri-
is, inquit Gregorius nulla res magis quadret,
quàm silentium: Quia tamen eorundem, quæ
in mortales collocant, beneficia, contrariâ
methodo celebrari postulant, & quo fidelius
prædicantur, hoc de die in diem sensibiliùs in-
crebrescunt; non inanem operam me positurû
credidi, si præsentem libellum, id est medul-
lam selectarum aliquot concionum R. P.
Francisci Albertini, quas de Angelis con-
fecit ex peregrinâ in Latinam linguam con-
uerterem.

Tantò autem ad huiusmodi lucubrationem
paratius accessi, quantò sanctior eluxit zelus
hinc quidem Beatissimi Pontificis nostri Pauli

(:) 3 V. qui

P R A E F A T I O.

V. qui nuper proprio instituto officio ac Missa Kalendis Octobr. annuè celebrandâ Angelicæ Custodis memoriam foelicissimè renouauit: Inde verò Angelicæ congregationis vestræ, quæ compluribus abhinc annis simile Enchiridion idcirco requisit, ne tenera adolescentiorum ingenia, quorum inexplebilis cupido est cœlestium mentium condiciones resciscendi, cogerentur mare Scripturarum adire, adeoq; angusti oris vascula, vt cum Fabio Quintiliano loquar, superfusa humoris copia obruerentur.

Ac sanè si in sacri Codicis lectione virorū etiã literatorum ingenia deficiūt, quis iuueniculis hisce suadeat, vt Custodum suorū naturam inuestigare volētes inaccessibile Scripturæ montē tentent; ac non iustiùs exēplo Moyfis imbecillitati eorum per humanæ interpretationis methodū condescendat? Si diuinæ Literæ ab ipso earū Authore solidi panis vocabulo designari solent, num quis illas, priusquã fregerit molueritq; lactentib⁹ adhuc paruulis Christi apponat? Nemo suspicor, nisi desipit.

Hæc igitur ratio, cur præsentem tractatullū stylo nec elato nec fucato, luculento tamen, & quantum fieri potuit ad Christianam simplicitatem composito ex Italicâ linguâ Latine
trans-

P R A E F A T I O.

transcripserim, de fructu ad eò non sollicitus, ut pollicear mihi deinceps pusillos quoq; Religionis nostrę tyrunculos intellecturos, quid Angel^o custos sit; in terrena videlicet peregrinatione iucundum vehiculum, & obsessę animę inexpugnabile munimentũ; socius in labore, refrigerium in calore; succursus in periculo, leuamen in lapsu, illuminator mentis, protector corporis, minister iustitię, & dispensator gratiã; supernarumq; omnium benedictionum distributor munificentissimus. Proinde recenti eum timore ac dilectione culturos, atque interim illius etiam conserui sui memores fore, qui totũ sese Angelicę cõgregationis obsequio mancipauit. Valet.

Coloniã Vbiorum, ipsa decollationis S. Ioannis Bapt.

1612.

(:) 4

CARMEN

CARMEN AD
ANGELVM CUSTODEM.

ANGELINI GAZAEI BELGAE
ESOCIETATE IESV.

Angelè mi, bone dux animæ, bone mentis:
Achate,

Quo sine non possum viuere; nolò mori,
Ausim ego. Progenies lutea, & mera pulueris vrna:
Tecum natura cælite, pauca loqui?

Tu mihi cum primum vita iubar editus hausi,
At istes vita iussus es esse mea..

Iussus es infan-tem, puerum iuuenemq; virumq;
Atque senem, cura non abeunte, sequi.

Dum fleui in cunis dum sedi in matris in vulnis:
Sensi te lacrymas deminuisse meas..

Dum cæpi genibus niti, dum verba creare:
Non satis experto dimidiata sono,

Per te molle genu cæpit solidescere nodo,
Per te lingua suis est animate rotis..

Sæpe fui sorbendus aquis, sæpe igne vorandus;
Sed timuere tuas ignis & vnda manus.

Sæpe sub incautis nutricibus extinguendum,
Me tua surripuit prouida cura mei..

Esto: dies abeant, menses moriantur & anni,
Anne putas simili lege peribit amor?

Viuit

Viuit amor longum, longum comes optime viuet.
Qui semper tibi me, te mihi iunxit amor.
Angele mi, bone dux anima, bone mentis Achate
Quo sine non possum viuere, nolo mori,
Fac viuam caelo gratissimus, utilis orbi,
Contentus paruo, despiciensq; mei.
Dumq; preces fundo, calatho bonus excipe suas,
Ex his Angelica confice ferta manu,
Et porta in caelum, & caelo partitor in omnes,
Prima Deo, superis dona secunda ferens.
Si fors & precibus lacrymas interpluo paucas,
Fac placeant pauca pumicis haec lacryma.
Si Sophia, si theologos tentaro recessus,
Largire ingenij pauca frustra tur.
Si bona pangendis in versibus otia fallam,
Prae cipe vt e vena diuitiore fluant.
Dum loquor, arte meas sic interiungito voces,
Ne ladant superos, terrigenasque grauent.
Dum taceo, moresq; mei vultusq; loquantur,
Daq; legi in media fronte, modestus homo est.
Angele mi, bone dux anima, bone mentis Achate,
Quo sine non possum viuere, nolo mori,
Si comedo, nunquam plenus cor uiua recedam,
Vt cito pulsa, cito sit reuocanda fames.
Si bibo, per siccas ita dent se pocula venas,
Vt nullam menti vim malesana ferant.
O caue ne titubem & videam per inane geri res,
Deluretq; suis ebria lingua vijs.

*Si lusu vires renotto, curasq̄, leuaffo,
Fac ludus metae prosperioris eat.
Velle aurem, si transgrediar data tempora lusu,
Corripi, transfiliam si sine more modum.
Si, quā pratero, vult tegula linguere tectum,
Dic, sistat, dum me praterijse scias.
Si cœlum terra iratum sua fulmina vibret,
Excipe, nam maior fulmine dextra tibi est.
Si mare conscendo, mare formidabile nautis,
Fac vt pacifica net mihi linter aqua.
Angele mi, bone dux anima, bone mentis Achate
Quo sine non possum viuere, nolo mori,
Fac hostem me delicijs, fac honoribus hostem,
Ne plus hac rerum tenuia stultus anem.
Fac vt diuitias nolim preponere cœlo,
Ne pro tam certis tam male certa velim.
Non sim de tetricis, non sim de magna professis,
Non cupiam, de me prædicet orbis, Hic est.
Pone meas, si fortè volunt vlciscier iras;
Semper sim placida, cultor amicitie.
Si me luctus edet putrem illi deijce dentem,
Et prohibe vt curas, vlcera mentis, alam.
Dum lasi fuerint anni, dum in fronte senectus
Describet rugas, inficietq̄, comas.
Sit mihi mens sceleris pura, et sæcunda bonorum,
Nec doleam irreduces praterijse dies.
Tum velut è specula (si fors malus afforet hostis,
Si fors occultas cuderet insidias)*

Ange-

Angele mi, bone dux anime, bone mentis Achate,
Quo sine non possum vivere, nolo mori,
Sappetias affer, fraudes expunge malignas,
Quas in cœlituum dedecus ille creat.
Si mala mors paret exitium, nondumq; parato
Immineat, juris insidiosa meis;
Punge aurem mihi, conclama, Gazæ parator,
Post aliquot soles mors tibi dicet, obi.
Tūc ego præcipientes lacrymas rupto aggere fundã,
Tersuras nostræ crimina pigritia,
Tersuras, si vel tenuis pulvisculus adsit.
Qui fieret Magnis nausea cœlitibus.
Tum Satana dices, I longum perditæ prædæ,
Prædam modo non est vnguis ista tuis.
Inferni Lupus ille, siti sitentior ipsa,
Circumeat frustra, desperatque siti.
Indignans fremat, & dentem sub dente fatigans,
Deoret invidia præmia digna sua.
Reddam nature, communis debitor eris,
Ultima; in arvitrium flebile mortis iens.
Tum duce te, nihil aut minimum debebim' igni,
Fas erit ex templo dicere, Transimus.
Iungetur Superis Animus, magis aureus auro,
Hausurus pleno gutture delicias.
Angele mi, bone dux anima, bone mētis Achate,
Te sine non possum vivere, nolo mori,
Da vocemq; oculūq; animumq; manūq; volabo,
Et mox ad Superos te comitante ferar.

PRIVILEGIUM.

CVM ex mandato Sacræ Cæsareæ Maie-
 statis, omnibus & singulis Typographis
 Bibliopolis, ac alijs quamcumq; librariam nego-
 ciationem exercentibus, serid firmiterq; inhibea-
 tur, ne quisquam libros ullos à Societatis nostræ
 Patribus hactenus editos, aut in posterum eden-
 dos intra sacri Imperij regnorum & dominiorum
 suæ Cæs. Maiest. hereditariorum fines simili, a-
 liouè caractere, aut forma, siue in toto, siue in
 parte recudere, vel aliò recudendos mittere, aut
 alibi etiam impressos adducere, vèdere & distra-
 here, clam seu palā citra supradictorum Patrum
 consensum, ac testimoniū audeat, vel præsumat:
 Ego HENRICVS SCHERENVS So-
 cietatis Iesu per Rheni Prouinciam Prouincialis;
 Cōcedo IOANNI KINCKES facultatem excu-
 dendi Tractatū de Angelo Custode, lucubrationib⁹
 R. P. Francisci Albertini Soc. nostræ Theologi per
 Soc. Neap. in lucem ex Italicis latinè editum. In
 quorum fidem hoc ei testimonium manu nostra
 subscriptum, & sigillo munitum dare volumus.
 die. 8. Ian. Anno. 16. 3.

Henricus Scherenus.

TRA-

I
TRACTATVS
DE ANGELO
CVSTODE.

CAPVT PRIMVM.

QVO PACTO HOMINES
*defendantur & custodiantur
ab Angelis.*

¶ T dignum aliquid de
Angelis efferam^o, lin-
guâ opus foret Ange-
lica, non tantum pro-
pter nobilitatem &
excellenciam naturæ ipsorum, quæ
longis quod aiunt parasangis hu-
manæ essentia & intelligentiæ hu-
militatem antecellit; verum etiam,
quia tot tantaque existunt beneficia
& fauores, quæ ipsis mediantibus
per diuinam nobis munificentiam
perpetuè communicantur, minime
vt humanæ linguæ illis enarrandis
aut describendis sufficiant. Atque
ita affirmare licet, non alia viâ de-
A uenisse

2 DE ANGELO

uenisse nos in cognitionem Angelorum, quam per beneficia, quæ ab ipsis accepta Fideles tanquam manu apprehensos ad eorundem notitiam deduxerunt, quia in diuinis paginis non inducitur mentio sanctorum Angelorum, nisi occasione alicuius nobis præstiti beneficij; Tanta autem huius veritatis certitudo est, mortales scilicet Angelorum ministerio, è multiplicibus malis ac periculis liberari, vt doctores communiter recipiant eam quasi propositionem de fide, quâ de re nemini dubium esse potest, si testimonia scripturæ huc spectantia, probè considerarit: Angeli erant, qui

Gen. 19. Loth hospitem suum eripuerunt ex incendio Sodomæ: Angelus Raphael sanauit Tobiam, & liberauit Saram filij coniugem à dæmonio. Petrum Apostolorum principem, cum ab Herode in cæcum carcerem detrusus esset, eductum legimus manu Angelica. Propheta Regius totum nonagesimum nonum Psalmum, ad spem ac solatium afflictorum

Gen. 19.

Tob. 12.

Act. 12.

CUSTODE. CAP. I. §

Etorum composuit, atq; vt plenior
 fiduciam illis ingerat, quoniã,
 inquit, *Angelis suis mandauit de te,*
vt custodiat te in omnibus vijs tuis,
in manibus portabunt te, nè fortè of-
fendas ad lapidem pedem tuum. Quæ
 verba ad spem & amorem excitan-
 dum efficaciora excogites? & quan-
 to animo hominẽ vel in grauissimã
 tribulatione ac discrimine esse con-
 uenit, qui talẽ tutorem & custodem
 iuxta se habet, cui iussu Dei incum-
 bit, die noctuq; pro salute com-
 mendatæ sibi animæ excubare? Præ-
 clarissimum huius rei exemplum
 suppetit. Cum Propheta Elisæus
 exercitu Regis Syriæ circūdaretur,
 Giezi discipulus, vt Bernardo pla-
 cet, aut alius quispiam ministrorum
 ipsius, vehementer pauere & animo
 cōsternari cępit: Propheta animad-
 uersã pueri trepidatione, *Noli ti-*
mere, inquit, *plures enim nobiscū sūt*
quã cum illis, cōtinuò igitur is ocu-
 lis diuina dispēsatione illuminatis,
 montẽ plenum curuũ & equorũ in-
 circuitu Elisæi conspicatus est; le-

*Exemplum
 Elisæi.
 4. Reg. 9.
 Bernar.
 serm. 34.
 in Cant.*

A 2 giones

4 DE ANGELO

giones nimirum caelestium Angelorum, qui ad defensionem ipsorum desuper aduolarant. Itaque tam fida societate, & potenti Dei exercitu cincta anima nostra secunda consistere, nec quicquam formidare potest; & horsum explicat D. Bernardus textum Cantici Canticorum, *Equitatus meo in curribus Pharaonis assimilauit te amica mea.* Anima, inquit ipse, nusquam est sine Angelorum custodia, & ne dixeris in corde tuo, *ubi sunt? quis eos vidit? vidit eos Propheta Eliseus, & fecit, orando, ut videret etiam Giezi: tu non vides, quia non es propheta, nec puer Propheta.* Vidit Patriarcha Iacob, & ait, *Castra Dei sunt haec.* Vidit & Doctor gentium, qui dicebat, *Nonne omnes administratorum spiritus.* Ergo Angelicis suffulta ministerijs, & superno stipata agmine sponsa incedens, *similis est equitatus domini.* Et Sanctus Gregorius Nyssenus in explanatione eiusdem capituli Cantico-

Gregor.

Nyss. 0- rum dum proponit primam difficul-
rat. 3. is tatem, ut, quo pacto sponsa copari

can.

rari

CYSTODE. CAP. I. 5

rari potuerit equitatu Dei contra
currus & exercitum Pharaonis, cū
certum sit, Deū oppressisse Aegyp-
tios, non turmis equitum, sed flu-
ctibus maris rubri, docet, factum
id fuisse virtute inuisibili, quā eius-
modi miracula in aquis edidit, vt
Israëlitis elabētibus, hostes inuol-
uerentur: explicans porrò, quænam
inuisibilis hæc virtus fuerit, nomi-
nat ingentem exercitum Angelorū.

Hanc autem, subiungit, non nisi An- *Abac. 3.*
gelorum exercitū esse arbitramur, de
quo vates ille inquit, Ascendens in e-
quos tuos & equitatus tuus salus est.

Et D. Hieronymus verba propheta-
ca Esaiæ. Adducent fratres vestros de *Isa. 66.*
cunctis gentibus in equis, & in qua-
drigis & in lecticis ad montē sanctum
meum, exponit de Angelis dicens,
diuersi generis vehicula, ministeria
intelliguntur Angelica. His equis
& curribus Elias raptus est, & Eli-
saus se seruari, nescienti puero de-
monstrauit. Et Zacharias vidit in
nocte equos rufos, nigros, varios &
albos, & dixit, qui sunt isti Domine

6 DE ANGELO

mi? & ait Angelus, isti sunt quos misit Dominus ut perambulent terram. Exercitus hic equorum, & multitudo curuum (inquit angelus ad Zachariam) sunt cœlestes spiritus, qui in omnem orbis partem à Deo emittuntur. Eisdem Ioannes Apost. in Apocalypsi vidit discurrere per totam terram. Sic igitur ex dictis manifestè concluditur, quod initio posueramus, homines in necessitatibus suis per bonos Angelos iuvari ac propugnari. Imò omnes apparitiones Dei, quæ in sacris literis commemorantur, factas fuisse operâ Angelorum, qui eum representabant, nō eâ ratione solùm, quâ pictor imaginem à se pingendam adumbrat peniculo; sed assumptione corporum, ut iudicât sacri Doctores Dionysius, Hieronymus, Augustinus, & Gregorius, & declaratur ab ipsa Scriptura: cum enim in Exodo dicatur, Deum apparuisse Moyse, Stephanus in Actis Apostolorum, ut cuius vultus præ se ferebat splendorem Angelicum, quo popu-

Omnes
apparitiones
Dei factæ
ministeria
angelorum.
Dion. ca.
4. hier.
1. et.
Hier. ad
tralat. 3.
Aug. 3.
de Trin.
cap. vlt.
Greg. in
prafat.
mor. c. 1.
Act 7.
Exod. 15.

CUSTODE. CAP. II. 7

populum ad deuotionem eiusdem
Angeli excitaret; eum qui Moyfi ap- *Exod. 20*
paruerat, dicit fuisse Angelum, qui
maiestatē Dei repræsentabat. quasi
hortaretur illos, vt erga Angelum
hunc gratos se præberent, cuius mi-
nisterio legem receperant. Tali ta-
men differentia, quod repræsentans
(Angelus) maiestatem Dei, aut per-
sonam aliorum sanctorum, induit
similiter speciem conformem qua-
litati personæ repræsentatæ: quan-
do autem non comparat vice alte-
rius, formam inuenis assumit vt
colligere est ex Hierarchia cœlesti
S. Dionysij Areopagitæ, & appari- *Cap. 12*
tione ipsius Angeli.

CAPVT II.

OMNIBVS PROVINCIIS,
regnis ac regionibus præcipuis vniuer-
si orbis, assignantur à Deo ad eorun-
dem custodiam certi
Angeli.

Qvæ admodū in ordinato re-
gimine particularib. officijs
A 4 pecu-

6 DE ANGELO

peculiares idem personæ præficiuntur, vt cuilibet facilius sit, impositam sibi prouinciam sustinere pariter sapientissimo Deo placuit Mundum hunc gubernari per Angelos, & elementis, corporibus, animalibus, prouincijs, exercitijs, ciuitatibus, regionibus, templis, sacris locis, & familijs Angelos protectores attribuit. Atque vt à primo exordium fiat, Angelos præfidere quatuor elementis, terræ, aquæ, aeri, & igni, ex Apocalypsi constat, *Angelus exiuit, qui habebat potestatem supra ignem, & alibi: Audiui Angelum aquarum,* quod pleriq; Doctores interpretantur ad hoc propositum, de concessa illi potestate aquas continendi aut effundendi. Et summatim ne singula enumeremus, sententia Augustin. Origenis, Nazianz. Thomæ Aquinat. & aliorum patrum est, res omnes corporales gubernari manibus Angelorum.

De animalibus insuper Angelis cura est: cum enim iuxta doctrinam supra-

*Angeli
custodes
elementorum.*
Apoc. 14.
Apoc. 16
Arg 3 de
Trin c. 4.
Orig ho.
13 in Nā.
Nazian.
erat 2
de Theol.
S. Thom
1. p q 113.
art. 2.
Et lib 3
con gent.
sap 83.

CUSTODE. CAP. II. 9

supradicti Thomæ rebus natura di-
uersis, diuersi quoq; vt eas dirigant
Angeli præfiantur, quælibet ani-
malium species proprium postulat
Angelum, cuius opera ab interitu
præseruetur.

De Prouincijs quod docemus cla-
rissimum est, & sentiunt cõmuniter
S. Patres, deputari ad gubernationẽ
illarum particulares Angelos, qua-
si Principes quosdam, vt egregiẽ de-
monstrat S. Basil. lib. 3. cont. Euno-
mium, vbi in hæc verba loquitur.
*Quod verò rursus sint quidam An-
geli vniuersarum gentium Præpo-
siti, Moyses nos per canticum docuit,
quando diuidebat Altissimus gentes,
quando separabat filios Adam, consti-
tuit terminos populorum suorum iux-
ta numerum Angelorum suorum, sic
quippe legit, quod exprimitur in
altera lectione, filiorum Dei. Et sa-
piens Daniel, subiungit, in visione An-
geli audiuit ipsũ dicentem, quoniam
Princeps Regni Persarũ restitit mihi
& ecce Michael vnus de Principibus
primis venit in adiutorium meum, &*

*Angeli
custodes
prouincia-
rum.
Vid. Pe-
rer. e. 23.
Genes.
Maldon.
cap. 18.
Matth.
Ians. c.
71. Con-
cord. Eu-
ang. Ba-
sil. 10m. l.*

DE ANGELO

ego remansi ibi iuxta Regem Persarum, & alibi, Princeps Græcorum veniebat. Et Angelos, qui ad defensionem Iacob domum suam repetētis præstò erant, *Castra Dei sunt hæc*, Hebræi tenēt, quemadmodum Totastus & Lyranus referūt, fuisse Angelos custodes regionis Syriæ, & Canaan quam Iacob peragrabat, ut ne discrimen aliquod, in terra cui ipsi præsidebant, incurreret. Neque verò provincijs duntaxat Angeli assignati sunt verum etiã exercitijs, ciuitatibus ac castellis, hoc sensu explicat Totastus locū Esaiæ, *Super muros tuos Hierusalem constitui custodes, tota die & nocte perpetuò non tacebunt.*

*Angeli
custodes
exerci-
tuum.*

Esai. 62.

Exemplū.

*Baron.
tom. 5.
ann. 400.
Socrat.
l. 13. c. 6.*

Supersunt etiam huius custodiæ effectus & exēpla clarissima, & inter cætera narratur in historijs Ecclesiast. Card. Baron. cū Gaina impius tyrannus magnā militū manū emisisset ad succendendū Palatium Constantinopolit. hiq; ut mandato parerent, in viā se dedissent, cōspectā fuisse numerosam aciē hominū
aspe-

CUSTODE. CAP. II. II

aspectu nō minus formidabili, quā
statura grandi; vnde cōterriti re in-
fecta regressi sunt. Omniū verò
sententia isti Angeli custodes erant.

Balduino Regi, cum exercitus ip-
sius angustijs viarū conclusus adeo-
que in periculo esset, nè deprehen-
si ab hostibus internecioni darentur,
ducem quendam incognitum ei ap-
paruisse scribunt, qui apprehenso
vexillo per aliam viam vniuersum
agmen deduxit Hierosolymā. Hinc
conijce, quanta deuotione Reges ac
Duces recurrere deceat ad Angelū
custodē, maximè hora p̄lij, & quan-
do cum inimicis terrestri aut mari-
timo certamine cōgrediuntur. Eodē
spectat, quod in libris Mach. scribi-
tur, vbi cum Lysias Iudæorū hostis
contra populū Dei bellū moliretur,
Machabæus re intellecta pariter cū
alijs militibus Deū multis lacrymis
orare cœpit, vt Angelum bonū ip-
sius auxiliatorem submitteret, arreptif-
que armis, vbi militū animos gene-
rosa exhortatione ad p̄liū inflam-
masset, inimicis instructa acie obuiā

Baldui-
num Rex.
Baron. 16.
12. anno
1144.

Exemplū.

2. Mach.

11.

progressus est; mox igitur apparuit procedens eos eques in veste candida, armis aureis, qui in signum victoriae: hastam vibrabat; quo conspecto, omnes laudare potestatem inuincibilis Dei, & confirmatis animis illustrem ab aduersarijs victoriam reportarunt.

Exemplum. Neque verò exempla hodiernae
Maffaeus ætatis defunt. Memoriae proditum est
lib. 1. hist. in historijs Indicis, Inuictissimum
Indic. Emanuelem Portugalliae Regem primariae nauis suae, quae ad Indias novum subactura orbem destinabatur, nomen dedisse GABRIELIS Archangeli; idque ut exercitus qui illa vehebatur ad expugnationem

Quid de- memoratae Indiae, non tam domi-
ceat face nandi cupiditate, quam desiderio
re milites seminandi Euangelium, protectione
reportan ne & custodia Archangeli illius frui
ses victo posset, qui primus Euangelicae re-
riam per- nouationis nuntiū inueterato mū-
acto pra- do inuexit. Præterea, si contingat
lio? milites potiri victoriā, gratias illi
Exemplū reddere meminerint, cuius fauore
Juditib. de hostibus triumpharunt. Talem
133.

gratitu-

gratitudinem generosa castissima-
 que Iudith testata est, quæ obtrun-
 cato Holoferne, cum victrix ex ho-
 stilib. castris regrederetur gratias
 corâ omni populo, occinuit sancto
 Angelo, tanquam gloriosæ victoriæ
 auctori, dicens, *Viuit ipse Dominus,*
quoniã custodiuit me Angelus eius &
hinc euntem, & ibi commorantem,
& inde huc reuertentem & reuoca-
uit me Dominus gaudentem in victo-
ria sua in euasione mea, & liberatio-
ne vestra.

Longè iustius deinde peculiare *Angeli*
 Angeli ad gubernationem sacrorû *custodes*
 locorum & Ecclesiarum destinati *Temporâ.*
 fuerunt. Quocirca docent Ioseph^o, *Ioseph. l.*
 Nicephorus & S. Hieronymus, pau- *2. & 12.*
 lō prius, quam Hierosolyma sub- *Niceph. l. 3.*
 uerteretur, auditas fuisse voces An- *hyst. c. 4.*
 gelorum, qui ad custodiam Templi *Hier. q.*
 adhibiti erant, dicentium: Migre- *8 ad He-*
 mus hinc. *di.*

Notum est præterea factum S. *Exempl.*
 Michaelis in mōte Gargano, ex quo *Bren.*
 cum taurus pastoris cuiusdâ in spe- *Rom. 81.*
 luncam fugisset, isque vt illum con- *Matij.*

A 7 fige-

figeret, sagittam emisisset; sagitta retorta in ipsum recidit sagittarium: & huius rei occasione didicerunt ab Episcopo loci, Sipontini incolæ, specum illum spectare singulariter ad custodiã S. Michaelis.

*Vibo B.
Gelrud.
Lansperg.
l. 4. c. 61.*

Refert Ioannes Lanspergius, Gelrudam Virginem conspexisse aliquot numero formosissimos Angelos, protectores templi cuiusdam.

*Angeli
custodes
Monasteriorum
& Collegiorum.*

Atq; hinc deducitur, quanta modestia ac veneratione in Ecclesia consistendum sit; & quã æquitate Paulus Apostolus foeminas hortat⁹ fuerit, ut ad reuerentiã Angelorum in templo præsentium capita obuelarent.

*S. Tho. 1.
p. 1. q. 113.
ar. 2. ad
primum.*

Ad hæc cuilibet monasterio siue Collegio Angel⁹ aliquis custos tribuitur, qui religiosæ istius familiæ curam gerat, iuxta sententiã Diui Thomæ, aliorumq; Doctõrũ. Imo etiam arbitratur Tostatus, singulis familijs, maximè si caput ipsarum persona iusta sit, præsidere singulos Angelos; ac subiicit, Angelum illũ, qui reduxit aliquando ancillam Agar ad domum Abrahæ, vnde profugie-

*Molina
1. p. q. 1. 3.
Angeli
custodes
familia-
rum.*

fugie-

fugiebat, fuisse Angelum Custodem
eiusdem domus.

Ex ijs igitur quæ præsentis capite
relata sunt, non obscure perspicias,
in quacunq; corporali necessitate
recurrendū esse ad Angelos, vt sub-
sidia vite, quibus in mortali hac pe-
regrinatione carere non possumus,
suppeditent; & in quotidianis peri-
culis pedes nostros à lapsu, & ani-
mas à morte præseruent, cuius rei
duo manifestissima signa deprehē-
das in Apocal. Ioan. Vidit imprimis
Apostolus Angelos coërcere vêtos,
ne nocumentum afferrent terræ: de-
inde audiuit aliū Angelū clamantē
quatuor Angelis, vt nec in terrā nec
in mare vlttricem manum extende-
rent. *Vidi, inquit, quatuor Angelos
stantes super 4. angulos terra tenentes
quatuor vêtos terra, nè flarēt; & pau-
lò pòst, Vidi alterum Angelum ascē-
dentē ab ortu solis habentē signum Dei
vivi, & clamavit voce magna qua-
tuor Angelis, quibus datum est nocere
terra & mari, neque arboribus, &c.*

*Visio S.
Ioannis
Apo 7o*

CAP.

CAPVT III.

VNICVIQVE NOSTRVM

assignatur ad custodiam aliquis Angelus.

Vide P. Lud. de Ponte Med 34. part 6. De Angelis custodibus.

Basil 3. circa Eusebium.

Hier. in c. 18. Mat Naz orat in S. Ioã.

Bapt. Chrys hō 60 in Matth. Theod.

orat. 10. Gr. Nyss. l. de vita Moysis.

NON suffecit Deo, commississe Angelis gubernationem vniuersi, & consequenter hominis, sed quo peculiarem de vnoquoque: homine sollicitudinem demonstraret, singulis vsque à principio natiuitatis suæ deputauit proprium Angelum custodem, cuius beneficio promoueremur ad bonum, & à malo retraheremur, sic præter Theologos omnes Patres sentiunt, vt videre est signanter in Sanctis Basilio, Hieronymo, Gregorio Nazianzeno, Ioanne Chrysofomo, Theodoro, Nysseno & alijs. Neq; verò inquit Basilius, huic veritati ab aliquo contradici potest; manifesta enim sunt verba Domini apud Matthæum, *Ne cōtemnatis vnum de pusillis istis, nam Angeli eorum semper vident faciem patris mei qui in calis est, tanquam*

CUSTODE. CAP. III. 17

quam diceret; de scandalis ac dam-
nis, quæ pauperes à potentibus su-
stinent, proprij ipsorum Angeli
coram tribunali diuinæ Iustitiæ cō-
queruntur. Recepta autem fuit hæc
veritas vsque ab exordio primiti-
uæ Ecclesiæ, nam in Actis Apo-
stolorum legimus, S Petrum post-
quã liberatus fuisset è carcere; tetē-
disse ad domum Marię matris Mar-
ci, vbi cæteri Apostoli ac discipuli
Christi congregati vacabāt oratio-
ni, & pulsato ostio dixisse se Petrū
esse. At non credentes verbis ipsius
discipulos, vt qui probè nouerant
quàm solidis cætenis in carcere cō-
stringeretur, dixisse ad inuicem
Angelus eius est. Quid de gentilibus
referam, qui effectus quosdam for-
tuitos, dictos à philosophis casus
contingentes, considerantes, cum
naturalem eorem rationem inuesti-
gare non possent, Angelis illos tri-
buebant, quos profano vocabulo
nominare consueuerant Lares, id
est Deos particulares domorū; &
Geniosi. protectores personarum
sua-

18. 2.

Senec. E- suarum. Et Seneca in Epistola qua-
pist 3. dam docet, vnicuique homini assi-
Hier. in stere Deum suum Poedagogum, ab
sap. 18. eoque illum in omnibus ætionibus
Matth. erudiri. Vnde non sine graui cau-
 sa exclamat Diuus Hieronymus,
 dicens, Vide ô homo, quanta sit
 dignitas animæ, & quanti eam æ-
 stimet ipse Deus, qui à momento
 natiuitatis tuæ assignatum tibi de
 cælo voluit custodem Angelum, &
 hunc tantæ potentæ, vt citiùs icu
 oculi possit vniuersum Mundum
Apo. 19. inuertere. tantæ maiestatis, vt San-
 ctus Ioannes tametsi cum Christo-
 met familiariter conuersari sole-
 ret, ad conspectum Angeli prouo-
 lueretur in terram, eum adoratu-
 rus, tam inexplicabili scilicet vul-
 tus ipsius dignitate & claritudine
 coruscabat. Et tamen ô homo, hic
 Angelus tam potens, tam splendi-
 dus ac venerandus, abs Deo tibi in-
Basil. loc. tutorem adiungitur. Amplius di-
ca. cam cum Sancto Basilio, adiunctus
 est tanquam poedagogus; imò vero
 cum Apostolo vt loquatur, velut
 mini-

CUSTODE. CAP. III. 19

minister, *Omnes*, inquit ille, *administratorij spiritus*, Hinc ansam *Bernar.*
sumit exclamandi Sanctus Bernar- *Psal. 99.*
dus in explanatione sequentis ver-
ficuli Psalmi nonagesimi noni, *An-*
gelis suis mandavit de te. Mira di-
gnatio, & verè magna dilectio cha-
ritatis, quis enim, quibus, de quo, quid
mandavit? ac si diceret: destina-
uit nobilissimam creaturam ad fer-
uiendum homini terreno forma-
to ex luto: fidelissimum amicum
ad custodiendum hostem; poten-
tissimum defensorem ad protegen-
dam imbecillitatem Naturæ hu-
manæ. Neque in dubium reuocari *De Ange-*
potest, vtrum tot numero Ange- *lorum nu-*
li sint, vt ad singulorum hominum *mera.*
custodiam sufficiant; nam mul-
titudo Angelorum ad eò numero-
sa est, vt multis partibus excedat
numerum rerum corporearum.
Si enim tanta multitudo (ita Ga- *In 2. sens.*
briel ratiocinatur) creaturarũ cor- *tent.*
poralium requiritur, vt distantiam
impleat, quæ inter vilissimam crea-
turam & hominẽ, omniũ corpora-
lium

lium creaturarum nobilissimum, interiacet; quanto numero opus erit vt repleatur interuallum, quod porrigitur ab infimo Angelo vsque ad ipsum Deum? Vnde concludit S. Bernardinus Senensis, Angelos numero superare stellas cæli, arenam maris, puluerē terræ, & quidquid corporeum hoc vniuersum complectitur.

*S. Bern.
tom 4.
serm, 49.*

*S. Thom.
1 p q. 50.
art 3.
Vide Clauium in
Sphæra*

S. THOMAS colligit multitudinem Angelorum ex proportione corporum superiorum. Atque ita sicut in corporibus, inquit, videmus, quanto vnum altero superius est, tanto, & quasi incomparabiliter maius esse, id quod in igne liquet qui aëre superior ideoq; maior est, & secundum aliquos quidem, quod difficulter tamen crediderim, decuplo: hoc enim colligi posse putant ex Aristotele, vbi affirmat ex vna parte aquæ confici decem partes aëris: nec nō in cælo Lunæ quod amplius est sphæra ignis; cælo Mercurij, quod orbē Lunæ intra se continet; sicque deinceps vsque ad vltimum

CYSTODE. CAP. III. 27

mum cælum, quod quanto cæteris
 eminent tantò eorum vastitatem ex-
 cedit. Ita proportionaliter sentien-
 dum de creaturis spiritualibus: cum
 altitudo loci in corporibus assimi-
 letur sublimitati essentia in spiriti-
 bus, & excessiui molis corporea re-
 spondeat magnitudo numeri. Hinc
 infertur, cum Angeli animabus no-
 stris quoad gradum superiores sint,
 vel illos tantum, qui in infimo or-
 dine collocati sunt, plures esse nu-
 mero omnib. animabus totius mû-
 di, quotquot ab exordio illius vsq;
 ad finem extiterint; Archangelos
 consequenter numerosiores Ange-
 lis, & sic deinceps. Id quod insinua-
 re videtur scriptura, quæ de multi-
 tudine cælestium spirituû loquens,
Millia milliû, inquit, ministrabãt ei, Dan. 7.
& decies centena millia assistebant ei,
 qui numerus determinatus cõple-
 ctitur, sententia Doctorum, multi-
 tudinem cælestium spirituum quo-
 dammodo infinitam. Confirmatur
 autem, quod docui, à quibusdã per
 reuelationem, quæ fauore Deiparæ
 Virgi-

Virginis Sanctæ Brigidæ facta legitur : hæc namque numerum Angelorum decuplo maiorem esse numero omnium hominum, constantissime affirmat subiectis verbis: *Si computarentur omnes homines qui nati sunt ab Adam, vsque ad nouissimum, qui nasciturus est in fine mundi, plus quam decem Angeli inuenirentur pro vnoquoque homine.* Nec sanè autoritas huius Sanctæ repudiari potest ; Quia Bonifacius Papa Nonus in Bulla Canonizationis ipsius pro certo affirmat, beatissimam hanc mulierem plurima spiritu Prophetico prænuntiasse. Conformiter hucusque dictis asseruerunt alij, cuilibet Angelo respondere decem Archangelos, & sic deinceps: quibus adijci possunt, quæ scribuntur à Beato Hilario, Cyrillo, & alijs, Angelos scilicet nonaginta nouem partibus superare homines: Ouis vna, inquit Hilarius in explanatione Parabolæ, de oue perdita : homo intelligendus est, & sub homine vno vniuersitas

*Lib. 4.
Reuel.
c. 11. in fine.*

*Hilar. c.
13. in Mat.
Cyrill.
Catech.
15.*

CVSTODE. CAP. III. 23

tas sentienda est, sed in huius Adæ errore omne humanum genus aberravit, ergo nonaginta nouem non errantes, multitudo Angelorum celestium opinanda est, quibus in cælo est lætitia, & cura salutis humanæ.

Hinc deducunt Doctores, sanctus Thomas, Antoninus, & alij, vnum Angelum non præfidere pluribus hominibus successiuè, sed diuersis hominibus custodes quoque assignari diuersos. Et facile æstimari potest, quanta sit cura ac vigilantia, qua singuli Angeli singulos homines sibi cõmendatos custodiunt. Tamen si eam erga nos exercet benignitatem amantissimus Deus, vt submittat aliquando maximè pro defensione Iustorum complures Angelos, vt fecisse legitur Patriarchæ acob, Prophetæ Elisæo, alijsque quod infra declaraturus sum capite 17.

S. Thom.

1 p. q. 113.

a. 2.

Antonin.

3 p. tit. 31.

c. 6 §. 4.

Vnus An-

gelus non

præfides

successiuè

pluribus

hominib.

Vide Ri-

ber. ad c.

3 Zach.

CAP.

*Aleñf. p.
2. q. 45.
memb.
4. a. 1.
S. Th 1.*

VNICVIQVE IVSTO QVAN-
tumuis extraordinarijs dotibus ac
gratia pradito, assignari An-
gelum custodem.

*p. q. 103.
a. 4.*

*Bon. in 2.
d. 11, q. 2.
Angelus
custos af-
figuatur
Adamo
etiam in
fatu
gratia.*

*Confirma-
ti in gra-
tia Angelo
custode
indigent.*

*S. Th. in
2. dist 11.*

q. 1 a. 3.

*Abulens.
q. 59 in
cap. 18*

Matth.

NEMO vtique tam præclaris
fauoribus à Deo cumulatur,
quin egeat peculiari custodia ac
solicitudine cælestis Angeli. Dum
enim homo in transitorio hoc sæ-
culo peregrinatur, ductore opus
habet, qui eum præeundo, dirigen-
doq; promoueat. Manifestum est, vt
loquuntur sacri Doctores Alex. A-
lés. S. Thomas, Bonauentura & alij,
prothoparenti Adæ, vtcunque do-
tato iustitia Originali, quæ infe-
rioré ac sensualé partem, superiori
seu rationali subijciebat, attributū
fuisse à Deo Angelum custodem, vt
bonis illius inspirationib⁹ excitat⁹
innocentiam propugnaret ac tue-
retur. Quin eos, qui confirmatur in
gratiâ & sanctificatur in vtero ma-
tris, indigere custodia Angli scribit
S. Thomas cum Ambulensi, & ratio
lucu-

CUSTODE. CAP. IV. 25

Luculenta est, cum quia in progressu *posteri*
 multifariam retardari possunt: tum *Adæ et-*
 quia magis magisque ad opera virtu- *iam si illi*
 tis accendi; tum denique quod plu- *non pec-*
 rimis periculis si custode ac tutore *casset, ha-*
 destituti essent, eorum corpora in- *buissent*
 uoluerentur. Ac præterea hæredes *tamen*
 Adæ, quanquã ipse non perpetrasset *Angelum*
 peccatum, necesse tamen habuissent *custodem.*
 custodiri ab Angelo; partim quia in *Aug. l. 1.*
 doctrina præfati doctoris Angelici *Retract.*
 & S. Augustini, non fuissent confir- *c. 13.*
 mati in gratia (quis enim æquum *S. Th. 1.*
 diceret, maiorem gratiam concedi *p. q. 100.*
 filijs, quam parenti?) partim quia *t. 2.*
 tametsi iuxta Gregorium & Ansel- *Ansel l.*
 mû confirmari fuissent custodia An- *cur Deus*
 gelorum nihilominus, ut ex capiti- *homo. c. 38*
 bus supradictis liquet, accidisset ip- *Greg 4.*
 sis multò utilissima. Atque ut finem *Mor.*
 faciã, ipsa Virgo & Dei Mater Ma-
 ria, peculiari priuilegio ab omni
 peccati maculã præseruata, & uni-
 uersis exculta virtutibus, ipsa inquã *B. V. non*
 Angelorû Regina Angelum custodẽ *caruit*
 habuit, quod de ea Christiani do- *Angelo*
 ctiores cõmuniter testãtur. Neq; in- *custode.*

B decens

decens videri potest, eam quæ An-
 gelorum perfectionem longè maxi-
 mè antecellit, ipsorumq; Regina, &
 Dei mater effecta est, opus habuisse
 Angelo à quo ptegeretur; Nam ipse
 Filius Matrem hanc suam commen-
 dauit dilectissimo discipulo Ioan-
 ni. Vnde Petrus Damianus assimi-
 lat Gabrielem Angelum & Ioan-
 nē Euangelistam duobus leonibus,
 quorum alter Angelus nimirū, col-
 locatus fuit ad dextrā Virginis pro
 custodiā animę ipsius; aliter Ioānes
 appositus sinistrā ad custodiā virgi-
 nei eiusdem corporis. Neq; defue-
 rūt ministeria & obsequia, quæ An-
 gelus Virgini huic, Dominæ ac Re-
 ginæ suæ impenderet. Nam primò
 Angelus qui crebrius sacratissimam
 Virginem inuisebat, visitatione sua
 vt Ambrosi² scribit eam consolaba-
 tur, & animabat exterius. Secundò,
 quāquam nō experiretur illa rebel-
 lionem aliquā carnis contra spiritū:
 potui tamē. Dœmō obijcere impedi-
 menta quædam externa; ideoq; con-
 ueniens fuit, obstacula hæc ab An-
 gelo

*Alber in**Euang.**Missus**est. c. 191.**G. 192.**D. Tho 1.**p. q. 112.**D. Anto-**min. 3. p.**5. 31. c. 6.**5. 4.**Abul. q.**60. inc.**28. Matt.**B. Amb.**l. 2. de**Virgin.**8. Amb.*

CUSTODE. CAP. IV. 27

gelo tolli, & audaciam diabolici
tentatoris retundi. Quid autem in-
decentiæ committitur, ubi Impera-
tor à propriis militibus propug-
natur? Tertio, tametsi in matrem
Dei electa esset, nihilominus neces-
se habuit erudiri ab Angelo tan-
quam consiliario ac nuntio suo di-
recto ab ipso Deo. Hic reuelauit
ipsi mysterium incarnationis; hic
consuluit non tantum Iosepho
sponso eius fugam in Aegyptum,
& reditum in Iudæam, verum etiam
ut Tostat⁹ asserit, ipsi Virgini. Quar-
to, quot pericula euasit beatissima
Virgo in itinere ac reditu ex Aegyp-
to? quot Herodes illi machinabatur
insidias? quot quantaque reliquo vi-
tæ cursu discrimina & tribulationes
sustinuit? Conueniebat igitur eam
ab Angelo defendi & custodiri.
Nec credibile est, assistisse illi ad
custodiam vnum duntaxat Ange-
lum, id est, quemadmodum Petrus
Damianus & alij grauissimi docto-
res tradunt, solum Archangelum
Gabrielem, sed tanquam Reginam

*Abul.
Matt. 2.*

*Pet. Dā.
orat. 1. de*

*denatio.
Virg.*

*Tostat.
c. 18. q.*

*60 in
Matth.*

*Vltimus
apud*

*Carth in
2. d. 21.*

q. 2.

B 2 cæli

Damasc. cęli, & Dominam Angelorum, mul-
de Ajsũ- tis circumdatam fuisse, maximę qui-
ptio. dem, si Damasceni, & Andreę Cre-
And Cre- tentis sententia recipitur, in beatif-
zens. orat simã morte, qui eam ab inimicorum
de B. V. insultibus præseruarët. Summo illi
 sacerdoti quem Zacharias vidit,
 astitisse legim⁹ ad defensionem quã
 frequentissimos Angelos. Similiter
 Elisæ⁹, & Patriarcha Iacob custodi-
 tos se testari possunt ab integris An-
 gelorum agminibus. Quid mirandũ
 igitur, multitudinẽ Angelorũ quo-
 dammodo infinitam ad Reginę suę
 protectionem concurrisse? hoc cer-
 tẽ spõsus in Cantico Salomonis non
 obscure aperuit, vbi de dilectissima
 spõsa loquitur, *Quid vides in Suna-*
Cant 7. *mite, nisi choros castrorum?* meritò
choros castrorum nominat, qui acce-
 lerabant, & tanquam armatę legio-
 nes, vt eam defenderent; & rãquam
 dulcicanentes chori, vt inuictissimã
Oratione imperatricẽ cęlestib. iubilis exhila-
de Maria rarent. Hi Angeli fuerunt, qui secũ-
in templo dũ opinionem Gregorij Nicome-
oblata. diensis, vna cum Archangelo Ga-
 briele

briele concinuerunt in natiuitate
 Redemptoris Christi canticum lau-
 dis, *Facta est multitudo militiae cele-* Cant. 3.
stis, exercitus canentium Gloria in
altissimis Deo. Idem hoc Angelorum
 erga Matrem Dei obsequium per le-
 ctulum Salomonis circumdatū sexa-
 ginta viris omniā totius Israliticæ
 nationis fortissimis, figuratur.

Vnus Christus Dominus & caput
 nostrum Angelum custodem nō ha- *Christus*
 buit. Cū quia non tantū, vt Theo- *non ha-*
 logi loquūtur, viator, verum etiam *buit an-*
 comprehensor erat, vt qui faciem *gelum eu-*
 æterni Patris perpetuo contempla- *stodem.*
 batur: tum quia non eguit, quia
 plenus erat scientia & gratia, &
 quomodo scriptura ait, *Thesauri*
sapientie & scientie Dei in illo ab-
scondebantur. Et Sanctus Ioannes
 appellat plenū gratiæ & veritatis.
 Partim etiam quia Sanctissima illa
 humanitas regebatur á verbo, vti
 pars nostra inferior gubernari de-
 bet à Superiore. Atque ita angelum
 custodem ei adiungere, non aliud
 fuisset, quam tribuere Philosopho

cuius ab omni scientia instructis-
 simo loco magistri lignarum pueru-
 lum. Vnde ut ex Matthæo colligitur
 in duello illo inter Christum & Sa-
 thanam, Angeli recesserunt, ut ostē-
 deretur Christum ad obtinendam
 victoriam eorum succursu aut præsi-
 dio neuti quam eguisse: duello autē
 exacto, *Accesserūt Angeli et ministrā-
 bant ei.* Neq; his contradicit, quod
 alibi de Christo legitur, eum in ex-
 tremā agonia quā sensit in oratione
 horti consortatum fuisse ab Angelis;
 Nam ut Ioannes Damascenus alijq;
 gravissimi Doctores, eruditio-
 norant non potuit Angelus propo-
 nere Christo rationē aliquā, quæ il-
 lū lateret; sed tantū familiaris allo-
 cutio habita fuit, dū is ei quidquid
 gerebatur rerū representaret. Pro-
 inde adiunctos habuit sibi Christus
 Angelos non velut Consiliarios aut
 defensores, sed tantum quasi mini-
 stros ac famulos: Et specialiter in
 mysterio Incarnationis suæ adhi-
 buit Archangelum Gabrielem uti
 Nuntiū, eiusq; opera prædixit Bea-
 tiff.

Matth. 4

Damasc.

l. 3 de fide

cap. 3

V. 2. Suar.

T. 2. Et

sect. 2. Et

diq. 39.

sect. 4.

CUSTODE. CAP. V. 31
tiff. Virg. ipsā hanc incarnationem.
Iosepho consuluit fugam Aegyptia-
cam; & Pastoribus foelicissimam
natiuitatem Saluatris aperuit.

CAPVT. V.

AD QVAM HIERARCHIAM
*pertineant Angeli, qui destinantur
ad custodiam hominum.*

QVANDO quæstio hæc non
minus difficilis, quam elegas
ac iucunda est, subterfugiemus in
quantum possibile erit, subtilitates
scholasticas, hoc solum proponen-
do, quod affectum moueat, & pal-
cat non tam perspicax lectoris in-
genium, quam deuotissimam volū-
tatem. Principio igitur sciendum v-
niuersum Angelicorum spirituum
Exercitum diuidi in tres numero-
sissimas legiones, siue, vt Græco vo-
cabulo vtamur, Hierarchias, id est
proprie loquendo sacros Principi-
patus: & quamlibet Hierarchiam *Decla-*
similiter in tres alios ordines siue *ratur Hier-*
choros; quia congruū est in amplif- *erarchia-*
simā hanc Republicā vniuersi, cuius per *calesto-*
ille

*Propor-
tionē re-
gni ter-
reni bene
ordinati.*

ille solus Monarcha est, qui eam fe-
cit de nihilo, inueniri formam gu-
bernationis aliquanto inferiorem,
cuius intuitu creaturæ perfectiores
ac nobiliores, minus perfectis no-
bilibusque anteeant. Cæterum per
mirabilem hunc Angelorum ordi-
nem iuxta Guilielmum Parisiensem
designare videtur voluisse æternus
Deus terrenum regnum bene ordi-
natum & multitudinem aulicorum.
Qui. n. continuo adsistunt Regi, in
triplici ordine sunt, inquit ille; in
primo ij, qui regem contingunt vel
propinquitate sanguinis, vel anti-
quitate amicitia: in secundo per-
sonæ commendatæ à sapientia: in
tertio magistratus publici. Post tri-
plicem hunc personarum gradum,
primum ad Reges locum possidere
solent Principes ipsorum Feudata-
rij: proximè his Præsides & guber-
natores Prouinciarum; tum sequun-
tur duces generales ac tribuni Exer-
citus: quorum aliqui præter supre-
mum ducem & similes belli Præfe-
ctos, priuata generositate poti⁹, quã
publi-

CYSTODE CAP. V. 33

publico munere illustres sunt, quia de periculossimis prælijs cū victoria redierūt: alij ex officio incessanter discurrunt per ciuitates ac tentoria Regia, vt varios euentus ac necessitates denuntient: alij demum Feciales, ita dicti, quod belli aut pacis faciendæ potestas ipsis committatur. Taliter Parisiensis cælestem etiam Monarcham aulam suam ornasse & ordinasse indicat, assimilans Seraphinos amicis Regis, Cherubinos sapientibus & imperialibus synedris; Thronos Magistratibus: Et in secundo Ohoro Dominationes Baronibus; Principatus Gubernatoribus Prouinciæ, Potestates Præfectis ac ducibus: Et in vltimâ Hierarchiâ Virtutes, Archangelos & Angelos militibus, ac nuntijs rerum cum particulariū, tū communium quæ generalē Diuinæ Monarchiæ gubernationē cōcernūt.

Quin ipse Apostolus, vt à D. Hieronymo obseruatur, vocabula hæc dominationum, Potestatum, ac virtutū collegit ex libro Numerorū & Re-

Hier. Epist. ad Ephes. cap 4.

B 5 gum,

gum, cum, depræhenderet, titulis Regum, Ducum Principum, tribunorum ac centurionum designari eo loco à spiritu sancto non tam terrenum exercitum, quàm aulam & castra cælestia.

*Cuius
Hierar-
chia sint
Angeli
custodes?
Prima
sententia.
S. Th. 1.
p. 9 313.
q. 3. & q.
112.
Dion. c.
9 & 3.
Cal. Hi-
erarch.
Ægid. in
2. dist. 10.
dub. 10.
Tol. an-
not. 45.
in c. 1.
Luc.
Eck. bñ.
3. de Mi-
skasle.*

Porrò vt propositam difficultatem enucleemus, cuius nimirum Hierarchiæ sint Angeli, qui ad corporum & animarum nostrarum custodiam destinantur; multifariam Doctores sentiunt: Quidam cum Diuo Thomâ in infimâ eos classe collocant, idcirco, quod diuina Prouidentia sapientissimè omnia disponit, & infima quidem per media, media autem per suprema gubernat. Nihilominus tamen cum eodem Angelico Doctore, & Dionysio Areopagitâ asserunt, omnes, quatuor primis exceptis (qui perpetuo Præsentia diuinæ assistunt), deorsùm mitti, vt colligitur ex ipsis eorum nominibus; vnde concludit Diuus Thomas præsidere multitudinem cunctorum hominum aliquem Archangelum; omnibus rebus

bus

bus corporeis vnum ex Principa-
 tibus; Dæmonibus Potestatem & *Secunda*
 consequenter Michaellem, Gabrie- *sententia.*
 lem, & Raphaellem non spectare
 ad quatuor primos ordines: Imò
 verò affirmat Aegidius cum cele-
 berrimis aliquot Doctõribus, con- *Ad li. 2.*
 stitui eos in infimâ Hierarchiâ se- *dist d. 10.*
 cundi ordinis Archangelorum. Se- *Gen. c. 19.*
 cunda aliorum sententia est, ex om-
 nibus Hierarchijs, vniuersisque or-
 dinibus etiam prioribus quatuor
 Angelos ad nos transmitti; sed dif-
 ferenter tamen, ita vt superiores
 mittantur ad exercenda ministeria
 extraordinaria, cum inferiores ex
 officio deputentur solùm ad no-
 stram custodiam, quod exemplis a-
 liquot diuinæ Scripturæ probant.
 Et verò duos Angelos illos, vt hinc
 exordium sumatur, qui in Gene-
 si humana formâ accelerarunt ad
 destruendum Sodomam & Gomor-
 ram, non est verosimile (inqui-
 unt) pertiuisse ad infimam Hier-
 archiam, cum soli ipsi à Deo, quem
 representabat tertius ille Angelus.

B § ado-

adoratus ab Abrahamâ, in negotio sū-
mi ponderis, id est, impiarum ciui-
tatum destructione quasi comites e-
lecti fuerint.

Durã. in Præterea, alterum Angelum qui
2. d. 10. Saluatorem Christum ad passionem
q 1. hortatus est & confortauit, quando
Molin. is in agonia vultum æterni patris
in 1. p. ad deprecabatur, probabile est, & nõ-
q 113. nulli Doctores sentiunt fuisse vnum
ex ardentissimis Seraphinis, quod
ipsum de alio dici potest, cui cura
imposita fuit seruiendi Christo ad-
huc puero, ita vt prouideret impri-
mis honori ipsius, Iosephum com-
monendo, ne Mariam desereret; tum
etiam vitæ, persuadendo eidem Io-
sepho vt cõuasata supellectili cum
familia sua fugeret in Agyptum, vt
non obscure declarauit Esaias di-
cens, *Volauit ad me vnus de Sera-*
phin. Reuera autem Seraphinum ex-
Rober. in titisse, præterquã quod Diuus Hie-
et Epist. ronymus hoc loco cum alijs Do-
ad Hebr. ctoribus indicant, ex contextu ser-
Aluar. monis euinci potest: nam paulò pri-
e. 6 in eodem capite meminerat Sera-
alij. phino-

phorum, accuratè illos descri-
bendo in hunc modum, *Seraphim*
stabant super illud, sex alæ vni & sex
alæ alteri: duabus velabant faciem
eius, & duabus velabant pedes eius,
& duabus volabant. His adijciunt,
collocasse Deum vbi primos paren-
tes nostros Paradyso pepulerat,
ante iucundissimum illum hortum
voluptatis Cherubim, Angelum vi-
delicet secundi ordinis: quia con-
ueniens erat, Angelum illius chori
cui summa scientia tribuitur, poni
ad custodiam eius loci vnde extrudi
meruerunt, qui immoderato appe-
tu ad scientiam anhelabant. Neque
aliud horum sententiâ credendum
est, quàm Michaelem, cui primo sy-
nagoga, deinde vniuersalis Ecclesia
in custodiam data fuit, vnum esse de
supremis Angelis. Quis enim Rex
tàm peruerso iudicio sit, vt opulen-
tissimum thesaurum suum alteri
quàm nobilissimo charissimoque a-
mico aut ministro suo conceden-
dum existimet? Adde quod Ioannes
Euangelista narrat, *Factum est præ-*
lium

Catho-
rin. c. 3.
Genes.

Vid. An-
dre. Vist.
l. 1 de cu-
stod. An-
gel.
Vieg. in
Apocal.
c. 12.

vide p. 42.

nis? Et quisnam beatorum spirituum non vehementissimè cuperet saluti hominum cooperari, postquam amore illorum ipse vnigenitus Patris de gloriæ folio in terram descendit? Imo verò tantam rationem hominis habent Angeli post incarnationem verbi, vt hac de causa existiment aliqui non voluisse adorari eum qui in Apocalypsi Ioannis loquitur, *Vide nè feceritis conseruus tuus sum.* Verum videlicet est? vt cunque hoc dubium explanetur, semper consecuturum iuxta doctrinam Apostoli, quod *omnes sunt administratorij spiritus in ministerium missi propter eos, qui hereditatem capiunt salutis.* Nam missio hæc spirituum cælestium ad nostram custodiam omnibus competit, quandoquidem superiores reuelant decreta Dei inferioribus, hi iterum inferioribus, atq; ita deinceps vsq; ad postremos choros, qui secundum vsitatissimam Theologorum sententiam illuminant, custodiuntque nostras animas.

Apoc. 19.

S. Thom.

1. p. q. 113. cum Thomistis.

Magister in 2. dist.

10.

Bonau.

Scot.

ibid.

Nos

CUSTODE. CAP. VI 39

Nos igitur qui à Rege & Patre
cœlesti adoptati in filios, & hære-
des interminabilis Regni declarati
fuimus, perquàm arctè sanctissimis
hiscè tutoribus nostris obligamur,
ut à quib⁹ dum in mortali vita tan-
quam paruuli fluctamus, regimur
dirigimurque ad summum bonum.
donec ad stabilem illam ætatem vi-
tæ futuræ, *In virum perfectum, in
mensuram ætatis plenitudinis Chri-
sti. euadamus.*

CAPVT. VI.

*QVINAM MAIORA AVXI-
lia, & locupletiores gratiam ab
Angelo custode perci-
pant?*

QUANTO QVAM charitas Ange-
li erga personam custodi-
tam maximè iustam inexpli-
cabilis sit, ut postmodum doctur-
us sum, negari tamen haud po-
test, quanto virtus custoditi illu-
strior, tanto etiam illam notabilio-
ribus incrementis augeri. Quatuor *vide p. 44.*
ergo

num, demonstrando (inquit Cyril-
 lus & Nanzianzenus) se vnum esse
 de supremis spiritibus, deque illis
 qui per dignitatem & singularem
 prerogatiuam immortalem Deum
 vicinius contemplantur. Neque as-
 signatus fuit Tobiaë Raphael in cu-
 stodem quoad presentem duntaxat
 casum, sed vsque à principio eius-
 dem natiuitatis, vt ita nemini in-
 dubium reuocare liceat, aliquos et-
 iam ex supremis spiritibus ad pro-
 tectionem mortalium deputari.
 Præterea quando Filius Dei ipse et-
 iam verus Deus propter salutem no-
 stram à Patre in hunc mundum ab-
 legatus fuit, quali comitatu credi-
 bile est eum apparuisse? Quis Rex
 profecturus è ciuitate sua vrgentiū
 negotiorum causā in exteram re-
 gionem non adducit secum sapien-
 tissimos & potentissimos quosque
 optimates, qui in Regia & provin-
 cijs suis versantur? si itaque primæ
 & secundæ Hierarchiæ Angeli po-
 tentiores sapientioresque sunt An-
 gelis terciæ, nā fatēdum est, Coelo-
 rum

*Tertia
 ratio.*

rum Regem conformiter maiestati
 ac gloriae suae supremorum sibi spi-
 rituum satellitium elegisse. Neque
 dixeris; Filium Dei splendorem hu-
 manitatis velo diuinitatis coope-
 riendo descendisse ad nos habitu in-
 cognito vt passim contemneretur,
 ideoq; rationabiliter pomposum il-
 lum Angelorum comitatum sepo-
 suisse: quia aduentus ipse nihil al-
 iud fuit, quam assumptio naturae
 humanae absque eo quod diuina vi-
 latenus diminueretur: vnde omnes
 spiritualis militiae legiones non a-
 liter eum reuerbantur circumeun-
 tem in sacco mortalitatis, quam re-
 sidentem in folio diuinæ æternita-
 tis. Præterea, (adiungunt ijdem) *Quarta*
 quis omnium Hierarcharum Cho- *ratio.*
 rus, & quis vtcunque excelsi ordi-
 nis Angelus liber per Deum factus
 esse censei potest ab eo pondere,
 quod ipsum Dei filium in mortem
 depressit? *Sic Deus dilexit mundum,*
vt Filium suum vnigenitum daret,
 & non dedisset nobis præ eadem
 hac dilectione aliquem ex Seraphi-
 nis

vide p. 38.

lium magnum in caelo, Michael & Angeli eius, unde etiam discitur, quemadmodum draco erat magnus serpens antiquus, qui vocatur diabolus & Sathanas, qui seduct vniuersū orbem, sic Michaelē si nō primum in ordine beatorum spirituum, aduersarium illius, qui primus omnium Angelorum damnatus fuit, saltem vnum de sublimioribus esse, ut quē Daniel appellat magnum Principem, & vnum de principibus primis. Angelum Gabrielem destinatum à Deo ad reuelandū Beatissimæ Virgini mysterium incarnationis Christi, asserunt plerique doctores positum esse in suprema Hierarchia & confirmant sententiam hanc suam dicto B. Gregorij, Ad hoc ministeriū summum Angelum venire dignū fuerat, qui summum omnium nunciabat. Alijs placet ab Angelis infimi chori custodiri homines qui vitam priuatam transigunt, ab Archangelis eos, qui versantur in dignitatib. & officijs publicis, uti Principes, Episcopos, & similes personas; à Principatibus

Dan. 12.

et 10.

Cath. in

6.3. Gen.

Vieg

12. Apoc

Maldon.

c. 1. Luc.

Salmor.

c. 1. ad

Hebr.

Molin. 1.

p. 9. 18.

Greg. do-

34. in

Euang.

Tertia

seniētia.

Ioannes

Eckius

ham 7. de

3. Michi

16. An

tibus Reges, Imperatores, ac sum-
 mos Pontifices, tametsi Tgeodore- *Theod.*
 tus velit, curam Regnorum spectare *in c. 10.*
 singulariter ad Archangelos. Ut ut *Dan 5.*
 sit verissimè scripsit Basilius, sicut *Basil. l. 3.*
 regnum maius est homine, ita An- *cōt. Eun.*
 gelum præsentem alicui regno *Quarta*
 maiorem pariter esse opertere An- *sententia.*
 gelo gubernante personam homi- *Heb. 1.*
 nis. Alij demùm conijciunt, ex om- *Prima*
 nibus ordinibus deputari ad cu- *ratio.*
 stodiã nostrã certos Angelos, quòd *Secunda.*
 secundum ipsos deduci videtur ex
 Dino Paulo: nam alioquin non pro-
 baret Apostol⁹ excellentiam Chri-
 sti tanquam Filij Dei naturalis su-
 pra omnes Angelos, qui ministri
 sunt, dicendo. *Nanne omnes sunt*
administratorij spiritus in ministe-
rium missi propter eos, qui here-
ditatem capiunt salutis? Idem ex-
 emplis quibusdam persuadent de-
 riuatis ex fronte sacrarum littera-
 rum. Angelus, qui emissus fuit ad
 sanandum Tobiam taliter de se- *Tob. 12.*
 ipso loquitur: *Ego sum Raphael vnus*
ex septem, qui astamus Ante Domi-
num,

ergo hominum classes sunt, quibus Angeli maximè se addictos demonstrant. Prima virginum, & castorum, secunda eleemosynariorum, Tertia Religiosorum, & quotquot pereuntis sæculi illecebras aspernantur. Quarta eorum qui miseras &c calamitates amore Dei, patienter perferunt. Et verò non irrationabiliter peculiaris Angelorum fauor hisce personis exhibetur; quia longiùs quàm cæteri à vilitate & inquinamentis Mundi diffugiunt: primi scilicet à delicijs carnis & sanguinis; secundi ab opibus; tertij à parentibus & amicis; vltimi à seipsis; atque adeò dum Angelis in vita & conuersatione, quantum conditio mortalis patitur, assimulantur, digniores capacioresque sese eorum donis constituunt. Ordiamur à primis.

*QVOMODO VIRGINES ET
casta persona singulariter ab
Angelis gubernentur.*

Iusta Dei dispensatione Angeli
maio-

maiore vigilantia ac diligentia custodiunt Virgines, aliosque castimoniam studiosos homines; quia hi propinquius ad naturam ipsorum accedunt dicente scripturâ, *sunt sicut Angli Dei*, qui neque nubent, ne-

Mat. 19.

que nubentur. Quis autem nescit similitudinem esse fontem mutue dilectionis? Cæcilia in hæc verba de Angelo custode locuta legitur,

S. Cæcilia.

Habeo custodem corporis mei Angelum Domini, qui nimio zelo custodit corpus meum. Narratur & de Theophila virgine in annalibus Ecclesiasticis Cardinalis Baronij, quod appropinquantibus, ut eam polluerent, impijs Ministris Maximiniani.

Theo-

phila.

Baron. 19.

2. pag.

677.

subitò apparuit defensor Angelus incredendæ pulchritudinis ac splendoris, ita ut ex oculis illius viue flammæ quasi totidem ignita iacula euolarent: quod utique terribile spectaculum cum nefarij satellites perferre non possent, intactâ virgine, quam Angelus deinde ad Ecclesiam reduxit, in fugam conuersi sunt. Notum est illustre factum sancti

cti

*q. Thom.
87. in.*

Sancti Thomae cognomento Doctoris Angelici, qui adhuc adolescens in Religione Nouitius impudicam meretricem titione dispulit, quae animi generositas tantopere oculos Angelorum affecit, ut illico duo ex illis accurrerent, vnus ipsius, alter foeminae fugatae custos, & cum peracta oratione indormiuisset, lumbos eius cingulo, id est signo edomitae iam concupiscentiae carnalis constringerent.

*Jacob.
Gen.*

Legimus praeterea in nocturna illa colluctatione Patriarchae Iacob, vnde magna ipsius cum Deo familiaritas elucet, Angelum tetigisse ueruum femoris eius & statim emarcuisse, quasi quoad castitatem eum sibi uoluisset assimilari. Deinde non videtur caruisse misterio, quod Deus castigauit Sodomitas manibus Angelorum; quia enim turpitudine illa potissimum repugnauit Naturae Angelicae, Angelos decuit gladium vindictae in desperatissimas ciuitate exerere

*Exemplū
de Ado.
lescēte per
casso ab
Angelo.*

illa potissimum repugnauit Naturae Angelicae, Angelos decuit gladium vindictae in desperatissimas ciuitate exerere

Non praeteribo impraesentiarum, quin

CYSTODE. CAP. VI. 47

quin commemorem ad cautelam
 iuuenum exemplum adolescentis
 cuiusdam deuoti erga custodem
 Angelum, nec minus, modestia, pu-
 dicitia, cæterisque virtutibus orna-
 tissimi. Hic cum literarum gratia
 versaretur in diæcesi Ultraiectensi,
 nescio quo casu aliquando accidit,
 vt coniugeret sese iuuenibus dis-
 colis & lasciuia deditis, qui malo
 exemplo & astu impudicæ mulie-
 ris, ad quam ille præter omnem o-
 pinionem suam deductus erat, eo-
 usque eum pellicere, parum vt ab-
 esset, quin cum puritate mentis, flo-
 rem virginitatis hæctenus diuina
 gratia & protectione Angeli con-
 seruatum & illæsum, conculcaret.
 At defertis tãdem socijs (nox quip-
 pe ingruerat) cum domum repe-
 tens, etiam atque etiam expende-
 ret secum, & admiraretur pericu-
 lum, in quod irreparabilem pudici-
 tiæ thesaurum coniecerat, ecce ob-
 uiam illi iuuenem inusitati decoris
 & claritatis, qui accedens a lapam
 ei

*Vide spe-
 cul. Ex-
 empl.
 dist. 10.
 Exēpl. 9.*

ei infixit tanto impetu, vt in terram consideret, dicens, vel tandem disce peruersas societates diffugere; & repente disparuit. Adolescens attonitus rei nouitate paulò post in pedes se erexit, & reflectens animum ad ea, quæ sibi acciderant, manifeste agnouit, iuuenem illum Angelum custodem fuisse, eiusque beneficio tantum se eà die discrimen castimonix euasisse, didicisseq; imposterum peccandi occasiones vigilantius deuitare. Vnde incredibili perfusus gaudeo pro duplici favore Deo & custodi Angelo gratias reddidit cautior in conuersatione effectus per admonitionem illius à quo alapam sustinuerat, *vt caro castigata ab Angelo erudiret spiritum,* quemadmodum Sanctus Gregorius loquitur explicans figuram illam asinæ Balaam, quæ ab Angelo territa Dominum suum à maledictione detinuit.

In Passorali.

QVIBVS

QVIBVS FAVORIBVS AV-
geantur ab Angelis eleemo-
synarij?

Secunda classis eorum, qui An-
gelis præ cæteris gratiores sunt, e-
leemosynarios continet, de quibus
multa similiter exempla suppetunt
in diuinis literis: Primum Abrahamæ, *Angelus*
qui eximiam charitatem impendens *apparet*
pauperibus maximè peregrinis, *Abrahæ.*
præclaram illam visionem Angelo- *Gen. 18*
rum meruit, cuius scriptura memi-
nit: Cumque eleuasset oculos, ap-
paruerunt ei tres viri prope eum,
quos cum vidisset, occurrit in oc-
cursum eorum de ostio tabernaculi
sui, & adorauit in terram. Secundò,
seruus Abrahamæ, qui ex promptitu-
dine puellæ offerentis aquam agno-
uit, ipsam Isaac à Domino in spon-
sam præparatam esse, ab Angelo in-
structus fuit, attestante scripturâ:
*Dominus &c. ipse mittet Ange-
lum suum coràm te, & accipies in-
de uxorem filio meo.* Tertio. Exem-
C plura

Tobias
Tob. 1.

plum Tobiaë incidit, qui ob paternum affectum erga pauperes curari meruit ab infirmitate sua per Angelum. Atque hoc consilium filio reliquit, nè vnquam pauperibus elemosynam iuxta facultates suas e largiri prætermitteret, *si exiguum habes, exiguum da*. Et Iob panem suum diuisisse legimus cum pauperibus. Sicubi autem commoditas corporaliter illis opitulandi deficiat, dimittendi tamen non sunt, nisi recitato primum pro necessitate eorum (vt Doctor ille consulit) Aue Maria. Alius inter occulta diuitum peccata numerat omissionem elemosynæ. Vt ita merito credendum sit, Angelum magis quam vllis alijs, fauere elemosynarijs, & iusto titulo succurrere, quia ipsi etiam erga alios viscera benignitatis suæ effundunt.

Exemplū
Tom. 7.

Celeberrimum huius rei exemplum legas in Cardinali Baronio, quod Alexandria contigit, vbi nobilis puella, cum in viridario suo recreationi fortè fortuna intenta esset,

CUSTODE. CAP. VI. 51

effet, conspicabatur virū quendam
arbori capistrum innectentem, vt
infecto deinde collo sese suspende-
ret; confestim igitur illa aduolare,
& quærere, quis illi dolor, quænam
calamitas tam diabolicum cõsiliū
suggessisset: & responso accepto,
ideo se ad mortē properare, nè mil-
lies quotidie moriatur in carcere,
in quem breui se à creditoribus
compingēdum suspicabatur, vt cu-
ius debita multis partibus eiusdem
substantiam & egestatem supera-
bant, præ commiseratione omnes
facultates suas homini obærato ob-
tulit. Deinde verò cum alijs me-
dijs alimenta se conquirere posse
diffideret, duplici agitata stimulo
corpus suum prostituit luci causâ,
atque in hac peccandi libidine lon-
go tempore perseuerauit, donec
tandem infirmata inter acerrimos
propinquæ mortis dolores illumi-
naretur à Deo, peccatum abhorre-
ret, proponeret pœnitentiam, & e-
mendationem vitæ, nec quidquam
ardentius, quàm fidem & Christia-

DE ANGELO

num Baptisma expeteret. Sed quia per foedissimam conuersationem omnibus exosa erat, ita ut nemo eam è sacro fonte suscipere dignaretur, dum intrinseco dolore ac mœrore conficitur, ecce tibi iuuenis præstò est illummet repræsentans, quem ipsa ab impio proposito bonorum suorum erogatione retraxerat, & percontatus tristitiæ causam, bono animo eam esse iussit, se nimirum iustissimis eius desiderijs locupletissimè satisfacturū. Discedens itaq; ad modicum temporis interuallū, mox reuersus est, ac duobus longè pulcherrimis adolescētib; stipabatur, qui assumptâ formâ duorum consulum ciuitatis, ad Ecclesiā illam deducentes è baptisate susceperunt. A vicinis autem rogata, quinā inexpectati isti patrini essent, cum neutrum se illorum nosse constantissimè affirmaret, res ad Episcopum loci delata fuit, qui accitis Clericis, qui eam salutaris fonte expiauerant, seriò interrogauit, verè, nec nè duo illi ciuitatis proceres
foemi-

CVSTODE. CAP. VI. 53

foeminam è Baptismate suscepissent, & respondentibus Clericis, illos ipsos fuisse, seq; autoritate eorum catechuminam Baptizasse: Magistratu autem è contrario asseuerante, nihil prorsus sibi de ijs, quæ gesta ferebantur, constare, facile cognouit, diuinam manum huic operi adfuisse. Proindè visitata muliere, (grauitèr quippe decumbabat) sciscitari ex ea coepit, cuiusmodi bona opera in vita sua exercuisset.

Baptizata autem, ecquod bonum opus, inquit, à foemina nasci potuit, cuius hucusque actiones & cogitationes in turpitudine diffluxerant? Demùm tamen confessa est, se adhuc puellam virginem totum patrimonium suum præ commiseratione tradidisse obærato cuidam homini, vt ne is, quod designauerat, laqueo sese ad vitandam creditorum importunitatem, suspenderet, eoq; dicto animam creatori reddidit. Porrò qui hoc exèplum literis consignarunt, duos illos iuuenes com-

muni cōsensu putant fuisse Angelos
custodes, vnū foeminæ, alterum ho-
minis, quam à suspendio reuocarāt.
Credi etiam piè potest, adiunctum
fuisse mulieri secundum Angelū cu-
stodem propter liberalissimam e-
leemosynam. Nam simile quiddam
refert Ioan. Diacon. de S. Gregorio
in vita ipsius, qui cum pro duodecim
pauperibus instruxisset conuiuium,
Angelum inter eos accumbere con-
spicatus est, qui ad Gregorium, sci-
to, inquit, vsque ad eò placere Deo
benignam hanc voluntatem tuam
erga pauperes, vt eius iruitu ele-
gerit te in Pastorem vniuersalem
totius Ecclesiæ Christianæ, & ecce
me, qui missus sum, vt animam tuam
vsque ad vltimum vitæ halitum
custodiam, pollicearq̄ue, omnia te
me mediatore abs Deo consecutu-
rum esse, quæ cor & anima tuâ po-
poscerint.

*Quā cha-
ri sint
Angelis
qui salu-
ti proxi-
morum
student.*

Neque illi solum qui eleemo-
synas corporales largiuntur Ange-
lis; chari sunt, verum etiam, imò cha-

CUSTODE. CAP. VI. ¶

chariores, qui impendunt eleemo-
synas spirituales, subleuando mise-
rias & necessitates animæ, quæ infi-
nitis partibus, (vt cum Diuo Tho-
mâ loquar) corporis conditionem
præcellit. Adiungit Sanctus Chry-
sostomus, retrahere proximum à
peccato, siue obstare, quo minus
veteribus noua adijciat, excellenti-
us opus esse toto visibili mûdo, qui
ad beneficium hominum creatus fa-
it. Vnde quamquam effunderes in e-
leemosynas maximam auri vini,
non præstares tam nobile opus,
quam si curam gereres de salute v-
nius animæ. Atque hinc infert Bea-
tus Laurentius Iustinianis Patriar-
cha Venetus, multo rigidus iudica-
tum iri eos, qui intermittunt opera
misericordiæ spiritualia, quam qui
corporalia, & subiicit: Quisquis
hæc legit, oculos aperiat animæ,
& obseruet. E contrario, autem
miris modis iuuabitur, corona-
biturque, qui vel vnicam ani-
mam ad viam cœlestis vitæ redu-
xerit. Vnde idem sanctus Chryso-

S. Tho. l.

4 cont.

gēt c. 55.

Chrysof.

or 4. cōt.

Iuda.

Lauren.

Iustin. V.

de humi.

Chryf.

hom. 5.

cōt. Iud.

96 DE ANGELO

Stomus multoties accidere scribit, vt Deus pro reductione alicuius animæ, innumerabilium errorum pondus à nobis tollat, & bonum illud opus acceptet in iudicio suo pro pretio redemptionis, & salutis nostræ propriæ, idque, quia opus misericordiæ, quò anima proximi promouetur, multa nobis auxilia abs Deo impetrat, quibus ad opera poenitiæ accendamus, dummodo velimus obsequi, & postquam iustificati fuerimus, diuersa media iustitiam conseruandi, & virtutes augendi recipere. Atque ad huiusmodi opera spiritualia Angeli quasi attestâtes quàm grata sibi accideret, frequentissimè etiâ visibiliter concurrerunt, qua ratione de S. Ambrosio legitur, prædicanti ei adstitisse Angelum, qui verba suggereret. Similia exempla de alijs proferri possent, sed studeamus breuitati.

RELI-

RELIGIOSI, ET QUI MUNDUM despiciunt, singularibus Angelorum auxilijs & praesidijs custodiuntur.

Tertium hominum genus, qui praeter ceteris ab Angelis amantur, eos complectitur, qui renuntiant mundo amore Dei, ut carnem suam mortificent, unde Angelus ad Danielelem, *Noli, inquit, metuere Daniel, quia Appares ex die primo, quo posuisti cor tuum angelus ad intelligendum, ut te affligeres in conspectu Dei tui, exaudita sunt verba tua, & ego veni propter sermones tuos.* Pariter Patriarchae Iacob, postquam reliquisset domum paternam, & Esau fratris sui iracundiam declinasset, ostendit Deus praecalam illam visionem scale, qua ascendentes & descendentes Angeli frequentabant, quasi dicens: Quia tu deserta amore mei paterna domo & terra natiuitatis tuae, accinxisti te ad tolerantiam persecutionum & calamitatum, quae tibi paternam Esau iniuriam inferuntur, ecce ego habitaculum

Danieli c. 10.

Iacob Patriarcha. Gen. 32.

C 5; culum

¶ DE ANGELO

culum demōstro, quod tibi in eompensationem terrestris exilij præparatur: Et multitudinem Angelorum, qui multo copiosius consolabuntur & propugnabunt te, quam omnes illi consanguinei & facultates quas respuisti.

*Monacho infirmo mini-
strat Angelus.
Vid. speculi exēp.
dist. 2.
Exempl.
us.*

Ad hoc propositum in libro doctrinæ Patrum scribitur, Monachus quendam, ubi aliquantisper vitam solitariam eremitarum more separatus ab alijs transegisset, tandem infirmatum, conspexisse ad se venientem Angelum custodem, ut decumbenti sibi famularetur; postquam autem nonnullas septimanas Monachus in ægritudine suâ & Angelus in coepta seruiendi cōfuerudine perdurassent, accesserunt visitatum illum alij Monachi, & Angelus qui intus versabatur, mox pulsato ostio cellæ disparuit. Ingressis itaque hospitibus, abite, infirmit afflicti Eremita, abite amabo fratres mei, quia vobis superuenientibus Angelus custos meus, à quo visibiliter præsentem solatium & plenissimum
obs-

CUSTODE. CAP. VI. 59

obsequium hucusque habui, repente dilapsus est. Vix prolatis hisce verbis anima discessit è corpore assumpta ut creditur ac Deo restituta per eundem custodem Angelum qui primitus eam in custodiam suam receperat.

Nec quoad corpus duntaxat Angelicum custodem Religioso preesse legimus, verum etiam, imò amplius in his quæ concernunt spiritum & animam, idque cum frequentibus exemplis doceri potest, tum ipsa ratione; quia custodia Angelorum specialiter à Deo assignata fuit animæ, cuius Angelus tantam curam gerit, *Angelus* ut omnes Religiosi viri passus ob-*describit*ferret, ut postmodum præsentare *omnes* eum possit cum illo amoris fructu *Religio-* à quo ad perfectissimam Dei seruitutem *forum*, adigebatur. Vnde in eodem libro doctrinæ sanctorum Patrum de quodam Monacho legitur, qui aquam ad cellam suam usque à duodecim miliaribus apportabat; quando autem diuturni laboris eum tædere cepit, Angelum custodem suum conspicatus est, qui omnes ipsius passus accu-

60 DE ANGELO

rarissimè designarat: itaque exhilaratus Monachus, de die in diem solertior factus est, & vsitatum iter quò senior eò alacrior continuauit. Atque hic liber (vt ita loquar) memoriae, cui Angelus minimamquamque actionem amore Dei susceptam inscribit, ille fortassis est, de quo, vt populum ad obseruantiam mandatorum incitet, ratiocinatur Propheta Malachias, *Attendit Dominus & audiuit, & scriptus est liber monumenti coram eo timentibus Dominum, vbi Hebræus legit, liber memoriae & recordationis.* Deinde magna huic Angelo consuetudo ac familiaritas est cum Religioso, quem crebrius consolatur, & visitat subinde sensibiliter: & horsum pertinet, quod commemoratur de Guthlaco quodam, qui vehementer aliquando rogatus ab vna è discipulis suis, vti reuelare vellet, quisnam esset, quocum indies tractare & colloqui videbatur, respondit. Quandoquidè finis vitæ meæ in propinquo est, Fili mi, non conuenit,

Malac. 3.

*Angeli
custodis
cum Re-
ligioso
familia-
ritas.
Exemplū
Guthlaci,
quem
Angelus
visita-
bat.
Surius
M. April.*

CUSTODE. CAP. II 61

uenit, me diutius secretum hoc fraternitati tuæ abscondere: scito igitur, me ab ea hora, qua eremiticam solitudinem primum auspica- tus sum, quotidie manè & vesperi frui solitum præsentia Angeli, à quo cælestibus solatus in omni tribula- tione & angustia recreabar: hic præ- dicere mihi futura, reuelare absen- tia, referre arcana spiritualia; sed amabo, nè cuiquã dixeris, priusquã anima mea è corporeo hoc ergastu- lo emigrarit.

Inciat præterea custos Angelus *Angelus*
Religiosum sibi commendatum, ubi *ad perfe-*
ocasio prouocat, ad maiorem per- *ctionem.*
fectione; ideoque Sanctus Paphnu- *incitas.*
tius (vbi Surius scribit) per Angelum *Exemplum.*
manu apprehensus, & supernis ra- *Abbat*
tionibus commotus fuit ad marty- *Paph-*
rium; ita vt disparente Angelo, ple- *nuij.*
nus supernis inspirationibus solati- *Sur. 28.*
isque vltro sese Arriano Iudici ex- *April.*
hiberet dicens: Ego Paphnutius no- *Vacillan-*
mine Catholicus sum, & Tibi me si- *tes con-*
sto, vt tormentis carnificum tuorum *firmat.*
promouear ad coronam martyrij.

C 7

Et

*Exēplum
Kaffardi
Vinc. in
Spec. hist.*

Et si quis fortè Religiosus in voca-
tione suâ vacillet, à custode hoc iu-
uatur & confortatur. Refert Bea-
tus Vincentius Germanum quen-
dam Monachum Ciuitatis Colo-
niensis, Kaffardum nomine, conuer-
sum, cum curam aliquantisper ha-
buisset clauuū canobij in quo habi-
tabat, in senectute tandem tentatum
fuisse à doemone peccato superbiae,
vt diceret intra se: Ego iam conse-
nui, & quâquam nobilibus parenti-
bus oriundus sim, conficior tamen
in claustro hoc laboribus monasti-
cis, & alijs in seruiio, qui alioquin
frui possem iuxta libitum meū ser-
uitio aliorū: Ibo poti⁹, & vel in gra-
ui senio toleratas hucusque molesti-
as extra monasterium compensa-
bo. Dum igitur nocte quadam ex-
perrectus decerneret mox illuscen-
te aurora coenobio egredi, venerādi
aspectus virum vidit, qui nutu suo
hortari eū videbatur, surgeret, seque
anteeuntē sequeretur; quare in dūtis
vestibus eum prosecutus est vsq; ad
portam Ecclesiae, & hinc ad ostium
cami-

CUSTODE. CAP. V. 63

cæmeterij quæ vltro ipsis aperta sūe:
Hic Laffardus obstupescit; & multo magis vehementiusq; vbi Cæmeterium ingressus, sensit aperiri sepulchra, & iuxta vnum eorum huiusmodi sibi verba ab Angelico ductore dici: Viden Laffarde hunc hominem? propediē talis & ipse eris; dic fodes relicta claustrali requie quorsum tendis? cum autem ad alia quoq; contemplanda cadauera Angelus eum ducere niteretur, Laffardus secundum omnia viscera attonitus & cōturbatus exclamare cœpit: dimitte me, Domine obsecro, dimitte me, infirmior sum, quam vt diutius oculis meis tantam spurcitiem ac foeditatem vsurpem. Mox poenitenita ductus, quod Monasterio egredi deliberasset, portas Templi ac cæmeterij claudi vidit, & Angelus eo ad dormitorium reducto disparuit.

Angelus propter exiguam sepe lenitatem à magnis beneficijs abstinens.

Caueat itaque Religiosus, ne tam fauorabilem Angeli Societate peccatis suis despiciat, cū sepe cōtingat vt occasione leuitatis aut locutionis

nis

*Vid. Pra-
sum. l. 1.
Exempla
rum,
Exem-
plo. 4.*

nis fortè minùs circumspèctæ & otiosæ præclaris ipsius beneficijs priuemur. Vnde legemus in vitis SS. Patrum, Senem quendam ac sanctum virum cõspexisse, Angelos hilari ac sereno vultu adstantes, sicubi Monachi sermonem miscebant de rebus spiritualibus; si autem de reb⁹ vanis & inutilibus loquerentur, recedentes, indignâtesq; & succedentes in locum ipsorum atros dæmones, qui sub specie spurcorum animalium circumeuntes, impuras cogitationes, eorum mentibus adhalabant: Rursùs quam primum resumerent mentionem Dei & sanctarum virtutum, reuerti solitos custodes Angelos, & profugatis immundis spiritibus, abluere Angelica manu omnes maculas, quas incauti fratres ex commertio infernalium bestiarum conceperant. His porrò visis sanctus senex altissimè nec sine lachrymis per Monasteriũ vociferabatur: Canete dilectissimi mei, caueate à multiloquio, fugite sermones vanos, otiosos, & infructuosos: custo-

sto.

dite linguam, cuius iniquo usu eua-
cuatur anima, & spoliatur favore
Dei: fugantur cælestes Angeli, & ac-
ceruntur infernales diaboli, qui a-
nimam vestram abominabili impu-
ritate contaminant.

*QVAM ANGELIS CHARI
sint, qui graue aliquid patiun-
tur amore Dei.*

In quarta classe hominum, qui pe-
culiari custodia ab Angelis muniū-
tur, ij sunt, qui patiuntur amore illi^a
qui tantum pro ipsis passus est: de
inuitato autem erga hos Angelo-
rum favore omnes scripturæ & hi-
storix loquuntur: ideoque enume-
rabimus exempla aliquot, & primū
de pueris Hebræis proiectis per Na-
buchodonosorem in fornacem ar-
dentem; hi quippe liberati fuerunt
de violentia flammarum, per Ange-
los, qui eo tempore in gratiam ipso-
rum sex miracula perpetrarunt. Nā
primò lucebat ignis, at minimè eos
combussit: secundò deuorauit mini-
stros Regis qui fornacem succende-
bant:

*Appar-
tio An-
geli in
fornace
Babyl-
nica.
Dan 3.
Vide Pe-
ter. ibid.
Sex mi-
raculosa
beneficia.*

Angeli
erga pue-
ros in for-
nace Ba-
bylon.

bāt: Tertiò, non leſis puerorum ve-
ſtibus, abſumpſit vincula, quib. ijdē
antequam iniicerentur ligati erant.
Quarto in medio flammaram respi-
rabant, loquebantur, & exaltabant
Deum: & quod miraculoſius omnes
caſdem ſententias & verba eadem
pronunciabant. Quintò, ipſe Angel⁹
humanam præ ſe ferēs ſpeciem cum
iſſis denſiſſimas inter flammās gra-
diebatur. Et omniū quidē opinione
iā redactos in cinerē, ſed ſuperſtites
recreabat, ſextò vice ignis excitauit
ventū roris ſuauiſſimū, quo eſt⁹ illi⁹
amœniſſimū in modū tēperaretur.

S. Aga-
tha
Vi Bren.
Rom.

Et hinc fortaliſſis fiducia concepit
B Agatha, quando freta fortitudine
Angeli cuſtodis, Tyrannū qui igni-
bus illam cruciare decreuerat, irri-
ſit dicens: *ſi ignem adhibeas, rorem
mihi ſaluificum de celo miniſtrabunt
Angeli.* imò beneficia, quę ab Ange-
lis in eos conferuntur, qui afflictio-
nem aliquam propter Deū ſuſtinent
debentur illis quodammodo titulo
iuſtitia: hoc. n. ſenſu de ſeiſo dicit
Daniel in lacu Leonum conſtitutus,
Miſit

CUSTODE. CAP. VII. 67

Misit Deus Angelum suum qui cor- cap. 6.
cludit ora leonum, quia coram eo in-
iustitia inuenta non est in me.

CAPVT. VII.

ANGELVS) ETSI NON
deserat nos vbi delinquimus, libera-
lior tamen est erga iustos
quàm peccatores.

QUOD potissimum ad Ange-
lorum nos amorem inflamare
debet; amat etiam inimicos suos, &
homines defendunt vbi hi ab eorum
tutelam diffugiunt. Nam fidos amicos
quorum amor odij nostris nec ex-
tinguitur, nec refrigeratur: candidos
defensores, qui salutem nostram solli-
citiùs quam nos ipsi, procurant, & quan-
do nos eam in periculo constituimur
per peccatum, illi interiori illuminan-
do, & iratum Dominum ad clementiam
flectendo conseruant. Sic legimus in
Zacharia Angelum defendisse sacer-
dotem illum à Dæmone, qui ob perpe-
trata scelera gravibus eum modis
excrucia-

Zach. 3. excruciat, *Et ostendit mihi Dominus Iesum Sacerdotem magnum stantem coram Angelo Domini.* Atq; hæc *Basil.* *conc. 9.* *in Ps. 33.* veritas, quod homo tametsi peccet ab Angelo custode non deseratur, communiter à Doctoribus recepta est. Et quanquam peccatum, inquit *Basilio*, instar fumi sit, quo apes dissipantur, & mali odoris, quem columbæ refugiunt, vnde iustissimo titulo ab Angelo derelinqui posses, vt qui tam incultum hospitium ei præparare non metuis: nihilominus non deserit te: imò fumus peccatorum tuorum viuas lacrymas ex oculis eius elicit: tali quippe metaphora explicat Scriptura displicentiam, quam de tuis sceleribus expectitur, dicens, *Angeli pacis amare flebant.* Notandum interim, etsi ab Angelo post peccatum non penitus deseraris, non tamen adeo beneficium illum se tibi præbere, vt antea.

*discrimen
inter cu-
stodiam
duplex*

Differentia enim inter vtranque custodiam ante & post peccatum duplex est: Prima: quod Angelus antea assistebat dexteræ tuæ tamquam loco

CUSTODE CAP. V. 69

loco honoratori digniorque : post *Angeli-*
 peccatum autem Angelo discedente *cā homi-*
 succedit in vices ipsius Diabolus, & *nis Iusti*
 possessionem animæ apprehendit, *et pecc-*
 quemadmodum in Zacharia infœ- *catoris.*
 lici illi sacerdoti euenisse legim^o,
 quē à dextris positus Sathanas gra-
 uissimè accusabat. Considera nunc
 ingrate peccator, quàm iniquis mo-
 dis custodi tuo Angelico reluctaris:
 pudeas, inquam, atque erubescere,
 qui tantam ipsius benignitatem cer-
 nis, vt malit maledicto dæmoni lo-
 co digniore cedere, quam prorsus
 tui sese cura exonerare. Et hæc con-
 sideratio tantum apud plerosque
 momentum obtinet, vt sufficere ip-
 sis videatur ad emolliendum cor in
 malo obstinatissimum. Secunda in-
 ter custodiam Angelicam Iusti & *Angelus*
 peccatoris differentia in hoc versa- *benigni-*
 tur: quod Angelus, tametsi non om- *or erga*
 ninò peccatorē deserat: recedit ni- *Iustum.*
 hilominus secundum aliquam par- *Basil. h. d.*
 tē, & multum de pristino benefaci- *10. Ps. 37.*
 ēdi more remittit, vt grauib^o verbis
 docuit aliquando S. Basilius ad ver-
 ficu-

ficulum Psalmi trigesimi septimi,
*Amici mei & proximi mei aduersum
 me appropinquauerunt & steterunt.
 Qui prius, inquit ille, amici & omni
 tempore familiares fuerunt, de lon-
 gè steterunt, mecum viuere nolen-
 tes, eminus stentes; Isti Angeli sunt
 boni & ministri Dei, & iuxta pec-
 cata ipsius Dauid ad tempus recesserunt
 aduersantes, non tamen ipsum
 penitus reliquerunt, eminus stentes
 ait enim, Aduersum me appropinqua-
 uerunt, & steterunt. Quoniam An-
 gelo, vt ita loquar, vires sue per pec-
 catum tuum diminuuntur: sic Chry-
 sostomus, sic ceteri Doctores intel-
 ligunt locum Ieremiæ, vbi inter se
 colloquuntur Angeli, Curauimus Ba-
 bylonem, & non est sanata, relinqua-
 mus eam. Et quãdo Deus ꝑut in Esaiã
 legitur, interminat⁹ est Ierololymę,
 se in vltionem peccatorũ, quæ inibi
 perpetrata fuerãt, sublatorũ sepem,
 Auferã sepẽ &c. custodiam Angelo-
 rũ intellexit, & merito, inquit Glo-
 ria, quia Prouidentia diuina maior
 apparet ac peculiaris erga iustos, ve-
 lut*

Ierem 51.

Esa. 5.

Vid. Ians.

c 71. cõc.

Euang.

Bann. 1. p.

q. 11, a. 2

I CUSTODE. CAP. VII. 71

ut Theophilactus & alij scribunt, *Tostac.*
cum ea quæ chariora nobis sunt, q. 66. 3. q
maïore identidem diligentia custo- *12 in*
diantur. Vnde qua ratione à pecca- *Matth.*
tore proprius Angelus, custos refu-
git; ita è contrario præter pro-
prium Angelum alij quoque, vt do-
ctoribus quibusdam placet, ad cu-
stodiam viri iusti concurrunt; si-
ue vt ei in arduo aliquo negotio ad-
iumento sint; siue vt in pericu-
lo constitutum præsentius tuean-
tur.

Atque hoc idem Angelus promi-
sit Sacerdoti illi, vt in Zacharia le- *Riber. e.*
gimus: *Si in vjs meis ambulaueris, & 3. Zach.*
custodiam meam custodieris dabo ti-
bi ambulantes de ijs, qui nunc assi-
stunt; id quod experimento didice- *Varia*
runt sibi euenisse Iacob & Elyfæus, *apparitio-*
qui ipsi ad defensionem suam inte- *nes An-*
gra Angelorum agmina properare *gelor.*
conspicati sunt.

Libro secundo Machabæo-
rum legitur, duos Angelos medi-
um tenuisse Iudam, & plurima
in hostes ipsius iacula contorsisse.
Vnde

Vnde non absque causa cecinit Regius Psalmista de iusto, *Montes in circuitu eius: Montes, id est, Angeli.*

Pf. 124. Aug. ib. S. Tho. 1. p. q. 113. a. 2. Bann. ib. Tostat. q. 66. in c. 18. Mat.

Sic Augustinus. Sanctus Nicolaus quoque vicinus morti vidit ad protectionem suam complures Angelos delabi de caelo. Imò etiã sentit Doctor Angelicus, ijs, qui ad altiorem gradum gloriæ destinati sunt, siue ut alij loquuntur, constituti in maiore gratia assignari ad custodiam Angelos eiusdem hierarchiæ excellentissimos. Quocirca animaduertendum, cum in quolibet Angelorum ordine iuxta doctrinam Dionysij Areopagytæ supremi, medij, & infimi sint, hostaliter inter se differre, ut vnus semper maioris sit excellentiæ quàm alter; cui oportunè adijcit Sanctus Bernardinus Senensis, secundum Angelum decuplo excellentiorem esse primo, & tertium decuplo digniorem secundo, & sic deinceps.

Ber Senens. To. 4. ser. 19

In eiusd. vita.

Vnde de sancta Francisca Romana commemorari solet, custoditam fuisse à quodam Archangelo, ab eoque nullo temporis momento derelictam

CUSTODE. CAP. VII. 73

relictam, sed tanquam magistro uti illo consueuisse, qui ut piè creditur, cælestib⁹ mysterijs imbuebat. Præter hunc porro alium quoq; Angelū habuit sancta vidua, quarti chori, raræ pulchritudinis, conformem primo, qui continuo splendore vultum illi⁹ mirificè illustrabat, & recreabat. Quomodo autē primū ordinariè cernebat manus complicantem in formam crucis, ita altera manibus ferentem triplicem palmæ ramum deauratum, & ambos oculis in cælum sublatis, capillis aureis, & facie multo clarissima; ex quo colligere est, quantum meritorum cumulum sancta hæc Francisca coaceruarit.

CAPVT. VIII.

GENTILIBVS, PAGANIS,
& cuiuscunque religionis aut superstitionis cultoribus singulis assignari à Deo ad custodiam aliquem Angelum.

LIBERALITAS hæc Dei assignantis unicuique proprium
D Custodiam

Custodem Angelum non utique
Catholicæ & Christianæ Religio-
nis terminis constringenda, sed ul-
terius extendenda est ad Ethnicos
& Hæreticos, quos similiter diuina
Misericordia voluit, per proprios
Angelos defendi & custodiri. Quin

S. Th 1

p. 9. 113.

2. sen-

ten. d. 11.

Alés. 1. 2.

9. 4. m.

4. a. a.

Ægypt in

2. d. 11. q.

1. a. 3.

Rich. &

alij ibi.

ipse AntiChristus, ut S. Thomæ &
Alensi placet, muniatur custode An-
gelo, qui impedimento erit, quo mi-
nus ad maiora mala manum exten-
dat. Quod autem Gentiles, Idolola-
træ, & consequenter cæteri Angelis
custodibus stipati sint, perspicuè te-
statur Propheta Daniel. Cū enim tri-
b^o septimanis in cōtinuo prope plā-
ctu ac ieiunio decubisset, Deo sup-
plicans, ut populum suum è captivi-
tate Babylonicā liberaret, Angelus
ipsi apparuit, & quidem si Cassia-
no alijsque Doctoribus creditur,
Gabriel, dicens. *Noli metuere Da-
niel, quia ex die primo, quo posuisti
cor tuū ad intelligendū, ut te afflige-
res in conspectu Dei tui, exaudita sunt
verba tua & ego veni propter sermo-
nes tuos: Princeps autē regni Persarū
mihi restitit. Quis Princeps Regni*

Dā. c. 10.

Cass. col.

8. c. 13.

Perer. ib.

CUSTODE. CAP. IX. 75

Perfarum? inquit Greg. Angelus bo- *Gr. l. 17.*
 nus q̄ præsideret Persiæ tametsi hæc *mor c. 8.*
 hominibus sceleratis & idololatri *Theo in*
 redundaret. Cæterum Angelus hic *c. 10. Dã.*
 Persiæ, restitit Archang. Gabrieli, q̄ *V. D. Th.*
 Deus voluntatem suam nondum ex- *a. 1 q̄ 113*
 presserat. Vn° liberationē populi I- *Sanctæ*
 srahæls vrgebat, tum quia piculum *contentio*
 erat, nè quidã illorũ malo idolola- *inter An-*
 trarũ exẽplo cultũ veri Dei desere- *gelũ Per-*
 rēt tũ quia multorũ innocẽtia & sã- *sia, &*
 ctitas huiusmodi supplicium mini- *Angelum*
 mē promerebatur. Alter nimirũ An- *Populi*
 gel° Persiæ retardabat, q̄a moribus *Hebræi.*
 & cõuersatione sancti illi° populi *V. Perer.*
 multi Persiæ alioquin infideles & I- *c. 10. Dã.*
 dololatrẽ ad verã fidẽ cõuertebãtur. *Virg ad*
 Atq; ita precib° & oratione suã a Deo *c. 12. A-*
 obtinuit, vt liberatio Hebrẽi populi *pac. com-*
 vigin. & vno dieb° procarstinaretur. *ment. 1.*
sect. 17.

CAP. VI. IX.

QVAM NECESSARIA NO-
 bis sit custodta Angelorum.

Vs q; adeò natura p̄ peccatũ de-
 bilitata est, vt nisi Creator De°
 peculiari eã auxilio subleuasset, pr-
 sus defecisset, nunquã finẽ consecu-

D 2 tura

tura, propter quem Deus ad imaginem suam illam condiderat. Quare si prolixo discursu interiorem hanc debilitatem nostram, & externam inferorum hostium resistantiam cōplecti vellem, nullum dicendi finem assequerem. Tantum igitur per paucis quibusdam similitudinibus declarabo, quanta nobis infirmitas ex peccato acciderit; quia hac intellecta facillimè cognoscetur, quàm necesse habeamus auxilijs diuinis, inter quæ non in infimo gradu reponendum est ministerium Angelorum.

*Miseria
hominis
post pec-
catum.*

Alexander Alensis septem miseras ad nos defluxisse ex peccato notat ex morali commentario Beati Gregorij in Iob cap. I: Homo, inquit ille, per peccatum cecidit in septem miseras quæ sunt stultitia, hebetudo, Præcipitatio, timor, ignorantia, duritia, superbia. His debilitate sunt potètia motiua & cognitiua. Quamquam verò multi alij Sancti considerando infœlicissimam humanæ Naturæ conditionem post peccatū,
mille

mille alias miseras obseruarint; omnes tamē aut certe maximā earū partem ad septem antedictas quasi ad caput & fontē cæterarū reducunt.

Atque ut à primā initiū sumatur, quæ stultitia excogitari potest enor-
 mior nostra sensualitate? nā leuissi- *Prima*
 mi cuiusq; doloris, aut difficultatis *miseria*
 vitandæ causā, mox ubi ab obiectis *Stultitia.*
 apparenter tantum desiderabilibus
 sese inuitari sentit, sensibus deditur,
 & quā præcipitantiā est, in manife-
 stissimā ruinā ipsam pariter Prin-
 cipem Rationem deuoluit. Ideoque *Compa-*
 non immerito comparari potest cū *ratio ele-*
 equo teneri morsus, qui prius gene- *gans.*
 roso bellatori in prælio obsequens,
 si deinde ab hostibus intercipiatur,
 non secus ab his, quàm ante à Do-
 mino suo circumagitur in omnem
 partem, ita ut qui illi insidet, mise-
 rabiliter in medias hostium acies
 inferatur.

Altera
 Altera miseria est debilitas quæ *miseria*
 dam siue obscuritas intellectus; ali- *obscuritas*
 quādo enim, scribit Gregorius, dum *intelle-*
 sublimia intelligendo in elatione *fectus.*

animus erigit, in rebus imis & vilibus graui hebetudine pigrescit. Quã obrem ex naturali siti, quã omnes in nobis experimur sciendi & intelligendi, puenit; vt dũ animũ ad altissimorum fidei mysteriorũ contemplationẽ maximẽ erigimus, eousq; sepe ppter intelligẽtiẽ imbecillitate in lutũ sefuũ prolabamur, meritò vt exclamare liceat cum Propheta, Adhæsit pauimẽto anima mea.

*Tertia
inbecilli-
tas partis
inferioris.*

Alteram, nimirum infirmitudinem partis inferioris, tertio loco inter miseras nostras à S. Gregorio connumerata omnino similes reddit mortales. Domui, quæ spectabili artificio intus forisq; ædificata, fundamentis tamen caret, vt illa quam Dominus in Euangelio constructam fuisse ait super aream: Vnde tota quidem æstare consistere poterit, quando & pluuia rariores sunt, & flumina placidioribus labuntur undis, & venti mitescunt: Appropinquante autem hyeme, erumpente tempestate ventorum & imbrũ, exundantibus fluuijs, ecce tibi male

*Comparatio
sumpta
ab ædificio.*

CUSTODE. CAP. IX. 79

malè fundatum ædificium rimas
 ducit, & continuò in irreparabilem
 ruinam dissoluitur. Talia sunt ædifi-
 cia conscientiarum nostrarum, quæ
 tamse varijs virtutibus ornate sint;
 nihilominus, quia fundantur supra
 debilitatem partis inferioris, quæ
 perpetuæ commotioni obnoxia
 semper ad ruinam propendet, hinc
 deplorando sæpè casu colliditur.
 Atque hoc significasse videtur Iob,
 cum diceret, *Ecce qui ei seruiunt,*
non sunt stabiles. & in Angelis suis re-
perit prauitatem, quanto magis hi
qui habitant domos luteas: qui ter-
renum habent fundamentum, con-
sumentur velut à tinea? vbi S. Gre-
 gori^o, postquã diseruisset de naturâ
 Angelica in seipsâ mutabili, subij-
 cit: *Luteas; quippe domos habitamus*
qui in corporibus terrenis subsistimus.
Quæ bene Paulus considerans ait, ha-
berimus thesaurum istum in vasis ficti-
libus, & rursum, Scimus quia si ter-
restris domus nostra huius habitatio-
nis dissoluatur, quod ædificationem ex
Deo habemus domum non manufactâ.

Iob. 4.

Greg 5.
 mor. c. 27

Terrenum quoque fundamentum est substantia carnis, quod in se sollicitè Psalmista conspexerat cū dicebat: Nō est occultatum os meum à te, quod fecisti in occulto, & substantia mea in inferioribus terra.

*Quarta
superflu-
us timor.*

*Similitu-
do equi
vmbra-
tici.*

Quarta in ordine miseriarum nostrarū est superfluus timor. Quinta Ignorantia. Per illam comparatur equo meticuloso: per hāc equiti inter hostes inermi. Equus si meticulosus est, arma sessori militi parum aut veriùs nihil p̄sunt, quia is calcibus incitatus tamdiu huc illucque refugit, donec fræno excusso, equitem in terram prostrarit: Idē si vmbromaticus, ad primum sonitū tubæ bellicę, ad primum armorū strepitū, ad primum pugnæ impetū, illico retrocedit, nec vllis aculeis pmoueri potest, vt antrorsū p̄currat. *Quid, n. aliud est animale nostrum in nobis siue caro, quam equus vmbromaticus ad eò, reformidans aspera, quæ pati nō cōsuevit, vt pro illis euadendis nulla discrimina expauescat, imò ad illa plerūq; tanquam ad tuta refugia confugiat;*
inter-

interdum etiam quæ aspera non sunt,
 & quæ omnino nihil habent periculi,
 expauescit præ insania, & nec verbe-
 ribus nec stimulis, vt illis propinquet,
 induci potest. Hoc est quod legitur in
 Psalmo, Trepidauerunt timore, vbi
 non erat timor. Quid autem spiritus
 in nobis aut mens, nisi sessor huius equi
 insidens, & plenam coercionem ipsius
 omnino non habens? Ab altera parte
 si eques inermis, tametsi equus peri-
 tissima manu instructus sit; nihil pro-
 ficitur. Imaginemur nunc sessorem
 à vertice ad plantam vsque prorsus
 inermem supra equum meticulosum
 siue umbraticum. Tales profecto *Quinta*
 nos ipsi sumus propter infortunatam *ignorantiam.*
 copulationem, miseriæ, timoris, &
 ignorantia: Illa ad singulos passus
 animam nostram timoris vanitate
 retardat. hæc (nimirum ignorantia)
 inhabilem reddit, quo minus se ad-
 uersus insidias inuisibilis inimici
 præmuniat, qui mille stratagemati-
 bus dolisque tam fraudulenter subin-
 de intercipit nos, citius, vt circum-
 uenti & victi quam prouocati videa-
 mur.

*Sexta
durities
cordis.*

*Simili-
tudo.*

*Guil. Pt.
risiens. de
Resist. &
uestat.*

Sexta miseria reputatur à S. Greg. stoliditas quædam ac duritia cordis nostri, præ qua propriam salutem quasi studiose negligimus & aspernamur, similes equis duri & callosi oris, qui asperitatem iniecti sibi fræni non sentiunt; ideoq; si contingat eos aliquando exerceri in campo, tanquam à fræno ac lupato liberari, effusissime & manifesto periculo fessoris excurrunt: Ex hac enim peruersitate inquit Guiliclm^o Episc. Parisiensis, laborat animale nostrum, sicut & omnibus peruersitatibus vitætorum equorum, dum enim freno disciplina auerti non potest à concupiscentijs & alijs periculis, ipsum fessorem spiritum dat in medios hostes. Fessor enim insidens equo oris duri, quasi captus est: cum enim freno non pareat, vt auertatur à periculo, & seipsum & fessorem suum dat in hostium captionem. Quidam enim ad eò tardi sunt declinare à periculis, vt prius quàm velint mouere pedem à loco discriminis præda hostium fiant. Propter hoc legitur Ecclesiasticè

Sicuti tertio, Qui amat periculum, in illo peribit.

Non iniuria igitur appellares hominem quoad effectum erga res sensibiles equo teneri oris simile, ut superius probatum est; quoad curam verò propriæ salutis, durum corde, nec d similem equo callosi oris & obstinato.

Septima denique prædictis omnib
gravior damnosiorq; est maledicta
superbia, vnicum illud infinitarum
perturbationum & periculorum a-
nimæ humanæ principium. Hac
inflamur & intumescimus supra nos
ipfos; hæc in conuersatione intra-
ctabilem grauitatem ostentare do-
cet, & in colloquijs seueritatem, quæ
conditioni nostræ non congruit: hæc
dissoluit & incitat ad mille leuita-
tes, omniaque talibus personis qua-
les nos sumus licere persuadet: sug-
gerit conceptus ac verba quibus
facta & virtutes proprias celebran-
tes, celemus vitia: & sicubi ig-
nomia nostra detigitur; vehemen-
tissimum timorem incutit, nè aliquid

*Septima
superbia.*

D de

de æstimationis integritate perdamus. Hæc denique suscitatur intra nos ipsos subinde partem irascibilem, aliquando concupiscibilem aduersus rationem, & inter commotas passiones, mille rixas ac contentiones disseminat.

Hæ igitur sunt miseriæ, in quas homo post peccatum perpetratum prolapsus est, adeò singulæ secundum se grauæ & intolerandæ, ut vnaquæque hominem miserabilem possit reddere, & Angelicæ custodiæ expetendæ necessitatem illi imponere. Cæterum quo sensu simus, quando supra dictas, & innumeras alias miseriæ quæ prætermittendæ fuerunt, serio contemplamur?

Similitudo explicans miseriam humanam.

Imaginetur quæso vnusquisque, videre se in periculoso statu positum Regem aut ducem aliquem, circumuentum rebellibus ac sediosis subditis, totum inermem, nec vestitum nisi lineo & subtili indufio, infidentem equo aut valde delicato ac facili, aut nimirum duro, umbratico, meticuloso, & obstinato;

& in

& in campo quidem palustri ac lubrico. Quo pacto hic sperare præsumeret, se de manibus circumfrentium inimicorum, nisi cælica folius Dei ope, ereptum iri? Et tamen omnes pro dolor, ad huiusmodi angustias redacti sumus, ut qui à stultâ, cæcâ, præcipiti, timidâ, ignorante, effrâni & rebeli sensuualitate, non tantum crebro ac periculosè seducimur, verum etiam prodimur i copiosissimo exercitui externorum hostium, qui natura non minus ferox quam fortis, nisi potentiore dextra refrænaretur, (tantam usque ab exordio Mundi aduersus nos indignationem concepit) vniuersam hominum progeniem ad infernum detraheret

Alia eodem ten-

Eundem hunc statum multo miserum ad viuum delineauit Paderisensis alia comparatione sumpta à Regno aut ciuitate obsessâ à numerofo exercitu, & intus plenâ factionibus, conspirationibusq; contra personam Regis, nec defensâ nisi à debilib. & saucijs militibus, ijsque

paucissimis: Talis quippe ciuitas minimè conseruari possit, nisi implorata potentissimi Regis ope: cui sponte sese, vt perpetuo tributariam subiugaret. Et perspicuè tamen liquet, animam nostram potissimo exercitu cinctam esse, & infatigabiliter impugnari. *Non habemus* (inquit Apostolus) *colluctationem aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus Mundi Rectores tenebrarum harum.* Verum est præterea, hostes hosce intra ciuitatem animæ fouere proditores suos, vnde Paulus *ad Gal. 5.* *Caro concupiscit aduersus spiritum.* Verum tertio, Partem nostram rationalem valde debilem esse, vt superius demonstratum: quæ cum ita sint, sequitur custodiam Angelorum plus quàm necessariam nobis esse, ijsque incomparabiles agendas gratias, vtpote sapientissimis & potētissimis protectoribus nostris, qui ignorantiam & imbecillitatem humanam cœlesti illuminatione & virtute compensant.

Neque

CUSTODE. CAP. IX. 87

Neque hoc solum, sed insuper
præ veteri malignorum spirituum
odio cum iisdem congregantur,
quandoquidem lex Charitatis præ-
cipit, pauperi ac debili succurri à
diuite & robusto, & debita rerum
dispositio exigit teste Ecclesiastico,
vt sit *contra malum bonum*. Hor-
sum interpretatur sanctus Hiero- *Abac. 3.*
nymus textum Abacuc, *superindu-*
xisti in mari equos tuos conturban-
tes aquas multas (ita videlicet sep-
tuaginta legunt, quod in vulgari
versione habetur, *viam fecisti in ma-*
ri equis tuis in luto aquarum multa-
rum) designans nomine equorum
Angelos ac virtutes coelestes, per
mare verò, præsentem mundum, &
per aquas dæmonē cū toto qui re-
liquus est infernalium potestatum
exercitu. Porrò multi Patres de de-
fensione hac Angelica intelligi vo- *Apoc. 12.*
lunt locum Apostol. Ioan. in Apoc.
Factum est praelium magnū in cælo,
Michael & Angeli eius praeliabantur
cum dracone, & draco pugnabat,
& Angeli eius, cuius rei notabile
exem-

Exemplum suppeditat nobis Sophronius Patriarcha Hierosolymitanus in Prato spirituali (qui liber apud Concilium Nicænum secundum in maxima æstimatione fuit) de Abbate Theodosio, qui de se testabatur. Antequam ordiret vitam solitariam, raptus fuit die quadam in Ecstasy, & vidi hominem mira specie, cuius claritas multis partibus candorem solis exuperabat: hic dextera me apprehendens, veni inquit, quia in aream tibi descendendum est, ut dimices: atque hæc dicens introduxit me in Theatrum immensæ amplitudinis, quo circumspecto, vidi ab vna parte multitudinem hominum qui albis induti erant, ab altera exercitum non minorem, vestitum nigris, & interea vir quidam inusitatae magnitudinis procurrat; cuius horrendus vertex nubes penetrabat. Mox iuuenis, siue Angelus custos (hunc quippe fuisse crediderim) qui principio apparuerat. Age Theodosi, inquit, hoc cum Antagonista in præsens tibi pugnandum est:

Ego

Theodosius Abbas pugna inquit cum demone.

Prat. spiritual. c. 66.

Lippom. in præfa. ad Prat. spiritual. Secund. Synod. act. 4.

Ego igitur quem vel aspectus terribilis gigantis exanimasset, pauere ac trepidare, & clarissimum iuuenem, à quo in palæstram illam deductus fueram talibus verbis flectere & exorare aggressus sum. Quis quæso mortali circumdatus infirmitate cum eiusmodi Aduersario configere præsumat? si omnium hominum vires in vnum conflarentur, leuissimum nec quidem illiusictum eluderent. Imò verò respondit inuictus Angelus pugnare te volo & iubeo, quocirca præsto sis, & spè concipe, quia mōx ad pugnæ initium succurram tibi, ac demum confecto prælio, & partâ victoriâ, caput tuum præparato coelesti diademate coronabo. Vt primum igitur certamen auspicatus fui, nobilissimus contentionis nostræ iudex ante me stetit, & coronam imposuit. Tunc vniuersa illa atrorum spectatorum acies fremendo & vlulando disparuit, remanente solum alborum cætu, qui infinitas laudes Protectori meo pro cælesti succursu & victo-

*Moyſes
Abbas
vehemē-
tiſſimam
tentatio-
nē vin-
cit.*

*Paratum
Exēpl. 6.
Iob. 40.*

victoria ipſius auxilio reportata occinuit. At maiorem audaciam ac fortitudinem exercuit idem diabolus contra Abbatem Moyſen, qui multis annis in eremo ſanctiſſimē tranſactis, ſemel tandem in ſpiritu-ali pugna tam acriter ab eo tenta-
tus fuit (de cuius incredenda auda-
ciā non immeritò ſcribit B. Iob, *Ec-
ce abſorbebit fluium, & non mirabi-
tur, & habet fiduciam, quod influat
Iordanis in os eius*) vltèrius vt ei ſe
reluctari poſſe vir ſanctus diffide-
ret, vnde de momento in momen-
tum metuens, nè inſatigabili Tar-
tarei hoſtis impetu frāgeretur, quaſi
deſperabundus per ſolitudinem di-
ſcurſabat, donec diuinā prouiden-
tia incideret in cællam Abbatis Iſi-
dori, cui non ſine lachrymis ape-
ruit violentiam tentationis ſuæ, &
quam omnis conſilij expers eſſet,
quo fortiſſimum tentatorem repri-
meret. Ad hæc Iſidorus in preces
ſeſe dare, & Deum flectere, vt
feruum ſuum, à tam potenti ac per-
tinaci

tinaci aduersario liberaret; cum igitur bono temporis spatio orationem perpetuasset, erigens sese, præcepit Moyse, tectum cellæ conscenderet, & oculos conijceret in occidentem: ¶ ait ille, & ecce tibi infinitam multitudinem diabolorum, qui omnes implicabili succensi ira, ignita in eum iacula contorquebant: quare horrendo spectaculo conturbari cœpit, & altissima voce ad Deum exclamare pro diuino auxilio, quia impossibile sibi iudicabat lethifera nequissimorum spirituum tela eludere. Sed Isidorus Abbas confortans eum, nē timueris inquit, Frater mi, propter ea quæ in Occidente conspicatus es, sed deinceps ad Orientem respice: quamobrem Moyses vertit faciem, & vastissimum exercitum Angelorum conspexit, qui sole splendidiore ad hoc solum armati apparebant, vt milites CHRISTI in spiritualibus prælijs tuerentur. Simillima profectò, visio alteri illi Prophætæ Elisæi, qui ad de-

ad defensionem suam contra Regem Soriæ, qui dæmonem denotat, accelerare vidit de monte equos & currus igneos. Præfato itaque spectaculo recreatus Moyſes Abbas ad Cellam suam reuersus est, & omnè ab illa hora tentationem vtiq; Angelorum quos viderat præsidio fultus, generosissime superauit. Vnde rationabiliter cum Doctore quodam affirmare possumus terram abundare remedijs, quia plena est laqueis, alludèdo scilicet ad frequentiam Angelorum, qui in custodiâ hominum, tot hostibus & laqueis expositorum iucessabiliter occupantur.

CAPVT X.

DE VIRIBVS AC DESIDERIO que Angeli homines custodiunt, & quam conueniens sit, eos vitæ nostræ & actionibus præsidere.

PRAEMISSO capite sermonem habuimus de miserijs natis ex radice peccati, ex quibus doce-

docebam euidenter concludi, custodia Angelorum nobis plus quā necessariam esse. Nunc operæ præ-tium me facturum puto, si tractatum institutam de eorundem viribus, quibus sese ad subleuandas necessitates nostras accingunt. Et profectò potentissimos, promptissimos, celerrimos, sapientissimosq; & maximè salutis nostræ amantes esse oportet, alioquin enim quæ ratione humanam debilitatem, & ignorantiam subleuarent? Ergò de quatuor hisce Angelorum perfectionibus, id est, potentia velocitate, sapientia & ardentissima voluntate mortales adiuuandi, breuiter ac dilucide agemus in præsentis capite.

*Quatuor
perfecti
ones An-
gelorum
procurā-
tium sa-
lutem
nostram.*

*Angelo-
rum po-
tentia*

Quoad primam, Angelos scilicet mille modis ac medijs nos custodire, & in necessitatibus iuuare, posse nemini dubium oborietur, qui quidē intellexerit quanta sit virtus & potentia eorum naturalis, tanta nimirum, (paucis efferam) vt strages

ges populorum rebellium, destructiones urbium, transportationes montium ab vno loco ad alterum, commotiones terræ, detentio spherarum cœlestium aut factæ legantur, aut fieri potuissent citra vllam fatigationem aut laborem ab Angelis. Tantum, docet Diuus Thomas, vnus Angelus potest, vt gubernare sufficiat omnes Creaturas corporeas ac materiales totius Mundi idque per motum localem duntaxat tanquam omnium motuum aliorum perfectissimum, operâdo maximè in illis effectus, qui excedant vires naturales, & communiter miraculosi reputantur, nunc per remotionem vel debilitationem contrarij, & noxij, nunc per aggregationem rerum conformium ac similitium, atque ita multifariam Creaturas iuxta voluntatem Dei subinde iacet, aliquando defendit. Sic in Genesi legimus tres angelos de^o rux, se ciuita em Sodomæ, & alii i; manu vnus Angeli concia

*S. Tho. 1.
p. q. 110.
art. 1.*

sum

sum fuisse vnicâ nocte totum exer- *2. Par. 23*
 citum Regis Assyriorum Sennacha-
 ribus. Possunt pariter Angeli qua-
 litate aliquâ venenosa ac mortife-
 ra quasi instrumento vtendo, siue
 per separationem localem aut dis-
 continuationem membrorum diui-
 dere animam humanam à corpo-
 re, id quod dæmonibus minimè
 abs Deo concessum est, vt apparet
 in personâ Iob, *Veruntamen ani-* *Iob. 1.*
nam illius serua, quia, quod merito
 credi debet, manus ipsis ligantur
 ab Angelis custodibus, nè nobis
 pro libitu suo officiant. Testis hu-
 ius rei sit Tobias iunior, quem cum *Tob. 3.*
 omnes existimarent ab Asmodæo
 ipsâ nuptiarum nocte quemadmo-
 dum & septem alij mariti ante i-
 psum, suffocatum iri, nihil tamen
 læsus est, quia Angelus contraiuit
 dæmoni, quem deinde etiam in
 solitudine irresolubili vinculo al-
 ligauit. Testis præterea sacer-
 dos ille conspectus à Zachariâ,
 quem diabolus tam foedè affixe- *Zach. 4.*
 rat, vt similis videretur atro carbo-
 ni, nec

ni, nec tamen, cessabat accusare & opprimere, quousque redigeretur in cinerem, nisi Angelus Domini in illius auxilium properasset.

*Angelo-
rum ve-
locitas.*

Cæterum hæc & similia tam miranda & vñitata facinora quis crederet, quanta celeritate Angeli exequantur? (ea secunda illorum perfectio est, sine quâ impossibile foret necessitatibus hominum oportune succurri) quis inquam imagnetur, quanta sit pernicitas volatus Angelici? volare quippe cœlestes illas legiones dixerunt sancti vt quadantenus subuenirent imaginationi nostræ, vnde etiam vt Tertullianus notat, attribuerunt ipsis pennas & alas. *Et volauit ad me vnus de Seraphin*, inquit Esaias, qui paulo prius scripserat duos se vidisse, & vtrumque ornatum sex alis. Quocirca S. Dionysius Areopagita, non contentus communi conceptu hominum, qui Angelos in mente fingunt similes pulcherrimis iuuenibus ijsque alatis, alas quoque ascribit illorum
pedi.

*Tertull.
in Apol.
6, 22.*

*Dionys.
de cœlest.
hier. cap.
vlt.*

CYSTODE. CAP. X. 97

pedibus, velut antiqui Ethnici ad-
umbrabant olim fabulosum illum
Nuntium Deorum Mercurium. Re-
uera enim omnem imaginationis
nostræ vim celeritas Angelici mō-
tus superat, adeoque nobis, qui ad-
miramur velocitatem falconis in
aere, pardi in nemore, delphini in
mari, pernicitatem sagittæ & ful-
minis, nobis qui deficimus in confi-
deratione circumuolutionis firma-
menti, quod intra tempus vnus ho-
ræ secundum aliquos tantum spa-
cium conficit, quantum homo, si
singulis diebus quadraginta millia-
ria decurrens, bis mille, nongentis
& quatuor annis in continuo itine-
re perseveraret: aut iuxta aliorum
calculationem tātum, quantum fo-
ret, si circulus æquinoctialis orbis
terræ millies, octingenties, octoge-
sies quater reduplicaretur. Nobis
inquam, qui expauescim⁹ auditâ ce-
leritate dictorum mutuum, qui ta-
men Angelorum velocitate longif-
simè exceduntur, non supersit ex-
emplum aut similitudo aliqua per
E quam

quam intelligamus breuitatem motus, quo Angelus ad auxilium nostrum vsque à cœlo empyreo, intervallo videlicet propè infinito delabitur. Quamuis autem multiplices circa memoratam velocitatem opiniones in scholis exortæ sint, omnes tamen Thomistæ cum ipso Angeli-

S. Tho. I.
p. 4. 53.

co Doctore in hoc consentiunt, quod Angelus discedens à spatio siue sphæra, quam virtute naturali occupat, vt transferat sese ad aliud spatium longè ab illo distitum, tanquam ab vnâ prouinciâ admodum remotâ ad aliam, ab Oriente in Occidentem, & summam de terra ad summum cœlum, mutationem hanc

S. Hierõ.

localem perficit tẽpore multò breuissimo. Vnde S. Hieronymus in explanatione verborum, *sequuntur agnum quocunq; ierit*, non immeritò dicere ausus est (tamen si hyperbolicè) Angelos præsen esse cuique loco, quia profectò tanta est celeritas eorum motus, vt quanquam vno eodemq; instanti non nisi vno in

loco

loco versari queant, possint tamen
 minimo temporis spatio realiter &
 presentissime omnes Mundi partes
 percurrere. Tali celeritate credibi-
 le est, Prophetam Abacuc (nisi for-
 tem membrorum illius quantitas mo- *Dan. 3.*
 ram aliquam Angelo pepererit)
 translatum fuisse ex Iudæâ in Baby-
 lonem, vt Danielem in lacu leonum *Angelus*
 positum prandio, quod alioquin *transfert*
 messoribus suis præparauerat, refo- *Prophetâ*
 cillaret, tam velociter quippe eo *Abacuc.*
 portatus, indidem reuersus est, vt
 messorum diceffum ipsius minimè
 notarint, id quod scriptura in narra-
 tione huius facti luculenter expri-
 mit dicens, *Posuitque eum in Babylo-*
nem super lacum in impetu spiritus
sui. Neque verò rebus corporalibus *Angelus*
 impediri possunt, quia spiritus sunt. *minimè*
 Imò cum ingrederetur Angelus *reb. cor-*
 Domini in fornacem Babylo- *poralibus*
 cam, cui tres Hebræi Principes inie- *impedi-*
 cti erant, non tantum nihil à flâmis *tur.*
 offensus fuit, sed produxit etiam in
 medijs ardoribus ventum roris, qui
 iuuenes contra ignis æstum sua-
 uissime

A8. 5.

uissimè refrigeraret. Multò minus
impediuntur tenebris opacæ no-
ctis; nam qui noctua carcerem, in
quo Apostoli detinebātur, ingressus
est, eos liberauit, *Angelus autem Do-*
mini (loquitur scriptura) *per no-*
ctem aperiens ianuas carceris, & edu-
cens eos, dixit, ite, & stantes loquimi-
ni in templo plebi omnia verba vita
huius. Nec denique vllius generis
obstaculo eos retardari accidit, quia

A8. 12.

quemadmodum in Actis Apostolo-
rum scribitur, idem Angelus intra-
uit ianuis clausis in carcerē, in quo
Petrus constrictus erat & portam
ferr eā, propria vi nullo vsus instru-
mento aperuit. Hoc docere videtur
voluisse Propheta quando cecinit.
Qui facit Angelos suos spiritus, quo
textu non tantum dicit, Angelos ad
instar ventorum velocissimos esse,
sed etiam Deum emittere ad auxili-
um hominis creaturas nobilissimas,
substantias nempe spirituales, quib'
à corporeis rebus resisti nequit: sed
tantummodo ab obstinata volunta-
te hominis, quæ inspirationibus &
confi-

consilij illorum impiè & perpetuò
reluctatur.

Neque dixeris, necessitates tuas *Angelo-*
minime ab illis cognosci, si enim *rum sa-*
cōsideremus Angelos quoad scien- *piensia.*
tiam suam, quæ tertia eorum perfe-
ctio est, naturaliter dotati sunt in-
tellectu tam p̄spicaci, & cognitione
tam profunda vniuersæ naturæ &
creaturarū omniū: nihil vt in Mun-
do cū materiā coniunctū, vel ab eā
separatum, incorruptibile aut cadu-
cum, tēpore finitum, aut sempiternū
sit, quin intimè ac secundū omne
sui partem illud intelligant. Vnde
non absq; causā propter incredibile
intelligendi perfectionem cōmani-
ter nominantur puræ mētes, & sim-
plices intelligentiæ. Cognoscūt cer-
tissimè & euidentissimè omnia ob-
iecta necessaria, eorumq; essentias
ac proprietates, neq; originem vni-
uscuiusq; per effectus suos diuturna
solicitudine venari necesse habent, *Angeli*
sed quamcunq; in rem mentē diri- *cognoscūt*
gunt, mox totā eodem instanti per- *omnes a-*
fectissimè intuentur. Nec tantū per- *ctiones*
nostras.

spicit Angelus obiecta necessaria,
 verum etiam omnes actiones no-
 stras, quæ imperio voluntatis extror-
 sum prodeunt, & in intellectu ipsi
 apparent tanquam in lucidissimo
Exod. 38 speculo; idcirco enim crediderim
Assimilā Angelos assimilari speculis illis,
tur specu- quæ in tabernaculo affixa erant non
les. tantum ad sacerdotum vsum, sed et-
 iam, vt quidquid in templo rerum
 ageretur repræsentarent. Nihilo-
 minus tamen, licet hucusque dicta
 cum veritate consonent, nõ fuissent
 Angeli per naturam suam sufficien-
 tes ad custodiam hominum, nisi di-
 uina bonitas, quo certiores reddere
 mur de salute nostrâ, abundantius
 in illis suppleuisset, quod deerat. E-
 nim uerò carebant notitiâ humana-
 rum cogitationum, quæ tamen, cum
 indies machinentur nobis ruina-
 m spiritualẽ, ipsis tanquam ducibus ac
 custodib⁹ nostris, vt securius per eos
 ab omni periculo eripi & dirigi pos-
 semus in viã salutis, reuelari debue-
 runt, & modo quidã prorsus super-
 naturali ac diuino: quia profecto a-
 liã

liās neq; ex ipsorum, neq; ex nostra *Non co-*
 parte illis manifestæ fuissent. *non gnoscent*
 ex conditione ipsorum, cum enim *neque ex*
 Angeli sint creaturæ cōuersabiles, *parte sua*
 non conuenisset illis clara cognitio *neque ex*
 cogitatuū cordis nostri, aliqui sub- *nostra co-*
 latus fuisset cōiuctus politicus, qui *gitatione-*
 subinde exigit hæc vel illa cōseruari *nes homi-*
 secreta. Idcirco Deus sibi soli tanq; *num.*
 gubernatori & vniuersorū Domino *Vid. S.*
 notitiam hanc cogitationū retinuit *Tbo. 1. p.*
 iuxta comunē sententiā Doctorum *q. 53. a. 4.*
 & SS. PP. August. Ambr. Hieron. A-
 thanasij, &c. Taliter David adhortās
 Salomonē filiū, suū, vt veneraretur
 verū atq; immortalē Deum, ex imo
 corde, hac raōe doctrinā suā illi per
 suasit, *1. Paral.*
Omnia n. corda scrutatur Do-
min⁹: & vniuersas mentū cogitationes
intelligit. Sic Sapiens Salomon, utiq;
 paternorum p̄ceptorū memor, vbi
 Hierosolymit. tēpli ædificiū cōsum-
 masset, in medio illi⁹ corā omni po-
 pulo in genua procidit, & adorās Do-
 minū talib. verbis inter cetera vs⁹ est
2. Paral.
Redde vnicuiq; secūdū vias suas quas
nostrī eū habere in corde suo, tu enim
6. cap.

E 4 solus

Solus nosti corda filiorum hominum.

Sic & regius Psalmista duabus vicibus cecinit, Scrutans corda & renes Deus, ipse enim nouit abscondita

Sap. 1. cordis. Idem Salomon in libr. Sapientia, Quoniam renum illius testis est Deus, inquit, & cordis illius scrutator est verus. Non dissimiliter Ieremias

Prophetia suae capite vndecimo & vigesimo. Tu autem Domine Sabaoth,

qui iudicas iuste, & probas renes & corda, & decimo septimo, Prauum

est cor hominis, & inscrutabile, quis cognoscet illud? Ego Dominus scrutans cor & probans renes, qui do unicuique

iuxta viam suam, & iuxta fructum adinventionum suarum. Sunt etiam, ut supra dixi, cogitationes nostrae naturaliter occultae Angelis ex parte nostri, id est: Nos durante hac vita

non habemus modum aliquem manifestandi Angelis, id quod mente tractamus. Nam sublatis ab homine usu

vocis articulatae, alijsque gestibus corporis aut phantasmatis significantibus determinatum conceptum (ex

quibus non possunt Angeli apprehendere

dere

dere intentiones nostras nisi dubiè,
 & cum euidenti incertitudine) ani-
 ma nostra nuda ac sola remanebit in
 explicandis conceptibus suis, nec
 tantùm differens ab Angelis, verum
 etiam omninò muta & impotēs, cū
 in tali statu exercere non possit a-
 ctionem aliquam quæ purè spiritua-
 lis sit, & independens à phantasma-
 tibus materialibus, quæ tamen ma-
 ximè necessaria ipsi esset, vt opera-
 tio illius à puro spiritu percipere-
 tur. Si itaq; Angeli naturaliter tam
 ex suâ quàm nostrâ parte non sunt
 sufficientes ad comprehendendum
 cogitationes nostras, conueniēs er-
 gò fuit, diuinam sapientiam inueni-
 re mediū aliquod, quo clara & eui-
 dens earum cognitio illis commu-
 nicaretur, nempe reuelando diuinū
 verbum, in quo quasi in speculo o-
 mnia cogitationum nostrarum mo-
 menta cōsiderant. Atq; adeò quem-
 admodum sancti in Paradyso con-
 stituti, secundum opinionē D. Tho-
 mæ, vident in Deo sine vlla obscu-
 ritatis aut incertitudinis nebulâ, p. q. 12.

*Detegit
 Deus An-
 gelis co-
 gitatio-
 nes no-
 stras.*

S. Tho. 1.

E s quid-

quidquid in præfenti mundo effici-
tur, aut cogitatur pertinens ad sta-
tū suum; Pater enim intuetur omnes
cogitationes & actiones filij & a-
liorum qui titulo aliquo sibi con-
iuncti sunt: Institutor Religionis
cuiuspiam eodē modo oēs actiones
& cogitationes illorum, qui ordinē
suum colunt, & cæterorum qui pro-
gressui & conseruationi eius coope-
rantur: sic Angeli fixā in Deū mente
Vident in Verbo quidquid perso-
nas sibi speculariter commendatas
concernit.

*Custodia
hominum
conueni-
enter An-
gelis com-
missa fuit.*

Quæ cum ita sint, nimirum verif-
sima, nihil cōuenientius fuit, quā
custodiam hanc & gubernationem
hominum committi Angelis, qui
vt potē sapientissimi, intelligunt o-
mnes defectus ac necessitates no-
stras, vt potentissimi in quibuscun-
que periculis nobis opitulari suffi-
ciunt, & vti spiritus, celerrimam o-
pem præbere possunt, citius scili-
cet, quam nos auxiliij necessitatem
præuideamus.

Solum Superest demonstrare ar-
dentis

dentissimum desiderium & effica-
 cem illorum voluntatem nobis sub-
 ueniendi, quod quarto loco tracta-
 dū proposueramus. Ne cui verò de
 hac dubium relinquatur, auscultet
 Prophetā Dauid, qui affirmat Deum
 constituisse Angelos custodes tuos
 tam ardentis amore salutis tuæ, vt
 comparari possint cum flammâ
 ignis, *Qui facit Angelos suos spiritus
 & ministros suos ignem vrentem.* Ad
 idem propositum refertur clarissi-
 ma illa visio, quam supra descrip-
 mus Patriarchæ Iacob videntis sca-
 lam & in eâ ascendentes ac descen-
 dentes Angelos. Vbi notandū, pari
 velocitate & alacritate ascendisse
 eos sursum, vbi contemplabantur
 viuentem Deum, quâ properabant
 deorsum, vbi offendebant quiescen-
 tem Iacob, in quo ipsum Deum de
 semine Iacob aliquando nasciturū
 venerabatur. Cæterum eadem velo-
 citate ac prôptitudine ad nos dela-
 buntur, Nā vt Origenes notat, post-
 quā Verbū assumpsit humanitatem,

*Voluntas
 & deside-
 rium eo-
 rum nobis
 subueni-
 endi.*

*Iacob sca-
 lā videt,
 Gen. 28.*

amor & sollicitudo Angelorum erga homines admodum aucta fuit, & certatim vt ita loquar, ad obsequium generi nostro præstandum accelerarunt, quia accinctum videbāt eodem sine ipsum Regem & Creatorem suum imò verò tanti æstimare cæperunt hominem, vt quidam illorum post Incarnatum Verbum à sancto Ioanne noluerit adorari,

Apoc. 19. *Caue nè feceris, conseruus enim tuus sum,* Paratos igitur sese exhibent in omni loco, omni tempore, & in omni necessitate, vt nobis subueniant. Et nos tamen è contrario in omni loco ab illis recedimus, omni tempore beneficia eorum obliuioni damus, oblectamur consilijs & quod multo pessimum subsidia flagitare datâ operâ nolimus, quæ incredibile nobis promptitudine offeruntur. Sed prius, quàm ad cætera veniam, dubitatio quædam enodanda est. Posset enim hoc loco obijci: Cur non suffecisset ad custodiam humanam sola potentia ac prouidentia Dei? nunquid non

Questio.
Cur Deus
efficiat
per Ange
los quod
solus per
se potest?

non solus ipse potuisset insolentiam eius perpetuo refranare? & quibuscunque discriminibus nostris tempestiuè efficaciterque succurrere? ut quid igitur occupat nostri causa tantum numerum, superiorum spirituum? Quare breuiter respondeo cum Diuo Banauentura, *Causa cur custodia hominum imposita fuerit Angelis.* ad defensionem hominum deputatam fuisse à Deo militiam caelestem, ut peculiare specimè daret suae omnipotentiae, quae non contenta Angelicas illas acies throno Maiestatis suae adfistere, iussit ad euidentius diuinae Magnificentiae argumentum eas *Bonaui. in* ceteris quoque creaturis inferuire; *z. d.* ut ita laudetur ac glorificetur Deus *ult.* non tantum in seipso, verum etiam in personis seruatorum suorum. Neque hoc indecens videri debet, creaturas nimirum adeo nobiles cum praediuicio aliquo status sui ministrare ignobilioribus. Nam licet in sententia Aeterni Verbi, *Maior sit qui recumbit, quam qui ministrat,* aliud tamen & ministerium quod cum seruitute & subiectione impeditur, *E 7 aliud*

HO DE ANGELO

aliud quod connotat præsentiam
& gubernationem quandam. Verba
autem Saluatoris referuntur ad pri-
mum ministerij gen^o, non ad secūdū
quod custodibus nostris Angelicis
ppriè incūbit. Et qua ratione in au-
lis principum Oeconomi prospici-
unt necessitatibus inferiorū seruo-
rum vsque ad vilissima mācipia, nec
tamen ex simili seruitute detrimen-
tum aliquod honoris patiuntur, sed
omnia faciunt ad præscriptum Prin-
cipum, quibus ipsi pariter cū omni
familia sua inseruiūt: Sic Angeli cu-
stodes dirigunt & iuuant nos, ac in
qualibet necessitate præsto sunt, præ-
ardenti desiderio, quo tenētur, ple-
nissimè exequendi, illius volunta-
tē, cui omnes tam ipsorum, quam
hominum ordines famulantur.

II. Manifestatur etiā hoc pacto cla-
rissimè potentia Dei infinita. Cū. n.
infernalis^o castris de cælo resisti de-
beat, multò potentiolem se testatur
Deus, dū præcipit damnatorū super-
biam cōculcari ab Angelis q̄ si pro-
priā dexterā diuinæ Iustitiæ micro-
nem

nem in eos vibraret. Neque interim hâc curâ Angelis commendatâ, homines deserit, quod terrenis Regib. vsuuenit, qui percipuâ sollicitudinis partē in humeros officialum suorum deuoluentes ipsi aut quiescunt, aut alijs negotijs occupâtur. Sed ipse etiam immediatē vniuersali & particulari, puidētia cūcta gubernat. Ac p̄inde sicut ōnes creaturas per cōtinuâ diuinæ volūtatis suæ operationē fouet ac vegetat; & nihilominus nō impedit aut diminuit vlla in parte operationē causarū secundarum; quin tali ordine ac dependentia potentias creatas connexuit, vt nec illæ à philosophis superflue iudicentur, nec supremi Motoris operatio imperfecta: Similiter censendum est de custodia Angelorum.

III.

Deinde ordo Infinitæ sapientiæ omninò postulabat, custodiam hanc humani generis committi Angelis p̄pter dona, quib. pollent, naturalia & gratuita. Enimuerò diuina Lex cōmuniter talem in operationibus suis ordinem seruat, vt infimæ

ICS

res subleuentur ac perficiantur per medias, & mediæ per supremas. Inter Deum autem qui summus est & vltimus finis animarum nostrarum, & nos mortales, mediij intercedunt Cælestes Angeli, cum quia confirmati fuerunt in gratia, tum quod constant natura immortalis, & substantiâ spirituali. Itaque necessarium erat, vt ad perfectam cum Deo vnionem eueheremur auxilio Angelorum.

IV. Addi potest hucusque dictis alia ratio, vt ita præsens capitulum concludatur; Quod Angeli priuilegium hoc hominibus præsidendi promeruerunt, non tantum, quia vt supra docui natura admodum potentes ac sapientes sunt, sed particulariter etiam, quia in primo illo cõflictu cõtra Luciferum, habito diuinæ Maiestati fideles extiterunt, eumque vsq; ad finem sæculi pari semper ardore in fauorem generis humani continuant. Vnde ad textum B. Iob, *Maledicant ei qui maledicunt diei.* sequentia verba scribit S. Gregorius. *Diem*

Gr. l. 4.

Mar. 6. 11.

se.

CVSTODE. CAP. XI. 113

se quippe iste superbiens spiritus ostentare etiam Euangelicis potestatibus voluit, cum se super ceteros quasi in potentia diuinitatis extollens tot post se ad interitum legiones traxit: sed hi nimirum qui in authore suo humili corde perstiterunt, cum errori eius noctem inesse conspicerent, diem claritatis illius de semetipsis humilia sentiendo calcauerunt, qui nunc nobis doli eius tenebras indicant, & quam sit illius deijcienda ficta claritas, demonstrant.

CAPVT. XI.

CVSTODIAM ANGELI
incipere in puncto natiuitatis nostræ,
& si vnquam alias, maxime
utilem esse in articulo
mortis.

INCHOATUR Angelica hæc custodia, iuxta communem sententiam Doctorum ipso instanti Natiuitatis nostræ, quando scilicet primos miseræ huius vitæ fructus degustantes mille periculis ærumnisq;
expo-

*Angeli
custodia
ab instāti
Natiuita
tis nostrae
incipit.
Ægid. in
2. d. 11 q.
1 a. 4.
Bonau.
Gabr.
ibid.*

exponimur. Prius autem quam nā-
sceremur dictā custodiā minimē e-
guimus, tametsi alij contrarium
sentiant, quia dūm inclusi latere-
mus in vtero matris, partes illius
fuius, pro inde ab ipso matris
Angelo custoditi: Secus posteaquam
in lucem editi fuimus, tunc enim
veluti personis separatis & viuen-
tibus vitā propria non immerito
prouidit clementissimus Deus de
Angelo custode identidem pro-
prio, qui perpetua nos tutelā defen-
deret,

Hoc nimirum significare voluit
Propheta, quando loquens de cus-
todia Angelorum, non restrinxit
eam ad vnā vel alteram duntaxat
necessitatem, sed generatim ad om-
nes, & totum vitæ nostræ cursum
extendit, *Quoniam Angelis suis,*
inquit, mandauit de te, vt custodiant
te in omnibus viis tuis. Et verò cum
alijs animalibus donauerit Deus
ad defensionem ipsorum dentes
& cornua, vngulas & aculeos, alia-
que id genus instrumenta, quae
fin-

singulæ feræ mox ab ortu suo natu-
 raliter sibi adnata ostentant: Plantas
 quoque armauerit spinis, corticibus
 veneno, aut amaritudine, quibus
 sese à tempestate aut animalium
 violentia tueantur: quid conuenien-
 tius erat, quam eiusmodi armorum
 vice assignari homini qui alioquin
 nudus & inermis egreditur, vsq; ab
 instanti natiuitatis suæ custodē An-
 gelum, omni armaturâ fortiorē, cu-
 ius beneficio in p̄speris aduersisque
 conseruaretur? De tali fauore gra-
 tulabatur sibi Patriarcha Iacob, quē
 supra nominauimus, quia videlicet
 Angelum Domini comitem habuit,
Qui eripuit eum à cunctis malis. Et de
 Sancto Onuphrio legitur in eiusdē
 vitâ, cum deambularet in solitudine
 comitem se illi adiuxisse Angelum
 dixisseque, Ab horâ natiuitatis tuæ
 ductor ac socius tuus extiti, & cum
 eodem in visibili forma confecisse
 sex integra milliaria, vt hæsitantem
 de itinere erudiret. In summâ,
 quanto atrociora sunt in cursu vitæ
 nostræ pericula, tanto manifestius
 Ange-

*Exemplum
 S. Onu-
 phrij.*

Angelorum erga nos amor ac benignitas elucescit.

*Defensio
Angeli-
ca in ho-
râ mor-
tis.*

Apo. 12.

*quid fa-
ciat An-
gelus in
horâ mo-
tis cum
videt a-
nimam
aut in
peccato
constitu-
tam, aut
timentē
sibi à
morte?*

Porro Sanctissimus hic custos vt quouis tempore ac momento salutis nostrę inuigilat, ita peculiariter sub horam mortis, in qua tamen si òmni humano succursu destituimur, deserimurque à parentibus & amicis solus Angelus nō derelinquit nos, quia tunc diabolus acerrime in animam nostram sequitur, & omnibus neruis nititur, vt victoriã vel ex vltimo hoc conflictu reportet, Teste Apostolo in Apocalypsi: *descendit ad nos Diabolus habens iram magnam, sciens quia modicum tempus habet.* Ille (Angelus) generosissimo pectore tartareo hosti pro nobis contra stat, & si aduertat fortassis animam curę suę commissam peccato seduci ad tenebras & umbrã mortis, acerbissimè contristatur, vt odium peccati ab eã perpetrati explicet, pro conuersione ipsius orando, donec apprehensã poenitentię disciplina diuinę Maiestatis iracundiam mitigarit. Atque hoc insinuare videtur

Ec-

Ecclesiasticus, *Ibit homo in domum* Ecc. 18.
aternitatis sue, & circuibunt in pla-
tea plagentes, quem locum grauis
 quidam Doctor ex recentioribus ex- To Lorin.
 ponit de Angelis maximè fauente ibid.
 lectione Chaldaicâ, in quâ habe-
 tur, *Circundabunt Angeli inquisito-*
res iudicij tui lamētantes, &c. Quod
 si afflictam conspicit nimio timore
 mortis, consolatur & erigit, cuius
 rei exemplum narratur à personis
 fide dignis accidisse in Prouinciâ
 Mexicanâ anno 1587. vbi cum infir- Ex. An.
 mus quidam metu mortis vehemē- Soc. Ies.
 ter cōsternaretur, euenit, vt die qua- 1587.
 dam conspiceret pulcherrimum iu-
 uenem, qui circumdatus admiranda
 luce illi appropinquare ac demon-
 strare coepit, (quò amaritudo gra-
 uissimæ ipsius tristitiæ aliquantulū
 leniretur,) montes aliquot opertos
 auro ac margaritis, in quibus clarif-
 simis vestibus ac vultibus conspici
 innumeri homines mutuis sese ap-
 plausibus ac solatijs recreabant: tum
 iucundo allectum spectaculo singu-
 la contemplari iussit, hunc quippe
 Para-

78 DE ANGELO

Paradyfum esse, & choros exultantium hominum designare eorum animas, qui sub insignibus Christianæ fidei sanctè viuentes foeliciter obiissent. Vnde iuuenis visione adstantibus recitatâ, tam flagranti beatissimi illius Regni desiderio accensus fuit, nihil vt promptius lætiusque tandem quàm angustias corruptibilis huius vitæ defere-

Quid faciat Angelus quâ do animâ reperit benè dispositam ad mortem De S. Io Canon. Reg. S. Nicol Tolent.

rit. E contrario autem si angeli inter tempestates illas propinque mortis animam benè dispositam & quietam inueniunt, vtique lætatur & inuicem sibi congratulantur, vnde scriptum extat de Sancto Ioanne Canonico regulari eum triduo ante mortem incredibilem accepisse consolationem ab Angelis, quos sublatis oculis detectoque capite amabiliter salutabat. Et Sanctus Nicolaus Tolentinus sex mensibus ante mortem suam audiuit centum Angelorum, ex eoque voluptatem hausit longè maximam. Ex quibus omnibus collige, quanta me-

CYSTODE. CAP. XI. 119

meritò abste gratitudo pro cõtina
hac Angeli custodia expectetur. Sa-
nè ad cuiusque actionis principium,
& quotiescunque domo exis aut re-
uerteris, cõmendare te illi deberes
gratias dicendo pro cura præterita;
Singulari quoque annis cum recurrit
dies natiuitatis tuæ peculiari deu-
otione eũ venerari, ac laudare, quod
eã die custodiam tui tã alcritèr in-
choarit, nec deinceps vsque ad præ-
sens momentum discesserit à late-
retuo, sed noctu & interdiu salu-
ti tuæ studiosissimè inuigilarit. I-
mò etiam æquum foret, te præli-
cta die expiata conscientia, sump-
toq; Eucharistico Pane Angelorum
perpetuum illi seruitium polliceri,
tantæ nimirum celsitudinis spiritui
qui non dedignatus fuit, de summo
cælo in terram ad custodiam vi-
lissimi homuncionis
descendere.

CAP.

130 DE ANGELO
CAPVT XII.

ANGELVM CUSTODEM
*neq; post mortem hominem
deserere.*

NON terminatur assistentiã benedicti custodis nostri in fine vite, sed comitatur nos donec in Paradiso altissimę Maiestatis oculis præsentarit; hic enim est fructus custodię illius, de quo non obscure meminit Deus in Exodo subiectis

Exod. 23.

verbis: Mittam Angelum meum qui præcedat te, & custodiat in via, introducat te in locum quem præparauit.

Luc 16.

Lazari, vt in diuo Luca scribitur, portata fuit manibus Angelorum in sinum Abrahę, is namq; loc^o sanctis animabus ante mortem & ascensionem

nem Redemptoris Christi deputa-
 batur. Nunc autem ad cælum eas
 euehunt, & præsentant quasi fructū
 sollicitudinis suæ viuenti Deo. At-
 que ad hoc propositum narrat Lau-
 rentius Surius, Animam B. Guiliel-
 mi Abbatis visam fuisse à quodam
 ipsius discipulo Gomundo eleuari
 per duos Angelos, quorum vnus si-
 nistram ipsius, alter dexteram tue-
 batur, ponè innumerabili diabolo-
 rum turba subsequente ac vocife-
 rante: è quorum aliquot cū Gomun-
 dus percontaretur, quò tenderent,
 & quid negotij sibi cum Guilielmo
 transigendum proposuissent? Re-
 sponderunt, vt hominem in diuino
 iudicio accusemus. Sed propulsi à
 Custode Angelo, dicto citius dispa-
 ruerunt. Vidit & Sanctus Antonius
 inter Chors Angelorum ad Cælum
 ascendere animam B. Pauli primi E-
 remitæ. Per eosdem vidit Sanct. Be-
 nedictus in monte Cassino, animam
 S. Germani Episcopi Capuæ, ad cælū
 transferri; quin etiam multò ante
 habitationem immortalitatis pro

Sur. 6.
April.
Anima
B. VVil-
helmi
Abbatis
portantur
ab Ange-
lis ad pa-
radys.
De S.
Paulo.
Eremit.
V Baro.
an 1521.
S. Gr. in
vita. S.
Bened.
Anima
S. Germ.
Sur 16.
April.

F illa

illa per Angelos præparari; quem admodum de S. Fulgentio scribit Surius, conspexisse eum portari per Angelos ad cælum duos lectos superbissime adornatos, & voce magna quosdam è numero illorum exclamasse: In duobus hisce lectis re-

De S. Anselmo & Agone.

quiescent magni duo viri Anselmus Archiepiscopus Cantariensis, & Agon, Abbas Cluniacensis, quos hodie merita sua ad Cælum extolunt.

S. Th. in

4. d. 21.

q. 1. a. 1.

Sot. in 4.

d. 41.

In Viga

er. c. 16.

§. 4.

S. Th. in

4. d. 43.

Si tandem accidat, aliquem decedere quidem in gratia, absque eo tamen quod poenas peccatis suis debitas plenè exolverit, huius animam, vt Sanctus Thomas loquitur, deferunt Angeli ad Purgatorium, ibique, si Dominico Soto alijsque Doctoribus fides est, crebris visitationibus dulcissimè consolantur. Enimuerò si iuxta sententiam Diui Thomæ Dæmones assistunt in Purgatorio beatis animab⁹ non vt eas ipsi affligat, sed vt aspectu tormentorū illorū rabiè suam exaturent; an non etiam rationi consentaneum,

vt

vt ab altera parte ijsdem spectandos sese offerant Sancti Angeli, ac de cælestis coronæ certitudine gratulentur;

Nè quod autem eorum officium intermittatur, de iudicij sententia Sancti Thomæ, colligent cineres humanorum corporum vbicunque terrarum dispersi fuerint. Neque hoc impossibile videatur, nã vt initio libelli probatũ est, Omnes creaturæ corporales Angelorum imperio per motum localem subijciuntur.

*In 4 diff.
21. q. 1.*

Postremo tempore vniuersalis resurrectionis separabunt iustos ab impijs, *Exibunt Angeli, inquit Euangelista, & separabunt impios de medio iustorum.* Valde autem probabile est facturos hæc Angelos Custodes, vt vltimo isto actu officium quod hæctenus exercuerunt, circa personas sibi commendatas concludant.

Matt. 13.

Ex quibus ò Anima Christianã conijce, quot nominib⁹ tenearis benedicto huic Angelo gratias referre

F 2 qui

24 DE ANGELO

qui nunquam excubare destitit pro salute tuâ, & qua ratione Propheta
Isal. 90. loquitur, non tantû duxit ac direxit te, virum etiam portavit in manibus suis, vt nè in cælesti itinere in lapidem desperationis impingeret.

CAPVT. XIII.

ANGELVS CVSTOS DESCENDIT DE CALO, & NOBISCUM, VT SOLLICITUDINEM SUAM DEMONSTRET, VERSATUR IN TERRA.

TAMETSI Angelus per potetiam ac scientiam, quib⁹ pollet, defendere & custodire posset hominem, cõstitutus etiam in Cælo Empyreo: nihilominus vt amor & sollicitudo ipsius circa nos tanto manifestius ostendatur, Cælum Empyreum, locum inquam amœnissimum, & Paradysum incessabilium deliciarû deserit; ad quem quotiescunque redit, vt pfecto creberrimè, redit, vt preces tuas Deo & gloriosissimæ illius Matri præsentet: Interim oculos non deflectit à personâ

tu

tuâ, sed perpetuo vigilat, vt ad minimam quamq; necessitatem tibi opituletur. Atq; hoc designat mystica il-
 scala Patriarchæ Iacob, per quam Angeli, Deo orationes nostras obla-
 turi, ascendebant; & iidem descen-
 debant, ad defensionem nostram, at-
 que vt lictis inde allatis nuntijs ac
 cælesti rore sitibûdas animas oportu-
 nè reficeret. Tali sensu exponit S.
 Hier. textû Proverb *Aqua frigida a-*
uima sitienti bonus nutritus. Quotidie,
 inquit ille, Angeli de terra Lōgiqua
 hoc est superna patria descendentes in
 mundū, in istos vel inter tentationes spe-
 cælestiū roborant, vel finitis tentatio-
 nū certaminibus ad palmam perpetua
 retributionis inducunt. Quocirca ob-
 seruandū Angelos quantumuis in
 inferioribus hisce nobiscum agant,
 vt accuratius Clientes suos custo-
 dian, & nostri causâ relinquunt
 Cælum, non discedere tamen à bea-
 tificâ cōtemplatione vultus Dei, qui
 vbiq; praesens est: *Mittuntur & assi-*
stunt, quia per hoc quod circumscripti Greg in
sunt, exeunt, & per hoc quod intus e. 3 Job.

*Prou 25.
 Hier. ibi.*

*Angeli
 tæcisi cæ-
 lum dese-
 rant, vi-
 dent ni-
 bilominus*

Deum

quoque presentes sunt, nunquam recedunt: & facie ergo Patris semper videt & tamen ad nos venit, quia & ad nos spirituali presentia semper exiit, & tamen ibi se unde recesserat, per internam contemplationem servat. Hinc occasione sumit D. Bern. explicando qua-

*Ber. sup.
Psal. Qui
habitat.*

les sint hae viae Angeli nunc ascendentes nunc descendentes, Exclamandi:

Audes illo presente facere, quod videte me non auderes? quasi diceret: descendit de coelo Angelus, ut compariatur tibi & opem ferat: & tu non metuis in presentia ipsius illud agere, quod agredi timuisses in conspectu vilissimi hominis? Aduerte o homo,

*Er. sup. 1.
Cap. 106.*

inquit S. Greg. Angelum descendere aliquando deorsum non pro compassione, sed ut de impudentia tua vindictam sumat, atque ita interpretatur locum Genesis, *Venite, descendamus, & confundamus ibi linguam eorum, &c.* Ascendunt Angeli, inquit ille, in eo quod Creatorem conspiciunt; descendunt Angeli in eo, quod Creaturam se se in illicitis erigentem examine distractionis premunt.

CAP.

CAPVT XIV.

CONCLVDVNTVR QVAE
in precedentibus capitulis docta sunt,
duobus exemplis siue figuris ve-
teris Testamenti.

QVAE haecenus de Angelo
Custode & homine custodito
tradidi, manifestissime expressa vi-
dentur imprimis in Mystica visione
Prophetæ Zachariæ, quam supra re- *Zach. 3.*
tigimus. Vidit hic Propheta sum-
mum Sacerdotem Iesu siue Iosue,
propter peccata sua sacerdotalibus
exutum indumentis & eorum vice- *De Iosue*
vestitum sordidissimo habitu, ad eò *summo*
vt carbonibus assimilaretur, & ecce *Sacerd.*
subiicit Propheta: vidi Angelum,
qui suscepit defensionem meam il-
lius peccatoris, ac diabolo sese op-
posuit, qui occupato dextero Re-
latere audacissime eum de perpetra-
tis sceleribus accusabat. Deinde præ-
cepit Angelus bonus restitui illi
vestimenta Sacerdotalia munda; &
cidarim reponi super caput eius.

Ultimò exhortans eum ad obseruati-
 tiam diuinorum mandatorum ita
 concludit: Hæc dicit Dominus exer-
 cituum. Si in vijs meis ambulaueris,
 & custodiam meam custodieris, non
 vnam duntaxat, sed plures Angelos
 tibi ad defensionem assignabo ex eorū
 numero, qui perpetuo coram thro-
 no meo assistunt.

Vides hic imprimis, quomodo An-
 gelus defendit Iosue, & impudētē au-
 daciā Doemonis eum accusantis re-
 pressit: secundo, quod nulla ratione eū
 deserit, tætersi culpabilē deprehendit
 & turpissimis sceleribus defœdatū.
 Ad hæc quod doemō post peccatū acci-
 pit possessionē partis dexteræ, vnde
 colligitur, Angelū custodē quasi vi-
 ctū, quotiescūq; volūtas peccatoris
 cū virib⁹ inferni cōiungitur, dexte-
 rā, locum sc. honoratiōrē quē prius
 occupabat relinquere: Nō tamē om-
 ninò deserere ipsum hominē; tanta
 est benignitas huius Angeli. Nā quē
 admodū legitur eodē Zachariæ lo-
 co, statuit sese Angelus corā Sacē-
 dote eundem ab accusatione diaboli
 vindi-

vindicando ac defendendo. Vides
 tādē quomodo is, qui gratiā Dei cō-
 feruare studet, maiora recipit bene-
 ficia ab Angelo; aut quia ad custodiā
 hominis iusti plures angeli deputa-
 ri solent, velut, colligere est ex præ-
 senti loco, aut quia secundū doctri-
 nam superius traditā. & sententiā D.
 Chrysofomi Angelus custodiēs vi-
 rum iustum, maioris est excellentiæ
 ac potestatis; aut demū quia prouī-
 dentia & vigilantia eiusdē Angeli
 custodistāto magis erga personā illā
 crescit, q̄ tuetur & erudit, quāto co-
 piosior fruct⁹ hinc expectari potest,
 & labor existit in seruitio Dei illam
 cōtinēdi facilior. Angel⁹ quoq; Ra-
 phael propter officia pietatis erga
 senē & iuniore Tobiā vsurpata, ex-
 pressus typ⁹ ac figura fuit eorū om-
 niū quę circa nos in triplici vitę sta-
 tu supramemorato ab Angelis cu-
 stodib. exercētur; siue in primo, dum
 cōtinemur adhuc materno vtero; si-
 ue in secūdo; id est à momēto natiui-
 tatis vsq; ad articulū mortis, quibus
 terminis stadiū humanę vitę con-
 cluidur;

Cap. 7.
 Chrysof.
 Matt. 8.

Figura
 Angeli
 Raphaelis.
 Tob. 5.

Vi eiusd. clauditur siue demum in tertio, id est
vitam, & post mortē ut deuotē in meditatione
P. Lud. quadam, B. Ludouic^o Gonzaga Socie-
de Pont. tatis Iesu contemplatur.

p. 6. med. Quoad primum statum legimus,
34. & seq antequam Iunior Tobias iussu senio-
nec non ris paternā domo egrederetur, mi-
V. Brun. sisse Deum, Archangelum Raphael-
p. 2. med. lem, humana velatum specie, qui in
2. longo illo itinere peregrinantem
Officium dirigeret, Similiter priusquā tu exi-
Angeli res de vulua matris, mandauit Deus
Cust. er. Angelo custodi ipsius, ut & tui curā
ga homi- gereret, donec multiplicib^o pericu-
nem non lis, quibus tunc cingebaris, ereptus
dam na- ad Baptismi gratiam & sortem filio-
rum. rum Dei perducereris.

Erga Alterius deinde status postquam
eundem in lucem editus es, idem Angelus
quam non obscurē figuram præ se tulit.
diu. vi- Nam quo pacto Raphael exiēs cum
uis. cum Tobia paternā domo, promissit,
 se sanum illum deducturū, quod &
 continuo comitatu præstitit: Ita et-
 iam ab exordio natiuitatis tuæ usq;
 ad mortem Angelus Custos de cælo
 ad terram veniens, animam tuam,

prote-

protegit; & sustinet te ac promouet
 ad motâ manu quasi pusillum infan-
 tulum, quia omnes in præfenti sæ-
 culo, Paulo teste, quodâmodo pueri
 sumus, donec occurramus in virum *Ad Gal.*
 perfectum, & ætatem plenitudinis 4.
 Christi. Cæterum comitatû hunc &
 prætectionem Angelicam constantis-
 simè tibi pollicetur Psalmista ubi
 ait: *In manibus portabunt te, ne for-*
tè offendas ad lapidem pedem tuû. Me-
 rito autem Angeli tantam de nobis
 curam gerunt, quia quàm efficaci-
 b⁹ verbis singulis imponitur ab ipso
 Deo, *Esto vigilans & confirma,* Vigi-
 la (Custos Angele) contra dæmo- *Apos.*
 nem, ictus ipsius infringe, vires de-
 bilita, vt ne ei præualeat, quem sol-
 litudini tuæ defendendum cõmisi.
 Adeoq; confirma hominem, aliquã-
 do à peccati occasionib⁹ remouedo;
 subinde docendo modû, quo laque-
 os tentationum præuideat: sæpè et-
 iam spiritualiter corroborando, nè
 tribulationum diurnitate ac mo-
 lestia consternetur.

*quomodo*Idem præterea Angel⁹ ad viuû ex- *te post.*

F 6

primit

131 DE ANGELO

*mortem
nostram
habeat.* primit tertium ac postremum vitæ
nostræ statum qui, post mortem in-
cipit. Quia qua ratione Tobia variis
subtractū periculis, defensum à dæ-
mone, nec non dotatum vxore &
omnibus soceri sui bonis, diuitē in-
columemq; domum reduxit: Pariter
Angelus custos vbi animam tuam
purgarit, ac desponsarit tanquā ca-
licus Paranympus, immortalī spō-
so; multis præterea fauoribus ac do-
nis diuinis excoluerit, ad Cælū sub-
leuat Aeterni Patris conspectui præ-
sentandā, vt ex illius manibus præ-
paratam sibi coronam immortalita-
tis recipiat.

Tractauimus vsque huc de Angelo
Custode, & persona custodita: item
de tempore, quo Angelicæ protecti-
onis officium inchoatur. Postulat
nunc necessitas, & ordo materiæ, vt
speciatim enumeremus beneficia,
quæ continuò nobis per custodis hu-
ius munificentiam conferuntur, siue
ad animam siue ad corpus spectent;
tandem doceatur, quanta illi grati-
tudo exhibenda sit.

CAP.

DE ANGELI CUSTODIS
*in animam nostram benefi-
 cijs spiritualibus.*

LICE T omnia propè beneficia, *Lud de*
 quæ à Deo nobis obtingunt, *Pont.*
 per manus Angelorū recipia- *med 34.*
 mus, vt Diuus Thomas asserit, quia *Par. 6.*
 nimirum Angelus Custos in senten-
 tiâ illius desiderat ac poscit ab eo,
 quicquid salutis nostræ promotio-
 nem concernit; enumerabimus ta-
 men præsentî capite spiritualia
 quædam beneficia ex præcipuis, ad
 quæ cætera omnia, re subtiliter cõ-
 sideratâ, reducuntur.

PRIMUM BENEFICIUM
spirituale.

Quod itaque primi beneficij lo-
 co poni potest, offert Deo oratio-
 nes, lacrymas, ieiunia, & pœni-
 tentias nostras. Hoc sensu ad
 Tobiam, *Quando orabas, inquit,*
cum lacrymis, & sepeliebas mor-
tuos, & derelinquebas prandium, &

mortuos abscondebas, per diem in domo tua, & nocte sepeliebas, ego obtuli orationem tuam Domino. Et in Apocalypsi scribitur, *Ascendit fumus incensorum de manu Angeli*; quem locum explicans Divus Bernardus, *Angeli*, ait, *nostros sudores, non suos, nostras non suas, lacrymas offerunt Deo, nobis quoque eius munera referunt.*

Serm. 1.
de Ange-
lis.

Soliloq.
cap. 7.

Non dissimiliter S. Augustinus pro tanto beneficio gratias Deo agēs, dicit: *Gemitus nostros atque suspiria referunt a te Domine, ut impetrent nobis facilem tuæ benignitatis propitiationem.* Neq; beneficium hoc parui pendendū est, quandoquidē frequenter accidit, orationes nostras ut quę in manibus nostris, multiplicibus culpis coinquinantur, à purissimo Deo difficilè acceptari. B contrario verò si offerantur per innocentes Angelos, divinæ maiestati placent & maximo in honore sunt, non aliter quam cibus in fœda patina appositus nauseam generat, in cadenti autem disco, oblectat oculos.

eulos, & palatum inuitat. Ideoque sancta Mater Ecclesia precatur in Canone secreto Missæ, sanctum sacrificium perferri in cōspectum diuinæ Maiestatis per manum Angeli: ac tantum est memoratum beneficium, vt anima si cerneret, qua promptitudine ac voluptate Angeli præsto sint, dum homines orationi infirmus, præ ardore deuotionis & amore liqueceret; vnde exclamat

S. Bonauentura : *O anima si videre in solis posses, quanto gaudio Angeli assistunt loq. orantibus, intersunt meditantibus me & quanto studio in bono conseruant.* corp. s. l. c. 6.

Non intermittam hoc loco celeberrimum exemplum, quod euenisse tradunt in Monasterio Sabinensi. Vixit ^{Monacho} Serionis Abbatis Monachus ^{quodam} quidam tam sanctæ conuersationis, ^{celebrante} vt peragens aliquando officium sacrificii Missæ dum recitaret illa ^{Angelus præ-} ^{sentat ce-} ^{lesti Pa-} ^{tri ha-} ^{stium san-} ^{ctum,} *Supplices te rogamus omnipotens Deus, iube hac præferri per manus sancti Angeli tui in sublime altare* ^{crucifixi.}

com-

complures Angelos, quorum vnus
cæteris altior sacram hostiam Deo
tanquam ibidem visibiliter præ-
senti offerebat, & mox eadem su-
pra altare denuò collocatâ dispa-
ruit,

SECUNDVM BENEFI-
cium spirituale.

Alterum beneficium spirituale
est, quòd Angeli, vt pote secundum
Psalmistam *flamme ignis vrentis*,
intellectum nostrum illuminant, &
voluntatem accendant, idque re-
præsentando intellectui humano,
non quidem immediatè proprios
conceptus suos, quorum homo, cu-
ius intellectio dependet à phantaf-
matibus minimè capax est, sed ima-
gines rerum, aliorumque signorum
sensibilem. Vt enim excitent pro
arbitrio suo affectus animi, immu-
tant humores, & alterant spiritus
corporales, qui consequenter iux-
ta Philosophos varias sensibi-
lium rerum species, prout aliter
atque aliter disponuntur, nobis in-
gene-

Quomo-
do Ange-
lus intel-
lectum no-
strum il-
luminet.

generant. Sic somniantibus accide-
 re, testis est Aristotiles cap. quarto
 eius libelli, quem scripsit de somno
 & vigiliâ, nec non S. Thomas prima
 parte, quæstionis vndecimæ articu-
 lo ultimo. Et verò hoc modo multi
 homines sancti, & signanter Ioseph
 sponsus Beatissimæ Virg. semel at-
 que iterum vt Matthæus refert, An-
 gelum conspicatus fuit. Inflammant
 hæc, vt præmonuimus, voluntatem
 nostram nunc istâ, nunc alia ra-
 tione, id est aut per inspirationes ac
 persuasiones occultè eam mouen-
 do, modo quo supra diximus, aut al-
 terando ipsos humores & spiritus
 organi corpori, vt ita appetit° sen-
 sitius; erga hoc potius delectabile
 obiectū quam erga aliud afficiatur.
 His igitur similibusq; medijs Angel°
 Custos noster sapissimè illuminat
 animam, & celestium bonorum
 cupiditate inflammat; insuper eru-
 diens in ijs omnibus, quæ officio i-
 psius cōsentanea sunt, ad quod pro-
 positum refertur in historia sancto-
 rum FF, Predicatorum, Ioannam
 quan-

*Quomodo
 Angelus
 voluntatem
 hominis
 inflammat.*

*Seraph.
Raz in
lib. SS.
Ord. Prae-
dic.*

quandam Urbinetanam Virginem tertij Ordinis Diui Dominici tamen trimula matre orbata fuisset, & quinquennis Patre, conseruasse nihilominus innocentiam Baptismalem, ad vltimum vsq; vitæ diem beneficio Angeli Custodis, vt ex proprio ipsi facto colligitur. Cū enim nonnulla ex sodalibus suis ipsi diceret, Ioanna, numnã nescis te carere matre? Hæc ad Ecclesiam eã ducens, & demonstrans imaginem Angeli in muro pictam; Scito, respondit, hunc Angelum mihi in matrem esse, à quo adhuc paruula omnia pietatis ac Fidei documenta percepi.

*Ioanna
puella do-
cetur ab
Angelo*

Patet itaq; Angelicum Custodem nostrum nunc exēplis Christi ac Sanctorum tarditatem tuã excitare; nunc voluntatem cōsideratione Bonitatis Dei & innumerabilium eius beneficiorū accēdere; quandoq; intellectū timore futuri iudicij, & infernalium poenarū illuminare, cui rei figura præcessit in facto Bala i Nū. 22. cap.

Figura

Balaam

Num. 22.

Hic. n. cū ad maledicēdū populū Dei egressus, peruenisset fortē fortuna ad

viam

viam valdè angustam, inter duos pa-
 rietes Angelus Dei stricto gladio se
 illi opposuit, ita tñ, vt diuino confi-
 lio nō videretur à Balaã, sed tantum
 ab asinã, cui ille insidebat. Quia igi-
 tur iumētū cōsistere cœpit quasi nē
 lato quidē vngue vlteri⁹ progressu-
 rū, Balaã cōmot⁹ animo calcarib. fu-
 stibusq⁹ illud diuerbera e vt antror-
 sū incederet. Quare asina vt obstātē
 sibi Angelū declinaret, muro vt po-
 tuit vicinissimè sese iungens, sedētis
 pedē attriuit, at ille iterū & multòq⁹
 ante immiti⁹ eã cæcidit, donec ver-
 berib. ac sedētis feroci impetu fati-
 gata cōcideret. Hic itaq⁹ Balaã pro-
 pè in furorem agi, ac præ noua indi-
 gnationis vehemētia (offensū quip-
 pe pedē vlcisci meditabatur) asinam
 cōfecisset, adeò nec prodigiosa qui-
 dē eius locutione territ⁹ fuit, quæ de
 iniquã Domini sui sæuitia quereba-
 tur, nisi detinuisset illum species ar-
 mati Angeli, q. ariolū deniq⁹ illumi-
 natū corã se procidētem & adoran-
 tem his verbis increpauit, *Cur tertio
 verberas asinam tuam? Ego veni vt
 aduen-*

Aduersarer tibi, quia peruersa est via tua mihiq, contraria, & nisi astra declinasset de via dans locum resistenti te occidisset, & illa viueret. Pari modo nobiscum Angelus Custos transijt, quando iter malorum arripim, & a i peccatorum, praecipitia properamus Principio enim obijcit sese nobis euaginato gladio, rigorem diuinæ vindictæ repræsentando, quæ scelera nostra interminabilibus corporis & animæ tormentis castigat.

Secundò deducit nos habenâ cogitationis ad angustum transitum ineuitabilis & propinquæ mortis, à quâ nemini conceditur regredi, quia anni præteriti nec diuinâ quidem dispensatione recurrunt: sed neque vltius procedi potest, quia terminus vitæ præstitutus effluxit, cui succedit tempus non amplius operandi, sed recipiendi mercedem, quæ antea actis operibus iuxta vniuscuiusque conditionem respondeat.

Tertiò constringit intra duos parietes,

rietes, iudicium videlicet & infernum, ambo inexplicabili timore & horrore digna, sed talia, ut utraque vitari etiam ab homine iusto non queant. Consilia hæc & interminationes Angelicæ sæpè causa esse solent, ut ab incepto peccatorum itinere deflectentes regrediamur ad viam quæ ducit ad Paradysum adeoque amarissimis deploremus lacrymis laborem, quem infructuose suscepimus, passus quos in tenebris errorum confecimus, & stulta desideria, quæ incomparabili animæ nostræ detrimento profecuti sumus.

Quod autem ordinariè operatur Angelus in occulto cordis nostri per media inuisibilia, id ipsum sensibiliter aliquando præstat, ut voce humana. Refertur in li. Iudic. Angelum Domini visibiliter coram Israelitis apparentem grauer eos reprehendisse, exprobrasseque præterita beneficia istis verbis: *Eduxi vos de Aegypto, & introduxi in terram, pro qua iuravi patribus vestris & pollici-*

Iudic. 2.

rus sum, vt non facerem irritum pã-
ctum meum vobiscum in sempiternũ.
Et paulò post: Et nolulistis audire,
vocem meam, cur hoc fecistis? Quam-
obrem nolui delere eos à facie vestra vt
habeatis hostes, & Dij eorum sint vo-
bis in ruinam. Vt autem discamus,
quid facto opus sit, quando per cu-
stodem Angelum tacitè increpamur
subijcit scriptura: Hæc Angelo loquẽ
te omnes Filij Israel eleuauerunt vo-
cẽm suam & fleuerunt, immolauẽ-
runtq; ibi hostias Domino, vt eum pla-
carent.

Cap. 16.

Legimus quoque in sacrã Genesi
cum Sarai vxor Abrahæ, Agar an-
cillam suam seueriùs castigaret, hæc
domo excessisse, quod factum quia
Angelo displicebat, spectandum se
præbuit, & acriter eam obiurgauit
dicens: Reuertere ad Dominam tuã,
& humiliare sub manibus illius. Non
dissimulabo hoc loco illustre exem-
plum, quod nostris temporibus ac-
cidisse cõmemorat viuens rei testis
Pater quidã è Societ. Iesu hodie de-
gens in Indiã. Is. n. cum Cosentiam
præ-

CYSTODE. CAP. XV. 143

ꝑcipuā Calabrię ciuitatē appulisset,
 cōfessionem excepit viri cuiusdā de
 totā vitā: quo interrogato, quāobrē
 eā die potissimū tātā festinatione ac
 desiderio peccata confiteretur: Au-
 di, respondit ille, aliquantisper Pa-
 ter mi, rē admiratione dignā aperiā.
 Nudiustertius cōsiliū mihi ineunti
 cū vno ex amicis meis, quo pacto cō-
 modiūs iniuriā mihi à quodā irro-
 gatā vlciscerer, ꝑsuasit ille, vt ambo
 eodē vespere bōbardis armati eū ꝑ-
 sequeremur: è vestigio itaque factō
 proposito domū petij. Cū aut arre-
 ptā fistulā ferreā rotulas ac filices ꝑ-
 pararē, vt nē in explosione fortassis
 munere suo nō fungerētur, ecce tibi
 speciosissimū iuuenē, cui⁹ nescio an
 pulchritudo grauitati, an hęc pul-
 chritudini poti⁹ ornamento esset, qui
 gestib. meis aliquādiu consideratis:
 Quid meditaris, inquit, mi homo dic-
 sodes, quid negotij, quę te cura ꝑre-
 mit, ꝑ tantā expolis solertia instru-
 mēta mortis? Ego adhęc cōsiliū dis-
 simulare. Rursū igitur ille vt appa-
 rebat zelo & indignatiōe plen⁹ quor-
 sū ait mētem tuā nō detegis? numnā

latere me existimas, quæ hæcenus ad expeditionem designati facinoris executionem attentasti? atq; ita protracto colloquio in memoriam mihi reuocauit, quanta Deus cœli & terræ pro abiectissimo homine perpeffus est: nec non ingratitude nem & peccata mea, quæ pro tam copiosâ redemptione illi retribui, exaggerauit mansuetudinem & longanimitatem ipsius, qui ad hanc usque horam pepercit mihi, tametsi commeruissem mille infernos, maximè cum propositum haberem pari perpetuò malitia scelera accumulare. Cæterum hisce verbis tam efficaciter cor meum transuerberatum fuit: tam vberes lachrymæ, accensa suspiria, & moesti mox singultus totum me occuparunt, vt anima corpore videretur velle excedere, præ nimio pudore scilicet, quod aduerteret se tot annis in abominabili illo ergastulo delituisse. Sed quò acerbius peccatorum memoria cruciabat me, eò copiosius ille exaggerare beneficia & amorem Christi, donec

donec tadem sermonem suum concluderet seriâ exhortatione ad exomologesin peccatorum faciendam, quamprimum pater aliquis è Societate Iesu hûc accessisset. Interim auidini vocem socij prouocantis me vt verbis starem, alioquin mihi imputandum, si quæsitâ aliquandiu vindictæ occasio elaberetur: cum verò minimè illi respondendû ducerem, iuuenis aut veriùs Angelus Custos (hunc quippe ex omnibus indicijs fuisse colligo) vt responderem impulit. Quocirca, Actum est, inquam, mi amice de conatu nostro, vela vertenda sunt, nam ex hoc momento ad propositam Choryntum tendere, nisi cum manifesto propriæ salutis detrimento non possumus. Hoc dicto, ad locum regressus sum, vbi bonum Correctorem qui iam tunc ex oculis meis sublatus erat, reliquerã. Itaq; repentinus quidem illius discessus contristabat me sed præcedens alloquium tãtam mihi consolationem infuderat, nullo vt dolore diminui eam posse existimarem. Quæ

G

eum

cum ita sint vsque ab illo die expectaui aduentum paternitatis Vestre, vt iussu Angelici Instructoris & pmissiōni meæ obsequerer.

Hom. 20.
in ca. 25.
Num.

Cæterum aduertendum est, tantò grauiorem fore iuxta Orig. poenam eorum, qui consilia & increpationes Angelorū respuunt, quanto amplius beneficiū reputari debet, quod Deus cœlestes principes eorum instructores & custodes designat: Si homo (loquitur ille) non acquiescit monitis Angeli, qui sibi deputatus est ad salutē, auferetur maceria eius, & erit in cōculcationē. Quod si princeps meus, Angelum dico qui est mihi commissus, commoruit de bonis, & locutus est in corde meo, sed ego contemptis eius monitis & spreto conscientia retinaculo præceps in peccata corruui, duplicabitur mihi pœna vel pro contemptu monitoris, vel pro facinore commissio.

TERTIVM BENEFICIUM corporale

Tertij beneficij loco reponi potest, quod Angelus Custos noster

cer

cerimè relucatur Sathanæ, ne ho-
mines peccatis obnoxios ante pœ-
nitentiã & emendationē interimat.
Quoties, credis, demon suffocasset
te quando per peccatū iurisdictioni
ipſius ſubiectus eras, niſi Angel⁹ fe-
rocē illius tyrannidem coercuiſſet?
Hoc ex figura Tobie collige dicētis,
demonē ab vxore mea cōpeſcuit. An-
geli ad inſtar murorum ſunt, qui cu-
ſtodiunt nos, & diabolum ab animæ
noſtræ ingreſſu excludunt. *Quēad-
modū vrbium muri (ſcribit Baſil.) in* *Psalm. 38.*
circuitu vndequaq; hoſtium inſultus
arcent, ſic et Angelus à tergo, & à frō-
te cuſtodit, & neq; vtriuſque lateris
partes incuſtoditas relinquit: Cadent
à latere tuo mille, & decem millia à
dextris tuis, quoniam Angelis ſuis
mandauit de te.

Et ſi dicti fortaſſis inimici ex-
currerent, ſancti Angeli, vt idem
docet, ijs contraeunt, & omnibus
exutos viribus in fugam conijci-
unt, *Sancti Angeli videntes nos in-* *Orig ho.*
ſectationem demonum pati, inſurgunt *8. in c. 8.*
aduerſus eos, qui nos inſectant, & *Ioſue.*

G 2 omnes

omnes eos post terga cadentes interrimunt. Proinde non decet hominem, si subinde à diabolo affligitur, consternari animo, quia Angelum custodē habet, qui eum quibuscunq; in tribulationibus vberimē consolatur. Clarissimum huius rei exemplum narratur de S. Iacobo Germano Ordinis S. Dominici, quem, secundū relationem Suriij, diabolus quidam, vt perpetuò diuexabat, ita verberib⁹ onerare solebat, quoties frequētaret orationem, sed abscedente dœmone mox Angelus de coelo præstò erat, qui eum suauissimā perfundebat consolatione atq; ad perseuerantiam hortabatur istis verbis: *Serue Dei, esto fidelis vsque ad mortem, expecta Dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum, ingenia sunt enim, quæ tibi pro paruo labore atque certamine premia proponuntur.*

*Surius.
II. Octob.*

QVARTVM BENEFICIUM spirituale.

Quartum sit beneficium, quod

inuitamur per angelum Custodem *Exod. 25.*
 non sine spe promptissimæ remissi- *or 37.*
 onis ad pœnitentiam. In huius rei
 figuram iussit Deus in veteri Test.
 construi Propitiatorium, & ad si-
 gnum reuerentiæ operiri per Ange-
 los, qui mutuò respicientes vul-
 tus in Propitiatoriū vertebant, qua-
 si oēs ad quærendam coram illo ve-
 niam peccatorū all. cerent. Atq; huc
 alludit Propheta David dicens, *Su- psal. 60.*
scepimus Deus misericordiam tuam in
medio templi tui. Et si aliquis fortè
 inuitationem non æstimat, manus
 extendunt, id est (vt S. Bern. exposi-
 tioni inhæreamus ad illa verba. *In*
manibus portabunt te) proponunt
 ab vnâ partè breuitatē præsetis vitæ
 ac tribulationum sæculi quæ fini-
 strâ designantur, ab alterâ retribu-
 tionem mercedis æternæ significa-
 tam per dexteram, iuxta illud Apo-
 stoli: *Momentaneum hoc & leue tri- 2. ad Cor.*
bulationis nostræ supra molim in sub- rint. 4.
limitate æternam gloriæ pondus ope-
ratur in nobis.

QVINTVM BENEFICIUM
spirituale.

Quintum beneficium in hoc consistit, quod nobis monitis & amabilibus ipsius inuitamentis non acquiescentibus, vt antea vitam in melius commutemus, recurrit tanquam Pædagogus noster (hoc titulo Beatus Basilius Angelum Custodem nominat, ad flagellum seueræ castigationis, immittendo infirmitatem, pauperiem aliudue temporale incommodum, idque amore ac desiderio salutis nostræ, vt quemadmodum supra diximus caro castigata erudiat spiritum. Sic Gregorius, Proinde in ægritudine alijsque molestijs corporalibus ante omnia Angelum placare decet, debitam ad peccatorum expiationem promptitudinem demonstrando, & horum pertinet quod à Laurentio Surio scribitur, Sanctum Petrum Cælestinum acriter reprehensum & castigatum fuisse ab Angelo

*Greg. in
Pastor.*

*Laurentio
Sur. 19.
Maij.*

ob

ob nescio quas leuitates & ineptias pueriles.

SEXTVM BENEFICIUM spirituale.

Sextum inde cognoscitur, quia sapere ignoramus, quoniam sit voluntas Dei, cum multi, ut Sanctus Gregorius notat, specie boni decipiuntur, & difficillime vtrum id, quod etiam bona intentione aggrediuntur, Deo sit acceptum percipiunt. Vnde exclamabat Prophetam, doce me facere voluntatem tuam. Si vero ad Angelum Custodem recurreris, procul dubitatione docebit te, quid potissimum ipse a personam tuam desideret. Audi verba, quibus ad Danielelem utitur; *Nunc egressus sum, ut docerem te.*

In cap. 4. Job.

SEPTIMUM BENEFICIUM spirituale.

Septimum est, quod consolatur & confirmat nos, quando aridi sumus & moerore conficimur in via celesti.

G 4

lesti. Taliter Helix accidisse constat, quando fugiens à facie maledictæ Iezabel fatigatus fuit, & calamitatibus vitæ suæ mederi desiderabat præsentem mortem; statim enim Angelus Domini corroboravit eum dicens, *Surge grandis tibi restat via*, quod S. Bernardus more suo dulcissimis verbis explicat: Discurret Angelus (inquit ille) quasi Mediator inter Deum & animam, huius desideria ac preces offert, ipsius beneficia ac fauores reportat; animam excitat, Deum conciliat. *Nunc ad dilectam*, quam cum tribulatam reperit, maximè sub principium conversionis (tunc enim ordinariè Deus periculum facit fidelitatis illius, & diabolus recenter sibi subtractam periculosissima tentatione adortur) armat & animat: *Si moram fecerit, expecta eum, quia veniet, & non tardabit*. *Nunc ad dilectum*, subuolando ad coelum, & æterno Patri sanctissimæ animæ desideria præsentando: *Sicut desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima*

Serm. 31.
62 Cans.

anima eius ad te Deus: desiderauit te
 in nocte, sed & spiritus tuus in præ-
 cordijs eius; de manè vigilauit ad te
 & iterum tota die expandit ad te,
 manus suas: dimitte illam quia cla-
 mat post te; conuertere aliquantu-
 lum, & deprecabilis esto super eam:
 Respice de cælo, & vide, & visita de-
 solatam. Nunc ad dilectam, deserendo
 cælum, & lætis nuntijs in terre-
 stri exilio peregrinantiem exhila-
 rando: Delectare in Domino, & da-
 bit tibi petitiones cordis tui. Nunc
 ad dilectum, iterum ad cælum pro-
 perando, vt gratiarum actionem pro
 recenti uisitatione factam recen-
 seat: Gratias ago tibi Domine, quia
 desiderium anime eius tribuisti ei.
 Fidelis Paranympus, subiicit S. Ber-
 nardus, qui mutui amoris conscius,
 sed non inuidus, non suam querit, sed
 Domini gloriam: discurret medius
 inter dilectum & dilectam vota offe-
 rens, & referens dona, excitat istam,
 placat illum: interdum quoque licet
 raro representat eos pariter sibi siue
 hanc

hanc rapiēs siue illum adducens; siquidem domesticus est, & notus in palatio nec reueretur repulsam; & quotidie videt faciem Patris. Ergo huiusmodi officijs Angelus animam consolatur ac roborat. Sed concludamus cum S. Augustino: Angeli, inquit is, adiuuant laborantes, protegunt quiescentes, hortantur pugnantes, coronant vincentes, compatiuntur patientibus.

*Soliloqu.
6. 27.*

CAPVT XVI.

OMNIA BENEFICIA SPIRITUALIA, quæ animabus per Angelos prestari solent, figurantur in nouo Testamento.

*Art. 12.
Gerson.
tract. 8
super Magnif. par.
33.*

SEPTEM hæc beneficia, quæ vt supra docuimus, Angelus in animam collocat, in nouo Testamento præsignata ac figurata fuisse docet Cancellarius Parisiensis per liberationem Petri è carcere; septem

ptem enim actus ille in hominis visitatione exercet: *Adstat, fulget, pulsat, iubet surgere velociter, soluit à catenis, educit ex carcere, liberum relinquit.* *Adstat,* vt probè consideremus & expendamus statèrâ cogitationis, quis finis nobis propositus sit. *Fulget,* vt in transitoria huius vitæ carcere vnusquisq; statum suum intelligat. *Pulsat,* incitando ad bonum, & à maligno diaboli commercio, minis, & incommodis corporalibus quasi totidem vberibus coercendo. *Iubet surgere velociter.* quod fit, dum in animo nostro obseruantiam cœlestiū mādatorum proponimus. *Soluit à catenis,* liberando à vitijs, quibus non aliter quàm inextricabilibus vinculis constringebamur. *Educit extra carcerem* aperiendo portam ferream pœnitentiæ, & ad pristinam nos iustitiam dirigendo per semitam satisfactionis. Postremò *liberos derelinquit;* in quo statu dum anima quasi in se reuerfa seipsam circumspicit, in gratiarum actionem & laudem

136 DE ANGELO

in primis Deitum Angeli tutoris
sui effunditur dicens, *Nunc scio verè
quia misit Deus Angelum suum & e-
ripuit me de manu Herodis, qui dæ-
monem designat, & de omni expe-
ctatione plebis Iudeorum.*

CAPVT. XVII.

DE BENEFICIIS ANGE-
lorum, concernentibus corpus,
& bona temporalia.

*Lud. de
Ponte.
med. 34.
par. 6.*

NON satis est cœlesti Custodi nostro animã illuminare, & voluntatem accendere, vt hucusque probatum fuit, nec nõ diuinis charismatib. per intercessionem suam impetratis ditare: verum etiam defendit atq; à sexcētis periculis vëdicat corpus nostrum, quia, quã ratione Augustinus docet, *Corporalia disponuntur à Deo per Creaturam Angelicam.*

*Aug. de
Trin.*

PRIMUM BENEFICI-
cium.

Primum itaq; beneficiũ corpora-
le

statuatur, quod subtrahit hominē à mille discriminibus, quæ saluti ipsius officerent. Vnde non absque causa Patriarcha Iacob in benedictione nepotum suorum filiorum Ioseph ita loquitur: *Angelus qui eripuit me de cunctis malis, benedicat pueris istis.* Et Judith, quando trucidato Holoferne victrix in Bethuliam patriam suam regressa fuit, *Viuit Dominus, vociferabatur, quoniam custodiuit me Angelus eius, & hinc euntem, & ibi commorantem, & inde huc reuertentem,* ne barbaræ hostiū manus ancillam suam contaminarent. Filij Israël dum per desertum peregrinarentur, Angelus Domini de die umbrā præstitit, & noctu splendorē. Atq; hoc beneficium est, quod Prophetico carmine tam præclarè extollitur; *Angelis suis Deus mandauit de te, vt custodiant te in omnibus vijs tuis: In manibus portabunt te ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum,* quæ verba singulatim & exactissimè perpenduntur à D. Bernardo

eodem loco.

G 7

A 3

ALTERVM BENEFICIVM
corporale.

In eo cernitur, quod his, quibus honestum coniugium propositum est, de tali sponso, aut sponsâ prouident, vt alter alterius conditioni & affectioni respondeat: sic ab Abrahamâ docemur, qui seruum seniore domus suæ conturbatum videns, de inuenienda vxore qualē, Isaac filio familias quærerē iuebatur, desperantem, Non est, inquit, q̄ angaris animo; nã Deus, qui eripuit me de multis malis, ipse mittet Angelum suum, & accipies vxorem filio meo.

TERTIVM BENEFICIVM
corporale.

Quod si in familia & domesticâ gubernatione contentiones & rixæ surgant, idem pacem conciliat, & discordiarum inter cōiuges auctorem diabolum supplâtat. Huius rei elegantissima figura describitur in Tobîâ, vbi recensetur; vixisse in ciuitate quadam Mediorum foeminam

co, no-

cognomento Saram, filiam Raguelis
 in cuius cōplexu dæmō Asmodæus
 septē viros ipsa nuptiarū nocte oc-
 ciderat. Cū vero Tobias cōsilio An-
 geli ad eā ingressus esset, quanquā o-
 mnes factō mane hūc quoq; cætero-
 rū more præfocatū suspicabātur, p-
 tectione tñ Angeli Raphaelis cōser-
 uat⁹ fuit, ac dæmone in Aegypti so-
 litudine religato, ipse cū recenti vx-
 ore in semine Abrahe benedictionē
 pcepit. Observādū aut, q Angel⁹ co-
 rā illo testatus est, septē priorū ma-
 ritorū mortē non aliūde puenisse, q̄
 ex prauo corūdē affectu, vt q̄ ita li-
 bidini obsequebātur, vt Deū à mēte
 suā prfus excluderēt: Tu aut, subiū-
 gitur, cum acceperis eam per tres dies
 continēs esto ab ea, & nihil aliud, nisi
 orationibus; vacabis cū ea; atq; hac ra-
 tionē fugabitur dæmoniū, & benedi-
 ctionē consequeris, vt filij ex vobis
 incolumes procreentur.

*Quid fa-
 ciendam
 coniungi-
 bus, vt
 cum fru-
 ctu &
 mutuo
 salatio fa-
 mul vi-
 uant.*

QUARTVM BENEFICIVM
 corporale.

Et quoniā quod potissimè in ma-
 trimonio desideratur, proles est,
 hāc

hâc etiam in parte Angelum Custodem beneuolum experiri licet; ad ipsum igitur pijs precibus votisque accurre. Numnam vxoris Manue obliuisci potes, cui prorsus sterili & infœcundæ Angelus apparuit dicēs: *Concipies & paries filium, qui Samson appellatus fuit?*

*Abul.
Gen. 16.*

Communis etiam sententia Hebræorum est, vt Abulensis notat, quando Agar castigata à Sarai herâ suâ domo excessit, Angelum in pœnam huius inobedienciæ peremisse filium quo grauidata erat; postquam autem denuo ad illam reuersa fuit, dictam sobolem eiusdem Angeli opera reuixisse.

QVINTVM BENEFICIUM corporale.

Quisquis porrò optat, liberos suos probè ac foeliciter educari, commēdet illos tutelæ & manibus Angelorum. Vnde narratur de Manue, eum multò instantissimè Deum precari consueuisse, vt Angelum suum de celo

CUSTODE CAP. XVII. 161

cælo mittere dignaretur, quatenus ab eodem optimum modum educationis filij sui disceret, cuius beneficio eum vxor suâ in sterilitate conceperat.

Nè quis autem dubitet, Angelum supplicium sumere de illis parentibus, qui proles suas in timore & amore Dei non instruunt, Exodum inspiciat, vbi Dominus, aut si Paraphrasi Chaldaicę inhæremus, Angelus Domini Moyfi obuiam factus, & *Exod. 4.* mortē interminatus fuit, eâ de causâ solum, quod is prætermisisset filium suum circūcidere, vt clarius videre licet eodem loco.

SEXTVM ET SEPTIMVM
beneficium corporale.

Sed ad alias huius vitæ molestias ac necessitates trāsgrediamur. Nam in omnibus (quod sexti beneficij locum habet) promptissimam nobis opem Angelus Custos suppeditat. Si quis igitur in carcere se constrictum dolet, festinet ad Angelum, & in memoriam reuocet, qua potentia is Petri

trium

Sur. 14.
 Ianuar.
 & 14.
 Maij.

trum de manu Herodis liberari, rumpendo catenas, referando portam ferream, & liberum illum ad coepostolos reducendo. Simile quiddam Beato Foelici Nolano & alijs contigit. Et quando populus Israeliticus in captiuitate tenebatur, non Angelus compluries Deum deprecatus est quatenus fideles suos eripere ac solari vellet omniaque totius temporis quo constricti erant, momenta signauit?

Septimum esto, quod in via aut itinere sicubi periculis innadamur, per Angelici custodis protectionem salui euadimus, vti Tobias senior testari potest, cuius filius ad exteras regiones per eum ductus, & rursum ad patrios lares incolumis reductus fuit.

OCTAVVM BENEFICIVM corporale.

Si que forte potentiũ ac Principũ furor premit, securus se conuertat ad Angelos. Quis ignorat Angelum prohibuisse Balaã, nẽ populo Israel male-

malediceret? Iacob fugientem iracundiam persecutoris Esau, vidisse, vt in Genesi refertur, consurgere ad defensionem suam Castra Dei, id est Exercitum Cælestium Angelorum? Et simili defensione munitum fuisse, de quo supra fufius, Prophetam Helisæum? Quin imò officium Angelorum est, de grauaminib⁹, quib⁹ pauperes & paruuli Christi per diuites ac Magnates sæculi opprimuntur, coràm tribunali Iustitiæ diuinæ cõqueri, vt egregiè explicat S. Chryso-
stomus ad verba Matthæi; *Videte nè* Mat. 17.
contemnatis vnum ex pusillis istis; dico enim vobis, quia Angeli eorum in Cælis semper vident faciem patris mei, qui in Cælis est, tanquam diceret, Angeli custodes non cessant vindictam expetere contra potentes, qui pusillos & humiles Christi seruos iniquâ dominatione exagitant.

NONVM BENEFICIUM
corporale.

Si alius quispiã fame, siti, pauperie aut simili defectu angustiatur, ac cele-

- Dan. 6.** celeret ad Custodem Angelum, nec subsidio carebit: hic certè cum Daniel in lacu Leonum conclusus esset per Prophetam Abacuc, capillis ad eundem lacum mirabiliter delatum; cibos quos hic pro messoribus suis apparauerat, illi trāsmisit. Et in **Gen. 21.** Genesi legitur, quod aquā deficiēte ancillæ Agar, quæ filiolum suum Ismael iam iam animam agentem in solitudine ad radices arboris cuiusdam abiecerat, ne eum siti videret confici, Angelus apparuit, & Agar vocatā, ostendit illi puteumlympidæ aquæ, qua moribundum filium in insupportabili calore reficeret. In **3. Reg. 19** historia Regum Angelus Domini refocillauit moestum ac defessum Eliā pane subcinericio, qui vtique tantæ efficacitatis fuit, vt in fortitudine illius ambularet quadraginta diebus ac totidem noctibus vsque ad montem Dei Oreb. Ex quibus Sanctus **Aug. l. 2. c. 19 de mirabil.** Augustinus cum alijs Doctoribus colligit, panem illum confectum fuisse manibus Angelorum; Angelis **S. Sc. siue alius eius lib. auth. Lyras.** etiam tribuendum esse, quod corui **3 Reg. 13** bis

CYSTODE. CAP. XVII 169.

bis quolibet die panem ipsi appor-
 rent, docet Lyranus; hi quippe vo-
 races illos alites, & cogebant ut
 ore apprehensum transferrent, &
 prohibebant, ne ederent. Et quis a-
 mabo Patriarcham Iacob locuple-
 tauit in domo Laban? nunquid non
 Custos Angelus, qui prius, quam ille
 cum socero suo de mercede seruitij
 sui pacisceretur, ut nimirum diuisio
 fieret pecorum & maculosa quidem
 sibi, reliqua vero Laban cederent,
 artem qua adhibita plurima macu-
 losa gignerentur, eum edocuit? Hoc
 sensu Abulensis & alij interpretan-
 tur textum Genesis, *Laua oculos*
tuos & vide vniuersos masculos atq;
respersos.

Manna denique, quo populus Dei
 in deserto recreatus fuit, alio nomi-
 ne vix appellari solet, q̄ panis An-
 gelorū, vnde & Psalmista, *Panē An-*
gelorum, inquit, *manducauit homo,*
 idcirco maximè, quia quemadmodū
 Lyranus cum alijs Doctoribus as-
 ferit, cibus hic compositus fuit
 manu Angelica, & de cælo inter-
 ram

Gen. 30.
Abul. ib.

Psal. 77.
Lyr. Ge-
nebrard.

Iacob ac
Valent.

nec
Da-
esset
is ad
cum;
fuis
Ge-
e an-
n Il-
n in
iuis-
eret
Agar
npi-
m in
. In
i re-
Eliã
anta
line
ebus
non-
ctus
ibus
tum
elis
orui
bis

ram delapsus est beneficio Angelorum.

DECIMUM BENEFICIUM
corporale.

Tob. 5.

P̄thaleō

Maldona.

Quod porrò si ægritudo, aut alia corporis miseria pulset te ad Angelum confuge; statim enim percipies in corde tuo quod Tobix aliquandò per Raphaelem dictum & promissum fuit, *Forti esto animo, quia in proximo est, ut cureris.* Huc spectat quod in euangelio Ioannis legitur, quolibet anno, tamen, ut Euthymius scribit diuersis temporibus, descendere consueuisse de Cœlo in piscinam probaticam aut visibiliter, aut, quod verò similis inuisibiliter, Angelum, siue ille Michael, siue Raphael, siue quod communior tenet opinio, alius fuerit, illique supranaturalem, quandam, ad cuiusvis generis sanandas infirmitates, efficaciam conferre: tantam autem ægrotorum multitudinem ordinariè illuc confluisse, ut necesse esset quinque porticus aperire, nè quis per angustiam loci

à tam

à tam præsentis remedij fruitione
excluderetur.

Tandem omnia hæc, quæ in cor-
pus collocari possunt, Angeli bene-
ficia, breuibus equidem, se pondero-
sis ac deuotis verbis Junior Tobias
cano parëti suo explicare conat^o fuit
in hûc modû: *Quam mercedem dabi-
mus ei, aut quid dignum poterit esse
beneficijs eius? Me duxit, & reduxit
sanû; pecuniam à Gabelo ipse recipit;
uxorẽ ipse me habere fecit: & dæmo-
niû ab ea cõpescuit: gaudium parëtib^o
eius fecit; me ipsum à deuoratione pis-
cis eripuit te quoq; videre fecit lumen
celi, & bonis omnibus per eum repleti
sumus.* Quocirca S. Augustin. gratias
CHRIS. O canit pro tot Angelo-
rum beneficijs, dum Mediatorum
more inter homines ac Deum dis-
currunt, nunc manum nobis porri-
gentes, vt lapsos erigant, nunc pre-
ces ac vota Regi suo offerentes, vt
iratum cõcilient: *Magna cura & vi-
gilanti studio adsunt nobis Angeli om-
nibus horis & locis succurrentes, &
prouidentes necessitatibus nostris
& soli-*

Lib Soli-
log. c. 27.

& solliciti discurrentes inter nos & Te
Domine.

CAPVT. XVIII.

DE VARIIS ANGELORV M
nominibus, quibus diuersa eorum
in nos beneficia expli-
cantur.

Gen 23.

TALMETS I imbecillitate in-
tellectus nostri non possumus
nomen Angeli assequi, vt idem An-
gelus rogatus de nomine suo à Pa-
triarcha Iacob non obscurè indicat,
Cur queris nomen meum, quod est mi-
rabile? ex parte nihilominus venire
licet in cognitionem illius per be-
neficia, quæ nobis cōmunicat. Om-
nia enim dona, quibus homo ab An-
gelo cumulatur (antè enumerauim-
us) exprimuntur in diuinis literis
& monumentis Sanctorum Patrum
per varia nomina, propria ipsis An-
gelis; Nam in primis appellantur hi
Spiritus *Angeli*, quia Cælestis Rex
eos veluti propugnatores nostros
ad terram transmittit, ac tali sensu
cecinit

cecinit Psalmista, *Qui facit angelos suos spiritus.*

Secundò *flamma vrentes* quia per sanctas inspirationes ac salutis monita cor nostrum vitijs tepefactum, amore Dei inflammant. *Qui facit*, loquitur idem Psalmista, *ministros suos ignem vrentem.*

Tertiò vocantur Ministri nostri, quòniã in viã salutis nobis adiuventi sunt, ac de omnib⁹ medijs ad illã requisitis pspiciunt, *omnes sunt administratorij Spirit⁹*, inquit Apost.

Quartò Milites, quia pro nobis aduersus humanæ Naturæ inimicum Sathanam prælium ineunt, promittete Deo per Zachariam: *Circundabote ex his, qui militant mihi*, id est, quo pacto S. Hieronymus interpretatur, Angelis.

Quinto oculi Christi, vndiq; vigilantissimè circumspicientes, nè quid seruis illi⁹ in terrestri peregrinatione deficiat, ita ex Zacharia colligitur dicete, *super lapidem oculi septē*, qui in Apoc. Ioannis vocantur, *septē spiritus missi per omnem terrã.*

Zach. 4
Hier. ib.

Zach. 3°

H

Sextò

Sextò eiusdem Prophetæ testimo-
nio fabri sunt; nam Angeli, inquit S.
Hieron. arma cudūt contra quatuor
passiones nostras, quæ designantur
per quatuor ferocissima animalia,
de quibus Psalmo 90. Propheta Da-
uid. *Sup̄r aspidem & Basiliscum am-
bulabis, & conculcabis Leonē & Dra-
conem, quoniam Angelis suis manda-
uit Deus de te, &c.*

Septimò Exercitus. Ac tali titulo
v̄sus est Patriarcha Iacob, cū innu-
merabiles pp̄e Angelos videret in
auxilium suū contra persecutorem
Esau accelerare. *Castra Dei sunt hæc*
Cāticorū 7. appellantur Chori Ca-
strorum: id est nō tantū castra vt im-
pugnatos defendant, sed etiā Chori
Musici, vt angustiatos spe victoriæ
& interiori cōsolatione exhilarēt.

Octauò *Altitudo Dei, Altitudo ma-
nus suas leuauit.* Angelus Altitudo
dicitur, inquit S. Hieronym. propter
potentiam ac scientiam.

Nec tantū Sacra Scriptura, verū-
etiā orthodoxi Patres Angelos va-
rijs nominibus afficiunt, ad signifi-
can-

candum diuersitatem multiplicium
 quæ ab illis proficiscuntur, benefi-
 ciorum. Vnde (quod nonnum eorum *Aug. l. 19.*
 nomen est) indigitantur à D. Augu- *Confess.*
 stino aquæ supra firmamentum, siue
 quod flammam diuinæ iustitiæ me-
 ritò cōtra scelera nostra succensam,
 extinguant, siue quod gratiarum ac
 fauorum supernorum copiam nobis
 de cælo impertiant.

Decimum nomen, Sacerdotum
 scilicet, adscribit illis S. Chrys. quia
 Mediatores sunt inter Deum & ho-
 mines.

Vndecimò appellantur ab Augu- *Aug. so-*
 stino amici fideles, quia non ppriam *liloq 27.*
 sed nostrâ querētes vtilitatē, nemi- *Tom. 9.*
 ni blandiātur, *Magnus est* inquit ille
affectus dilectionis eorū erga nos. Nec
 deserunt nos constitutos in pericu-
 lis, & præsertim mortis; quia quan-
 tum à terrâ cælum, tantum distat a-
 micitia ipsorum ab amicitia homi-
 nū, qui appropinquante horâ obitus
 amici sui, omnē p̄tinus humanā sol-
 licitudinē & amorem dimittunt.

Duodecimò, vocantur à S. Hie-
 rony-

*Hieron.**Ezech. 25.*

ronymo consolatores nostri: de Angelis enim explicat illud puerbiorum cap. 25. *Aqua frigida anime sitiēti, nuntius bonus de terra longinqua.* qua descendunt Angeli de Patria cælesti in terram, ut consolentur nos, & tanquam infusâ frigidâ sitibundos refrigerēt. Defectibus quoque ac miserijs nostris compatiuntur, auxilium, quo liberi euadamus, vltro offerunt.

*Orig. hō.**8. in c.**22. Gen.**Aug.**Psal. 62.*

Decimotertiò Consiliarij, ac tutores, quoniam, in dubijs consilium nobis præstant; & in peregrinatione viam cæli demonstrant. Vnde Orig. *Angeli, inquit, velut procurationem animarum nostrarum tenent, quib. dū adhuc paruuli sumus, veluti tutoribus & actoribus committimur.* Et S. Aug. *Attendunt Angeli nos peregrinos, & iussu Domini auxiliantur nobis, ut ad illam patriam communem aliquando redeamus.*

*Orig. hō.**20. in c.**25. Num.*

Decimoquartò Censores nostri; quâ de causâ scribit idē Orig. hō. 20. in cap. 25. Numerorū, *Adest unicuique nostrum etiam Angelus Domini, qui*

qui regnat, qui moneat, qui gubernet,
 qui pro actibus nostris corrigendis, &
 miserationibus exposcendis quotidie
 videat faciem Patris.

Decimoquintò, appellat etiam
 Diuus Bernardus beatos hosce spi- *Bern ser.*
 ritus Poedagogos nostros. Et San- *12 in Ps.*
 ctus Augustinus custodes, vt quo- *90.*
 rum virtute ab omnibus liberamur *Aug. So-*
 inimicis, & vbique locorum illu- *liloq. c.*
 minamur & erudimur. Nonnemo *20.*
 denique vocat Legatos, ac mediato-
 res inter Deum & animam vt Ber-
 nardus, *Discurrunt medij inter nos &*
Deum, fidelissimè portantes ad De- *Serm. 20.*
um gemitus nostros, & ipsius gratiam
referentes *de nativ.*

Hi igitur cæli Princepes, & alti-
 tudines vniuersi Mundi à Deo ad te
 mittuntur, ô homo, qui vermis es, vt
 tibi ministrent ac seruiant: Et tu ni-
 hilominus consortium illius defu-
 gis, adeoq; ingratus es, quæadmodû
 Bern. scribit, quia non exhibes illi quæ
 deceret, honorè & reuerentiã, mut^o *Serm. 1.*
 es, surdus es, inurbanus es, quia nec *de Angel.*
 roganti respondes, nec docentè au-
 scultas.

Hier. in
c. 30. Ierē
Basil.
Psal. 33.

Aug. So-
liloq. c.
27.

Tandē fact⁹ es per peccata tua, ve-
lut Sanctus Hieronymus & Basilius
sentiunt putrid⁹ & abiectus vermi-
culus, hostis Dei & amicus Diaboli,
ad cuius partes transgressus es, vt eo
exhilarato, Angelus tuus Custos cō-
tristaretur dicente Sancto Augusti-
no, *Quoties à bono deuiamus, Diabolū
latificamus; & Angelos suo gaudio de-
fraudamus. Sed reuertere ad eū, nisi
omniñō desipis, & considera, quā
iusto titulo tam nobilem Creatu-
ram & amēs & meruas.*

CAPVT. XIX.

*QVOT NOMINIBVS AN-
gelo Custodi obstricti simus; & prae-
cipuē, qua ratione mereatur non tan-
tum amari vt Custos, verum et-
iam timeri, vt minister
Diuina iustitia?*

DIXIMVS quanta ex parte
Angelicorū beneficia expe-
ctari possint: sequitur nūc docendum
quid exigatur à nobis. Cum igitur
diuinæ

diuinæ literæ excitare velint in animis nostris duplicem erga eos affectum, timoris & amoris, vtantur ad hoc propositum duplici symbolo, vno iræ & vltionis, altero gratiæ ac benignitatis; vnde imprimis Angelus ille, qui apparuit Ezechieli, hinc quidem gestasse legitur instrumentum mortis, siue, vt Scriptura nominat, *Vas interfectionis*, inde verò signatus fuisse caractere *Thau*, quem illis imprimeret, qui à dicto vase interfectionis minimè lædendi erant. *Ezech. 9.*

Secundò visus fuit amabili violentia detinere brachium Abrahæ, nè hic filium suum, quod iam ià facturus erat, occideret, *Ne extendas manum tuam super puerum, nec facias illi quicquam.* Et in memoriam clementissimi huius facinoris existimant Doctores aliqui, edificatum fuisse eodem loco Templum Salomonis. Interim tamè negari non potest, posuisse Deum in terrestri Paradiso Cherubim armatum rutilanti gladio, vt primos parentes nostros ab arbore vitæ prohiberet.

Tertiò conspicatus est S. Ioannes Angelum, cuius caput Iride (ecce symbolum pacis) circumfusum erat tibiæ autem assimilabantur columnis igneis, quæ iuxta sententiam Andree Cretensis iram ac Iustitiam diuinam denotant. Ad hæc in eodem lapide quo Christus signi-

Zach. 3. catur, Zacharias vidit septem ocu-
Apoc. 5. los, Ioannes septem cornua, sed tali
 Gen. 19. differentia, vt illi nos benignè aspi-
 Lyr. *ibid.* cerent, ista secundum rigorem iusti-
 tiae castigarent.

Quartò. Non desistetur, ex Ange-
 lis illis, qui in destructione Sodomæ
 affuerunt, vnum ex communi He-
 bræorum sententia, particulariter
 detestatum fuisse ad liberationem
 Loth, vt ex Sacro textu colligas, ybi
 scribitur, Loth conuersum ad vnum
 illorum, eundem Protectorē ac Do-
 minum suum agnouisse. Nihilominus
 tamen si hic beneuolū sese erga Loth
 præbuit, alter vlticē ostendit in de-
 structione ciuitatis iracundiam.

EXO. 14. Quintò. Cum Angelus Israelitici
 ductor populi, de noctu lumen illi
 mi-

ministrauit, & interdiu umbrosam
 nubem, aliudnè quàm amorem in-
 nuit? At quando extinxit omnia pri-
 mogenita Aegypti, timorem incuf-
 fit. Imò verò docet Lyranus, eandè *ibid. Lyr.*
 columnam, quæ inter filios Israel,
 & hostes Aegyptios interponebatur
 illis quidem lumen præstitisse; his
 verò ad instar opacæ nubis impedi-
 mēto fuisse, quo min⁹ vestigia præce-
 dētū dicti persecutores agnoscerēt.

Sextò. Legimus duos Angelos cō- *Exod. 25.*
 stitisse in duab. extremitatib. Propi-
 tiatorij, quā ex parte benignos se
 mortalibus exhibebāt. Sed ex altera
 describitur Angelus terribilis, & irā
 succēsus contra nos, quando coram
 diuina Maiestate effudit super pec-
 catorum capita ardentis prunas.

Septimò. si representaretur alicui
 Angelus eā specie, quā Ioannes in A- *Apoc. 14.*
 poc. delineauit, Euangelium sc. ma-
 nu tenens, nonnè vt letum nuntium,
 & diuinæ gratiæ ministrum eū sere-
 nā fronte exciperet? At si deinde in
 alia formā prodiret, & cerneret eū-
 dem, vti Dauid *cadentem populum*, *2. Reg. 24.*

H 5 ita

ita vt quinquaginta hominū millia
perimerentur, dic, si sufficis, quan-
tuste p̄tinūs adeo seueri diuinæ iu-
stitiæ ministri timor inuaderet?

Bar T 3.

Ann.

190.

Otaud. Refertur etiā in Añal. Ec-
cles. Card. Barō. Romæ visum fuisse
Angelū supra molem Adriani Cæsa-
ris strictū ensem placidissimo vultu
in vaginam recondentem, vt popul⁹
intelligeret, lethalem morbum, quo
vrbs ab aliquo tempore afflictā fue-
rat, attētis S. Gregor. Papæ precibus
cessaturū. Et in perpetuam iucūdis-
simi huius spectaculi memoriā, de-
inceps idē Castellū ab Angelo deno-
minatū est. In contrariū tamē in ijs-
dē historijs videre licet, visum fuisse
Angelū supra Altare vibrantē eua-
ginatum gladium, quo extremam
Angliæ ruinam interminaretur.

Bar. T.

2. Ann.

1601.

Ab. 12.

Vltimo tandē, Angelus erat, quē
admodū ex Actibus Apostolicis ha-
betur, qui percussit Herodē, dū pur-
puratus in folio suo consideret. Sed
ō prodigiosum ac tremendum faci-
nus, quando in Castris Assyriorum
vnā nocte trucidata fuerunt per aliū

Ab-

Angelum 185. millia hominum, & omnes in cinerem redacti, absq; eo velut Hebræi tradunt, quod continerentur vestimenta eorum, vt ita Israeliticus populus citra vllū mali odoris impedimētū hostiū spolia in potestaté suam redigeret. Quamobrem nō iucundum duntaxat vultum amantissimi huius custodis nostri & ministri misericordię, eiusq; continua beneficia contemplari debemus; verum etiam iratum, & potestatem, quā pollet, vlciscēdi se sicubi clementissimum ipsi⁹ erga nos affectum læserimus.

Sed obijciat; aliquis, quo pacto igitur Angelum aliquando fortassis à me offensum, placabo? Respondeo insistendum esse vestigijs Manue & vxoris illius, qui, vt in Libro Iudicum notatur, apparenti sibi Angelo obtulerunt sacrificium: ac deinde cognito quod Angelus esset, pleni pauore *corruerūt proni in terram*, & dixit Manue Vxori suę, *Moriemur, quia vidimus Dominum*, id est Angelum; hunc enim, nec immeritò

4. Reg. 19
Lyr. ibid.

Quomodo
Angelus
offensus
placari
queat.
Iud. 13,

nuncupabat Dominū suū. Respondit autem sagacissima mulier, *si nos vellet occidere, de manibus nostris holocausta & libamina non suscepisset.* Si itaque læsum Angelicum Custodem tuum placare cupis, ad altare confugiens sacrificium in honorem ipsius Deo offer; quin erige ei proprium altare in templo cordis tui, in quo quotidie non vnū, sed aliquot deuotionis & sanctarum orationum hostiæ consecrentur.

CAPVT. XX.

QUOT MODIS INIRI
*possit sancta quaedam cum An-
 gelo custode familia-
 ritas.*

CVM Custode Angelo nonnunquam familiariter conuersari, & licet & expedit, vt hęc ratione nostra erga ipsum confidentia augeatur; istud absque dubitatione Sanctus Bernardus voluit, cum Auditores suos taliter hortaretur:

*Hebetote familiares Angelos, Fratres mei, & frequentate eos sedula
 & de Ang. cogitatione, & deuota oratione, quia
 sem-*

semper nobis adsunt ad custodiam & consolationē. Et alibi, vt amplio- rem, inquit, de cætero erga beatos Angelos fiduciam habeatis, familiarius in omni necessitate vestra eorum inuocetis auxilium. Cæterum in doctrina eiusdem Bernardi, talem oportet esse hanc familiaritatem, vt Angeli aliquam ex eâ voluptatem percipiant, neque enim vniuscuiusque conuersatione delectantur, sed eorum duntaxat, qui sobrietati, castitati & paci addicti sunt. Si tam necessariam, inquit ille, habemus familiaritatem dignationis Angelicæ, cauenda nobis illorum offensa, & in his maximè exercendū, quibus eos nouimus oblectari. Sunt enim plurima quæ his placent, & quæ in nobis inuenire delectat, vt est sobrietas, castitas; attamē super omnia hæc vnitatē & pacem à nobis exigunt, Angeli pacis. Videamus itaque cuiusmodi conditionibus familiaritas hæc nostra affecta esse debeat.

ibid.

180 DE ANGELO
TRES MODI FAMILIARI-
tatem ineundi & exercendi
cum Angelis.

*Primus
modus
familia-
riter con-
uersandi
cum An-
gelis.*

Deuotus quidam Religiosus tres modos annotat, quibus homines subinde cum Angelis cōuersamur. Primus est, quando plures Angeli Custodes in vnum coeunt, vti accidit, cum nostrum aliquis tractat cum alijs hominibus. Tunc enim non aliter sese vnusquisque habere debet, quàm si aulicus coram Domino suo, & alijs ipsi adstantibus optimatib⁹ loqueretur, id est, humillimè modestissimeque. Deinde specialem reuerentiam exhibere decet Angelis sodalium nostrorum, quia in sententia Christi Domini, *Angeli eorum semper vident faciem Patris.*

Secundus.

Secundò modo cū Angelo agim⁹, quando tractam⁹ cū Deo, ac tūc instar Mediatoris causam nostrā promouet, *Quando orabas,* inquit Angelus ad Tobiam, *cum lacrymis, ego obtuli orationem tuam Domino, &c.* Proinde quotiescunque à Deo beneficiū aliquod petimus, ad Angelum

con-

cōuertamur humiliter eum implo-
rantes, quaten⁹ preces nostras diui-
no cōspectui prēsentare velit, & suā
impetrare intercessione, quod no-
stræ oratio humilitatis nequaquam
præsumit.

Recogita ergò, inquit S. *Quanta*
Bernardus, quantà reuerentiâ ad *reueren-*
orationem te accedere deceat. *tia oran-*
Nam profecto maximè dolendum *dum sit.*
est, videre aliquos in sacris vi- *Bernard.*
gilijs somno vinci, nec vllâ vti *serm. 3. in*
Reuerentia ergâ Angelos, à quibus *Cantic.*
tamen omnes, vitæ ipsorum actio-
nes notantur. Sed quam timendum
illis, nè ab Angelis deserantur? *Lon-*
gè fecisti notos meos à me. Optimè
huic loco quadrat sententia Di-
ui Bernardi, elegantissima solidis-
simaque, quam præterea genuinis
Authoris verbis impræsentiarum
repetendam duxi: *Doleo proinde,*
inquit ille, *aliquos vestrum graui in*
sacris vigilijs deprimi somno, nec cœ-
li ciues reuereri, sed in præsentia
Principum tanquam mortuos appa-
reret, cum vestra ipsi alacritate per-
moti

moti vestris interesse solennijs delectentur, vereor nè vestram desidiam quandoque abominantes cum indignatione recedant, & vnusquisque vestrum serò cum gemitu dicere Deo, longè fecisti notos meos à me, posuerunt me abominationem sibi. Et illud, Elongasti à me amicum & proximum, & notos meos à miseria. Item, qui iuxta me erant de longè steterunt, & vim faciebant qui querebant animam meam. Pro certo enim si se à nobis boni spiritus elongauerint, impetus malignorum quis sustinebit? Dico ergò ijs qui eiusmodi sunt, Maledictus qui facit opus Dei negligenter. Dicit quoque non ego, sed Dominus, vtinam te calidum aut frigidum, inuenissem, sed quia tepidus es incipiam te euomere ex ore meo. Quapropter attendite Principes vestros cum statis ad orandum vel psallendum state cum reuerentia & disciplina & gloriamini, quia Angeli vestri quotidie vident faciem Patris, nimirum missi in ministerium propter nos, qui hereditatem capimus salutis,
deuo-

deuotionem nostram in superna ferunt
 referunt gratiam: vsurpemus officium
 quorum sortimur consortium, vt in
 ore infantium & lactentium persi-
 ciatur laus. Dicamus eis, psallite Deo
 nostro psallite, laudem ergo cum cœli
 cantoribus in commune ducētes, vt po-
 tē ciues sanctorum & domestici Dei
 psallite sapienter.

Sed potissimum in Ecclesijs mo-
 destiam ac deuotionem exercere
 conuenit, quia Angeli quidam spe-
 cialiter ad earum custodiam depu-
 tantur, vt superius exemplis & te-
 stimonijs S. Scripturæ ostensum est.
 Quibus adiungo, particulari reue-
 rentia honoranda esse Deo conse-
 crata altaria, nam singula altaria à
 singulis custodiuntur Angelis; de
 quo neminē dubitare sinit, imprimis
 deuotus & humilis eorum affectus
 quo iuxta Deum omnia etiam ipsi
 dedicata, ædificia venerātur, deinde
 id, quod traditur in Prato spiritua-
 li, cuius libri authoritas etiam in
 secundâ Synodo Nicenâ multum
 valuit.

Reueren-
 tia Eccle-
 sijs ha-
 benda.

Item Al-
 taribus.

Prat. spi-
 rit. Act.
 4.

Vid Lip.
 pomā in
 præfat.
 ad pratā
 spiritual.

Prin-

*Appari-
tio Ange-
li supra
Altare.*

Principio enim in illo cōmemo-
ratur, Eremitam quendam, cum in-
gressus fuisset in speluncam Abbatis
Barnabæ, vidisse supra altare, quod
idem Abbas cōsecrauerat, cœlestem
Angelum, qui rogatus ab Eremita,
quidnam ibi sibi vellet, respondit,
præsentem locum, ex quo consecra-
tus fuerat, custodiæ suæ à Deo com-
mendatum esse.

*Pratum
spiritual.*

Idem ibidem accidisse legimus
Abbati Leontio, qui dominica die
Ecclesiam introiens, conspicatus fu-
it Angelū erecto corpore supra dex-
terā partem altaris stantem, & spe-
ctaculo terrefactus ad Cellam redi-
it; huic igitur cum appropinquaret,
audiuit vocem de cœlo dicentem si-
bi: Altare illud vsque à die cōsecra-
tionis commissum fuisse protectio-
ni Angeli, qui in eo visibili forma se
spectandum præbuerat.

*Tertius
modus
cōtrahen-
di fami-
liaritatē
cum An-
gelo.*

Tertio modo contrahitur fami-
liaritas & sancta quædam consue-
tudo cum Angelo Custode, quando
soli cum solo loquimur; & hæc or-
dinariè duplex est, prima timida &
humi-

humilis, vt cum Angelum iustitiæ & vltionis diuinę ministrū reueremur: secūda amabilis et fiducia plena secūdam quam eū velut Misericordiæ dispensatorem agnoscimus. de quibus superius vberius tractatum est.

CAPVT XXI.

QVALES SINT CONDI-
tiones familiaritatis inita cum An-
gelo, tanquam ministro iusti-
tiæ, vt cum reue-
reamur.

TRIBVS conditionibus affe-
cta esse debet familiaritas no-
stra cum custode Angelo, dum reue-
remur eum vti ministrum diuinæ iu-
stitiæ, alioquin tā ab ingenuo timore *prima*
quam Christiana modestia procul a- *conclusio*
berit. Primò itaque cauendum, ne in
præsentia ipsius ad indecentiam ali- *ad Cor.*
quam effundaste, vel solum pedem *2.*
nudando, nam idcirco voluit S. Pau- *S Bern.*
lus foeminas in Ecclesijs etiam capi- *ser. 12. in*
ta velare, cuius præcepti occasione *Psal. 90.*
hortatur vnūquemq; nostrū S. Ber-
nardus,

nardus, *In quouis diuersorio, in quouo angulo Angelo tuo reuerentiam habere nē audeas illo presente, quod videtur me non auleres.* Et sicut puer non audet inciuilitatem vel insolentiam aliquam exercere coram Pædago suo, ita nec tu coram oculis Angeli, Angelum, inquit S. Chrysofomus, *habet vnusquisque credentium; si ergo Angelum habemus, sobriū simus tanquam si pædagoi quidam nobis adessent.*

*Chryso.
hom. 3. in
epist. ad
Coloss.*

*Alter
conditio.*

Secundò eriges altare in corde tuo, & omnia quamuis minima beneficia tanti pendes, vt nec ista, non dicam maiora, te recompensare posse existimes. Et quandoquidem singulis prope momentis noua per Angelos dona in nos collocantur, sæpissimè etiā aut ad minus quoties horam sonat, gratiarum actio repetenda foret, maximè pro illis, quæ recenter accepimus, cum incessabili sollicitudine commendatos sibi fideles defendant ac dirigant, *In manibus portabūt te, nē fortè offendas ad lapidem pedem tuum.* Alioquin timen-

Psal. 90.

timendum, nè leſi ingratitude no-
 ſtra conſuetum benefaciendi mo-
 rem abrumpant. Illuſtre exemplum
 reuerentiæ erga Angelos dictatur
 in libro Iofue. Cum enim genero-
 ſiſſimo huic bellatori, priuſquam *Iof. 5o*
 Iericho deſtrueret, Angelus Domi-
 ni viſibiliter apparens opem ſe la-
 turum polliceretur, ille beneficij
 magnitudine ſuperatus in terram
 proſtrauit ſe, & adorant cœleſtem
 ſpiritum, omnia quæ ſibi impera-
 rentur præſtare promiſit, *Cecidit*
Iofue pronus in terram & adorans
ait, quid Dominus meus loquitur ad
ſeruum ſuum ? Nec Angelus hoc
 contentus præcepit Iofue, calcea-
 menta ſolueret in ſignum profundæ
 reuerentiæ, *Solue, inquit, calceamen-*
ta de pedibus tuis, locus enim in quo *Lyran.*
ſtas ſanctus eſt. Sanctus habebatur lo- *ibid.*
 cus, inquit gloſſa & Lyranus, quia
 Angelica dignitas ibi ſe ſpectandam
 obtulerat.

Tertiò cauebis Angelum tuum
 offendere, idque tantò ſollicitius,
 quanto facilius cōtra puritatem &
 con-

Bernard.
 serm. 1 de
 Angelis.

continuam eius munificentiam pec-
 catur. Atque hunc respectum ac ve-
 nerationem inculcat nobis D. Ber-
 nardus subiunctis verbis: *Pensate*
quanta etiam nobis sollicitudo opus
est, ut dignos nos exhibeamus eorum
frequentia, & eo modo conuersemus
in conspectu Angelorum, ne forte san-
 ctos offendamus obtutus: *Væ enim no-*
 bis, si quando Angeli prouocati pec-
 catis & negligentijs nostris indignos
 nos iudicauerint presentia & visita-
 tione sua, ut iam necesse habeamus
 cum propheta plangere, & dicere:
Amici mei & proximi mei aduersum
me appropinquauerunt & steterunt,
& qui iuxta me erant de longè ste-
terunt, & vim faciebant qui quere-
bant animam meam, elongatis nimi-
rum eis, quorum presentia protegere,
& propulsare poterat inimicum.

CAPVT XXII.

QVALEM OPORTEAT ESSE
 familiaritatem nostram cum Angelo
 custode, tanquam ministro mise-
 ricordie ut eum amemus?

Amar

AMOR hic erga Angelum custodem ex tribus capitibus nascitur, primò ex pulchritudine Angelicâ, quæ quàm eximia sit ex eo cognosci potest, quod Moyses eâ explicare noluit, nè populus degeneraret ad idololatriam: ita Chrysofost cum Diuo Thoma sentiunt. Secundò ex angelica bonitate, quandoquidem Angeli semper Deo placuerunt, & nè leuissima quidè prævaricationis macula illis adhæsit. Tertio ex incôparabili, quod de manu eorum recipemus, emolumento, de quo in superiorib. tractatum est. Angeli, inquit S. August. *ambulant nobiscum in omnibus vijs nostris, intrant & exeunt nobiscum attentè considerantes, quam piè quamque honestè conuersemur, &c.*

Amor erga Angelos ex tribus capitibus nascitur.

Itaque amabilis hæc cum Angelo nostro conuersatio quatuor conditionibus ornari debet. Quarum prima est, v. fit verecūda propter peccata p̄terita, p̄sentia, & fortassis futura. Altera, vt dolorosa sit, p̄pter offensã scilicet ipsiº maiestati; hoc enim

Prima conditio familiaritatis cū angelo. Secunda.

enim postulat partim debitum amicitiae, quam cum eo contraximus, (vnde comitem se nobis ac ducem praebet) partim lex iustitiae, quia multifarijs muneribus cumulauit nos, & partim denique Christiana pietas, quia profuit nobis ad instar patris & matris. Tertia vt cum sancta quadam confusione ac pudore coniuncta sit, qui ex eo nascitur, quod vitiorum excacati tenebris nec venustatem Angelicam, nec splendorem beneuolentiae, nec lucem charitatis aduertimus, & tam magnifica ipsius promissa ac praemia minoris aequo aestimamus.

Quarta, vt grata sit, & confirmata proposito hanc ingratitude in seipso castigandi, imò verò sponte Angelicae correctioni te submittere deberes, & gloriari, quod dignus habitus sis, quem tantae potestatis flagella à vitiorum torpore ad Christi obsequium excitarent. Nascitur autem haec gratitudo ex multis beneficijs ab Angelo in te collocatis, quorum aliqua quidem obser-

uasti,

Tertia?

Quarta,

uasti, alia verò minimè; & quædam præstita tibi sunt etiam nolenti, ac repugnanti, vt cum violentâ quodammodo manu attraheris ad instar Loth, quem Sodomis exire recusantem Angeli coegisse leguntur, & *disimulante illo apprehenderunt Gen. 19. manum eius &c. eduxeruntq; eum, & posuerunt extra ciuitatem.* Porro tanto maiorem esse decet hanc gratitudinem, quanto celsior est persona, quæ beneficia supradicta communicat, nimirum Angelus, qui in diuinis paginis *altitudo cæli* nominatur, recipiente id est homine omnis vanitatis ac vilitatis sententiâ.

Quod autem ex dignitate donantis potius, quàm secundum se donum æstimare deceat, manifestum est non tantum in doctrina Theologorum, verum etiam ex communi more gentilium. Vnde narratur ad hoc propositum in gestis veterum Romanorum, Scipionem Africanum, cum nescio quam rebellionem compescuisset, in diuisione

*S. Tho 3.
p. Schola-
stici in 3.
sent.
Scipio A-
fricanus.*

I ne spo-

ne spoliatorum iussisse incredibilem auri summam tradi gregario cuidam militi, ut ne is queri posset, parcius sibi proemium obtigisse, quam virtus sua & infracta animi magnitudo meruerat. Miles indig-nabundus mox acceptum aurum tanquam vile munus in terram abijcere, quod ubi ad Scipionem delatum esset, agnouit generositatem militis, eumque accersitum donauit monili argenteo ita, dicens, Imperator exercitus hoc tibi monile dono dat. Itaque miles abundè sibi factum existimans lætus ad castra redijt, & eo nomine solum plus quam massam auream, quia illud sibi à Ducemet; hæc à Ducis ministro porrigebatur. Tobias iunior, postquam beneficia quæ per Angelum acceperat maxima, sedulo considerasset, talibus verbis decrepito Patri locutus est: *Pater, quam mercedem dabimus viro huic?* (hominem quippe illum esse suspicabantur) *aut quid ei dignum poterit esse benefe-*

*De grati-
tudine
Tobie
Tob. 12.*

CUSTODE. CAP. XXII. 139
cujus eius? &c. sed peto te Pater mi,
ut roges eum, si forte dignabitur me-
dietatem de omnib⁹ que allata sunt,
sibi assumere, summa reputans bene-
ficia ab eo profecta, quem hominem
esse sibi persuaserat. Cum verò a-
gnosceret, negotium se habere cum
Raphael Archangelo, tantum eius-
dem beneficij aestimationi accessit,
ut modum ac medium ignorans il-
lud recompensandi, per tres horas
se se in terram prosterneret, ac de-
inde in se reuersus omnes propia-
quos recentis prodigij nar-
ratione ad laudandam Dei
potentiam exci-
taret.

* *
*

CAP.

2 I

DE TENTATORE
Diabolo.

Vnumquemq; hominem, vti hinc à proprio cœlesti Angelo custoditur, ita inde per designatum aliquem diabolum impugnari.

NULLVM cœlestium auxili-
liorum ac stratagematum
genus est, quin sicut à Deo ordina-
tur ad salutem nostram; ita diabo-
lus qui irreconciliabili vbiq; odio
animam humanam persequitur, no-
uas semper technas & impedimēta
illis obijciat. Vnde animaduertens
vnicuiq; mortalium assignari bea-
tum aliquem Angelum ad custo-
diam, voluit è contrario, vt sui fa-
tellites permittente Deo obsiderēt
& conuellerent eos ad æternā rui-
nam, atq; hinc nemo nostrum glo-
riari potest, se à tartareo illo hoste
securum esse, quia quotquot in ter-
râ vi-

rá viuimus, ad peccata tentationis ipsius stimulis incitatur, id quod colligere est ex diuersis Scripturæ locis. Genesi, persuasit primis parentibus esum interdicti pomi sub formâ serpentis. In euangelio Ioannis, in cor Iudæ illapsus est, vt vrgeret eum ad prodicionem Christi magistri sui, *Cum diabolus iam misisset in cor Iudæ, vt traderet eum.*

Paulus Apostolus integras epistolas conscripsit & præcipue ad ephesios de continuo bello, quo mortales cum malignis spiritibus id est mundi huius principibus dimicamus. *Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus Principes & potestates, aduersus Mundi Rectores tenebrarum harum.* Diuus Petrus quasi in specula constitutus diu noctuque monet, *sobrii estote, vigilate, quia aduersarius vester tanquam leo rugiens circuit quaerens quem deuoret.* Licet autem ex recitatis textibus perspicue non colligatur, quemlibet à peculiari

Cap. 6.

I 3

dæmo-

Sed in. c. dæmone exerceri ac molestari, Ver-
Aff 12. rifimile tamen est, si consideremus
Aug. Vi nō minus inexpiabile odium, quam
Flor. c. 6. inexplicabilem astutiam inimici
Sum sent. nostri, ordinem hunc inuisibilibus
Magister armis homines adoriendi, ut nimi-
a. 2. dist. rum singuli cum singulis dæmo-
12. nibus congregiantur, præscribi à
S. Thom. superiore aliquo diabolo: atque ita
ib. sacri Doctores sentiunt. Sed pauco-
Alef. 3. rum duntaxat sententijs contentus
q 41. ero. Sanctus Gregorius Nyssenus,
Abul q. Occultior ait, *quedam traditio est,*
6. in. c. *verus sermo ad nos vsque descendit,*
18 Matt. *Angelorum aliquem in adminiculum*
Perer. in *cuique constitutum fuisse, naturaq;*
e. 12. Dā. *nostra corruptorem in omnibus contra-*
Maldon. *annitentem prauum aliquem at-*
in c. 18. *que maleficum dæmonem ad malè vi-*
Matth. *uendum homines impellentem ad sin-*
Nyssen. *gulos destinasse. Accedit Tertullia-*
in vita *nus, Cui hominum non adhærebit spi-*
Moyfis. *ritus nequam ab ipsa etiam ianuana-*
Tertull. *tiuitatis animam aucupabundus; A-*
& alij. *postolus, nè dissentire videatur,*
2. Cor. 12. *omnia hæc testimonio suo confir-*
mat: Datus est mihi stimulus car-

nis mea Angelus Sathana, vt me colaphizet.

Commemoratur denique in vitis *Exemplū*
sanctorum Patrum, quendam ex illis vidisse forte fortunā conglomeratos omnes diabolos; vnum autē quasi ducem ac principem ex ceteris inquisuisse de peccatis, quæ quisque malitia sua in mundo eā die procurasset: mox miris laudibus extulisse victores; alios verò qui sanctorum hominum constantia victi cesserant feuerissimis supplicijs castigasse.

Nihilominus ad consolationem nostram notandum est, id *S. Tho. 1. q. 114. art. 5.* quod à Diuo Thomā affirmatur, *art. 5.* demonem in certamine superatum victorem relinquere, & aliquo saltem temporis spacio à consueta tentandi licentia sibi temperare, dicente Beato Luca, *Luc. 4.* *summata omni tentatione diabolus recessit ab illo vsque ad tempus.* Paulò post verò eum vires resumere, ac prælium re-

L. 4. dinte-

Matt. 12. dintegrare, probat idem Angelicus Doctor ex verbis Matthæi, *Reuertar in domum meam vnde exiui.* Angel^l Custos autem propter nullū quantumuis enorme peccatum sic omninò deserit nos, quin semper aliquam, vt supra docui, salutis nostræ curam retineat.

Vid cap. 6

CAPVT. XXIV.

DE LAQVEIS AC FALLACijs, quibus dæmon ad tentandum accedit.

TO T tamq; variæ deceptiones sunt, quibus dæmon quantum est in se animas nostras illaqueat, vsque adeò etiam vigilanter minimam quamque occasionem victoriæ aucupatur, vt quamprimum à custodia cordis desistimus, adoriatur nos & sæpè supplantet; Vnde non immeritò scribebat ad Ephesios suos Apostolus, cū discrimen pugnæ nostræ quadantenus adumbrare vellet, quæ sane tanto periculosior est, quanto infernalis hostis si naturam eius

Cap. 6.

eius spectemus potentior, & si ar-
tem callidior. *Non est nobis col-
luctatio aduersus carnem & sangui-
nem, sed aduersus Principes, & pote-
states tenebrarum harum.* Celebris
visio ad hoc propositum vt narra-
tur in libris Regum Micheæ de-
monstrata fuit. Vidit namque Domi-
num sedentem super solium suum, &
omnem exercitum cali assistentem ei
à dextris & à sinistris, quorum eos
qui dexteram stipabant existimat
Gregorius fuisse Angelos bonos, a-
lios qui sinistram malignos. Cum
autem sinistris hisce à Deo permit-
teretur, vt Achab deciperent, com-
meruerat enim, inquit Gregorius,
vt diabolicis fraudibus ad occultū
peccatum induceretur, quia sæpè in
manifesta ceciderat, postquam vnus
hunc, alius alium decipiendi mo-
dum proposuisset, demum qui om-
nium erat cordatissimus, obtulit se
se dicens, *Ego decipiam Achab.* Et
mandante Deo, vt idem diabolus
artem quam inuenerat eum circum-
ueniendi aperiret, respondit ille,

Ero

3. Reg. 22.

Greg 10
1. in ca. 5
Iob.

Ero spiritus mendax in ore omnium
 Prophetarum eius. Hanc visionem
 prolixo sermone explicans D. Gre-
 gorius. Quid est inquit, quod à dex-
 tris, & sinistris stare perhibetur,
 Deus enim qui ita est intra omnia, ut
 etiam sit extra omnia, nec dextera
 nec sinistra concluditur. Sed dextera
 Dei Angelorum pars electa; sinistra
 autem Dei pars Angelorum reproba
 designatur. Vnde & mox fallax spi-
 ritus in medio prosiluisse describitur,
 per quem Achab Rex exigentibus,
 suis meritis decipiatur, qui ex pra-
 cedentibus peccatis dignus erat, ut
 tali debuisset deceptione damnari, ut
 quatenus qui sepe volens ceciderat in
 culpam, quandoque nolens caperetur
 ad pœnam. Cæterum ad huius rei
 confirmationem cum Saul operâ
 Pythonissæ Samuelem suscitare ni-
 teretur, ut eum de modo aliquo
 Philisthæos comprimendi consule-
 ret, permisit Deus, quem admodum
 Lyranus & Augustinus notant, ap-
 parere illi sub forma Samuelis dæ-
 monem dicentem, *Cras tu & filij tui
 mecum.*

Reg. 281.

Lyran.

ibid.

Aug. ad

Simul &

libr. 8.

quest.

necum eritis, quæ verba proficisci non potuerunt ex ore Samuelis, quoniam manifestè falsa erant; neque Saul ad Limbum Electorum ubi Samuel detinebatur admissus fuit, sed præcipitatus ad inferos, & iuxta Abraham ingenti chao alter ab altero separatur.

Demon assumpta specie Samuelis Saulem decepit.

At quanto deceptions dæmonum, sicubi formam exteriorè Angeli lucis præ se ferunt, terribiliores sunt, tanto minus officiunt; & è contrario minor est formido & amplius damnum quando accinguntur dolis occultis, & malum aliquod nobis persuadent sub prætextu bonitatis. Genus hoc inuisibilium deceptionum accuratè detegit demonstratq; exercitatissimus spiritualis militiæ ductor Greg. ad textum illum B. Iob loquentis de equo, *ubi audierit buccinam, dicit Vah: non timebit exhortationem ducum & ululatum exercitus.* Intelligit. n. per *ululatum exercitus* tentationem manifestam siue iræ, siue sensualitatis, qua ordinariè impetuntur peccatores, & subinde etiam

Deceptiones dæmonis quo occultiores eo perniciosiores sunt.

Iob. 39. Greg. 1b.

2. Cor. 12 viri sancti, quemadmodum Paulo accidit. *Datus est mihi stimulus carnis meae Angelus Sathana, &c.* Per exhortationem ducum; tentationes occultas quæ sub specie boni insinuantur, quia dux hortatur exercitum subtilitate argumentorum, & efficaciâ rationum; sine strepitu aut tumultu aliquo, vt. animum addat militibus, eosque ad rem præclarè gerendam inflammet. *vlulatus* verò, *Exercitus* idcirco duntaxat excitatur, vt hostibus innotescat, æmulos suos iam ad conflictum se se armasse & animasse. His præmissis arbitratur Gregor. verba Iob in eundem equum quadrare, quem postmodum descripsit Ioannes in Apocalypsi, cui insidebat Angelus gladio pariter & coronâ conspicuus. Et per equum personam iusti designari, qui directus ac protectus ab Angelo custode nec *vlulatum exercitus*, id est tentationem manifestam timet: nec exhortationem ducum, id est occultas sub *umbrâ bonitatis insidias*. Nam quo pacto,

pacto imperator militiae accendit, ut supra docui, acies suas ad praeliu proponendo rationes, quibus communiter homines ad ardua audeda facinora incitamus; sic Diabolus boni specie permouet subinde animam ad opus aliquod, cuius si deinde principium ac finem attentè respicimus, manifestum fit, processisse illud non ex zelo sed passione, & diuinam maiestatem illam et actione qua placare debebat, fuisse offensam. Circa hanc deceptionem idem Gregorius explicans alterum textu Iob: *Siue nobiles fuerint filiae eius, siue ignobiles non intelliget*, affirmat, non posse a nobis cognosci, vtrum opera quae patramus & nominare consueuimus partus siue filios animae, Deo placeant an verò displiceant, quia scire non possumus, ex bonâ nê, an ex pestilenti radice oriuntur, etiam non si, subiungit ille, *subtili examine discutiantur, siue approbentur, siue reprobandentur ignoratur*. Ratio autem huius rei à Theologis ac philosophis moralibus hæc assignatur. Quia voluntas.

Iob. 14.
Opera mala aliquid quando palliata vobis bonis.
Cur cogitationes.
pat.

lienter
aliquan-
do specie
boni.

luntas circumuentâ passione aliqua
delectabili, attrahere potest veluti
cæterarum regina potentiarum etiâ
Intellectû, & lumen rectæ rationis
extinguere, quò minùs inordinata
passio vnde reuera nascitur cogita-
tio illa bono zelo astutè palliata,
deprehèdatur: atq; horsû pertinere
videtur sèpè dicto Greg. alterû locû
Iob, *Cum enim dulce fuerit in ore eius
malû, id est palato volûtas sapuerit,
abscondet illud sub lingua sua, id est,
sub intellectu, & propterea, parcat
illi, non derelinquet illud & celabit in
guttore suo.*

Saul, sub
prætextu
pietatis
Deo resi-
stis.

Multa in hanc partè exempla re-
censentur in sacris literis. Nâ impri-
mis præceperat Deus Sauli, Amale-
citas adoriretur ac deleret, eous-
que, vt nec homo nec bestia aliqua
ibidem relinqueretur, ad vindictam
scilicet intolerandæ crudelitatis,
qua ipsi aliquando Israelitis op-
presserant.

Egreditur ergò Saul, vincit ac
necat homines & animalia, vt
Deus mandauerat. At multis par-
cit,

cit, viuum relinquens imprimis ip-
 sum Agag, deinde ex armentis, quæ
 meliora erant. Neque hac dissimu-
 latione reputabat aliquod se pecca-
 tum admittere: quia viuum conser-
 uare Regem, pietatis videbatur; bo-
 ues autem & pecora religionis, vt
 his in sacrificium cæsis læsa aliquan-
 do diuina patientia placaretur. Vn-
 de cum Propheta Samuel propter
 transgressionem mandati Domini
 eum increparet, Respondit Saul:
*Immo audiui vocem Domini, & am-
 bulauit via, per quam misit me Do-
 minus, abduxi Agag, & interfeci A-
 malech. Tulit autem de prada populus
 oues & boues, primitias eorum quæ
 cæsa sunt, vt immolet Domino Deo
 suo. Non credidit ergo Saul, aliquã
 parte se præceptum Domini violas-
 se. Et nihilominus apertæ ab eo in-
 obedientiæ argutus, ideoque casti-
 gatus est, permittente Deo, vt regnum
 pariter & vitã amitteret; quia totũ
 illud facinus proficiscebatur ex oc-
 culto inordinato affectu dominan-
 di & cupiditate prædæ, tametsi Saul*
 hanc

hanc intentionis suæ iniquitatē nequaquam aduerteret, cum prætextu pietatis & cultus diuini à cacodæmone deciperetur.

*Documē-
S. Gr. Na.
circa di-
ctum ex-
emplum*

Discamus ex hoc exemplo, inquit S. Grego. Nazianzenus ubi interpretatur præsentem locum, quanti periculi sit, laborare immodicâ cupiditate honoris, diuitiarum, aut alteri id gēn^o perituri boni; licet enim morbus exiguis generetur, inijtis tandem tamen accedente occasione totam animam inextinguibili sibi conficit. Quis inquit dubitet ille, Saulē principiò aliqua etiam ratione spiritualē fuisse; At quia nō se totum spiritui præbuit, retinendo immoderatum quoddā desiderium dominandi, hinc Deo extitit inobediens, deceptus nimirum zelo religionis diuinæ, eousq; vt mortem deniq; ac æternam damnationem propria sibi dexterâ conficisset.

*Secundū:
documen-
tum.*

Discant insuper ex eodem exemplo (addit alius) Magnates & Principes, & qui officijs publicis funguntur, quanti momenti sit, vt obligationem

tionem ac debita officiorum suorum probe intelligant ; quia non semper excusari eos per ignorantiam, liquidum fit ex historia Saulis iam relata.

3 Reg.

Sed multo terribilius apparet exemplum Prophetæ illius, qui missus à Deo ad Ieroboam in Bethel, & prohibitus ibidem cibum gustare, cum eò peruenisset, & inuitaretur à Rege, *Veni mecum domum, ut prandeas, & dabo tibi munera*, intrepidè respondit, *si dederis mihi mediam partem domus tue, non veniam tecum, nec comedam panem, neq; bibam aquam in loco isto*. Reuertenti autem illi per aliam viam, prout Deus indixerat, occurrit Senex quidam pseudopropheta, qui inuitans eum, ut non nihil refocillaret, in domum suam, se quoque Prophetam esse asseueravit, neque vlllo nomine eiusmodi refectionem Deo displicere posse. Cum igitur ille partim etiam fame, & sitis vehementia cruciatur, facile inductus est, maxime insti-

c. 13.

Propheta

verum à

falso pro-

pheta de-

ceptus

more

multa-

tur.

instigante occulta passione famis, ut
 persuaderet sibi quod alioquin non
 nisi difficillimè credi disset sed per-
 spicue ostēdit De^o quantum sibi hic
 error displiceret, tametsi induct^o in
 eū esset, su^o Propheta per Prophetā
 incognitū, quā ille domū repetēs in
 itinere à Leone suffocatus fuit; ac nē
 dubitaretur, vindictā hanc diuinit^o
 ei accidisse^o Leo cadaver ipsi^o inta-
 ctum aliquādiu custodijt. Caueant
 tā atroci docti exēplo, qui ad ieiuni-
 um aut abstinentiā adstringūtur, nē
 facilè sensualitati suæ, quantumuis
 nonnulla appareat species excusa-
 tionis, consentiant. Discant etiam,
 qui vocatos se agnoscunt ad statum
 aliquem Christianæ perfectionis,
 non cedere teneris affectibus paren-
 tum, qui filios subinde aut præten-
 sa pietate, aut vmbra maioris bo-
 ni à cruce Christi auellunt; sed
 grauissimæ vltionis recordentur,
 qua antedictus Propheta à Deo per-
 cussus fuit propter illāmet actionē,
 quā iudicabat diuinæ se iussioni ob-
 temperare.

*Documē
 ta circa i
 dem Ex-
 emplum.
 V. Arist.
 R. 3 c. 19.*

Porro

Porro non omittam ad vberio-
 rem instructionem & cautelam no-
 stram, historiam quæ recitatur in
 formula bene viuendi, annexa Con-
 cilio Coloniensi, de pauperculo quo
 dâ Anachoreta, cui simili deceptio-
 ne à Sathana illufum fuit. Cum enim
 à cellâ suâ fortè fortunâ egredere-
 tur, offendit in solitudine puellam
 Virginem; quæ viarû ignara, à recto
 itinere aberraret, posteaquam igitur
 sciscitanti, quò tenderet, ab illa re-
 sponsum esset, Peregrinationem si-
 bi incumbere ad Aedem Deiparæ
 Laurentanam, hic pio vt videbatur
 zelo, sed reuera naturali propen-
 sione ac tenera sympathiâ excita-
 tus, comitem se illi adiunxit, ve-
 nè tutorem aliquem tot exposita
 periculis puellæ pudicitia desidera-
 ret.

Verum exiguo post temporis spa-
 tio, ex occultâ radice manifestum
 peccatum pullulare cœpit, eousque
 donec quotidiana cōuersatio in ob-
 scænum amorem degeneraret.

Hæc

*Anacho-
 retæ qui-
 dam de
 ceptus
 specie pie-
 tatis in
 fornicationem
 cadit.*

*De fuga
malarum
occafio-
num.*

Dan. 2.

Gen. 3.

Hæc ijs dicta ſint, qui facile ſe per-
uertit ſinunt à Dæmone, neque occa-
ſionem peccandi fugiunt, aut quia
leuiorem reputant, quàm vt fugâ
aut diſcuſſione indigeat; aut quia
ſpeciem aliquam pietatis in eâ ima-
ginantur. Nam magni effectus initijs
ſubinde admodum tenuibus oriri ſo-
lent. Exilis equidem lapillus erat (ſi
literâ ſequimur) qui de monte nullâ
manuû operâ excidebatur, ſed in-
gens Coloſſus quem contactu ſuo
proſtrauit. Quicumque igitur ad vi-
ctoriam anhelat, circumſpectus ſit,
& minimam quamuis mali occaſio-
nem deuitet; hæc enim de cauſâ Eua
iudicabat, Deum ſibi non eſum duntaxat
verum etiam tactû pomi pro-
hibuiſſe. Identidem vetuit Deus in
libro Numerorum Nazaræis, nè vi-
num biberent; at occaſionis tollen-
dæ gratia etiam vuas interdixit, nè
harum gultu deſiderium vini accen-
deretur. Ad hæc cum Templum muni-
dari vellet, idola non tantùm præ-
cepit ex eo eliminari, ſed quo omne
inſuper veſtigium aut memoria eo-

rum

rum aboleretur, in cineres redigi. Quocirca considerandum, occasionem, cum vicina est, peccati umbram esse: quo pacto autem ubi umbra apparet, non propinquum sit corpus? ideoque qui non fugit occasionem dici potest consistere, *in regione umbræ mortis*, id est in confinibus mortis ac vitæ ubi consequenter de salute hominis ambigunt litigatur. Vnde Iob, Sanctissimus licet, ac diuini cultus Zelosissimus, propagator, adeo circumspectum tamen se fuisse ipse testatur, vt nunquam eleuare præsumeret oculos ad plenam Lunam, nè qua illi de idololatriâ cogitatio oboriretur, & similis euaderet cæco temporis sui vulgo, quod dictum planetam diuinis frequentatis honoribus adorabat.

Quæ cum ita sint. ex casu miseri illius Eremite, quæ supra specie pietatis deceptum docui, infertur in supracitato Concilio Colonienfi horribilis, sed communis Sanctorum Patrum sententia: *Nihil periculosius est bona voluntate, ac proinde necessesse est,*

N B.

se est, omnes potius spirituales apothecas perscrutari, quā defectu remedij patiamur diabolicā nobis calliditate imponi.

CAPVT XXV. ET VLT.

DE REMEDIIS CONTRA occultas Sathana fraudes.

TRIA præ cæteris assignari solent à sacris Doctoribus efficacissima remedia ad deprehendum vincendumq; secretas diaboli astutias, quibus vt plurimum bonæ voluntatis homines illaqueantur.

Primum remediū

Primum postulare à Deo Coeleste lumen, ita vt secundum Psalmistam, *abyssus abyssum inuocet*, abyssus humanæ ignorantiaë abyssum incomprehensibilis sapientiaë, eoque lumine quotquot à nobis patrantur opera accuratissimè inspiciamus. Tale remedium Iob adhibuisse scribitur, qui ad Deum lo-

loquens, *Verebar*, ait, *omnia opera* Iob. 9.
mea, sciens quod non parceres delin-
quenti.

Eodem usus fuit Propheta Da-
uid, qui eousque in perscrutatio-
ne cordis sui perseverabat, donec
deprehēderet imperfectionum sua-
rum radicem: *Meditatus sum nocte* Psal. 76.
cum corde meo, excitabar & sco-
pebam spiritum meum. Vbi alia le-
ctio habet, *perfordiebam*: ut signifi-
cetur, eum quasi quodam medita-
tionis sarculo penetrasse tandem ad
inordinatam passionem, vnde om-
nes illius imperfectiones scaturie-
bant.

Ad idem meditationis studium
hortatur nos Propheta Aggæus di-
cens, *Ponite corda vestra super vias* Cap. 4.
vestras, comedistis & non estis satu-
rati. cuius rei rationem afferens
Sanctus Gregorius in lib. mor. *Quia*
aliud comedit inquit, *aliud mandit:*
mandit zelum iustitiæ, & come-
dit tamen atrocitatem vindictæ,
 atque

atq; ita passio non æquitate, sed iracundia saturatur. Mandit zelum Dei ac pietatis erga proximum, & nihilominus comedit comoditatem ac honorem proprium, adeoq; amorem sui ipsius nutrit, non dilectionem personæ alienæ, ut copiosius in exemplis hæctenùs recitatis videre est.

*Secundũ
remediũ.*

Alterum multò efficacissimum remedium sit, peracto examine eligere Confessarium, discretum, intelligentem & practicum, cui omnia interiora tua, omnesque passiones & occasiones verecundè aperias: obsequaris etiam illi tanquam duci animæ tuæ, nec vnquam consilia ipsius impunè abs te negligi posse existimes; quia non permittet Deus, tantam humilitatem & confidentiam tuam eâ quam quærit, gratia defraudari. Quod si Princeps es & curam subditorũ gerere teneris, Confessarium consule, qui optimam tibi gubernationis normam præscribet: Similiter si opulentus es; ille enim & modum docebit diuitias congregandi,

gandi, & regulam dispēfandi, ne per ignorantiam aut iniuriam aliquam in peccatum incurras à quo liberari desiderabat qui precabatur, *Ab oculis meis munda me Domine.*

Approbant autē hoc consilium siue remedium vnà cum D. Bonau. omnes SS. Patres & Ecclesiæ Doctores, qui quidem præsentem materiã aggressi sunt, vt fusius liquet ex Formula viuēdi superius allegata, in qua leguntur ad literã ista verba: *Est igitur consilium omnium Sanct. Patrum, qui hac de re scripserunt, quod bonæ voluntatis eligere debet sibi virum pium, & in sacra pagina benè doctum, cui omne cor suum reuelet; à cuius consiliis non discedat, nisi ipso licentiate, aut certè Spiritu S. reuelante.* Imo etiam aperiendæ sunt Confessario, sententiã Dorothei & aliorum SS. deuotiones, poenitentia & qualescunque consolationes spirituales, q̄a sub his quoque Diabolica aliquando deceptionis laquei absconduntur.

v SS. Pa-
tres ibid.

Cassian.
coll. 2. 6.
10.

Et quia discutere conscientiam & cor suum Confessario reuelare

K

scru-

scrupulosi nonnullam molestiam ac
periculum creare solet, requiritur
etiam in Confessario oportuna dis-
cretio; unde scrupulosus hâc quo-
que parte se illi credere & resignare
debet, quia pacē & quietem animi,
quam exemerât scrupuli, spiritualis
Patris salutari admitione recupe-
rat. Verum est interim, quemadmo-
dum Richardus in explanatione Că-
titorum notat, decere pœnitentem
ad Confessionem accedere, non cu-
riositatis studio, siue vt Confessariū
ad desiderium suum inclinēt; sed pu-
ra ac rectâ intentione discendi ab eo
quod diuinę Maiestati grati⁹ acci⁹dat,
sibiq; utilius, tametsi appetitui sen-
sitiuo contrarium foret, nec nisi dif-
ficillimè executioni mandaretur.

*Tertium
remed. n.*

Quod tertij remedij locum obti-
net, recurre ad Angelum custodē ac
precare, vt mentem tuam illuminet;
quia procul omni dubitatione prô-
ptū experieris, dicetq; tibi tanquam
alteri Danieli, *Ego veni vt docerem
te.* Vnde Propheta Dauid, quod de-
prehenderit radicem peccati sui, &
pri-

pristinam vitam in melius commu-
tarit, Angelo Custodi acceptum re-
fert; Et dixi, nunc cœpi, hæc mutatio
dexteræ excelsi.

Per dexteram autem Dei notari
Angelos, perspicuè ostendit, vt su-
pra memini, Sanctus Gregorius in
explicatione morali Beati Iob, Hic
custos detegit tibi stratagemata dæ-
monis, qui idcirco in tenebris am-
bulare dicitur, quia transfiguratur se
in Angelum lucis: nisi falsò promi-
serit Propheta Psalmo nonagesimo, *v. sup 24*
Scuto circumdabit te veritas eius, non
timebis à timore nocturno, à sagitta
volante in die, à negotio perambulan-
te in tenebris, ab incurso & dæmonio
meridiano. Sed ex quo capite, dices,
certus ero de consequendâ victo-
ria? audi quæ subijcit: *Quoniam*
Angelis suis mandavit de te, vt cu-
stodiant te in omnibus vijs tuis, in ma-
nibus portabunt te nè fortè offendas ad
lapidem pedē tuum. Et nū aliud quæ-
so denotant tam frequenter visæ in
terris Angelorum legiones, quam cœ-
leste præsidiū, quo muniti vel contra
infer-

Chryf. b. praualemus? id quod Ioannes Chry-
 40. im- softomus elegantiffimâ comparatio-
 perf. in ne, ita explicat: Nam ficut Impera-
 Matth. toris optimi prouifione vrbes omnes,
 vel alius Castellâ fingula manu militari aduer-
 Author fûs hoftilem muniuntur aduētum & c.
 illius lib. Ita & Deus quoniam barbarâ & agre-
 fti mente rabientes dæmones ad paci-
 euerfionem ubiq; verfantur, ad tute-
 lam noftram conftituit exercitus An-
 gelorum; quorum præfentia quidem
 retunderentur impetus atrociffimo-
 rum hoftium; interceffione verò be-
 atæ pacis ac gratiæ abundantiam cõ-
 fequeremur.

AD MAIOREM DEI
 Deiparæ, & Angelo-
 rum gloriam.

MED

MEDITATIO,
DE BENEFICIIS
Angeli Custodis.

ORATIO PRAEPA-
ratoria.

IMAGINABERIS consistere te
 coram Deo, Sanctis Angelis, ac
 praecipue Custode tuo, qui omnes a-
 ctiones tuas considerat, eumque ora-
 bis, ut impetret tibi abs Deo gratiam,
 fructuosam conficiendi praesentem
 meditationem, & omnia illius diei
 tam corporis quam animae pericula
 euadendi.

Primum punctum.

Perpente primo. Deum assigna-
 se tibi proprium Angelum, id est,
 ducem ac Tutorem, qui promptissi-
 me tibi adsit ita in corporalibus ut
 spiritualibus necessitatibus, & vires
 inimicorum tuorum siue visibilium
 siue invisibilium caelestibus armis
 debilitet.

V. P. Lud.
de Ponie
pulchram
meditat.

De Pro-
uid. Dei
& bene-
ficio, quo
ad Ange-
los custo-
des. Para-
6. med-
34.

K 3

Secun-

Secundum.

Considera secundò, Angelum Custodem præsentare Deo omnia opera tua bona, ac salutem tuam promouere utique maiore diligentia, quam tu ipse in proprijs temporalibus aut spiritualibus negotijs adhiberes. Singulariter etiam tibi assistere in sumptione Venerabilis Eucharistię, vt quò profundiore reuerentia ad illum omnium gratiarum fontem accesseris, eò copiosiora dona exhaurias.

Tertium punctum.

Tertiò. Considera Sancti huius Angeli Maiestatem; & imprimis potentiam; quia gubernare & immutare sufficit omnes creaturas corporeas, in ijsque effectus producere, quos nullæ naturæ vires attingerent. Secundò excellentem scientiam, cum nihil in Mundo hoc agatur, quin ipse intimè perfectissimeque perspiciat. Tertiò incredibilem puritatem; nam creatus fuit in gratiã, nec vllò vnquam actu diuinam Maiestatem offendit. Et nihilominus Angelus
hic

hic tam potens sanctus ac sapiens,
 ministravit vsque ab articulo natiui-
 tatis tuæ, & seruiet ad mortem vs-
 que tibi vilissimo peccatori, qui to-
 ties ac tam indignè non ipsam dun-
 taxat, sed ipsius omniumque Ange-
 lorum Dominum exacerbasti. Con-
 sidera postremò, Angelum, qui ad tui
 custodiam destinatus est, de nullo
 alio peculiarem curam gerere, quam
 de te: abs te solo igitur reuerentiam,
 & grati animi significationem ex-
 pectat.

S. Th. 1.
 p. q. 113. a.
 2.
 huius
 l. b. 11. c.
 4. circ. ff.

COLLOQVIUM AD AN-
 gelum Custodem.

SANCTISSIMÈ Angele co-
 mes & Custos meus, ex intimo
 corde gratias tibi ago, qui post
 Deum ac beatissimam ipsius Ma-
 trem, summo animi affectu mihi a-
 mandus es, gratias inquam tibi dico,
 pro omnibus beneficijs in me collatis
 vsque ab eo momento, quo corporis
 & anima mea custodiam suscepisti.

L 4

Simul

Simul etiam preterita vita veniam flagito, quia abscondere non possum innumera ac pudenda scelera, quae haecenus coram tuis & Dei nostri purissimis oculis perpetravi; humillimè supplicans, ut ex Thesauro diuinae bonitatis impetrare mihi digneris promptitudinem ac feruorem in rebus spiritualibus. Sic enim illuminatus nonnam auspiciabor vitam, & conuersatione Deo grata, & tua praesentia non indigna perseuerabo. Amen.

EXPEDITO COLLOQVIO

recitabis sequentem hymnum,
cum annexis orationibus.

HYMNVS.

ANGELVS nobis datus est patronus

Dux viae nostrae, medius salutis
Tutor, & recti monitor, magister,
semper, & equus.

Noster est custos, socius minister,
Praeses adiutor, columenq; tutum,
Et decus magnum, volucer parentis
Nuntius alti.

Erigit

*Erigit lapsos, releuat dolentes,
Sanat egrotos, recreat iacentes,
Dirigit cæcos, timidâq; firmat
robore mentes.*

*Corripit lapsus hominum benignè,
Eripit magnis animos periculis
Hostis immitis valide sagittas,
telaq; frangens.*

*Gloriam Patri tribuamus omnes,
Filiij nomen celebrent, & hymni
Spiritus sancti resonent perennes
carmine laudes.*

Verf. Angeli eorū semper vident, allel.

*Resp. Faciem Patris mei qui in calis
est, alleluia.*

OREMVS.

OMNIPOTENS sempiternus Deus, qui me licet indignum ad imaginem tuam creasti, & Angelum tuum sanctū ad mei custodiam deputasti, da mihi seruo tuo illius custodia malorum omnium tantū anime quā corporis pericula feliciter pertransire, & post huius vitæ curricula ad gaudia sempiterna facias peruenire per Dominum nostrum

K s Iesum

Iesum Christum Filium tuū qui tecum
vuit, & regnat in vnitate Spiritus S.
Deus, per omnia secula seculorum.
Resp. Amen.

Angele Dei, qui custos es mei, me tibi
commissum pietate saperna hodie il-
lumina, custodi, rege, & gubernā.

Pater noster, &c. Ave Maria, &c.

LITANIAE ET ORATIO-
nes de Sanctis Angelis.

I Litania ad SS. Angelos.

Kyrie eleison.

Christe eleison.

Kyrie eleison.

Christe audi nos. Christe exaudi nos.
Pater de caelis Deus, omnium condi-
tor spirituum, Miserere nobis.

Fili redemptor mundi Deus, in quem
desiderant angelorum ordines
prospicere, Miserere nobis.

Spiritus sancte Deus felicitas super-
narum mentium, Miserere nobis.

Sancta Trinitas vnus Deus, gloria
sanctorum angelorum. Mis.

Sancta

- Sancta Maria Regina angelorū, ora.
 S. Maria Archangelorū dulcedo, ora.
 S. Maria Virtutum suauitas, ora.
 S. Maria Thronorum lætitia, ora.
 S. Maria Dominationum fragran-
 tia, ora.
 S. Maria Potestatum gaudium, ora.
 S. Maria principatum decus, ora.
 S. Maria Cherubin Domina, ora.
 S. Maria Seraphin Princeps, ora.
 S. Michael princeps Angelorum pa-
 cis, ora.
 S. Michael princeps Ecclesiæ, ora.
 S. Michael præliator fortissime, ora.
 S. Michael victor draconis anti-
 qui, ora.
 S. Michael, qui populo Dei semper
 defensor fuisti, ora.
 S. Michael, qui luciferum cum com-
 plicibus rebellibus de cælo detur-
 basti, ora.
 S. Michael, qui accusatorem fratrum
 nostrorum in profundum inferni
 deiecisti, ora.
 S. Michael animarum susceptor, ora.
 S. Michael inductor in paradysum
 exultationis, ora.

726 LITAN. ET ORAT.

- S. Michael solatium fidelium, ora.
 S. Michael protector te colenti-
 um, ora.
 S. Gabriel, qui Danieli diuinam visi-
 onem patefecisti, ora.
 S. Gabriel, qui Ioannis Baptistæ or-
 tum & ministerium præuncia-
 sti, ora.
 S. Gabriel, qui incarnationis Verbi
 diuini nuncius extitisti, ora.
 S. Gabriel Custos B. Virginis Ma-
 riæ, ora.
 S. Gabriel Comes infantie Salua-
 toris, & minister Christi fide-
 lis, ora.
 S. Raphael angele salutis. ora.
 S. Raphael vnus ex septem Angelis,
 qui assistunt ante Dominum. ora.
 S. Raphael, Ananiæ Magni fili, ora.
 S. Raphael Tobie ductor & reductor
 fidelissime, ora.
 S. Raphael dæmonis fugator sapien-
 tissime, ora.
 S. Raphael oblatores orationum ante
 Dominum, ora.
 S. Raphael adiutor in tribulationi-
 bus, ora.

S. Raphael

DE SS. ANGELIS. 227

- S. Raphael cōsolator in angustijs, ora.
S. Raphael Tobiaë senioris illuminator optime, ora.
S. Raphael gaudium faciens deuotè tibi seruientibus. ora.
S. Angeli, electos Dei conseruantes, orat.
S. Angeli dignissimi munera cælestia deferentes, orat.
S. Angeli præclarissimi regna terræ custodientes, orat.
S. Angeli nobilissimi principatus protegentes, orat.
S. Angeli prudentissimi, dominos & reges peculiari cura regētes, orat.
S. Angeli fortissimi, dēmonis potentiam comprimentes, orat.
S. Angeli fidelissimi Dei ministri, homines custodientes, orat.
S. Angeli dulcissimi hominum malitias temperantes, orat.
S. Angeli benignissimi, in conuersione peccatorum latantes, orat.
S. Angeli pijsissimi, bona omniū mortalium Deo præsentantes, orat.
S. Angeli humanissimi prophetas erudientes, orat.
S. Angeli

128 LITAN. ET ORAT.

S. Angeli nunciij præstantissimi A-
postolis occurrentes, orat.
Sancti Angeli potentissimi, Ecclesi-
am Dei defendentes, orat.
Omnes sancti Angeli, ante thronum
Dei seruietes, Custodite nos.
Per nobilissima naturæ vestre diuinæ
manera; Illuminate nos.
Per virtutem vestram nobis ineffabi-
lem, Protegite nos.
Per voluntatē vestrarū ardentissimā
charitatem, Defendite nos.
Per gloriam & beatitudinem ve-
stram, Dirigite nos.
Christe beatitudo ange l oū, te rog.
Christe dec^o cælestiū spirituū, te rog.
Christe splendor supernorum exer-
cituum, te rog.
Per Cherubin lignum vitæ custodi-
entem, te rog.
Per angelum benedictionem tuam
Abrahæ denunciantem, te rog.
Per Ange os ortum Isaac prædican-
tes, te rog.
Per angelum immolationem Isaac
prohibentem, te rog.
Per angelos ascendentes & descen-
dentes

DE SS. ANOELIS. 229

- dentēs super scalā Iacob, te rog.
Per angelos Lothē medio peccato-
rum educentes, terog.
Per angelos diuinam legem Moysi
tradentes, terog.
Per sanctos Angelos, iugiter Deo Sā-
ctus, Sanctus, Sanctus cōciētes, te rog.
Per angelum ortum Ioannis Baptiste
prædicentem, terog.
Per angelos natiuitatem tuam pa-
storibus nunciantes, terog.
Per angelorum multitudinem simul
laudantium te & dicentium
Gloria in excelsis Deo. terog.
Per angelos tibi in deserto mimi-
strates, terog.
Per angelū te in agonia confortan-
tem, terog.
Per angelos iuxta sepulchrum tuum
in albis sedentes, terog.
Per angelos te in cælum ascendente
discipulis apparentes, terog.
Per angelum Lazari animam in sinū
Abrahæ deportantem, terog.
Per angelos hostium exercitus fre-
quenter dissipantes, terog.
Per Angelos sanctos martyres in tor-
mentis consolantes, terog.

230 LITAN. ET ORAT.

Per omnes angelos tuos, vt nobis
parcas, ad eorumque societatem
perducas, Te rog.

Vt Angelis tuis mandes de nobis, vt
custodiant nos in omnibus vijs
nostris, te rog.

Fili Dei. te rog.

Agnus Dei, qui tollis peccata mudi;
Parce nobis Domine.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi;
Exaudi nos Domine.

Agnus Dei qui tollis peccata mundi;
Miserere nobis.

Christe audi nos; Christi exaudi
nos.

Kyrie eleison. Christe eleison Kyrie
eleison Paternoster. Et ne nos in
ducas. Sed libera nos.

Psalmus ad SS. Angelos ex varijs Psal.

Laudate Dominum de cælis: lau-
date eum in excelsis.

Laudate eum omnes angeli eius: lau-
date eum omnes virtutes eius.

Benedicite Domino omnes angeli,
potentes virtute, facientes verbū
illius: ad audiendam vocem ser-
monum eius.

Benedi-

DE SS. ANGELIS. 231

Benedicite Domino omnes virtutes
eius; ministri eius, qui facitis vo-
luntatem eius.

Benedic anima mea Domino: & noli
obliuisci oēs retributiones eius.

Qui redimit de interitu vitam tuam:
qui coronat te in misericordia &
miserationibus.

Quoniam angelis suis mandauit de
te, vt custodiant te in omnibus
vijs tuis.

In manibus portabunt te; ne forte
offendas ad lapidem pedem tuum.

Super aspidem & basiliscum ambu-
labis; & conculcabis leonem &
draconem.

Immittet angelus Domini in circui-
tu timentium eum: & eripiet eos.

Gloria Patri & Filio, & Spiritui san-
cto. &c.

Preces.

In conspectu angelorum, psallam
tibi Deus meus.

Adorabo ad templum sanctū tuū
& confitebor nomini tuo Domine.

Domine exaudi orationē meam.
Et clamor meus ad te veniat.

Oremus.

Oremus.

DEVS qui miro ordine angelorū
ministeria hominumq; dispen-
sas, concede propitius, vt à quibus
tibi ministrantibus in cælo semper
assistitur, ab his interra vita nostra
muniatur. Per Christum Dominum
nostrum.

Verf. Diuinum auxilium maneat
semper nobiscum.

Resp. Amen.

*II. Oratio ad omnes sanctos Ange-
los.*

O boni angeli curam hominum
continuum habentes, attendite
ministerium vestrum ad custodiam
nostram, dirigentes cogitatus, verba
& actus nostros in viam salutis &
prosperitatis, vt mandatorum Dei
voluntarij cultores numerum ve-
strorum ordinum (qui casu Lucife-
ri diminutus est) valeamus diuina
largiente misericordia adimplere
feliciter.

III. Alia

III. *Alia ex Antidotario Nic. Saliceti.*

O mnes sancti Angeli, & Archangeli, Throni, & Dominationes, Principatus, & Potestates, virtutes, Cherubin, & Seraphin, omnia agmina beatorum Spirituum, fundite pro me preces ad Dominum, ut me liberet à peccatorum vinculis, & illustrare dignetur virtutum studijs, & defendat ab aduersitatibus cunctis, & postremò iungat me vestris sanctis consortijs, Amen.

IV. *Alia P. Canisii.*

Laudemus Dominum, quem sine fine laudant caelestis curiae ciues, Michaël, Gabriel, Raphael, Seraphin, Cherubin Throni, Dominationes, Principatus, Potestates, Virtutes, Archangeli, & Angeli omnes innumerales; qui in nouem ordines inde ab initio pulchrè distributi, summa cum gloria in caelo sanctissimæ Trinitati semper assistunt, diuinas illi laudes noctes ac dies indefesse conuincunt, ac nobis etiã non minus fideliter quã amanter in terris ministrant, nostrique curam assiduam gerunt.

V. *Alia*

*V. Alia eiusdem ad beatos Angelos
propriumq; Custodem
Precatio.*

Quoniam superbi, inuidi, perui-
caces, callidi, & in perniciem
nostram coniurati hostes sunt dæ-
mones, qui bonam hominum par-
tem decipiunt, deprauant, atq; per-
dunt, vestram imploramus opem cæ-
lestes & angelici spiritus, administri
Dei, vt in vita & morte nobis infir-
mis non præualeant tam multi fero-
ces, versipelles, ac potentes aduersa-
rij, sed contra illorum insidias die ac
nocte nobis assistatis, nosque in hac
assidua pugna propugnetis fidefi-
ter.

Peculiariter autem tuæ tutela
commendo me sancte Angele, cui
me vsque custodiendum diuina bo-
nitas commendauit; Duc, quæ so, cæ-
cum, ignorantem instrue, imbecil-
lum conforta, pupillum tuere, errā-
tem reduce, pigrum impelle, dormi-
entem excita, gradientem promoue,
& extremam illam difficilemq; lu-
ctam, quæ cum demonibus & morte
ipsa

DE SS. ANGELIS. 235

ipsa futura est, mihi felicē esse pro-
cura, vt in vestrum consortium mi-
grans anima mea, cū vicerit, lætè
decantet: laqueus contritus est, &
nos liberati sumus.

VI. Hymnus de SS. Angelis.

Tibi Christe splendor Patris,
Vita, virtus cordium
In conspectu Angelorum
Votis voce psallimus?
Alternantes concrepando
Melos damus vocibus.
Collaudamus venerantes
Omnes cali milites,
Sed præcipuè primatem
Cælestis exercitus
Michaelē in virtute
Conterentem Zabulor.
Quo custode procul pelle,
Rex Christe pijsime,
Omne nefas inimici
Mundo corde & corpore,
Paradiso redde tuo
Nos sola clementia.
Gloriam Patri melodis
Personemus vocibus,
Gloriam Christo canamus,
Gloriam

Gloriam paraclito,
 Qui trinus & vnus Deus
 Extat ante secula.

Amen.

VII. Alius Hymnus.

CHriste sanctorum decus Angelo-
 rum,

Rector humani generis & auctor,
 Nobis aeternum tribue benignus
 Scandere calum.

Angelum pacis Michael ad istam
 Caelitus mitti rogitamus aulam:
 Nobis vt crebro veniente crescant

Prospera cuncta.

Angelus fortis Gabriel vt hostem
 Pellat antiquum, volitet ab alto
 Saepius templum veniens ad istud

Visere nostrum

Angelum nobis medicum salutis
 Mitte de caelis Raphael, vt omnes
 Sanet egrotos pariterq; nostros

Dirigat actus.

Hinc Dei nostri genitrix Maria,
 Totus & nobis chorus Angelorum
 Semper assistat, simul & beata

Concio tota.

Præstet hoc nobis Dieta beata

Patris

LITAN. ET ORAT. 237

Patris ac Nati, pariterque sancti
Spiritus, cuius reboat in omni
Gloria mundo.

Amen.

VIII. Alius Hymnus.

AVete mentes lucide,
Nostra salutis vindices,
Caelestis orae nuncij
Regis superni milites.
Intra Tonantis regiam
Choros agentes psallitis,
Lyris, melodis, organis,
Tribunal ante iudicis.
Vos in Dracones Tartari
Bellum cietis perpetuum
Et nos ab orci faucibus
Manu potenti tollitis.
Adeste cœtus inclyti,
Adestetot periculis,
Et nos volatu perpetuo
Inferte calis edibus.
Summo parenti calitum,
Magnaeq; proli Virginis
Sancto simul Paraclito,
Sit summa laus & gloria,
Amen.

IX. Li

238 LITAN. ET ORAT.
IX. LITANIAE AD SANCTVM
Michaelem Archangelum.

Kyrrie eleison.

Christe eleison.

Kyrie eleison.

Christe audi nos.

Christe exaudi nos.

Pater de cælis Deus, miserere nobis

Fili Redemptor mundi Deus, *mis.*

Spiritus sancte Deus, *mis.*

Sancta Trinitas vnus Deus, *mis.*

Sancta Maria Regina Archangelo-
rum, *ora pro nobis*

S. Michael Archangele, *ora*

S. Michael Princeps gloriosissime, *ora*

S. Michael vnus de principibus pri-
mis, qui astant corâ Domino, *ora*

S. Michael Preposite Paradisi, *ora*

S. Michael Princeps militiæ cælestis,
qui prælium cum dracone com-
misisti, *ora*

S. Michael, qui fortis in prælio vi-
ctoriam fecisti, *ora*

S. Michael, qui draconem cum An-
gelis apostaticis de cælo deru-
basti, *ora*

S. Michael, qui Luciferum cum
com-

LITAN. ET ORAT. 25

complicibus rebellibus in profundum Tartari demeristi, ora.

S. Michael, qui accusatorem fratrum nostrorum in abyssum inferni deiecisti, ora.

S. Michael, Dei nuncius pro animabus iustis, ora.

S. Michael, qui gloriosus apparuisti in conspectu Domini, ora.

S. Michael, qui decore indutus es à Domino, ora.

S. Michael, qui stas pro filijs Dei ora.

S. Michael, qui constitutus es Princeps super omnes animas suspiciendas, ora.

S. Michael, qui stas in auxilium pro animabus iustis, ora.

S. Michael, qui missus es in adiutorium populo Dei, ora.

S. Michael, cui traditæ sunt omnes animæ sanctorum, ora.

S. Michael, qui animas sanctorum perducis in paradysum exultationis. ora.

S. Michael, qui populo Dei defensor semper extitisti, ora.

S. Michael, qui hostes populi Dei sæpè dis-

L

pè dis-

216 LITAN. ET ORAT.

- dissipasti & contriuisi, ora.
S. Michael, qui sanctis Patribus sapè
apparuisi. ora.
S. Michael qui Prophetis arcana &
mysteria reuelasti, ora.
S. Michael, qui pro populo Dei ma-
gna & mirabilia es operatus, ora.
S. Michael, qui stas iuxta aram tem-
pli, habens thuribulum aureum in
manu tua, ora.
S. Michael, cui data sunt incēsa mul-
ta adolēda ante altare aureū. ora.
S. Michael, de cuius manu ascendit
fumus aromatum in conspectu
Domini. ora.
S. Michael, cuius honor præstat be-
neficiam populorum, ora.
S. Michael, cuius oratio perducit ad
regna cælorum, ora.
S. Michael Archangele,
Agnus Dei, qui tollis peccata mū-
di; Parce nobis Domine.
Agnus Dei, qui tollis peccata mū-
di; Exaudi nos Domine.
Agnus Dei, qui tollis peccata mū-
di; Miserere nobis.
Christe audi nos. Christe exaudi nos.
Kyrie

Kyrie
Kyrie
Ven
Ref
Ven
o
Ref
iud
Ven
Ref

B
glo
teg
cō
te
str
ter
mi
X

Kyrie eleison. Christe eleison.

Kyrie eleison. Pater noster.

Vers. Et ne nos, &c.

Resp. Sed libera nos, &c.

Vers. Sancte Michael Archangele,
defende nos in prælio.

Resp. Vt non pereamus in tremendo
iudicio.

Vers. Domine exaudi orationē meā.

Resp. Et clamor meus ad te veniat.

Oratio.

BEati Michaelis Archangeli tui,
quæsumus Domine, intercessio
gloriosa semper & vbique nos pro-
tegat, & ad vitam perducatur æternā.

Beati Archangeli tui Michaelis
cōmemoratione lætantes, supplices
te Domine deprecamur, vt quod no-
stris meritis non valeamus, eius in-
tercessione consequamur. Per Do-
minum nostrum, &c.

X. Pia oratio Ad Archangelū Michae-
lem, ex Missa D. Ioan. Chryso-
stomi.

CAElestis militiæ Princeps Mi-
chael, rogamus te nunc indigni,

L 2

vt tu-

vt tuis intercessionibus munias nos
 umbra immaterialæ naturæ tuæ cu-
 stodiens nos, procidimus, & sine in-
 termissione ad te clamamus, à peri-
 culis erue nos, vt virtutum Princeps
 cælestium, Amen.

XI. *Alia Nic. Saliceti in Antid.
 anima.*

SANCTE Michael Archægele Domi-
 ni nostri Iesu Christi, qui venisti
 in adiutorium populo Dei: subueni
 mihi apud altissimum iudicem, vt
 mihi peccatori donet remissionem
 omniū peccatorum meorū, propter
 magnam miserationum suarum cle-
 mentiam. Exaudi me clamantem,
 sancte Michaël, atque invocantem
 te, & adiuua me maiestatem Domini
 deprecantem; & interpella pro me
 gemiscente, & fac me castum ab om-
 nibus peccatis meis. Insuper obse-
 cro te præclarum atque decorum
 summæ diuinitatis ministrum, vt in
 nouissimo die benigne suscipias ani-
 mam meam in sinu tuo sanctissimo;
 & perducas eam in locum refrigerij,
 pacis, & quietis, vbi sanctorum ani-
 mæ

ma cum lætitia & inenarrabili gaudio futurum iudicium, & gloriã beatæ resurrectionis expectant. Amen.

XII. *Alia ad S. Michaelẽ eiusdem.*

Summæ sedis minister, Princeps militiæ cælestis, & signifer curiæ supernorum, sancte Michael, Angele pijsime, Archangele placidissime, tibi corpus & animam meã totã intentione tuendam committo, tibi specialiter post Deum, Deique genitricem vitæ & mortis meæ curam commendo. Adesto quæso mihi dum vivo, vt omnes actus meos ad Dei voluntatem faciendam dirigas, vt me ab insidijs inimici, & ab omnibus malis visibilibus & inuisibilibus liberet. Succurre mihi quæso, in hora mortis meæ, & festina in auxilium meum cum Angelorum multitudine vt brachium peccatoris & maligni aduersarij mei conteras apprehende arma & scutum, & exurge in adiutorium mihi, vt animam meam de faucibus impij draconis eripias, & eam comitantibus angelis lucis in sinum Abrahæ in requiem sempiternam

nam cum exultatione perducas.

XIII. *Ex prosa de S. Michael.*

Summi Regis Archāgele Michael,
 Sintende quæsumus nostris preci-
 bus; te namque profitemur esse su-
 pernorum ciuiū Principem. Tu De-
 um obsecra pro nobis, vt mittat au-
 xilium miseris. * Audi nos Michael,
 Archangelē summe, tu palam des-
 cende de poli sede, nobis ferendo o-
 pem Domini, atq; leuamen indul-
 gentiæ. Tu nostros, Gabriel, hostes
 prosterne. Tu Raphael ægris adfer
 medelam, morbos absterge, noxas
 dilue, nosque fac interesse gaudijs
 beatorum.

XIV. *Alia ad S. Michaelē Archang.
 P. Canisii.*

Cælestis militiæ Princeps qui
 gloriose de hostibus maximis
 triumphasti, & Ecclesiam Dei forti-
 ter vsque propugnans, sanctissime
 Michael, per quem diuina virtus
 multa & præclara præstitit atq; præ-
 stat veni in adiutorium populo Dei,
 & militanti Ecclesiæ contra impios
 procura victoriam, nosque simul ad
 uersus

uersus diabolicos insultus in vita & morte patrocinio tuo defende, & subleua. Princeps gloriosissime Michael Archangele, esto memor nostrā vt hic & vbique semper Filium Dei pro nobis preceris.

XV. De S. Raphael.

DEus qui ex tua ineffabili bonitate beatum Raphaelē fidelibus tuis viatoribus ductorem, maleque habentibus medicū ab initio constituisti: te suppliciter rogamus, vt nobis implorantibus opē dicti principis adstantis, patefacias semitam salutis, & ægritudinum tam animæ quam corporis salutarem medelam concedas.

Deus qui per Angelum Raphaelē vtrumque Tobiam à cunctis liberasti periculis, præsta quæsumus veodem pro nobis intercedente angelico suffragio ab omnibus nos mentis & corporis hostibus tuearis & ad patriam perducas æternam, Per Dominum nostrum.

XVI. *Vt Dominus mittat suum sanctum Angelum in tuam custodiam.*

Ea Iesu Princeps pacis, magni Cōsiliij Angele, tu ipse sis mihi semper Dux à dextris, & custos huius meæ peregrinationis, ne commouear & errem abs te. Et mittere dignare sanctum Angelum tuum de cœlis, qui sub tua pia protectione sollicitus sit de me, & in tuo beneplacito dirigat me, atque in via tua perfectum ad te ipsum reducat me.

XVII. *Alia ad Dominum, vt digne obseruare valeas S. Angelum Custodem.*

OMnipotens & misericors Deus, qui hominē ad imaginem tuam formasti, & ei Angelum corporis & animæ custodem tribuisti; concede propitius Angelo mihi deputato tantum honorem impendere, vt me sua protectione visitet, & defendat ab omni incurssione diaboli, vigilante, dormientem, orantem, ac diuinis officij tibi seruientem, omnibus horis ac momentis; nec non in hora disces-

discessionis meæ Angelos malos à me depellat, bonosque mihi associet & animam meam ad te, qui verè Paradisus es, feliciter perducatur.

Omnipotens & misericors Deus, qui nos angelica custodia munire dignatus es, concede quæsumus, vt tanta protectione securi & à prauis cogitationibus liberemur in mente, & ab omnibus aduersitatibus eruemur in corpore.

Cornelij Musii.

Omnipotens & misericors Deus, qui singulari amore erga me tuam etiam Angelum peculiarem, Verborum & actuum meorum inspectorem & testem, custodem & tutorem addidisti; Da vt illum meum, te ordinante, ministrum, & vitæ meæ moderatorem ita obseruem ita reuerear, vt nihil vnquã illius præsentia indignum committens, rectis virtutum semitis eius ductu diligenter insitã, & ab obliquis vitiorum itineribus sapienter deflectam.

XVIII, Ad S. Angelum Custodem

Oratio.

L. 5

Salutem

Salue Angele Dei sancte custos animæ & corporis mei; per dulcissimum cor Iesu Christi salue. Pro amore eius, qui te & me creauit; pro amore eius, qui me tibi commendauit in baptisinate, in curam tuæ fidelissimæ paternitatis, suscipe me ut adiutus à te immaculato calle transeam huius vitæ torrentem, quousque tecum lætus perueniam ad videndam illam mellifluam, quam tu vides, faciem, & illam incundissimam diuinitatis speciẽ, quæ exuperat omnis suauitatis dulcedinem. O sancte Angele, gratias tibi ago pro pietatis tuæ cura fidelissima, quam erga me indignum demonstrare non cessas: custodi quæso semper animam meam, & corpus meum. Adiuua me etiam in hora mortis meæ, Amen.

*XIX. Alia ad S. Angelum Custodem,
ex Hort. B. M. V.*

Custos mi Angele gloriose, qui ex cælesti hierarchia fuisti diuinitus ab ortu natiuitatis meæ ex uero, ad mei custodiã deputat^o: te deprecor humiliter & deuotè, vt me tibi
com^o

commissum sit illumines, munias, & defendas, propulso maligno hoste, vt non solum à malis compescas operibus, sed etiam ad bonum tua virtute sollicites & inducas, ac tuo demum opitulante patrociniò me tuum conciuem facias & superiorum. Per Dominum nostrum.

XX. *Alia antiqua oratio ad Ang. Cust.*

Obscuro te, angelice spiritus, cui ego indignus peccator ad prouidendum commissus sum, vt indefinenter protegas, defendas, mundes, munias me ab omni incurso diaboli, vigilantem, dormientem, ac vbiunque fuero. Repelle à me per virtutē sancte crucis omnem tentationem Sathanæ, & quod me non exigunt merita, tuis precibus obtine apud altissimum iudicem, vt nihil loci in me habeat. Cumque per abrupta viarū me deuiasse videris, per semitas iustitiæ ad saluatorem, meum reducere me fatagas. Et in quacunq; tribulatione vel angustia me esse perspexeris, auxilium Dei omnipotētis

L. 6 tuo

26 LITAN. ET ORAT.

tuo obtentu & precamine mihi ad-
esse sentiam. Precor te, mi custos, si
fieri potest, notum mihi facies finem
meum, diemque obitus mei; & cum
de corpore eductus fuero, non per-
mittas me à maligno spiritu terreri,
neque in foueam desperationis de-
duci; Non dimittas me, angelice
spiritus, donec ad visionem ipsius
conditoris mei perducas me, vbi si-
mulego pro opere, tu pro custodia,
vna cum beatissima Dei genitrice
Maria, & omnibus sanctis, Domino
adiuuante lætemur.

XXI. *Alia Petri Michaelis, in pre-
cationibus, orat. 63.*

O cœlestis Custos meus, ex nume-
ro administratoriorū spiritūū,
qui missi sunt in ministerium eorum
qui hereditatem capiunt salutis, ex
quo sanctissimo & purissimo cœtu
conspectui Dei adstantium, Dei pro-
uidencia te mihi donauit, vt me du-
cas; dirigas ab eo, quod salutis meae
officit, ad id, quod ad eam mihi ad-
miniculo esse potest. Quamquam au-
tem,

rem, o sacer minister, & fidelissime
 Custos meus, in obedientia mea, qua
 Deo & tibi me obstreperum saepe
 exhibui, teque in ministerio tuo con-
 tristavi, crebro meruerim, vt sollicita
 tua cura & custodia destituar: nihil-
 ominus tamen propter communis
 Domini & regis nostri Christi, qui
 non vult mortem peccatoris, sed
 magis vt conuertatur & viuat, mise-
 ricordiam infinitam te oro, vt pro
 me ante thronum gratiae Dei fidelis
 intercessor assistas, atq; obtineas, ne
 me tua custodia vnquam deserat, vt
 ne in lapidem offensionis, & petram
 scandali offendam pedem meum, ne-
 ue super me cadens, grauissimo iudi-
 cij sui pondere me conterat; sed
 potius, vt sit ipse Saluator meus gra-
 tia doctrina, & exemplo, petra refu-
 gij, in quo semper exaedificatus
 cito cresciam in sanctum
 templum eius.

Amen.

SIN-

SINGVLARE EXERCITI-
um deuotionis erga B. Mariam Virgi-
nem quod magno cum fructu spiri-
tuali per integrum annum ad-
hiberi potest.

Singulis annis. Die Annūtiationis,
Saut alia quapiam B. Virginis festi-
uitate (quā singulari animi deuotio-
ne celebrare cupis) eleemosynā ali-
quam (veluti pensionē annuam, ei-
dem beatissimæ Virgini debitam,)
pauperibus distribuere: simulque in
in perpetuum eius seruum temetip-
sum offerre, consecrare, ac mancipa-
re debes.

Singulis mensibus visites, vel
tuo nomine visitari cures Xenodo-
chia, Nosocomia, aliave loca, in qui-
bus pauperes, aut infirmi degunt; il-
losq; eleemosyna aliqua corporali
aut spiritali, ob D. Virginis amo-
rem, adiuues.

Singulis septimanis sanctissimis
Confessionis, & Eucharistiæ Sacra-
mentis vttere, minimum saltem con-
fessionem non negligere, cum hoc sit
remedium præsentissimum eradi-
candi

MARIAM VIRGINEM. 229

candi omnia peccata, conseruandi & augendi gratiã & amorem Dei, ac B. Mariæ Virginis. Præterea singulis dieb. Sabbathinis, (qui specialiter honori huius Virginis sūt cōsecrati) singulare aliquid in honorem eiusdem gloriosæ Dei Genitricis peragere studeas, v.g. ieiunare, corpus disciplina aut cilicio castigare, simile mortificationis genus exercere.

Singulis diebus coronam integrã, aut tertiam partem Rosarij, aut Litanias B. Virginis, aut minimum quindicies Angelicã salutationem in honorem & memoriam 15. præcipuorũ mysteriorũ vitæ & Passionis Christi Domini, eidẽ B. Virgini offeras, pro exaltatione S. Catholicæ Ecclesiæ, conuersione infidelium & hæreticorum & pro animabus fidelium defunctorum in purgatorio. qui legere sciunt singulis diebus vnum Capitulum ex libro, de contemptu mundi, aut ex alio quopiam libro legant.

Singulis horis cor ad B. Mariam Virginem eleuãdo, dicas Maria Mater gratiæ, & c.

FOR-

230 COMMEND. AD B.V.
FORMULA OFFERENDI
se beatæ Virgini.

SANCTISSIMA Virgo Ma-
ter DEI MARIA, ego N. li-
cet vndecūq, qui recipiar in numerum
tuorum seruorum, indignissimus, fre-
tus tamen pietate tua mirabili, & im-
pulsus tibi seruiendū desiderio; eligo
te hodie coram Angelo meo Custode,
& curia celesti vniuersa, in meam
peculiarem Dominam, Patronam, Pa-
rentem: ac firmiter propono te in po-
sterum sequi, tibi famulari, atq, cu-
rare, vt ab alijs quoq, tibi seruitium
exhibeatur.

A te ergo, Mater clementissima per
sacratissimum, quem pro me IESVS
CHRISTVS filius tuus sanguinem
sudit, peto suppliciter, vt me in co-
ram, qui se tibi deuouerunt, numerum
admittere digneris in seruitiū perpetuū
& mihi à Deo gratiam impetres vt in
cunctis, meis cogitationibus, verbis, ope-
ribus ita me habeam vt nil il vnquam
ex me neq, Dei, neq, tuis oculis displic-
ceat, sisq, memor mei in hora mortis
mea Amen.

FORM V.

FORMVLA EXERCENDI
actum Contritionis.

DOMINE mi IESV CHRI-
STE, fili Dei viui, qui verus
ipse DEVS es, verus homo, Creator
& Redemptor meus, quia amo te su-
per omnia, doleo sume ac ex toto corde
poenitet me, quod te offenderim sum-
me sanctum, fontem omnis bonae volun-
tatis, auctorem gratiae. Statuo firmi-
ter nunquam me amplius peccaturum
& ab omnibus peccandi occasionibus
me remoturum, ac omnia peccata ritè
confessario detecturum omnemq;
quam ille mihi poenam iniunxerit, obi-
turum. omnia quoque mea opera, &
libores, ac totam vitam tibi offero ad
satisfaciendum pro delictis meis. A tua
ergo infinita bonitate, & clemètia peto
suppliciter (quam & me spero per tu-
um pretiosum sanguinem, & merita
impetraturum) peccatorum veniam
& gratiam ad vitam rectè instituen-
dam, & ad perseuerandum in bono
vsq; ad mortem.

Aduer-

332 INDVLGENTIAE

Aduerte actum contritionis non solum ore, sed etiam attento corde perficiendum esse. Et si ita fiat, sufficere diuino fauore ad quemuis enorme peccatorem in gratiam restituendum. Sed quia credimus aliquando nos debite contritos esse, nec tamen reuera sumus, operæ pretium est pro maiore certitudine adiungere actui contritionis Sacramentū Confessionis, quo ut merita sanguinis Christi nobis applicantur, ita imperfectus dolor siue attritio perficitur, ac mutatur in veram contritionem.

INDVLGENTIAE MILLE
dierum, concessæ recitantibus ad sonum horologij Salutationem Angelicam.

QVO magis antiqua erga Deiparā Virginem, deuotio exciteur, Leo foel. record. Papa X. & post eum Sanctiss. D.N. Paulus V. confirmauit indulgentias mille dierum omnibus fidelibus, qui ad sonum horologij dixerint semel salutationem Angelicam, vt refertur latius in meditationi-

APPARIT. ANGEL. 233
tionibus Reuerend. Domini Domini
nici Florelli S. Domus Lauretanæ
beneficiati, Bononię impressis.

Ad memoratum horologij sonum
prodest etiam meminisse Angeli Cu-
stodis, qui eadem horâ non aliter at-
que nutrix infantem in manib' por-
tauit te. Vide quæ præmissimus c. 21.

APPARITIO-
NES ANGELORVM
COLLECTAE EX SACRA
Scriptura, & sanctorum Patrum
expositione obiter elu-
cidata.

APPARET Angelus Agar an- *Cap. 16.*
cillæ Abrahamæ, eamque incre-
pat, quod fugam inierit. fol. 142. 160
Tres Angeli apparent Abrahamæ. *Gen. 18.*
fol. 49

Angelus apparet Agar, eiq; fon- *Gen. 21.*
tem ostendit quo infantulum suū præ-
siti moribundum reficiat. fol. 264.

Angelus prohibet Abrahamæ, nè fi- *Gen. 22.*
lium suum sacrificet. fol. 173

Apparet

- Gen. 31.* Apparet Angelus in somnis Iacob, eumque docet quâ arte consequi possit, ut oves nascantur maculosa. 165.
- Gen. 32.* Ad defensionem Iacob integræ Angleorum legiones se se exhibent. 10.
- Ibidem.* Apparent Iacob Angeli ascendentes & descendentes per scalam. 57. 107.
- Exod. 4.* Apparuit Angelus Moyfi in itinere eumque occidere voluit. 161
- Exod. 14.* Apparet populo Israelitico in deserto sub formâ nubis & ignis 174. 175.
- Exod. 19.* Duo Angeli apparent Loth, quorum vnus destinatus erat, ut hunc ab incendio liberaret, alter ut ciuitatem destrueret. 174
- Exod. 20.* Apparens Angelus Deum representat, & tabulas tradit legislatori Moyfi. 7
- Exod. 25.* Angeli cooperiunt Propitiatorium, vultibus mutuo in se conuersis. 1. 91
- Exod. 26.*
- Num. 22.* Apparet Angelus & euaginato gladio vindictam interminat. 138.
- Appa-

ANGELORVM. 235

Apparet Angelus Iosue, & non *Iosue 5.*
contentus ab eo adorari, præcipit
etiam calceamenta exui. 187

Reprehendit Angelus Israelitas, *Iudic. 2.*
quia præcepto suo parere neglexe-
rant. 142

Apparet Manue eiusque vxori, & *Iudic. 13.*
amborum sacrificium suscipit. 177

Ministerio Angelorum dirigitur *3 Reg. 13.*
coruus, vt cibum deferat Helix. 164.
165

Angelus subcineritio pane Eliam *3 Reg. 19.*
refecit. 146

Angelorum exercitus Elifæo ap- *4 Reg. 6.*
paret. 314

Interficit Angelus vnâ nocte in *4. Reg. 19.*
castris Assyriorum centû octoginta
quinq; virorum millia. 177

Adiungit se Raphael itineris comi *Tob. 12.*
tem iuniori Tobix. fol. 40. 129. Eum-
que à dæmone liberat. 159

Ministerio Angelorum descendit *Psal. 97.*
de cælo manna. 165

Apparet Esaiæ Angeli sub spe- *Esa. 66.*
cie exercitus instructi equis & qua-
drigis. 9

Apparet Angelus Ezechieli vasa *Ezech. 9.*
mortis

236 APPARITIONES

mortis ostentans & signum Thau. 173

Dan. 3.

Angelus transfert Prophetam Abacuc cum prandio messoribus preparato ad Danielelem. 164

Ibidem.

Refrigerat Angelus tres pueros in fornace Babylonicâ, & sex illis beneficia præstat. 65. 66.

Dan. 6.

Defendit Danielelem à Leonibus. 66

Dan. 10.

Apparens Danieli dicit Principè Persiæ perlongasse captiuitatem populi Israel, eumq; fuisse vnum de numero spirituum Beatorum. 74. 75

Dan. 10.

Apparet Danieli. 74. 75

Zach. 3.

Apparet Danieli. 57

Angeli apparentes Iesu summo Sacerdoti, defendunt eum à dæmone, qui dexterâ ipsius tenens, de grauissimis eum criminibus accusabat. 177

Ibidem.

Videt Zacharias Angelum sub figura septem oculorum. 174

2. Mach. 11.

Apparet Angelus Iudæ Machabæo ad instar equitis armati lorica & casside aureâ, qui exercitum præeedebat. 11

2. Mach. 10.

Duo Angeli Iudam Machabæum medium tenentes ab inimicis defendunt. 71

Matt. 4.

Angeli ad Christum accedunt, vt
si mi-

ANGELORVM. 237

ei ministrent, non opem ferant. 29

Angelus Christum confortat, & *Luc. 22.*
quidnam hæc confortatio sibi velit.

30. 41.

Angelus de cœlo descendens pi- *Ioan. 5.*
scinam commouet. 166

Angelus apparens Apostolis, eos *Act. 5.*
de carcere liberat. 100

Idem beneficium B. Petro præ- *Ibid. 6. 12*
stat. 154

Vidit Ioannes Angelos, refræna- *Apoc. 3.*
re ventos. 15

Apparent Angeli B. Ioanni sub *Apoc. 5.*
imagine septem cornuum. 174

Apparet alius eidem Ioanni caput *Apoc. 10.*
præ se ferens circumfusum Iride. *ibid.*

Videt Ioannes prælium iniri inter *Apoc. 4. 1*
Angelos bonos & malos. 87

Apparet Angelus Ioanni ge- *Apoc. 14.*
stans in manu librum Euangelij.

175

Omnes apparitiones, quæ Deo in
sacris literis ascribuntur, factas fuis-
se ministerio Angelorum vide fol.

6

APPA-

APPARITIONES COLLECTÆ
ex historijs Ecclesiasticis.

Apparet Angelus incredenda pulchritudine Theophilæ virginis, eiusque castitatem propugnat. fol. 45

Numerosus Angelorum exercitus videtur supra Palatium Constantinopolitanum, & in fugam conijcit castra Gainæ tyranni. 10

Apparet Angelus inter duodecim pauperes accumbentes cum S. Gregorio. 44

Romæ cernitur Angelus supra molem Adriani Cæsaris, & precibus eiusdem Papæ Gregorij mitigatus gladium in vaginam recondit. 376

Angelus prænuntiare volens ruinam Angliæ supra altare omnibus conspicientibus nudum ensen vibrat. *ibid.*

Angelus ad instar ducis apparet Balduino, & exercitum ipsius incolumem dirigit Ierosolymam. 11

Exclamabant Angeli ante excidium

ANGELORVM. 219

dium Ierosolymitanum, migremus
hinc. 13

Apparet Archangelus Michael in
monte Gargano .ibid.

Gertrudis aliquot Angelos vidit
tueri templum. 14

Apparens alius supra altare testa-
tur eum locum sibi fuisse datum in
custodiam. 134

Conspicit Abbas Leontius Ange-
lū custodē certi cuiusdā altaris. ibi.

Angelus deuoto cuidam Christi-
ano alapam impingit quia non vita-
uerat occasionem peccati. 47.48

Apparet Angelus, & iuuenem quē-
dam à cede quam animo designauerat
dehortatur. 142.143

Infiniti Angeli sole clariores vi-
sibiliter accelerant ad defensionem
Abbatis Moyfis. 91

Apparet Angelus B. Onuphrio,
dicens, se vsque ab articulo natiui-
tatis eum peculiari custodia prote-
xisse. 115

Angelus mirâ luce indutus appa-
ret infirmo, eumq; solatur. 117

Cur Angeli alati pingantur se-

M cun-

240 APPARITIONES

cundum pedes, vide fol. 96

Petrus Coelestinus castigatur ab
Angelo ob nescio quas leuitates pu-
eriles 150

Apparet dæmon Sauli sub specie
Samuelis. 201

Dæmon coram Deo prodiens
promittit se decepturum Achab. 199

ELENCHVS EXEMPLO-
rum, aliarumq; memorabilium re-
rum, qua per Angelos con-
fecta sunt.

Deuotio Emanuelis Portugallie
Regis erga Angelos. 12

Duo Angeli quasi totidem primo-
res ciuitatis foeminam quandam
baptismo suscipiunt. 50. 51

Angelus Eremitæ cuidam agro-
tanti vsque ad mortem seruit. 58

Angelus Monachi cuiusdam a-
quam de longè afferētis omnes pas-
sus dinumerat. 59

Angelus quolibet diè mane ac ve-
speri cum Guthlaco monacho col-
loquitur. 60

Angelus Laphardum Monachum
ad cor-

ad cęmeterium deducit, & monstrando illi putrefacta cadauera, cogitationem de deserendo monasterio eximit. 62

Videt sanctus quidam senex Angelos appropinquates vbi monachi sermonem miscebant de reb⁹ spiritualib. abeuntes autem, & eorum loco succedentes dæmones si tractarent de inutilibus & impuris. 64

S. Agatha in Angelo confisa flammam irridet. 66

S. Franciscę viduę Romanę adhæsit ad custodiam Archangelu, & præter hunc alius insuper ex quarto choro. 72

Abbas Theodosius in arenam descendens contra Sathanam ab Angelo defenditur & coronatur. 88

Abbas Moyses, cum graui percelleretur tentatione, visione Angelicâ corroboratus vicit. 90. 91

Angelus B. Onuphrium in solitudine deambulantem consolatur, dirigit, & illuminat. 115

Repræsentat Angelus ægroto cuidam, quo animum resumeret, mon-

242 APPARITIONES
tes margaritis & auro coopertos.
117

Diuus Ioannes ex ordine Canonico-
rum Regul. tribus ante mortem
diebus Angelos videt & iucundiffi-
mè salutat. 118

Sanctus Nicolaus Tolentinus
sex ante mortem mensibus re-
creatur concentu Angelico. ibi-
dem.

Anima B. V. Vilhelmi Abbatis duo-
rum Angelorum manibus in coelum
eleuatur. 119

Paulus Eremita ad Paradisum mi-
grat inter Angelorum choros, vi-
dente Antonio. 120

S. Benedictus animam Germani
Episcopi inter Angelos conspicatur
esse. 121

S. Fulgentius vidit per Angelos tol-
li in coelum duos lectos in quibus to-
tidem sancti recumberent. 122

Beata Ioanna Vrbeuerana puellu-
la utroque orbata parente ostendit
Angelum in pariete delineatum di-
cens, hunc sibi in matrem esse.

123

Ange-

ANGELORVM. 248

Angelus apparens B. Iacobo Germano, mirè à dæmonibus diuexato suauiffimè eum consolatur.

148

Angelus Isaac filio Abrahæ de uxore prospicit. 49. & 158. 159

Liberat Angelus S. Felicem è carcere. 162

Videt eximius quidam Pater in usitata staturæ dæmonem ab alijs diabolis rationem exigere, de malis quæ eadem die procurauerant.

197

Decipit dæmon Saulem specie pietatis, dum Regi Achab vitam donat. 199

Idem diabolus Achab illudit operâ falforum Prophetarum. 200

Decipit tandem Anachoretam quendam specie pietatis, cum hic peregrinationis comitem se adiungeret ignotæ puellæ. 209

Duo exempla recentia de Angelo Custode. fol. 117. 143

FINIS.

M 3

INDEX

INDEX CAPI-
TVM HOC LIBELLO
contentorum.

- CAP. 1. Quo pacto homines defen-
dantur & custodiantur ab Angelis fol. 1.
- CAP. 2. Omnibus prouincijs, regnis, ac re-
gionibus præcipuis vniuersi orbis affe-
gnantur à Deo ad eorundem custodiam
certi Angeli. 7
- CAP. 3. Vnicuique nostrum assignatur ad
custodiam aliquis Angelus. 16
- CAP. 4. Vnicuique iusto quantumuis ex-
traordinarijs dotibus prædito, solo Christo
excepto, assignari angelum custodem. 24
- CAP. 5. Ad quam Hierarchyam pertine-
ant Angeli, qui destinantur ad custodiam
hominum. 31
- CAP. 6. Quinam maiora auxilia, & locu-
pletiorem gratiam ab Angelo custode
percipiant. & Quomodo Virgines & ca-
stæ personæ singulariter ab Angelis gu-
bernentur. 44
- Quibus favoribus augeantur Eleemosyna-
rij. 49
- Religiosi & qui mundum despiciunt sin-
gularibus Angelorum auxilijs & præsidij
custodiuntur. 57
- Quam Angelis chari sint qui graue aliquid
pati.

CAPITVM.

patiuntur amore Dei. 65

CAP. 7. Angelus etsi non deserat nos
vbi delinquimus, liberalior tamen est er-
ga Iustos quam peccatores. 67

CAP. 8. Gentilibus, paganis & cuiuscun-
que religionis aut superstitionis cultori-
bus singulis assignari à Deo ad custodiam
aliquem Angelum. 73

Antichristus etiam suum habebit Ange-
lum custodem. ibid.

CAP. 9. Quam necessaria nobis sit custodia
Angelorum. 75

CAP. 10. De viribus ac desiderio quo An-
geli homines custodiunt, & quam conue-
niens sit eos vite nostre & actionibus
presidere, 92

Angeli potentia. 93

Velocitas. 96

Sapientia. 101

Angeli naturaliter non agnoscunt cogita-
tiones nostras. 103

Solus Deus cogitationes nostras cogno-
scit. ibid.

Angelis detegit Deus cogitationes no-
stras. 105

Angelorum voluntas & desiderium no-
bis subueniendi. 107

CAP. 11. Custodiam Angeli incipere in pun-
cto natiuitatis nostre, & si vnquã alias,
maximè vtilè esse in articulo mortis. 113

M 4

CAP.

I N D E X

- CAP. 12. Angelum custodem neque post mortem hominem deserere, 120
 Demones etiam in Purgatorio assistunt beatis animabus, ut rabiem suam exarant. 121
 Angeli in die Iudicij colligent cineres. 123
 Separabunt iustos ab impijs. ibid.
- CAP. 13. Angelus custos descendit de celo, & nobiscum, ut sollicitudinem suam demonstret, versatur in terra. 124
 Angeli licet caelum deserant, vident nihilominus Deum. 125
- CAP. 14. Concluduntur quae in praecedentibus capitulis docta sunt duobus exemplis siue figuris veteris Testamenti. ibi.
 & pietatis officijs Angeli Raphaelis erga iuniorum Tobiam. 129
- CAP. 15. De Angeli custodis in animam nostram beneficijs spiritualibus, quorum septem enumerantur. 133
- CAP. 16. Omnia beneficia spiritualia, quae animabus per Angelos praestari solent, figurantur in novo Testamento. 134
- CAP. 17. De beneficijs Angelorum concernentibus corpus & bona temporalia. 136
 Primo beneficio, liberat hominem à periculis, quae saluti officerent. 137
 2. Matrimonia ut. è honeste feliciterque succedant. 139

CAPITVM.

2. Matrimonia vt honestè fœliciterq; succedant procurat. 158
3. Rixas & contentiones domesticas sedat & pacem conciliat. 158
4. Proles coniugibus à Deo impetrat. 160
5. Liberi vt piè educentur aduigilat. ibi.
6. Captiuos è carcere educit. 161
7. Itinerum pericula tollit. 162
8. Pauperes contra potentes defendit. ibi.
9. inopiam, famem, sitim subleuat. 162
10. Ab infirmitatibus & alijs malis nos liberat. 166
- CAP. 18. De varijs Angelorum nominibus, quibus diuersa eorum in nos beneficia explicantur. 168
1. Cur angeli vocentur Spiritus. ibi. 2. Flammæ videntes. 3. Ministri. 4. Milites. 5. Oculi Christi. 6. Fabri. 7. Exercitus. 8. Adritudo Dei.
9. Aquæ supra firmamentum.
10. Sacerdotes. 11. Amici fideles
12. Consolatores. 13. Consiliarij.
14. Censores. 15. Pædagogi & custodes.
- CAP. 19. Quot nominibus Angelo custodi obstruere simus & præcipuè quâ ratione mereatur non tantum amari vt custos verum etiam timeri vt minister diuinæ Iustitiæ. 172
- CAP. 20. Quot modis iniri possit sancta quedam cum angelo custode familiaritas. 178.
- Ad 5. Tres

I N D E X

- Tres modi familiaritatem inuendi & conuersari cum Angelis. 180
- CAP. 21. Quales oporteat esse conditiones familiaritatis inita cum Angelis, tanquam ministro Iustitiæ, ut eum reueremur. 185
- CAP. 22. Qualem oporteat esse familiaritatem nostram cum Angelo custode, tanquam ministro misericordiæ, ut eum amemus. 188

DE TENTATORE Diabolo.

- CAP. 23. Numquamque hominem uti hinc à proprio celesti Angelo custoditur, ita inde per designatum aliquem diabolum impugnari. 194
- CAP. 24. De laqueis ac fallaciis quibus demon ad tentandum accedit. 198
- CAP. 25. De remedii contra occultas Sathana fraudes. 212
- Meditatio de beneficiis Angeli Custodis. 219
- Colloquium ad Angelum Custodem. 221
- Colloquio expedito orationes. 222.
- Litania & orationes de S. S. Angelis. 224
- Psalmus ad S. S. Angelos ex variis psal. 230
- Orationes ad eosdem. 133.
- Litania & orat. ad S. Michaelem Archangelum. 238
- Singulare exercitium deuotionis erga B. Mariam Virg. cum fructu Spir. toto anno adhib.

CAPITVM.

<i>adhibendum.</i>	228
<i>Formula offerendi se B Virgini</i>	230
<i>Formula exercendi actum contritionis</i>	231
<i>Indulgentie mille dierum., concessæ reci- tantibus ad sonum horologii Salutatio- nem angelicam.</i>	232
<i>Apparitiones Angelorum collectæ ex S. scrî- pturis, & SS. Pat. expositione lucidata.</i>	233
<i>Apparitiones collectæ ex historijs Ecclesia- sticis</i>	238.

Impri-

Imprimatur.

Petrus Ant. Ghiber-
tus Locum t.

M. Cornelius Tiro-
boscus Præd. Ord.
Curia Archiep.
Theol. Neapol.

OFFICIUM
ANGELI
CVSTODIS.

DE MANDATO S. D. N.
PAVLI DIVINA PROVI-
DENTIA PAPAE V. A SACRA
Rituum Congregatione recog-
nitum, & emendatum,

AC A SANCTITATE SVA AP-
probatum, & concessum omnibus Ecclesiis,
& utriusque sexus Ecclesiasticis, qui il-
lus a. notationis causa recita-
re voluerint.

COLONIAE

Apud Ioannem Kinckium sub
Monocerote.

ANNO M. DC. XIV.

AD HEBR. CAP. I.

Omnes sunt administratorij spiritus, in ministerium missi propter eos, qui hereditatem capient salutis.

OFFICIUM SAN-
CTI ANGELI CUSTODIS
RECITANDUM PRIMA DIE
non impedita alio Officio nouem le-
ctionum post Festum dedicatio-
nis B. Michaelis Archan-
geli.

AD VESPERAS.

Pater noster. Ave Maria. *Verf*
Deus in adiutorium meum intende.
Resp. Domine ad adiuuandum me
festina. Gloria Patri, & Filio, &c.

Antiph. Angelis suis Deus manda-
uit de te: vt custodiant te in omni-
bus vijs tuis.

Psalmus 109.

DIXIT Dominus Domi-
no meo: sede à dextris
meis.

Donec ponam inimi-
cos tuos scabellum pedum tuorum:
Virgam virtutis tuæ emittet Do-
minus ex Sion: dominare in medio
inimicorum tuorum.

A 2

Te

4 OFFICIUM SANCTI

Tecum principium in die virtutis
tuæ in splendoribus Sanctorum: ex
utero ante Luciferum genui te.

Iuravit Dominus, & non poenite-
bit eum: tu es sacerdos in æternum
secundum ordinem Melchisedech.

Dominus à dextris tuis: confre-
git in die iræ suæ reges.

Iudicabit in nationibus, implebit
ruinas: conquassabit capita in ter-
ra multorum.

De torrente in via bibet: propte-
rea exaltabit caput.

Gloria Patri & Filio, &c.

Antiph. Angelis suis Deus manda-
uit de te: ut eustodiant te in omni-
bus vijs tuis.

Antiph. Laudemus Dominum,
quem laudant Angeli, quem Cheru-
bim & Seraphim, Sanctus, Sanctus,
Sanctus proclamant.

Psalmus 110.

Confitebor tibi Domine in ro-
to corde meo: in consilio iu-
storum & congregatione.

Magna

ANGELI CUSTODIS. 5

Magna opera Domini: exquisita
in omnes voluntates eius.

Confessio & magnificentia opus
eius: & iustitia eius manet in sæcu-
lum sæculi.

Memoriam fecit mirabilium suo-
rum, misericors & miserator Do-
minus escam dedit timentibus se.

Memor erit in seculum testamen-
ti sui: virtutem oporum suorum an-
nunciabit populo suo.

Vt det illis hæreditatem gentium:
opera manuum eius veritas & iudi-
cium.

Fidelia omnia mandata eius, con-
firmata in sæculum sæculi: facta in
veritate & æquitate.

Redemptionem misit Dominus
populo suo: mandavit in æternum
testamentum suum.

Sanctum & terribile nomen eius:
initium sapientiæ timor Domini.

Intellectus bonus omnibus faci-
entibus eum: laudatio eius manet in
sæculum sæculi.

Gloria Patri, & Filio, &c:

Antiph. Laudemus Dominum

A 1 quam

6 OFFICIUM SANCTI
quem laudant Angeli, quem Cheru-
bim & Seraphim, Sanctus, Sanctus,
Sanctus proclamant.

Antiph. Angeli eorum semper vi-
dent faciem Patris mei, qui in coe-
lis est.

Psalmus III.

Beatus vir qui timet Dominum
in mandatis eius volet nimis.

Potens in terra erit semen eius:
generatio rectorum benedicetur.

Gloria & diuitiae in domo eius
& iustitia eius manet in saeculum
saeculi.

Exortum est in tenebris lumen re-
ctis: misericors, & miserator, &
iustus.

Iucundus homo, qui miseretur &
commodat, disponet sermones suos
in iudicio: quia in aeternum non
commouebitur.

In memoria aeterna erit iustus: ab
auditione mala non timebit.

Paratum cor eius sperare in Do-
mino, confirmatum est cor eius: non
com-

ANGELI CUSTODIS. 7

commouebitur, donec despiciat inimicos suos.

Disperfit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in sæculum sæculi: cornu eius exaltabitur in gloria.

Peccator videbit, & irascetur, debitis suis fremet & tabescet: desiderium peccatorum peribit.

Gloria Patri & Filio, &c.

Antiph. Angeli eorum semper videt faciẽ Patris mei, qui in cælis est.

Antiph. Benedictus Deus, qui misit Angelum suum, & eruit seruos suos, qui crediderunt in eum.

Psalmus 118.

Laudate pueri Dominum: laudate nomen Domini.

Sit nomen Domini benedictum: ex hoc nunc & vsque in sæculum.

A solis ortu vsque ad occasum: laudabile nomen Domini.

Excelsus super omnes gentes Dominus: & super cælos gloria eius.

Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat: & humilia respicit in cælo & in terra.

A 4

Suscipi-

8 OFFICIUM SANCTI

Suscitans à terra inopem : & de
stercore erigens pauperem.

Vt collocet eum cum principibus:
cum principibus populi sui.

Qui habitare facit sterilem in do-
mo: matrem filiorum latantem.

Gloria Patri, & c.

Antiph. Benedictus Deus, qui mi-
sit Angelum suum, & eruit seruos
suos, qui crediderunt in eum.

Antiph. Laudate Deum omnes
Angeli eius, laudate eum omnes vir-
tutes eius.

Psalmus 116.

Laudate Dominum omnes gen-
tes: laudate eum omnes populi.

Quoniam confirmata est super nos
misericordia eius: & veritas Domi-
ni manet in æternum.

Gloria Patri, & Filio, & c.

Antiph. Laudate Deum omnes
Angeli eius, laudate eum omnes vir-
tutes eius.

CAPITVLVM. *Exod. cap. 23.*

Ecce ego mitto Angelum meum, qui
præcedat te, & custodiat in via,
& in-

ANGELI CUSTODIS 9

& introducat ad locum, quem præparavi: observa eum, & audi vocem eius.

Hymnus.

Custodes hominum psallimus
Angelos,
Naturæ fragili, quos Pater addidit
Coelestis comites; insidiantibus
Ne succumberet hostibus.
Nam quod corruerit proditor

Angelus,
Concessis meritò pulsus honoribus,
Ardens invidia, pellere nititur,
Quos cœlo Deus aduocat.

Huc custos igitur peruigil aduolans,
Auertens patria de tibi credita
Tâ morbos animi, quàm requiescere
Quicquid non finit incolas.

Sanctæ sit Triadi laus pia iugiter,
Cuius perpetuo numine machina
Triplex hæc regitur, cuius in omnia
Regnat gloria sæcula, Amen.

Vers. In conspectu Angelorum
psallam tibi Deus meus.

Resp. Adorabo ad Templum sanctum
tuum: & cōfitebor nomini tuo.

Antiph. Omnes sunt administra-

A S torij,

TO OFFICIUM SANCTI
torij spiritus, in ministerium missi
propter eos, qui hæreditatem capi-
ent salutis.

CANTICVM B. MARIAE VIRG.

Lucæ. 1.

Magnificat anima mea Domi-
num.

Et exultavit spiritus meus: in deo
salutari meo.

Quia respexit humilitatem an-
cillæ suæ: ecce enim ex hoc beatam
me dicent omnes generationes.

Quia fecit mihi magna qui potens
est: & sanctum nomen eius.

Et misericordia eius à progenie in
progenies: timentibus eum.

Fecit potentiam in brachio suo:
dispersit superbos mente cordis sui.

Deposuit potentes de sede: & ex-
altavit humiles.

Esurientes implevit bonis: & di-
uites dimisit inanes.

Suscepit Israël puerum suum: re-
cordatus misericordiæ suæ.

Sicut locutus est ad patres nostros:
Abraham & semini eius in secula.

Gloria Patri, &c.

Antiph.

ANGELI CUSTODIS. *Et*

Antiph. Omnes sunt administra-
torij spiritus, in ministerium missi
propter eos, qui hereditatem capi-
ent salutis.

Vers. Dominus vobiscum. *Resp.* Et
cum spiritu tuo.

O R E M V S.

Deus, qui ineffabili providentia
sanctos Angelos tuos ad nostram
custodiam mittere dignaris, largire
supplicib. tuis, & eorum semper pro-
tectione defendi, & aeterna societate
gaudere. Per Dominum nostrum Ie-
sum Christum Filium tuum, qui te-
cum vivit & regnat in unitate Spiri-
tus sancti Deus, per omnia saecula
saeculorum. *Resp.* Amen.

*Pro commemoratione Dominica ad
vesperas, Antiph.* Cognouerunt om-
nes à Dan vsq; Bersabee, quod fidelis
Samuel Propheta esset Domini.

Vers. Vespertina oratio ascendat
ad te Domine. *Resp.* Et descēdat super
nos misericordia tua. O R E M V S.

Protector in te speratiū Deus, sine
quo nihil est validū, nihil sanctū,
multiplica super nos misericordiā
tuam,

12 OFFICIUM SANCTI
ruam, vt te rectore, te duce, sic trans-
eamus per bona temporalia, vt nō a-
mittamus æterna. Per Dominum no-
strum Iesum Christum, &c.

Vers. Dominus vobiscum. *Resp.* Et
cum spiritu tuo. *Vers.* Benedicamus
Domino. *Resp.* Deo gratias. *Vers.* Fi-
delium animæ per misericordiam
Dei requiescant in pace. *Resp.* Amen.
deinde secretò, Pater noster, &c.

AD COMPLETORIUM.

Lector incipit.

Vers. Iube Domine benedicere.
Benedictio. Noctem quietam, & fi-
nem perfectum, concedat nobis Do-
minus omnipotens. *Resp.* Amen.

Lectio breuis. 1. Pet. 5.

FRATRES: Sobrii estote & vigila-
te: quia aduersarius vester dia-
bolus tanquam leo rugiens, circuit
quærens quem deuoret: cui resistite
fortes in fide. Tu autem Domine mi-
serere nobis.

Resp. Deo gratias.

Vers.

ANGELI CUSTODIS: 13

Verf. Adiutorium nostrum in nomine Domini. *Resp.* Qui fecit caelum & terram. Pater noster, &c. dicitur totum secretò. Deinde fit confessio communis alternatim.

Confiteor Deo omnipotenti, beatæ Mariæ semper Virgini, beato Michaëli Archangelo, beato Ioanni Baptistæ, sanctis Apostolis Petro & Paulo, & beato N. omnibus sanctis, & vobis fratres, quia peccavi nimis cogitatione, verbo, & opere: mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa. Ideo precor beatam Mariam semper Virginem, beatum Michaëlem Archangelum, beatam Ioannem Baptistam, sanctos Apostolos Petrum & Paulum, beatum N. omnes Sanctos, & vos fratres, orare pro me ad Dominum Deum nostrum.

Chorus respondet:

Misereatur tui omnipotens Deus, & dimissis peccatis tuis, perducat te ad vitam æternam.

Resp. Amen.

A 7

Deinde

14 OFFICIUM SANCTI

Deinde repetit confessionem,
& ubi dicitur, vobis fratres, & vos
fratres, dicitur, tibi pater, & te pa-
ter.

*Facta confessione à Choro Hebdo-
madarius dicit.*

Misereatur vestri omnipotens
Deus, & dimissis peccatis vestris,
perducat vos ad vitam æternam.

Resp. Amen.

Indulgentiam, absolutionem, &
remissionem omnium peccatorum
nostrorum tribuat nobis omni-
potens & misericors Dominus.

Resp. Amen.

*Et facta absolutione dicitur
Versus.*

Conuerte nos Deus salutaris no-
ster. *Resp.* Et auerte iram tuam à no-
bis. *Vers.* Deus in adiutorium meum
intende. *Resp.* Domine ad adiuuan-
dum me festina.

Gloria Patri, & Filio, &c.

*Antiph. Miserere. Tempore pascha-
lis, Antiph. Alleluia.*

Psalm.

Psalmus. 4.

Cum inuocarem, exaudiuit me
Deus iustitiæ meæ: in tribula-
tione dilatasti mihi.

Miserere mei: & exaudi oratio-
nem meam.

Filij hominum vsquequò graui
corde: vt quid diligitis vanitatem,
& quæritis mendacium?

Et scitote, quoniam mirificauit
Dominus sanctum suum: Dominus
exaudiet me, cum clamauero ad
eum.

Ira scimini & nolite peccare: que-
dicitis in cordibus vestris, & in cu-
bilibus vestris compungimini.

Sacrificate sacrificium iustitiæ, &
sperate in Domino: multi dicunt,
quis ostendit nobis bona?

Signatum est super nos lumen vul-
tus tui Domine: dedisti lætitiã in
corde meo.

A fructu frumenti, vini & olei
sui: multiplicati sunt.

In pace in idipsum: dormiam &
requiescam.

Quo-

16 OFFICIUM SANCTI

Quoniam tu Domine singulariter
in spe: constituisti me.

Gloria Patri, & Filio, &c.

Psalmus 30.

IN te Domine speravi, non con-
fundar in æternum: in iustitia tua
libera me.

Inclina ad me aurem tuam: acce-
lera, vt eruas me.

Esto mihi in Deum protectorem,
& in domum refugij: vt saluum me
facias.

Quoniam fortitudo mea, & refu-
gium meum es tu, & propter no-
men tuum deduces me, & enutries
me.

Educes me de laqueo hoc, quem
abscorderunt mihi: quoniam tu es
protector meus.

In manus tuas commendo spiri-
tum meum: redemisti me Domine
Deus veritatis.

Gloria Patri, & Filio, &c.

Psalmus 90.

Qui habitat in adiutorio altissi-
mi:

ANGELI CUSTODIS. 17

mi: in protectione Dei coeli com-
morabitur.

Dicet Domino, susceptor meus es
tu, & refugium meum: Deus meus,
sperabo in eum.

Quoniam ipse liberabit me de la-
queo venantium: & à verbo aspero.

Scapulis suis obumbrabit tibi: &
sub pennis eius sperabis.

Scuto circumdabit te veritas eius:
non timebis à timore nocturno.

A sagitta volate in die, à negotio
perambulante in tenebris: ab incur-
su, & daemónio meridiano.

Cadent à latere tuo mille, & de-
cem millia à dextris tuis: ad te au-
rem non appropinquabit.

Veruntamen oculis tuis confide-
rabis: & retributionem peccato-
rum videbis.

Quoniam tu es Domine spes mea:
altissimum posuisti refugium tuum.

Non accedet ad te malum: & fla-
gellum non appropinquabit taber-
naculo tuo.

Quoniam Angelis suis mandavit
de:

38 OFFICIUM SANCTI
de te: vt custodiant te in omnibus
viis tuis.

In manibus portabunt te: ne forte
offendas ad lapidem pedem tuum.

Super aspidem & basiliscum am-
bulabis: & conculcabis leonem &
draconem.

Quoniam in me sperauit, libera-
bo eum: protegam eum, quoniam
cognouit nomen meum.

Clamauit ad me, & ego exaudiam
eum, cum ipso sum in tribulatione:
eripiam eum, & glorificabo eum.

Longitudine dierum replebo e-
um: & ostendam illi salutare meum.

Gloria Patri, & Filio, &c.

Psalmus 133.

ECce nunc benedicite Domi-
num: omnes serui Domini.

Qui statis in domo Domini: in
atriis domus Dei nostri.

In noctibus extollite manus ve-
stras in sancta: & benedicite Domi-
num.

Benedicat te Dominus ex Sion:
qui fecit coelum & terram.

Gloria Patri, & Filio, &c.

Antiph.

ANGELI CUSTODIS. 19

Ant. ph. Misere mihi Domine, &
exaudi orationem meam. *Tempore*
paschali, Antiph. Alleluia, Alleluia,
Alleluia.

Hymnus D. Ambrosij.

TE lucis ante terminum
Rerum creator poscimus,
Ut solita clementia,
Sis præsul ad custodiam.
Procul recedant somnia,
Et noctium phantasmata,
Hostemq; nostrum comprime,
Ne polluantur corpora.
Præsta Pater omnipotens
Per Iesum Christum Dominum,
Qui tecum in perpetuum,
Regnat cum S. Spiritu. Amen.

Capitulum, *Hierem. 14.*

TV autem in nobis es Domine,
& nomen sanctum tuum inuo-
catum est super nos: ne derelinquas
nos Domine Deus noster.

Resp. Deo gratias.

Resp. breue. In manus tuas Domine

* Commendo spiritum meum. In
manus.

20 OFFICIUM SANCTI
manus. *Vers.* Redemisti nos Domine
Deus veritatis, *Resp.* Commendo.
Vers. Gloria Patri. *Resp.* In manus,
Vers. Custodi nos Domine vt pupil-
lam oculi. *Resp.* Sub vmbra alarum
tuarum protege nos.

Antiph. Salua nos.

CANTICVM SIMEONIS.

Lucæ 2.

NVnc dimittis feruum tuum
Domine: secundum verbum
tuum in pace.

Quia viderunt oculi mei: saluta-
re tuum.

Quod parasti: ante faciem omni-
um populorum.

Lumen ad reuelationem genti-
um: & gloriam plebis tuæ Israël.

Gloria Patri & Filio, &c.

Antiph. Salua nos Domine vigila-
tes, custodi nos dormientes, vt vigi-
lemus cum Christo, & requiesca-
mus in pace. *Vers.* Domine exaudi
orationem meam. *Resp.* Et clamor
meus ad te veniat. *Vers.* Dominus
vobiscum. *Resp.* Et cum spiritu tuo.

Oratio

Oremus.

Visita, quęsumus Domine, habitationem istam, & omnes infidias inimici ab ea lōgē repelle: Angeli tui sancti habitēt in ea, qui nos in pace custodiant: & benedictio tua sit super nos semper. Per Dominum nostrum Iesum Christum, &c.

Vers. Dominus vobiscum, *Resp.* Et cum spiritu tuo. *Vers.* Benedicamus Domino. *Resp.* Deo gratias. *Benedictio.* Benedicat & custodiat nos omnipotens & misericors Dominus, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, *Resp.* Amen. *Et non dicitur Fidelium animę, sed immediatē dicitur sequens Antiphona.*

Salue Regina, mater misericordię. Vita, dulcedo, & spes nostra salue. Ad te clamamus exules filij Euxę. Ad te suspiramus gementes & flentes in hac lachrymarum valle. Eia ergo aduocata nostra, illos tuos misericordes oculos ad nos conuertere. Et Iesum benedictũ fructum ventris tui, nobis post hoc exilium ostend-

22 OFFICIUM SANCTE
Stende. O clemens, ô pia, ô dulcis
virgo Maria.

Vers. Ora pro nobis sancta Dei
genitrix. *Resp.* Ut digni efficiamur
promissionibus Christi.

Oremus.

OMnipotens sempiterne Deus,
qui gloriosæ virginis matris
Marię corpus & animam, vt dignum
Filij tui habitaculum effici merere-
tur, Spiritu sancto cooperante, præ-
parasti: da, vt cuius cõmemoratione
lætatur, eius pia intercessione ab
instantibus malis, & à morte perpe-
tua liberemur. Per eundem Christum
Dominum nostrum, *Resp.* Amen.

Vers. Diuinum auxilium maneat
semper nobiscum. *Resp.* Amen. *Dein-*
de dicitur secretò, Pater noster. Ave
Maria. Credo.

AD MATVTINVM.

Pater noster. Ave Maria, Credo.
Vers. Domine labia mea aperies. *Resp.*
Et os meum annunciabit laudẽ tuã.
Vers. Deus in adiutorium meum in-
tende.

gende. Resp. Domine ad adiuuandum
me festina. Gloria Patri, &c.

Inuitatorium. Regem Angelorum
Dominum: * Venite adoremus. &
repetitur, Regem Angelorum Domi-
num: * Venite adoremus.

Venite exultemus Domino, iu-
bilemus Deo salutari nostro:
præoccupemus faciem eius in con-
fessione, & in psalmis iubilemus ei.
Regem Angelorum Dominum: Ve-
nite adoremus.

Quoniam Deus magnus Domi-
nus, & Rex magnus super omnes
Deos, quoniam non repellet domi-
nus plebem suam, quia in manibus
sunt omnes fines terræ, & alti-
tudines montium ipse conspicit.
Venite adoremus.

Quoniam ipse est mare, & ipse
fecit illud, & arida fundauerunt ma-
nus eius: venite adoremus, & proci-
damus ante Deum: ploremus coram
Domino, qui fecit nos, quia ipse est
Dominus Deus noster, nos autem
populus eius, & oves pascuæ eius.
Regem

24 OFFICIUM SANCTI
Regem Angelorum Dominum: Ve-
nite adoremus.

Hodie si vocem eius audieritis,
nolite obdurare corda vestra, sicut
in exacerbatione secundum
tentationes in deserto: vbi tentaue-
runt me patres vestri, probauerunt,
& viderunt opera mea. Venite ado-
remus.

Quadragesima annis proximus
fui generationi huic, & dixi semper,
hi errant corde: ipsi vero non cogno-
uerunt vias meas, quibus iuravi in
ira mea, si introibunt in requiem
meam. Regem Angelorum Domi-
num: Venite adoremus.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui
sancto: Sicut erat in principio, &
nunc, & semper, & in secula secul-
lorum, Amen. Venite adoremus. Re-
gem Angelorum Dominum. Venite
adoremus.

Hymnus.

Custodes hominum psallimus
Angelos, & c. vt in primo respo-
su, fol. 9.

IN

IN I. NOCTVRNO.

Antiph. Dñs Deus cæli & terræ, ipse mittet Angelum suum coram te.

Psalms 8.

Domine Dominus noster: quàm admirabile est nomen tuum in vniuersa terra?

Quoniam eleuata est magnificentia tua: super cælos.

Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos: vt destruas inimicum & vltorem.

Quoniam videbo cælos tuos, opera digitorum tuorum: lunam & stellas, quæ tu fundasti.

Quid est homo, quod memor es eius: aut filius hominis, quoniam visitas eum?

Minuisti eum paulò minus ab Angelis, gloria & honore coronasti eum: & constituisti eum super opera manuum tuarum.

Omnia subiecisti sub pedibus eius: oues & boues vniuersas, insuper & pecora campi.

B

Volu-

26 OFFICIUM SANCTI

Volucres cæli & pisces maris: qui
perambulant semitas maris.

Domine Dominus noster: quàm
admirabile est nomen tuum in vni-
uersa terra?

Gloria Patri & Filio, & c.

Antiph. Domine Deus cæli & ter-
ræ, ipse mittet Angelum suum co-
ram te

Antiph. Deus meus misit Ange-
lum suum, & conclusit ora leonum,
& non nocuerunt mihi.

Psalms. 10.

IN Domino confido, quomodo
dicitis animæ meæ: transmigra
in montem sicut passer?

Quoniam ecce peccatores inten-
derunt arcum, parauerunt sagittas
in pharetra: vt sagittent in obscu-
ro rectos corde.

Quoniam quæ perfecisti destru-
xerunt: iustus autem quid fecit?

Dominus in templo sancto suo:
Dominus in cælo sedes eius.

Oculi eius in pauperem respici-
unt: palpebræ eius interrogant fra-
trem hominum.

Domine

ANGELI CUSTODIS. 27

Dominus interrogat iustum & impium: qui autem diligit iniquitatem odit animam suam.

Pluet super peccatores laqueos: ignis & sulphur, & spiritus procellarum, pars calicis eorum.

Quoniam iustus Dominus & iustitias dilexit: aequitatem vidit vultus eius.

Gloria Pat. &c.

Antiph. Deus meus misit Angelum suum, & conclusit ora leonum, & non nocuerunt mihi.

Antiph. Benè ambuletis, & Dominus sit in itinere vestro, & Angelus eius comitetur vobiscum.

Psalms 14.

Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? aut quis requiescet in monte sancto tuo?

Qui ingreditur sine macula: & operatur iustitiam.

Qui loquitur veritatem in corde suo: qui non egit dolum in lingua sua.

Nec fecit proximo suo malum:

B 2

&c

28 OFFICIUM SANCTI
& opprobrium non accepit aduer-
sus proximos suos.

Ad nihilum deductus est in con-
spectu eius malignus: timentes au-
tem Dominum glorificat.

Qui iurat proximo suo, & non
decipit: qui pecuniam suam non de-
dit ad usuram, & munera super in-
nocentem non accepit.

Qui facit hæc, non mouebitur in
æternum.

Gloria Pat. &c.

Antiph Benè ambuletis, & Domi-
nus sit in itinere vestro, & Angelus
eius comitetur vobiscum.

Vers. Stetit Angelus iuxta aram
templi:

Resp. Habens thuribulum aure-
um in manu sua. *Post versum in quo-
libet Nocturno dicitur Pater noster.
secretò, vsq, ad Vers.* Et ne nos indu-
cas in tentationem. *Resp.* Sed libera
nos à malo. Amen.

Absolutio.

EXaudi Domine Iesu Christe pre-
ces seruorum tuorum, & miserere
nobis, qui cū Patre, & Spiritu S. vi-
uis

ANGELI CUSTODIS. 29

uis & regnas in sæcula sæculorum.

Resp. Amen.

Vers. Iube Domine benedicere. *Benedictio.* Benedictione perpetua benedicat nos Pater æternus. *Resp.* Amē.

LECTIO PRIMA.

De libro Exodi. Cap. 23.

ECCE ego mittam Angelum meum, qui præcedat te, & custodiat in via; & introducat in locum, quem præparavi. Obserua eum, & audi vocem eius, nec contemnendum putes, quia non dimittet cum peccaueris; & est nomen meum in illo. Quod si audieris vocem eius, & feceris omnia, quæ loquor, inimicus ero inimicis tuis, & affligam affligentes te, præcedetque te Angelus meus. Tu autem Domine miserere nobis.

Resp. Deo gratias.

Resp. Angelis suis Deus mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis. * In manibus portabunt te, ne unquam offendas ad lapidem pedem tuum. *Vers.* Millia millium ministrabant ei; & decies millies centena millia assistebat ei. *deinde repetitur.*

30 OFFICIUM SANCTI
in manibus. vsque ad Vers. Millia.
Vers. Iube Domine benedicere,
Benedictio. Unigenitus Dei Filius nos
benedicere & adiuuare dignetur.
Resp. Amen.

LECTIO SECUNDA.

Ex Zacharia Propheta. Cap. I.

Factum est verbū Domini ad Za-
chariā, filiū Barachiz filij Addo
Prophetā, dicens: Vidi per noctē, &
ecce vir ascendēs super equū rufum,
& ipse stabat inter myrteta, que erāt
in profundo: & post eum equi rufi,
uarij, & albi: & dixi: Qui sūt isti do-
mine mi? Et dixit ad me Angel^{us} Do-
mini, qui loquebatur in me. Ego o-
stendā tibi, quid sint hęc. Et respōdit
vir, qui stabat inter myrteta, & dixit:
Isti sunt, quos mittit Domin^{us} vt per-
ambulēt terrā. Et respōderūt Ange-
lo Domini, qui stabat inter myrteta,
& dixerunt: Perambulauimus ter-
ram, & ecce omnis terra habitatur
& quiescit. Tu autem Domine, &c.
Resp. Respondit Angelus Domini,
& dixit: Domine exercituū. *Vsque-
quo tu nō misereberis Hierusalē &
vrbiū

ANGELI CUSTODIS. 31
urbium Iuda, quibus iratus es? *Vers.*
Iste enim septuagesimus annus est.
* Vsq̄uequo.

Vers. Iube Domine Benedicere. *Be-*
nedictio, Spiritus S. gratia illuminet
sensus & corda nostra. *Resp.* Amen.

LECTIO TERTIA.

Ex Zachar. Cap. 2.

ET leuavi oculos meos, & vidi, &
Ecce vir, & in manu eius funicu-
lus mēforū, & dixi: Quò tu vadis? Et
dixit ad me: Vt metiar Hierusalē, &
videā quāta sit latitudo eius, & quā-
ta lōgitudō eius. Et ecce Angel⁹, qui
loquebatur in me, egrediebatur. Et
Angelus alius egrediebatur in oc-
cursum eius, & dixit ad eū: curre, lo-
quere ad puerū istū, dicēs: Absq; mu-
ro habitabitur Hierusalē, præ mul-
titudine hominū, & iumentorum in
medio eius. Et ego ero, ait Dominus,
murus ignis in circuitu; & in gloria
ero in medio eius. Tu autem Dom.

Resp. In conspectu gentium nolite
timere, vos enim in cordibus vestris
adorate & timete Dominū. * Angel⁹
enim eius vobiscum est. *Vers.* Stetit

B 4

Ange-

32 OFFICIUM SANCTI
Angelus iuxta aram templi, habens
thuribulum aureum in manu sua.*
Angelus enim. *Vers.* Gloria Patri, &
Filio, & Spiritui S.* Angelus enim.
sic semper dicitur, Gloria Patri.
in fine ultimi Responsorij cuiuslibet
Nocturni.

IN II. NOCTURNO.

Antiph. Cùm essem vobiscum,
per voluntatem Dei eram: ipsum
benedicite, & cantate ei.

Psalms 18.

COeli enarrant gloriam Dei: &
Opera manuum eius annunciant
firmamentum.

Dies diei eructat verbum: & nox
nocti indicat scientiam.

Non sunt loquelæ, neque sermo-
nes: quorum non audiantur voces
eorum.

In omnem terram exiit sonus
eorum: & in fines orbis terræ verba
eorum.

In sole posuit tabernaculū suum:
&

ANGELI CVSTODIS: 33

& ipse tanquam sponsus procedens
de thalamo suo.

Exultavit vt gigas ad currendum
viam: à summo cælo egressio eius.

Et occurfus eius vsque ad sum-
mum eius: nec est, qui se abscondat à
calore eius.

Lex Domini immaculata cõuer-
tens animas: testimonium Domini
fidele, sapientiam præstās paruulis.

Iustitiæ Domini rectæ lætifican-
tes corda: præceptum Domini luci-
dum illuminans oculos.

Timor Domini sanctus permanēs
in sæculum sæculi: iudicia Domini
vera iustificata in semetipsa.

Desiderabilia super aurum & la-
pidem pretiosum multum: & dulci-
ora super mel & fauum.

Etenim seruus tuus custodit ea: in
custodiendis illis retributio multa.

Delicta quis intelligit? ab occul-
tis meis munda me: & ab alienis
parce seruo tuo.

Si mei non fuerint dominati,
tunc immaculatus ero, & emunda-
bor à delicto meo.

B 5

Et

94 OFFICIUM SANCTI

Et erunt, vt complacent eloquia
oris mei: & meditatio cordis mei in
conspectu tuo. semper.

Domine adiutor meus: & redem-
ptor meus.

Gloria Patri & Filio, &c.

Antiph. Cum essem vobiscum, per
voluntatem Dei eram: ipsum bene-
dicite, & cantate ei.

Antiph. Tollens se Angelus do-
mini, qui praecebat castra Israel,
abiit post eos.

Psalmus 23.

Domini est terra, & plenitudo
eius: orbis terrarum & vni-
uersi, qui habitant in eo.

Quia ipse super maria fundavit eum:
& super flumina praeprauiit eum.

Quis ascendet in montem Domi-
ni: aut quis stabit in loco sancto eius?

Innocens manibus & mundo corde,
qui non accepit in vano animam suam:
nec iuravit in dolo proximo suo.

Hic accipiet benedictionem à
Domino: & misericordiam à deo
salutari suo.

Hic

ANGELI CUSTODI. 35

Hæc est generatio quærentium e-
um: quærentium faciem Dei Iacobi.

Attollite portas principes ve-
stras, & eleuamini portæ æternales,
& introibit Rex gloriæ.

Quis est iste Rex gloriæ? Domi-
nus fortis & potens: Dominus po-
tens in prælio.

Attollite portas principes ve-
stras, & eleuamini portæ æternales,
& introibit Rex gloriæ.

Quis est iste Rex gloriæ? Domi-
nus virtutum ipse est Rex gloriæ.

Gloria Patri, &c.

Antiph. Tollens se Angelus Do-
mini, qui præcedebat castra Israëli,
abiit post eos.

Antiph. Immittet Angelus Domi-
ni in circuitu timentium eum, & e-
ripiet eos.

Psalmus 33.

Benedicam Dominum in omni
tempore: semper laus eius in o-
re meo.

In Domino laudabitur anima
mea: audiant mansueti, & latentur.

B 6

Ma-

Magnificate Dominum mecum:
& exultemus nomē eius in idipsum.

Exquisiui Dominum, & exaudiuit
me: & ex omnibus tribulationibus
meis eripuit me.

Accedite ad eū, & illuminamini:
& facies vestrae non confundentur.

Iste pauper clamauit, & Domi-
nus exaudiuit eum: & ex omnibus
tribulationibus eius saluabit eum.

Immittet Angelus Domini in cir-
cuitu timentium eum: & eripiet eos.

Gustate & videte, quoniam suavis
est Dominus: beatus vir, qui sperat
in eo.

Timete Dominum omnes Sancti
eius: quoniam non est inopia ti-
mentibus eum.

Diuites eguerunt & esurierunt:
inquirentes autem Dominum non
minuentur omni bono.

Venite filij, audite me: timorem
Domini docebo vos.

Quis est homo, qui vult vitam: di-
ligit dies videre bonos?

Prohibe linguam tuam à malo: &
labia tua ne loquantur dolum.

Diuer-

ANGELI CUSTODIS. 37

Diuerte à malo, & fac bonum: inquire pacem, & persequere eam.

Oculi Domini super iustos: & aures eius in preces eorum.

Vultus autem Domini super facientes mala: vt perdat de terra memoriam eorum.

Clamauerunt iusti, & Dominus exaudiuit eos: & ex omnibus tribulationibus eorum liberauit eos.

Iuxta est Dominus his, qui tribulato sunt corde: & humiles spiritu saluabit.

Multæ tribulationes iustorum: & de omnibus his liberabit eos Dominus.

Custodit Dominus omnia ossa eorum: vnum ex his non conteretur.

Mors peccatorum pessima: & qui oderunt iustum, delinquent.

Redimet Dominus animas seruorum suorum: & non delinquent omnes, qui sperant in eo.

Gloria patri & Filio, &c.

Antiph. Immittet Angelus Domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos. B 7 *Vers.*

38 OFFICIUM SANCTI

Vers. Ascendit fumus aromatum in conspectu Dei. *Resp.* De manu Angeli.

Pater noster, &c.

Absolutio.

Ipsi pietas & misericordia nos adiuuet, qui cum Patre & Spiritu Sancto uiuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Vers. Iube domine benedicere. *Benedictio.* Deus Pater omnipotens sit nobis propitius & clemens. *Resp.* Amen.

LECTIO QUARTA.

Sermo S. Bernardi Abbatis in Psal.

Qui habitat. serm. 12.

Angelis suis mandauit de te. Mira dignatio, & verè magna dilectio charitatis. Quis enim? Quibus? De quos? Quid mandauit? Studiosè cõsideremus fratres, diligenter commendemus memoriæ hoc tam grande mandatũ. Quis enim mandauit? Cuius sunt Angeli? Cuius mādatis obtēperant? Cuius obediunt voluntati? nempe Angelis suis mandauit de

uit de te, vt custodiant te in omnibus viis tuis. Nec cunctantes, quin etiam in manibus tollant te. Summa ergo maiestas mandauit Angelis, & Angelis suis mandauit. Illis vtique subliminibus tam beatis, quam proximis sibi coherentibus, & verè domesticis mandauit de te. Tu quis es? Quid est homo, quod memor es eius? aut filius hominis, quoniam reputas eum? Quasi verò non sit putredo, & filius hominis vermis. Sed quid putas mandauit de te? vt custodiant te. Tu autem Domine misere re nobis.

Resp. Viuit ipse Dominus. * Quoniam custodiuit me Angelus eius, & hinc euntem, & ibi commorantem, & inde huc reuertentem. *Vers.* Et nõ permisit me Dominus ancillam suam coinquinari. * Quoniam.

Vers. Iube Domine benedicere, *Benedictio.* Christus perpetuæ de nobis gaudia vitæ. *Resp.* Amen.

LECTIO QUINTA.

Quantam tibi debet hoc verbū inferre reuerentiã, afferre deuotio-

40 OFFICIUM SANCTI
uotionem, conferre fiduciam? reue-
rentiam pro praesentia, deuotionem
pro beneuolentia, fiduciam pro cu-
stodia. Cautè ambula, ut uidelicet
cui adsunt Angeli (sicut eius manda-
tum est) in omnibus uis tuis. In quo-
uis diuersorio, in quouis angulo,
Angelo tuo reuerentiam habe. Tunc
audeas illo praesente, quod uidente
me non auderes? An praesentem esse
dubitas, quem non uides? Quid si au-
dires? Quid si tangeres? Quid si olfa-
ceres? Vide, quia non solo visu re-
rum praesentia comprobetur. Tu au-
tem Domine miserere nobis.

Resp. Angelus Domini descendit
cum Azaria & sociis eius in forna-
cem, & excussit flammam ignis de
fornace. * Et non tetigit eos omnino
ignis, neq; contristauit. *Vers.* Benedi-
ctus Deus eorum, qui misit Ange-
lum suum, & eruit seruos, qui cre-
diderunt in eum. * Et non tetigit.

Vers. Iube Domine benedicere.
Benedictio. Ignem sui amoris ac-
cendat Deus in cordibus nostris.
Resp. Amen.

Lectio

LECTIO SEXTA.

In ipso itaque fratres, affectuosè diligamus Angelos eius, tanquam futuros aliquando cohæredes nostros, interim verò actores & tutores à Patre præpositos & præpositos nobis. Quid sub tantis custodibus timeamus? nec superari, nec seduci, minus autem seducere possunt, qui custodiunt nos in omnibus vijs nostris. Fideles sunt: prudentes sunt: potentes sunt, quid trepidamus? Tantum sequamur eos, adhæreamus eis; & in protectione Dei cœli commoremur. Quoties ergò grauißima cernitur vrgeretentatio, & tribulatio vehemens imminere, inuoca custodem tuum, ductorem tuum, adiutorem tuum in opportunitatibus, in tribulatione: inclama eum, & dic: Domine, salua nos, perimus. Tu autem Domine &c.

Resp. In omni tribulatione eorum non est tribulatus. * Et Angelus faciei eius saluauit eos. *Vers.* In dilectione sua, & indulgentia sua ipse redemit

42 OFFICIUM SANCTI
demit eos, & portauit eos, & elena-
uit eos cunctis diebus sæculi. * Et
Angelus. *Vers.* Gloria Patri. * Et An-
gelus.

IN III. NOCTVRNO.

Antiph. Misit Dominus Angelum
suum, qui percussit omnem virum
robustum, & bellatorem, & princi-
pem exercitus Regis Assyriorum.

Psalms 95.

Cantate Domino canticum no-
uum: cantate Domino omnis
terra.

Cantate Domino, & benedicite
nomini eius: annunciate de die in
diem salutare eius.

Annunciate inter gentes gloriam
eius: in omnibus populis mirabilia
eius.

Quoniam magnus Dominus &
laudabilis nimis: terribilis est su-
per omnes Deos.

Quoniam omnes Dij gentium de-
monia: Dominus autem coelos fecit.

Confessio & pulchritudo in con-
spectu

ANGELI CUSTODIS. 43

spectu eius: sanctimonia & magnificentia in sanctificatione eius.

Afferte Domino patriæ gentium, afferte Domino gloriam & honorem: afferte Domino gloriam nomini eius.

Tollite hostias, & introite in atria eius: adorete Dominum in atrio sancto eius.

Commoueaturn à facie eius vniuersa terra: dicite in gentibus, quia Dominus regnavit.

Etenim correxit orbem terræ, qui non commouebitur: iudicabit populos in æquitate.

Lætentur coeli, & exultet terra, commoueaturn mare, & plenitudo eius: gaudebunt campi, & omnia, quæ in eis sunt.

Tunc exultabunt omnia ligna silvarum à facie Domini, quia venit: quoniam venit iudicare terram.

Iudicabit orbem terræ in æquitate: & populos in veritate sua.

Gloria Patri & Filio, &c.

Antiph. Misit Dominus Angelum suum, qui percussit omnem virum: robu-

44 OFFICIUM SANCTI
robustum & bellatorem & princi-
pem exercitus Regis Assyriorum.

Antiph. Adorate Dominum om-
nes Angeli eius, audiuit, & lætata
est Sion.

Psalmus 96.

DOMINVS regnavit exultet
terra: lætentur Insulæ multæ.

Nubes & caligo in circuitu eius:
iustitia & iudicium correctio sedis
eius.

Ignis ante ipsum præcedet: & in-
flammabit in circuitu inimicos eius.

Illuxerunt fulgura eius orbi ter-
ræ: vidit & commota est terra.

Montes sicut cera fluxerunt à fa-
cie Domini: à facie Domini omnis
terra.

Annunciauerunt cœli iustitiam
eius: & viderunt omnes populi glo-
riam eius.

Confundantur omnes, qui ado-
rant sculptilia: & qui gloriantur in
simulacris suis.

Adorate eum omnes Angeli eius:
audiuit & lætata est Sion.

Et exultauerunt filix Iudæ: pro-
pter

ANGELI CUSTODIS. 49

pter iudicia tua Domine.

Quoniam tu Dominus altissimus
super omnem terram: nimis exalta-
tus es super omnes Deos.

Qui diligitis Dominum, odite
malum: custodit Dominus animas
Sanctorum suorum, de manu pecca-
toris liberabit eos.

Lux orta est iusto: & rectis corde
læticia.

Lætamini iusti in Domino: &
confitemini memoriæ sanctificatio-
nis eius.

Gloria Patri & Filio, &c.

Antiph. Adorate Dominum om-
nes Angeli eius, audiuit, & lætata
est Sion.

Antiph. Benedicite Domino om-
nes Angeli eius, potentes virtute,
facientes verbum illius, ad audien-
dam vocem sermonis eius.

Psalms 102.

BENEDIC anima mea Domino:
& omnia, quæ intra me sunt no-
mini sancto eius.

Benedic anima mea Domino: &
noli

46 OFFICIUM SANCTI
noli obliuisci omnes retributiones
eius.

Qui propitiatur omnibus iniqui-
tatibus tuis: qui sanat omnes infir-
mitates tuas.

Qui redimit de interitu vitam tu-
am: qui coronat te in misericordia
& miserationibus.

Qui replet in bonis desiderium
tuum: renouabitur vt aquila iuue-
tus tua.

Faciens misericordias Dominus:
& iudicium omnibus iniuriam pa-
tientibus.

Notas fecit vias suas Moysi: filiis
Israel voluntates suas.

Miserator & misericors Dominus:
longanimis & multum misericors.

Non in perpetuum irascetur: ne-
que in aeternum comminabitur.

Non secundum peccata nostra fe-
cit nobis: neque secundum iniquita-
tes nostras retribuit nobis.

Quoniam secundum altitudinem
caeli a terra: corroborauit miseri-
cordiam suam super timentes se.

Quantum distat Ortus ab Occi-
dente:

ANGELI CUSTODIS. 47

denti: longè fecit à nobis iniquitates nostras

Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est Dominus timen-
tibus se: quoniam ipse cognouit
figmentum nostrum.

Recordatus est, quoniam pulvis
sumus: homo sicut foenum dies eius:
tanquam flos agri sic efflorescit.

Quoniam spiritus pertransibit
in illo, & non subsistet: & non co-
gnoscat amplius locum suum.

Et iustitia illius in filios filiorum:
his, qui seruant testamentum eius.

Et memores sunt mandatorum i-
psius: ad faciendum ea.

Dominus in caelo parauit sedem
suam: & regnum ipsius omnibus do-
minabitur.

Benedicite Domino omnes An-
geli eius potentes virtute: facien-
tes verbum illius, ad audiendam vo-
cem sermonum eius.

Benedicite Domino omnes virtu-
tes eius: ministri eius, qui facitis
voluntatem eius.

Benedicite Domino omnia opera
eius:

48 OFFICIUM SANCTI
eius: in omni loco dominationis
eius, benedic anima mea Domino.

Gloria Patri & Filio, &c.

Antiph. Benedicite Domino omnes Angeli eius, potentes virtute, facientes verbum illius, ad audiendam vocem sermonis eius.

Vers. In conspectu Angelorum
psallam tibi Deus meus.

Resp. Adorabo ad templum sanctum tuum: & confitebor nomini tuo.

Pater noster, &c.

Absolutio.

A Vinculis peccatorum nostrorum
absoluat nos omnipotens &
misericors Dominus. *Resp.* Amen.

Vers. Iube Domine benedicere.
Benedictio. Euangelica lectio sit nobis salus & protectio. *Resp.* Amen.

LECTIO SEPTIMA.

*Lectio S. Euangelij secundum,
Matthaeum, Cap. 15.*

In illo tempore; Accesserunt discipuli ad Iesum, dicentes: Quis putas

putas maior est in regno coelorum?
Et reliqua.

Homilia S. Hilarij Episcopi in

Cap. 18.

Humilitas passionis scandalum
mundo est. In hoc enim maximè
ignorantia detinetur humana, quòd
sub deformitate crucis, æternæ glo-
riæ Dominū noluit accipere. Et quid
mundo tam periculosum, quàm non
recepisse Christum? Verumtamē sub
hominis nuncupatione auctorem
scandali huius Iudaicum populum
designat; per quem omne hoc mun-
do periculum comparatur, vt Chri-
stum in passione abnegent, quē Lex
& Prophetæ passibilem prædicaue-
runt. Ideo enim necesse ait venire
scandala; quia ad Sacramentum red-
dēdæ nobis æternitatis, omnis in eo
passionis humilitas esset explenda.

Resp. Machabæus, & qui cum eo
erant, cognouerunt expugnari præ-
sidia. * Cum fletu & lachrymis roga-
bant Dominum, & omnis turba si-
mul, vt bonū Angelū mitteret ad sa-
lutē Israel. *Vers.* Cum pariter prom-

C

pto

50 OFFICIUM SANCTI
pto animo procederent Hierosoly-
mis, apparuit præcedens eos eques
in veste candida. *Cum fletu.

Vers. Iube Domine benedicere.
Benedictio. Diuinum auxiliū maneat
semper nobiscum, *Resp.* Amen.

LECTIO OCTAVA.

Videte ne cōtemnatis vnum de
pusillis istis, qui credūt in me.
Aptissimum vinculum mutui amo-
ris imposuit ad eos præcipuè, qui
verè in Domino credidissent: pusil-
lorum enim Angeli quotidie Deum
vident. Quia Filius hominis saluat
quæ perdita sunt. Ergo Filius homi-
nis saluat, & Deum Angeli vident,
& Angeli pusillorum præsent
fide-
lium orationibus. Præesse Angelos
absoluta auctoritas est. Saluatorum
igitur per Christum orationes, An-
geli quotidie Deo offerunt. Ergo pe-
riculosè ille contemnitur, cuius de-
sideria ac postulationes, ad æter-
num, ac inuisibilem Deum, ambiti-
oso Angelorum famulatu & mini-
sterio peruehuntur.

Resp. Tu Domine, qui misisti An-
gelum

ANGELI CUSTODIS. 51

gelum tuum sub Ezechia Rege Iuda,
& interfecisti de castris Senacherib
centum octuaginta quinque millia.

*Et nunc dominator coelorum, mit-
te Angelum tuum bonum ante nos
in timore & tremore magnitudinis
brachij tui. *Vers.* Ut metuant, qui cū
blasphemia veniunt aduersus san-
ctum populum tuum. * Et nunc.

Vers. Gloria Patri. * Et nunc.

LECTIO NONA.

ATque ut ingentem esse in cœ-
lis lætitiā reditu humanæ
salutis ostenderet, comparationis
posuit exemplum, eius, qui oves no-
naginta nouem in montibus reli-
quisset, & errantem vnā requisif-
set, quā inuentā plus gaudij sit,
quā habebatur in nonaginta no-
uem conseruatione, lætitiæ. Ovis v-
na, homo intelligendus est, & sub ho-
mine vno vniuersitas sentienda est.
Sed in vnius Adæ errore omne ho-
minū genus aberrauit. Ergo nona-
ginta nouē non errantes, multitudo
Angelorū cœlestiū opināda est, qui-
bus in cœlo est lætitiā, & cura salutis

C 2

huma-

52 OFFICIUM SANCTI
humanae. Igitur & quærens homi-
nem, Christus est; & nonaginta no-
uem relictæ, cœlestis gloriæ multi-
tudo est, cui cum maximo gaudio,
errans homo in Domini corpore
est relatus. Tu autem Domine, &c.

*Hymnus SS. Ambrosij &
Augustini.*

TE Deum laudamus: te Domi-
num confitemur, &c. vt fol. seq.

*Si quis extra hunc diem, qui Officio
S. Angeli Custodis consecratus est i-
dem Officium alio die recitare vellet,
pro modo dicta Lectione de Homilia
Dominica dicere deberet sequentem.*

*Vers. Iube Domine benedicere.
Benedictio. Ad societatem ciuium
supernorum, perducatur nos Rex An-
gelorum. Resp. Amen.*

LECTIO NONA-

CUM imminente morte animæ à
corpore separantur, Angelos sibi
adesse fatendum est: qui exeuntes à
corporib⁹ animas iustorū suscipiāt,
& pio-

& piorum receptaculis introducāt.
 Vnde cum in Euangelio mentio di-
 nitis & Lazari pauperis ageretur, sic
 scriptum est: Contigit mori inopem
 illum, & deferri ab Angelis in sinum
 Abrahamæ; qua sententia verissimè
 confirmamus, quod in separatione
 sanctarum animarum, & egressu à
 corpore, Angelorum semper habe-
 antur excubiæ, Tu autem Domine,
 &c.

*Hymnus SS. Ambrosij & Au-
 gustini.*

TE Deum laudamus: te Domi-
 num confitemur.

Te æternum Patrem: omni ter-
 ra veneratur.

Tibi omnes Angeli: tibi coeli &
 vniuersæ Potestates.

Tibi Cherubim & Seraphim: in-
 cessabili voce preclamant.

Sanctus, Sanctus, Sanctus: Domi-
 nus Deus Sabaoth.

Pleni sunt coeli & terra maiesta-
 tis gloriæ tuæ.

Te gloriosus Apostolorum cho-
 rus.

C 3

Te Pro-

54 OFFICIUM SANCTI

Te Prophetarum laudabilis numerus.

Te martyrum candidatus laudat exercitus.

Te per orbem terrarum sancta confitetur Ecclesia.

Patrem immensæ maiestatis.

Venerandum tuum verum: & vnicum Filium.

Sanctum quoque paraclitum Spiritum.

Tu Rex gloriæ Chrifte.

Tu patris sempiternus es Filius.

Tu ad liberandum suscepturus hominem: non horruisti Virginis uterum.

Tu deuicto mortis aculeo: aperuisti credentibus regna cœlorum.

Tu ad dexteram Dei sedes: in gloria Patris.

Iudex crederis esse venturus.

Te ergo quæsumus, tuis famulis subueni: quos pretioso sanguine redemisti.

Aeterna fac cum Sanctis tuis: in gloria munerari.

Saluum fac populum tuum Domine: &

ANGELI CUSTODIS. 55

ne: & benedic hereditati tuæ.

Et rege eos, & extolle illos: vsque
in æternum.

Per singulos dies benedicimus te.

Et laudamus nomen tuum in sæ-
culum: & in seculum seculi.

Dignare Domine die isto: sine
peccato nos custodire.

Miserere nostri Domine: misere-
re nostri.

Fiat misericordia tua Domine su-
per nos: quemadmodum sperauimus
in te.

In te Domine speraui non con-
fundar in æternum.

AD LAUDES.

Vers. Deus in adiutorium meum
intende. *Resp.* Domine ad adiuuan-
dum me festina.

Gloria Patri & Filio, &c.

Antiph. Angelis suis Deus manda-
uit de te: vt custodiant te in omnibus
viis tuis.

Psalms 92.

Dominus regnauit, decoré indut^s
est: indutus est Dominus fortitu-

C 4 dinem

56 OFFICIUM SANCTI
dinem, & præcinxit se.

Etenim firmavit orbem terræ: qui
non commouebitur.

Parata sedes tua ex tunc: à sæculo
tu es.

Eleuauerunt flumina Domine, e-
leuauerunt flumina vocem suam.

Eleuauerunt flumina fluctus suos:
à vocibus aquarum multarum.

Mirabiles elationes maris: mira-
bilis in altis Dominus.

Testimonia tua credibilia facta
sunt nimis: domum tuam decet san-
ctitudo Domine in longitudine die-
rum.

Gloria Patri & Filio, &c.

Antiph. Angelis suis Deus manda-
uit de te: vt custodiant te in omni-
bus viis tuis.

Antiph. Laudemus Dominum,
quem laudant Angeli, quem Cheru-
bim & Seraphim, Sanctus, Sanctus,
Sanctus proclamant.

Psalms 99.

Iubilate Deo omnis terra: seruite
Domino in lætitia.

Introite in conspectu eius: in ex-
ultatione. Scito-

ANGELI CUSTODIS. 57

Scitote, quoniam Dominus ipse
est Deus: ipse fecit nos, & non ipsi
nos.

Populus eius, & oves pascuæ eius,
introite portas eius in confessione:
atria eius in hymnis confitemini
illi.

Laudare nomē eius, quoniam sua-
vis est Dominus: in æternum mise-
ricordia eius, & vsq; in generatio-
nem & generationem veritas eius.

Gloria Patri & Filio, &c.

Antiph. Laudemus Dominum,
quem laudant Angeli, quem Cheru-
bim & Seraphim, Sanctus, Sanctus,
Sanctus proclamant.

Ant. p. 1. Angeli eorum semper
vident faciem Patris mei, qui in
coelis est.

Psalms 63.

Deus Deus meus: ad te de luce
vigilo,

situit in te anima mea: quā
multipliciter tibi caro mea.

In terra deserta, inuia, & inaquo-
sa, sic in sancto aparui tibi: vt vide-
re virtutem tuam, & gloriam tuam.

C 5

Quo-

58 OFFICIUM SANCTI

Quoniam melior est misericordia tua super vitas: labia mea laudabunt te.

Sic benedicam te in vita mea: & in nomine tuo leuabo manus meas.

Sicut adipe & pinguedine repletur anima mea: & labijs exultationis laudabit os meum.

Sic memor fui tui super stratum meum, in matutinis meditabor in te: quia fuisti adiutor meus.

Et in velamento alarum tuarum exultabo, adhæsit anima mea post te: me suscepit dextera tua.

Ipsi verò in vanum quæserunt animam meam, introibunt in inferiora terræ: tradentur in manus gladij, partes vulpium erunt.

Rex verò latabitur in Deo, laudabuntur omnes, qui iurant in eo: quia obstructum est os loquentium iniqua.

Psalmus 66.

DEus misereatur nostri, & benedicat nobis: illuminet vultum suum super nos, & misereatur nostri.

Vt. co.

ANGELI CUSTODIS: 59

Vt cognoscamus in terra viã tuã:
in omnibus gentibus salutare tuũ.

Confiteantur tibi populi Deus:
confiteantur tibi populi omnes.

Latentur, & exultent gentes, quoniam
iudicas populos in æquitate:
& gentes in terra dirigis.

Confiteantur tibi populi Deus,
confiteantur tibi populi omnes: terra
dedit fructum suum.

Benedicat nos Deus, Deus noster,
benedicat nos Deus: & metuant eum
omnes fines terræ.

Gloria Patri & Filio, &c.

Antiph. Angeli eorũ semper videt
faciem Patris mei, qui in cœlis est.

Antiph. Benedictus Deus, qui misit
Angelum suum, & eruit seruos suos,
qui crediderunt in eum.

Canticum trium puerorum

Daniel. 3.

Benedicite omnia opera Domini
Domino: laudate, & superex-
altate eum in sæcula.

Benedicite Angeli Domini Do-
mino: benedicite cœli Domino.

Benedicite aquæ omnes, quæ super
C & coelos

60 OFFICIUM SANCTI
caelos sunt Domino: benedicite omnes virtutes Domini Domini.

Benedicite Sol & Luna Domino: benedicite stellae caeli Domino.

Benedicite imber & ros Domino: benedicite omnes spiritus Dei Domino.

Benedicite ignis & aestus Domino: benedicite frigus & aestas Domino.

Benedicite rores & pruina Domino: benedicite gelu & frigus Domino.

Benedicite glacies & nives Domino: benedicite noctes & dies Domino.

Benedicite lux & tenebrae Domino: benedicite fulgura & nubes Domino.

Benedicat terra Dominum: laudet & superexaltet eum in saecula.

Benedicite montes & colles Domino: benedicite vniuersa germinantia in terra Domino.

Benedicite fontes Domino: benedicite maria & flumina Domino.

Benedicite cete, & omnia quae
mo-

ANGELI CUSTODIS. 61

moventur in aquis, Domino: benedicite omnes volucres cœli Domino.

Benedicite omnes bestię, & pecora Domino: benedicite filij hominum Domino.

Benedicat Israel Dominum: laudet & superexaltet eum in sæcula.

Benedicite sacerdotes Domini Domino: benedicite serui Domini Domino.

Benedicite spiritus & animæ iustorum Domino: benedicite sancti & humiles corde Domino.

Benedicite Anania, Azaria, Misael Domino: laudate & superexaltate eum in sæcula.

Benedicamus Patrem & Filium cum S. Spiritu: laudemus & superexaltemus eum in sæcula.

Benedictus es Domine in firmamento cœli: & laudabilis, & gloriosus, & superexaltatus in sæcula.

Hic non dicitur. Gloria Patri, neq; Amen.

Antiph. Benedictus Deus, qui misit Angelum suum, & eruit ser-

C 7 uos.

62 OFFICIUM SANCTI
uos suos, qui crediderunt in eum.

Antiph. Laudate Deum omnes
Angeli eius, laudate eum omnes
virtutes eius.

Psalms 148.

Laudate Dominum de cælis: lau-
date eum in excelsis.

Laudate eum omnes Angeli eius:
laudate eum omnes virtutes eius.

Laudate eum Sol & Luna: laudate
eum omnes stellæ & lumen.

Laudate eum cæli cælorum: & a-
quæ omnes, quæ super cœlos sunt,
laudent nomen Domini.

Quia ipse dixit, & facta sunt: ipse
mandavit, & creata sunt.

Statuit ea in æternum, & in sæcu-
lum sæculi: præceptum posuit, &
non præteribit.

Laudate Dominum de terra: dra-
cones & omnes abyssi.

Ignis, grando, nix, glacies; spiri-
tus procellarum; quæ faciunt ver-
bum eius.

Môtes, & omnes colles, ligna fra-
ctifera

Etifera, & omnes cedri.

Bestiæ, & vniuersa pecora: serpentes & volucres pennatæ.

Reges terræ, & omnes populi: principes, & omnes iudices terræ.

Iuvenes & virgines, senes cum iunioribus laudent nomen Domini: quia exaltatum est nomē eius solius.

Confessio eius super cælum & terram: & exaltauit cornu populi sui.

Hymnus omnibus sanctis eius, filijs Israël: populo appropinquantii sibi.

Psalmus 149.

Cantate Domino canticum novum: laus eius in Ecclesia Sanctorum.

Letetur Israël in eo, qui fecit eum: & filia Sion exultent in Rege suo.

Laudent nomen eius in choro: in tympano, & psalterio psallant ei.

Quia beneplacitum est Domino in populo suo: & exaltauit mansuetos in salutem.

Exultabunt Sancti in gloria: latibuntur in cubilibus suis.

Exul-

64 OFFICIUM SANCTI

Exultationes Dei in gutture eorum:
& gladij ancipites in manibus eorum.

Ad faciendam vin licitam in nationibus:
inreparationes in populis.

Ad alligandos Reges eorum in compedibus:
& nobiles eorum in manicis ferreis.

Ut faciant in eis iudicium conscriptum:
gloria hæc est omnibus sanctis eius.

Psalms 150.

Laudate Dominum in sanctis eius:
laudate eum in firmamento virtutis eius.

Laudate eum in virtutibus eius:
laudate eum secundum multitudinem
magnitudinis eius.

Laudate eum in sono tubæ:
laudate eum in psalterio & cithara.

Laudate eum in tympano & choro:
laudate eum in chordis & organo.

Laudate eum in cymbalis bene sonantibus,
laudate eum in cymbalis iubilationis:
omnis spiritus laudet Dominum.

Gloria Patri, & Filio, &c.

An-

ANGELI CUSTODIS. 65

Ant. ph. Laudate Deum omnes Angeli eius, laudate eum omnes virtutes eius.

Capitulum. Exod. Cap. 23.

Ecce ego mitto Angelum meum, qui præcedat te, & custodiat in via, & introducat ad locum, quem præparauit obserua eum, & audi vocem eius.

Hymnus.

Orbis patrator optime
Qui quidquid est, potentia
Magna creasti, nec Regis
Minore prouidentia.

Adesto supplicantium
Tibi reorum cetui,
Lucisq̄ue sub crepusculum
Lucem nouam da mentibus.

Tuusq̄ue nobis Angelus
Signatus ad custodiam
Hic adsit, à contagio
Qui criminum nos protegat.

Serpentis nobis æmuli
Calumnias exterminet,
Ne rete fraudulentæ
Incauta nectat pectora.

Me-

66 OFFICIUM SANCTI

Metum propellat hostium
Nostris procul de finibus,
Pacem procuret ciuium
Fugerque pestilentiam.

Deo Patri sit gloria,
Qui quos redemit Filius,
Et sanctus vnxit Spiritus,
Per Angelos custodiat,
Amen.

Vers. In conspectu Angelorum
psallam tibi Deus meus.

Resp. Adorabo ad templum san-
ctum tuum: & confitebor nomini
tuo.

Antiph. Reuersus est Angelus, qui
loquebatur in me, & suscitauit me,
quasi virum, qui suscitatur à somno
suo.

Canticum Zach. Luc. I.

Benedictus Dominus Deus Isra-
ël: quia visitauit & fecit redem-
ptionem plebis suæ.

Et erexit cornu salutis nobis: in
domo Dauid pueri sui.

Sicut locutus est per os Sancto-
rum: qui à sæculo sunt Prophe-
tarum eius.

Salu-

ANGELI CUSTODIS. 67

Salutem ex inimicis nostris: &
de manu omnium, qui oderunt nos.

Ad faciendam misericordiam
cum patribus nostris: & memorari
testamenti sui sancti.

Iusiurandum, quod iuravit ad A-
braham patrem nostrum: daturum
se nobis.

Vt sine timore de manu inimi-
corum nostrorum liberati: serui-
mus illi.

In sanctitate & iustitia coram i-
pso: omnibus diebus nostris.

Et tu puer propheta altissimi vo-
caberis: præbis enim ante faciem
Domini, parare vias eius.

Ad dandam scientiam salutis ple-
bi eius: in remissionem peccatorum
eorum.

Perviscera misericordiae Dei no-
stri: in quibus visitauit nos oriens
ex alto.

Illuminare his, qui in tenebris &
in umbra mortis sedent: ad dirigen-
dos pedes nostros in viam pacis.

Gloria Patri, &c.

Antiph.

68 OFFICIUM SANCTI

Antiph. Reuersus est Angelus, qui loquebatur in me, & suscitauit me, quasi virum qui suscitatur à sono suo.

Vers. Dominus vobiscum. *R.* sp. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEVUS, qui ineffabili prouidentia &c. *vt supra fol. 11.*

pro commemoratione Dominice ad Laudes Antiph. Quis ex vobis homo, qui habet centum oves, & si perdidit vnā ex illis, nonne dimittit nonaginta nouem in deserto, & vadit ad illam, quæ perierat, donec inueniat eam? *Allel.*

Vers. Dominus regnauit decorem induit. *R.* sp. Induit Dominus fortitudinem, & præcinxit se.

Oremus.

PROTECTOR in te sperantium Deus, &c. *vt supra fol. 12.*

Deinde si nulla alia sequatur hora, dicitur vna ex Antiphonis B. Mariae, pro temporum varietate, vt habentur in fine Completorii Breviarij Romani.

AD PRIMAM.

Pater noster. Aue Maria. Credo.

Vers.

ANGELI CUSTODIS. 64

Vers. Deus in adiutorium meum in-
tende. *Resp.* Domine ad adiuuandum
me festina. Gloria Patri, &c.

Hymnus.

Iam lucis orto sidere,
Deum precemur supplices,
Ut in diuuis actibus
Nos seruet à nocentibus.

Linguam refrænans temperet,
Ne litis horror insonet:
Visum fouendo contegat,
Ne vanitates hauriat.

Sint pura cordis intima,
Abstinet & vecordia:
Carnis terat superbiã
Potus cibi que parcitas.

Ut cum dies abscesserit,
Noctemq; fors reduxerit,
Mundi per abstinentiam,
Ipsi canamus gloriam.

Deo Patri sit gloria,
Qui quos redemit Filius,
Et sanctus vnxit Spiritus,
Per Angelos custodiat, Amen.

Antiph. Angelis suis.

Psalmus 63.

Deus in nomine tuo saluū me fac:
& in

70 OFFICIUM SANCTI
& in virtute tua iudica me.

Deus exaudi orationem meam
auribus percipe verba oris mei.

Quoniam alieni insurrexerunt
aduersum me, & fortes quaesierunt
animam meam: & non proposue-
runt Deum ante conspectum suum.

Ecce enim Deus adiuuat me: &
Dominus susceptor est animæ meæ.

Auerte mala inimicis meis: & in
veritate tua disperde illos.

Voluntariè sacrificabo tibi: &
confitebor nomini tuo Domine,
quoniam bonum est.

Quoniam ex omni tribulatione
eripuisti me: & super inimicos me-
os despexit oculus meus.

Gloria Patri & Filio, &c.

Psalmus 118.

Beati immaculati in via: qui am-
bulant in lege Domini.

Beati qui scrutantur testimonia
eius: in toto corde exquirunt eum.

Non enim qui operantur iniqui-
tatem: in vijs eius ambulauerunt.

Tu mandasti mandata tua custo-
diri nimis.

Vti-

ANGELI CUSTODIS. 75

Vtinam dirigantur viæ meæ: ad
custodiendas iustificationes tuas.

Tunc non confundar: eum per-
spexero in omnibus mandatis tuis.

Cōfitebor tibi in directiōe cordis:
in eo quod didici iudicia iustitię tuę

Iustificationes tuas custodiam: nō
me derelinquas vsquequaq̄.

In quo corrigit adolescentior viā
suam: in custodiēdo sermones tuos.

In toto corde meo exquisivi te:
ne repellas me à mandatis tuis.

In corde meo abscondi eloquiā
tua: vt non peccem tibi.

Benedictus es Domine: doce me
iustificationes tuas.

In labiis meis pronunciaui: om-
nia iudicia oris tui.

In via testimoniorum tuorū dele-
ctatus sum: sicut in omnibus diuitiis.

In mandatis tuis exercebor: &
considerabo vias tuas.

In iustificationibus tuis medita-
bor: non obliuiscar sermones tuos.

Gloria Patri & Filio, &c.

Retribue seruo tuo, viuifica me:
& custodiam sermones tuos.

Reue-

Reuela oculos meos: & considera
 bo mirabilia de lege tua.

Incola ego sum in terra: non ab-
 scondas à me mandata tua.

Concupiuit anima mea desiderare
 iustificationes tuas in omni tēpore.

Increpasti superbos: maledicti,
 qui declinant à mandatis tuis.

Aufer à me opprobrium & contē-
 ptum: quia testimonia tua exquisiui.

Etenim sederunt Principes, & ad-
 uersum me loquebantur: seruus au-
 tem tuus exercebatur in iustificati-
 onibus tuis.

Nam & testimonia tua meditatio
 mea est: & consilium meum iustifi-
 cationes tuæ.

Adhæsit pauimēto anima mea: vi-
 uifica me secundum verbum tuum.

Vias meas enunciaui, & exaudisti
 me: doce me iustificationes tuas.

Viam iustificationum tuarum in-
 strue me: & exercebor in mirabili-
 bus tuis.

Dormitauit anima mea præ tæ-
 dio: confirma me in verbis tuis.

Viā iniquitatis amoue à me: & de
 lege tua miserere mei. Viam

ANGELI CUSTODIS 73

Viam veritatis elegi: iudicia tua
non sum oblitus.

Adhæsi testimonijs tuis Domine:
noli me confundere.

Viam mandatorum tuorum cu-
curri: cum dilatasti cor meum.

Gloria Patri & Filio, &c.

Antiph. Angelis suis Deus manda-
uit de te: vt custodiât te in omnibus
vijs tuis. *Capitulum.*

Regi sæculorum immortalis, &
inuisibili, soli Deo honor, &
gloria in sæcula sæculorum, Amen.

Resp. Deo gratias.

Resp. breue. Christe Fili Dei viui,
miserere nobis. & *repetitur*, Chri-
ste. *Vers.* Qui sedes ad dexterâ Patris.

Resp. Miserere nobis. *Vers.* Gloria

Patri. *Resp.* Christe Fili. *Vers.* Exurge

Christe adiuua nos. *Resp.* Et libera

nos propter nomen tuum. *Vers.* Domi-

nus vobiscum. *Resp.* Et cum spiritu tuo.

Oremus.

Domine Deus omnipotens, qui
ad principium huius diei nos
peruenire fecisti: tua nos hodie sa-
lua virtute, vt in hac die ad nullum

D

decli-

declinemus peccatum, sed semper ad tuam iustitiam faciendam nostra procedant eloquia, dirigantur cogitationes & opera. Per Dominum nostrum, &c.

Vers. Dominus vobiscum, *Resp.* Et cum spiritu tuo. *Vers.* Benedicamus Domino. *Resp.* Deo gratias. *Vers.* Pretiosa in conspectu Domini. *Resp.* Mors Sanctorum eius. *absolutè sine Ore-*
mus.

Oratio.

Sancta Maria, & omnes Sancti intercedant pro nobis ad Dominum: ut nos mereamur ab eo adiuuari & saluari, qui viuit & regnat in secula seculorum. *Resp.* Amen.

Vers. Deus in adiutorium meum intende. *Resp.* Domine ad adiuuandum me festina. & dicitur ter: ultimo additur Gloria Patri. Sicut erat. Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. *Vers.* Et ne nos. *Resp.* Sed libera. *Vers.* Respice in seruos tuos Domine, & in opera tua, & dilige filios eorum. *Resp.* Et sit splendor Domini Dei nostri super nos, &
opera

ANGELI CUSTODIS. 75

Opera manuum nostrarum dirige
super nos, & opus manuum nostrarum
dirige. *Vers.* Gloria Patri. *Resp.*
Sicut erat.

Oremus.

Dirigere, & sanctificare, regere &
gubernare, dignare Domine De-
us Rex cæli & terræ, hodie corda &
corpora nostra, sensus, sermones &
actus nostros, in lege tua, & in ope-
ribus mandatorum tuorum: vt hîc,
& in æternum, te auxiliante, salui &
liberi esse mereamur, Saluator mun-
di. Qui viuis & regnas in sæcula sæ-
culorum. *Resp.* Amen.

Vers. Iube Domine benedicere. *Be-
nedictio.* Dies & actus nostros in sua
pace disponat Dominus omnipo-
tens. *Resp.* Amen.

Ad absolutionem Capituli. Exod. 23.

Quod si audieris vocem eius & fe-
ceris omnia, quæ loquor, inimi-
cus ero inimicis tuis, & affligam af-
fligentes te, præcedet que te Angelus
meus. Tu autem Domine, miserere
nobis. *Resp.* Deo gratias.

D 2

Vers.

76 OFFICIUM SANCTI

Vers. Adiutorium nostrum in no-
mine Domini. *Resp.* Qui fecit cælum
& terram. *Vers.* Benedicite, *Resp.* De-
us. *Benedictio.* Dominus nos benedi-
cat, & ab omni malo defendat, & ad
vitam perducatur æternam. Et fideli-
um animæ per misericordiam dei
requiescant in pace. *Resp.* Amen.

AD TERTIAM.

Pater noster. Ave Maria. *Vers.* Deus
in adiutorium meum intende, &c.

Hymnus D. Ambrosij.

NVnc sancte nobis Spiritus,
Vnum Patri cum Filio,
Dignare promptus ingeri
Nostro refusus pectori.

Os, lingua, mens, sensus, vigor,
Confessionem personent,
Flammescat igne charitas,
Accendat ardor proximos.

Deo Patri sit gloria,
Qui quos redemit Filius,
Et sanctus vixit Spiritus,
Per Angelos custodiat, Amen.

Antiph. Laudemus Dominum.

Psalm.

Legem pone mihi Domine viam
iustificationum tuarum: & ex-
quiram eam semper.

Da mihi intellectum, & scruta-
bor legem tuam: & custodiam illam
in toto corde meo.

Deduc me in semitam mandato-
rum tuorum: quia ipsam volui.

Inclina cor meum in testimonia
tua: & non in avaritiam.

Auerte oculos meos, ne videant
vanitatem: in via tua viuifica me.

Statue sermo tuo eloquium tu-
um: in timore tuo.

Amputa opprobrium meum, quod
suspicatus sum: quia iudicia tua iu-
cunda.

Ecce concupiui mandata tua: in
æquitate tua viuifica me.

Et veniat super me misericordia
tua Domine: salutare tuum secun-
dum eloquium tuum.

Et respondebo exprobrantibus
mihi verbum: quia speravi in ser-
monibus tuis.

Et ne auferas de ore meo verbum

veritatis vsquequaque: quia in iudiciis tuis supersperaui.

Et custodiam legem tuam semper: in sæculum & in sæculum sæculi.

Et ambulabam in latitudine: quia mandata tua exquisiui.

Et loquebar de testimoniis tuis in conspectu Regum: & non confundebar.

Et meditabar in mandatis tuis: quæ dilexi.

Et leuaui manus meas ad mandata tua, quæ dilexi: & exercebar in iustificationibus tuis.

Gloria Patri, & Filio, &c.

Memor esto verbi tui seruo tuo: in quo mihi spem dedisti.

Hæc me consolata est in humilitate mea: quia eloquium tuam viuificauit me.

Superbi iniquè agebāt vsquequaque: à lege autem tua non declinaui.

Memor fui iudiciorum tuorum à sæculo Domine: & consolatus sum.

Defectio tenuit me: pro peccatoribus derelinentibus legem tuam.

Cantabiles mihi erant iustificationes

ANGELI CUSTODIS. 79

tionestua: in loco peregrinationis
mea.

Memor fui nocte nominis tui Do-
mine: & custodiui legem tuam.

Hac facta est mihi: quia iustifica-
tionestuas exquisiui.

Portio mea Domine: dixi custo-
dire legem tuam.

Deprecatus sum faciem tuam in
toto corde meo: miserere mei se-
cundum eloquium tuum.

Cogitavi vias meas: & conuerti
pedes meos in testimonia tua:

Paratus sum, & non sum turbatus:
vt custodiam mandata tua.

Funes peccatorum circumplexi
sunt me: & legem tuam non sum ob-
litus.

Media nocte surgebam ad confi-
tendum tibi: super iudicia iustifica-
tionis tuae.

Particeps ego sum omnium ti-
mentium te: & custodientium man-
data tua.

Misericordia tua Domine plena est
terra, iustificationes tuas doce me.

Gloria Patri & Filio, &c.

D +

Boni-

20 OFFICIUM SANCTI

Bonitatem fecisti cum seruo tuo
Domine: secundum verbum tuum,
Bonitatem & disciplinam, & sci-
entiam doce me: quia mandatis tuis
credidi.

Priusquam humiliarer ego, deli-
qui: propterea eloquium tuum cu-
stodiui

Bonus es tu: & in bonitate tua
doce me iustificationes tuas.

Multiplicata est super me iniqui-
tas superborum: ego autem in toto
corde meo scrutabor mandata tua.

Coagulatum est sicut lac cor eorum:
ego vero legem tuam meditatus sum.

Bonum mihi, quia humiliasti me:
ubi discam iustificationes tuas.

Bonum mihi lex oris tui: super
millia auri & argenti.

Manus tuæ fecerunt me, & plas-
mauerunt me: da mihi intellectum,
ut discam mandata tua.

Qui timent te, videbunt me, &
lætabuntur: quia in verba tua super-
speraui.

Cognoui Domine, quia æquitas
iudicia tua: & in veritate tua humi-
liasti me.

Fiat

ANGELI CUSTODIS. 88

Fiat misericordia tua, vt confortetur me: secundum eloquium tuum seruo tuo.

Veniant mihi miserationes tuæ, & viuam: quia lex tua meditatio mea est.

Confundantur superbi, quia iniuste iniquitatem fecerunt in me: ego autem exercebor in mandatis tuis.

Conuertantur mihi timentes te: & qui nouerunt testimonia tua.

Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis: vt non confundar.

Gloria Patri, & Filio, &c.

Antiph. Laudemus Dominum, quem laudant Angeli, quem Cherubim & Seraphim, Sanctus, Sanctus, Sanctus, proclamant.

Capitulum, Exod., Cap. 23.

Ecce ego mitto Angelum meum, qui præcedat te, & custodiat in via, & introducat ad locum, quem præparauit: observa eum, & audi vocem eius.

Resp. bre. Stetit Angelus iuxta aram templi. & repetitur, Stetit. *Vers.* Ha-

D 5 bens

32 OFFICIUM SANCTI
Bens thuribulum aureū in manu sua
*Iuxta aram. Gloria Patri, &c. Stetit
Angel. *Vers.* Ascendit fumus aroma-
rum in conspectu Domini. *Resp.* De
manu Angeli.

Oremus.

Deus, qui ineffabili providen-
tia, &c. *ut supra fol. 11.*

AD SEXTAM.

Pater noster. Ave Maria. *Vers.* De-
us in adiutorium, &c.

Hymnus D. Ambrosij.

Rector potens verax Deus,
Qui temperas rerum vices,
Splendore mane instruis,
Et ignibus meridiem.

Extingue flammam litium:
Aufer calorem noxium:
Confer salutem corporum,
Veramque pacem cordium,

Deo Patri sit gloria,
Qui quos redemit Filius,
Et sanctus vnixit Spiritus,
Per Angelos custodiat.

Amen.

Antiph. Angeli eorum:

Psal.

ANGELI CUSTODIS. 83

Psalmus. 118.

Defecit in salutare tuum anima
mea: & in verbum tuum su-
persperaui.

Defecerunt oculi mei in eloquiū
tuum: dicentes, quando consolabe-
ris me.

Quia factus sum sicut vter in prui-
na: iustificationes tuas non sum ob-
litus.

Quot sunt dies serui tui: quādo fa-
cies de persecutibus me iudicium.

Narrauerunt mihi iniqui fabula-
tiones: sed non vt lex tua.

Omnia mandata tua veritas: mi-
qui persecuti sunt me, adiua me.

Paulò minus consummauerunt me
in terra: ego autem non dereliqui
mandata tua.

Secundum misericordiam tuam
viuifica me: & custodiam testimo-
nia oris tui.

In æternum Domine: verbum tu-
um permanet in cælo.

In generatione & generationem
veritas tua: fundasti terram, & per-
manet.

D 6

Ordi-

84 OFFICIUM SANCTI

Ordinatione tua perseverat dies:
quoniam omnia seruiunt tibi.

Nisi quod lex tua meditatio mea
est: tunc forte periissem in humili-
tate mea.

In æternum non obliuiscar iusti-
ficationes tuas: quia in ipsis uinifi-
casti me.

Tuus sum ego, saluum me fac: quo-
niam iustificationes tuas exquisiui.

Me expectauerunt peccatores, ut
perderent me: testimonia tua intel-
lexi.

Omnis consummationis vidi fi-
nem: latum mandatum tuum nimis.

Gloria Patri, &c.

Quomodo dilexi legem tuam
Domine: tota die meditatio
mea est.

Super inimicos meos prudentem
me fecisti mandato tuo: quia in æ-
ternum mihi est.

Super omnes docentes me intel-
lexi: quia testimonia tua meditatio
mea est.

Super senes intellexi: quia man-
data tua quaesivi.

Ab

ANGELI CUSTODIS. 87

Ab omni via mala prohibui pedes
meos: vt custodiam verba tua.

A iudicijs tuis non declinaui: quia
tu legem posuisti mihi.

Quàm dulcia faucibus meis elo-
quia tua: super mel ori meo.

A mandatis tuis intellexi: pro-
pterea odiui omnem viam iniqui-
tatis.

Lucerna pedibus meis verbum
tuum: & lumen semitis meis.

Iuravi & statui: custodire iudicia
iustitiæ tuæ.

Humiliatus sum vsquequaque Do-
mine: viuifica me secundum ver-
bum tuum.

Voluntaria oris mei beneplacita
fac Domine: & iudicia tua doce
me.

Anima mea in manibus meis sem-
per: & legem tuam nō sum oblitus.

Posuerunt peccatores laqueum
mihi: & de mandatis tuis non er-
raui.

Hæreditate acquisui testimonia
tua in æternum: quia exultatio cor-
dis mei sunt.

86 OFFICIUM SANCTI

Inclinaui cor meum ad faciendas
iustificationes tuas in aeternum: pro-
pter retributionem.

Gloria Patri & Filio, &c.

Iniquos odio habui: & legem tu-
am dilexi.

Adiutor & susceptor meus es tuus
& in verbum tuum supersperaui.

Declinate à me maligni: & scruta-
tor mandata Dei mei.

Suscipe me secundum eloquium
tuum, & viuat: & non confundas
me ab expectatione mea.

Adiuua me, & saluus ero: & me-
ditabor in iustificationibus tuis
semper.

Spreuisti omnes discedentes à iu-
dicijs tuis: quia iniusta cogitatio eor-
um.

Præuaricantes reputaui omnes
peccatores terræ: ideo dilexi testi-
monia tua.

Confige timore tuo carnes meas:
à iudicijs enim tuis timui.

Feci iudicium & iustitiam: non
tradas me calumniantibus me.

Suscipe seruum tuum in bonum:

NON

ANGELI CUSTODIS. 87

non calumnientur me superbi.

Oculi mei defecerunt in salutare
tuum: & in eloquium iustitiæ tuæ.

Fac cum seruo tuo secundum mi-
sericordiam tuam: & iustificationes
tuas doce me.

Seruus tuus sum ego: da mihi in-
tellectum, vt sciam testimonia tua.

Tempus faciendi Domine: diffi-
pauerunt legem tuam.

Ideo dilexi mandata tua: super
aurum & topazion.

Propterea ad omnia mandata tua
dirigebar: omnem viam iniquam o-
dio habui.

Gloria Patri & Filio, &c.

Antiph. Angeli eorum semper vi-
dent faciẽ Patris mei, qui in celis est.

Capitulum. Exod. 23.

NEC contemnendum putes, quia
non dimittet, cum peccaue-
ris: & est nomen meum in illo. *Resp.*
Deo gratias.

Resp. bre. Ascendit fumus aroma-
tum. In conspectu Domini. Ascēdit.

Vers.

83 OFFICIUM SANCTI

Vers. De manu Angeli. In conspectu
Domini. Gloria Patri, &c. Ascendit.
Vers. In conspectu Angelorum psal-
lam tibi Deus meus. *Resp.* Adorabo
ad templum sanctum tuum, & con-
fitebor nomini tuo.

Oremus.

Deus, qui ineffabili providen-
tia, &c. *vt supra fo. 11.*

AD NONAM.

Pater noster. Ave Maria. *Vers.*
Deus in adiutorium, &c.

Hymnus D. Ambrosij.

Rerum Deus tenax vigor,
Immotus in te permanens,
Lucis diurnæ tempora
Successibus determinans.

Largire clarum vespere,
Quo vita nusquam decadat,
Sed præmium mortis sacræ
Perennis instet gloria.

Deo Patri sit gloria,
Qui quos redemit Filius,
Et sanctus vnxit Spiritus,
Per Angelos custodiat, Amen.

Antiph. Laudate Deum.

Psal-

Mirabilia testimonia tua: ideo
scrutata est anima mea.

Declaratio sermonum tuorum il-
luminat: & intellectu dat paruulis.

Os meum aperui, & attraxi spiri-
tum: quia mandata tua desiderabam.

Aspice in me, & miserere mei: se-
cundum iudicium diligentium no-
men tuum.

Gressus meos dirige secundum e-
loquium tuum: & non dominetur
mei omnis iniustitia.

Redime me à calumnijs homi-
num: & custodiam mandata tua.

Faciem tuam illumina super ser-
uum tuum: & doce me iustificatio-
nes tuas.

Exitus aquarum deduxerunt ocu-
li mei: quia non custodierunt legem
tuam.

Iustus es Domine: & rectum iu-
dicium tuum.

Mandasti iustitiam, testimonia
tua: & veritatem tuam nimis.

Tabescere me fecit zelus meus: quia
obliti sunt verba tua inimici mei.

Igni-

90 OFFICIUM SANCTI

Ignitum eloquiū tuum vehementer: & seruus tuus dilexit illud.

Adolescentulus sum ego & contemptus: iustificationes tuas non sum oblitus.

Iudicia tua iustitia in aeternum: & lex tua veritas.

Tribulatio & angustia inueniunt me: mandata tua meditatio mea est.

Aequitas testimonia tua in aeternum: intellectum da mihi, & viam.

Gloria Patri & Filio, &c.

Clamavi in toto corde meo, exaudi me Domine, iustificationes tuas requiram.

Clamavi ad te, saluum me fac, ve custodiam mandata tua.

Præueni in maturitate, & clamaui: quia in verba tua supersperaui.

Præuenerunt oculi mei ad te diluculo: vt meditarer eloquia tua.

Vocem meam audi secundum misericordiam tuam Domine: & secundum iudicium tuum viuifica me.

Appropinquauerunt persequentes me iniquitati: à lege autem tua longè facti sunt.

Præ-

ANGELI CUSTODIS. 91

Propè es tu Domine : & omnes
viae tuae veritas.

Initio cognoui de testimoniis tu-
is: quia in æternum fundasti ea.

Vide humilitatem meam, & eri-
pe me: quia legem tuam non sum ob-
litus.

Iudica iudicium meum, & redi-
me me: propter eloquium tuum vi-
uifica me.

Longè à peccatoribus salus: quia
iustificaciones tuas non exquisie-
runt.

Misericordia tuae multa Domine:
secundùm iudicium tuum viuifica me.

Multi qui persequuntur me, &
tribulant me: à testimoniis tuis non
declinaui.

Vidi præuaricantes, & tabesce-
bam: quia eloquia tua non custodie-
runt.

Vide quoniam mandata tua dile-
xi Domine: in misericordia tua vi-
uifica me.

Principium verborum tuorum ve-
ritas: in æternum omnia iudicia iu-
stitiae tuae.

Gloria Patri, &c.

Prin-

Princes persecuti sunt me gratis: & à verbis tuis formidauit cor meum.

Lætabor ego super eloquia tua: sicut qui inuenit spolia multa.

Iniquitatem odio habui, & abominatus sum: legem autem tuam dilexi.

Septies in die laudem dixi tibi: super iudicia iustitiæ tuæ.

Pax multa diligentibus legem tuam: & non est illis scandalum.

Expectabam salutare tuum Domine: & mandata tua dilexi.

Custodiat anima mea testimonia tua: & dilexit ea vehementer.

Seruauit mandata tua, & testimonia tua: quia omnes viæ meæ in conspectu tuo.

Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo Domine: iuxta eloquium tuum da mihi intellectum.

Intret postulatio mea in conspectu tuo: secundum eloquium tuum eripe me.

Eructabunt labia mea hymnum: cū docueris me iustificationes tuas.

Pro-

ANGELI CUSTODIS. 93

Pronunciabit lingua mea eloquiū
tuū: quia omnia mādāta tua equitas.

Fiat manus tua, vt saluet me: quo-
niam mandata tua elegi.

Concupiui salutare tuum Domi-
ne: & lex tua meditatio mea est.

Viuet anima mea, & laudabit te:
& iudicia tua adiuuabunt me.

Errauit sicut ouis, quæ periit: quæ-
re seruum tuum, quia mandata
tua non sum oblitus.

Gloria Patri & Filio, &c.

Antiph Laudate Deum oēs Angeli
eius: laudate eum oēs virtutes eius.

Capitulum. Exod. 23.

Quod si audieris vocem eius, &
feceris omnia, quę loquor, ini-
micus ero inimicis tuis, & affligam
affligentes te, præcedetque te Ange-
lus meus. *Resp.* Deo gratias.

Vers. In conspectu Angelorum
psallam tibi Deus meus. *In conspe-
ctu. *Vers.* Adorabo ad templum san-
ctum tuū, & confitebor nomini tuo.
*Psallam. Gloria Patri. *In conspe-
ctu. *Vers.* Adorate Deum. *Resp.* Om-
nes Angeli eius.

Ore-

Oremus.

DEus, qui ineffabili prouidentia, &c. vt supra fol. 11.

In secundis vespers omnia dicuntur, vt in primis excepto vltimo Psalmo, cuius loco dicitur sequens Psalmus.

Psalmus 137.

Confitebor tibi Domine in toto corde meo: quoniam audisti verba oris mei.

In conspectu Angelorum psallā tibi: adorabo ad templum sanctum tuum, & confitebor nomini tuo.

Super misericordia tua, & veritate tua: quoniam magnificasti super omne nomen sanctum tuum.

In quacunque die inuocauero te, exaudi me: multiplicabis in anima mea virtutem.

Confiteantur tibi Domine omnes Reges terræ: quia audierunt omnia verba oris tui.

Et cantent in viis Domini: quoniam magna est gloria Domini.

Quoniam excelsus Dominus, & humilia respicit: & alta à longè cognoscit.

Si am-

ANGELI CUSTODIS. 95

Si ambulauero in medio tribulationis, uiuificabis me: & super iram inimicorum meorum extēdisti manum tuam, & saluum me fecit dextera tua.

Dominus retribuet pro me, Domine misericordia tua in sæculum: opera manuum tuarum ne despicias.

Gloria Patri & Filio, &c.

Ad Magnificat. *Antiph.* Sancti Angeli Custodes nostri, defendite nos in prælio, ut non pereamus, in tremendo Dei iudicio.

Oratio.

Deus, qui ineffabili prouidentia. &c. *ut supra fol. II.*

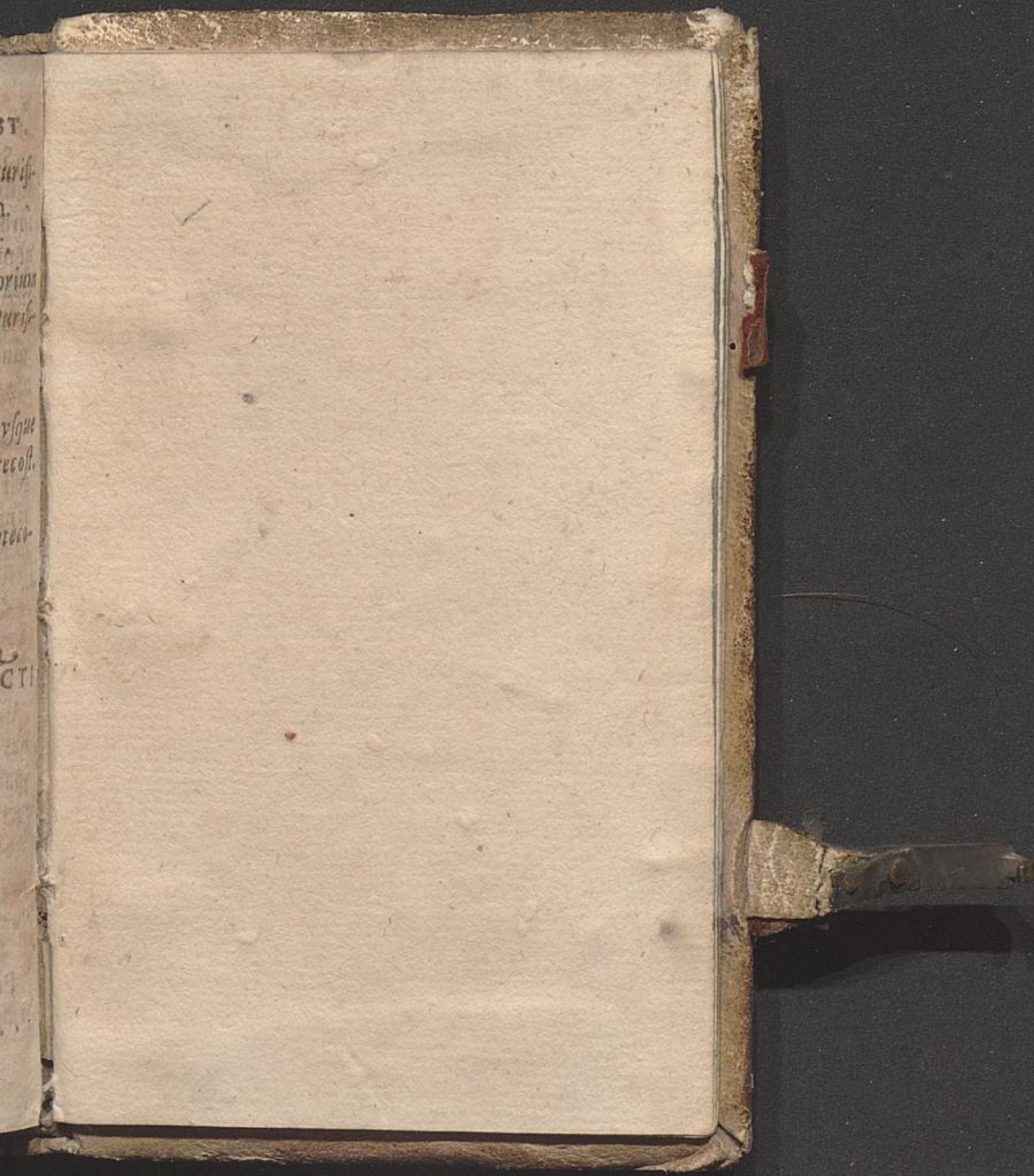
Pro commemoratione Dominice.

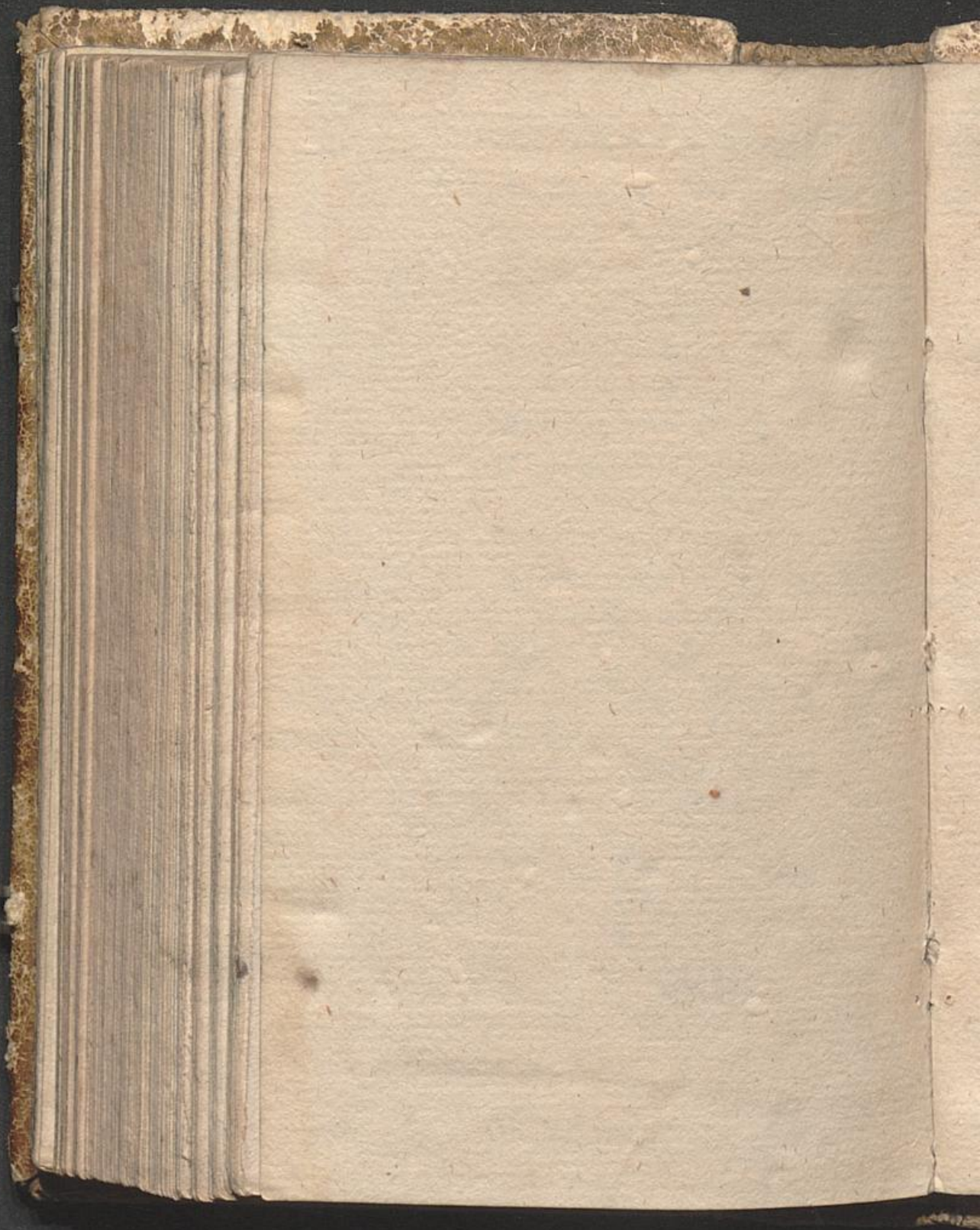
Antiph. Quæ mulier habens drachmas decē, & si perdiderit drachmam vnā, nonne accendit lucernam, & euertit domum, & quærit diligēter, donec inueniat, *Vers.* Dirigatur Domine oratio mea. *Resp.* Sicut incensum in conspectu tuo.

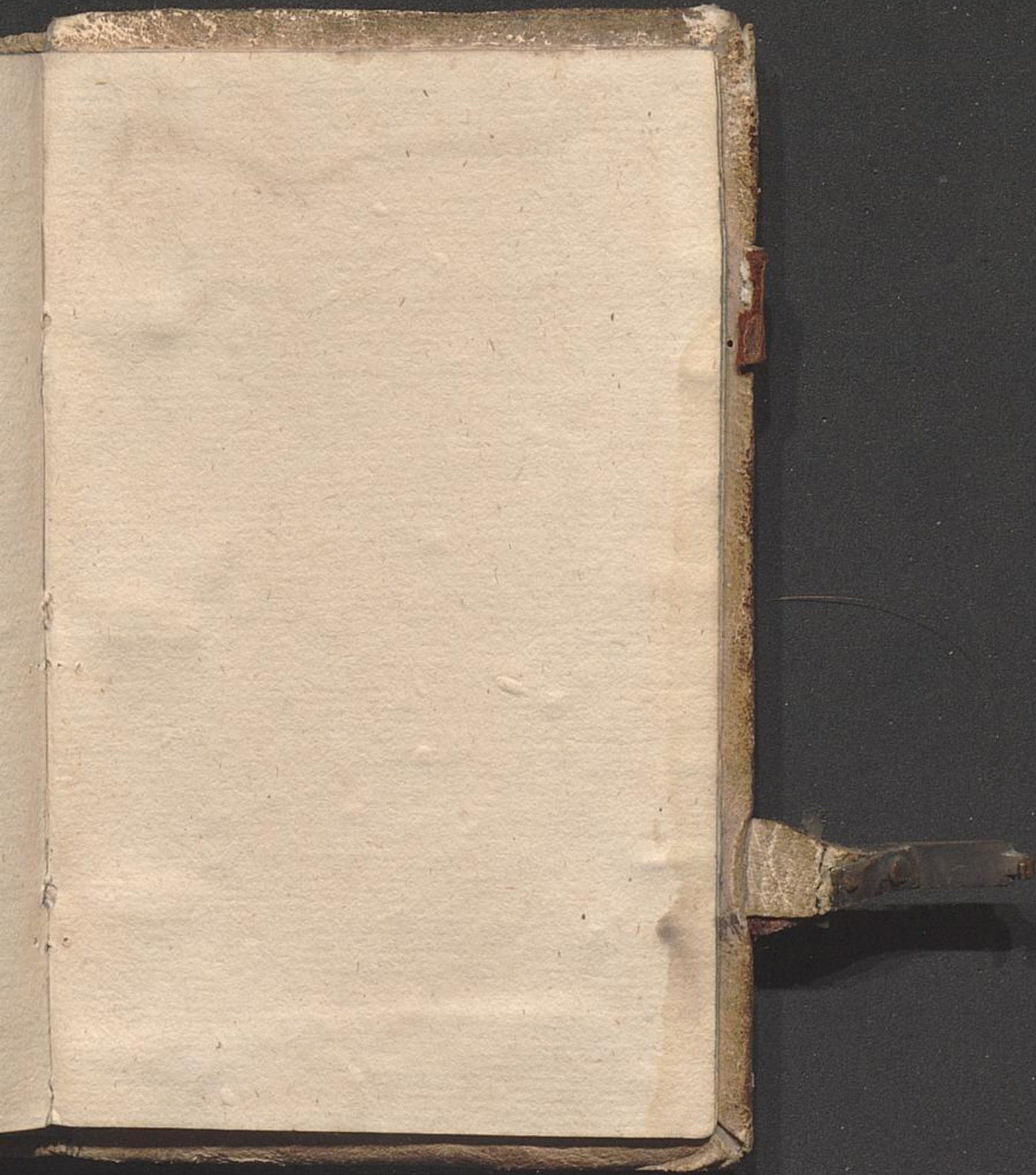
Oratio.

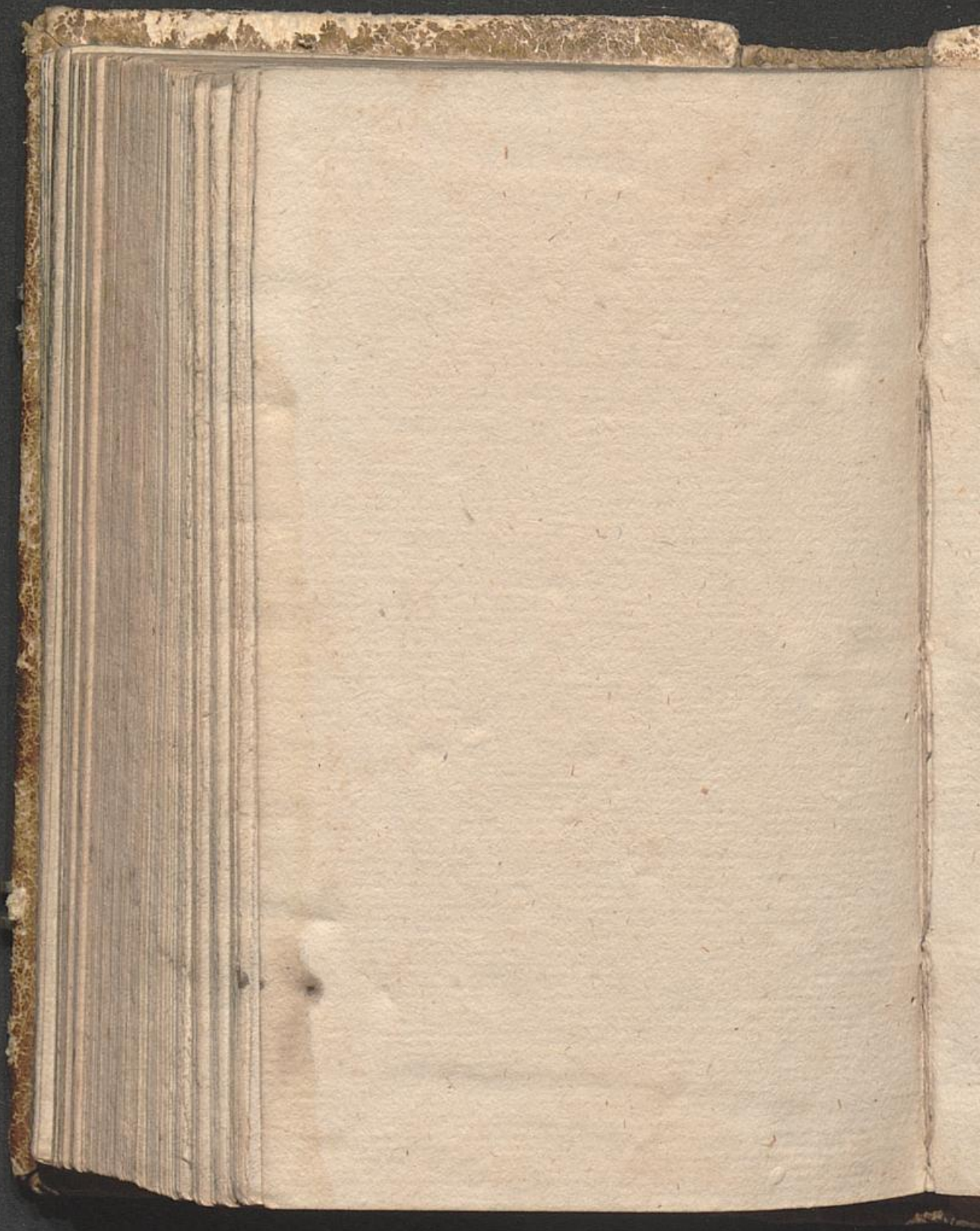
Protector in te sperantium, &c. *ut supra fol. II.*

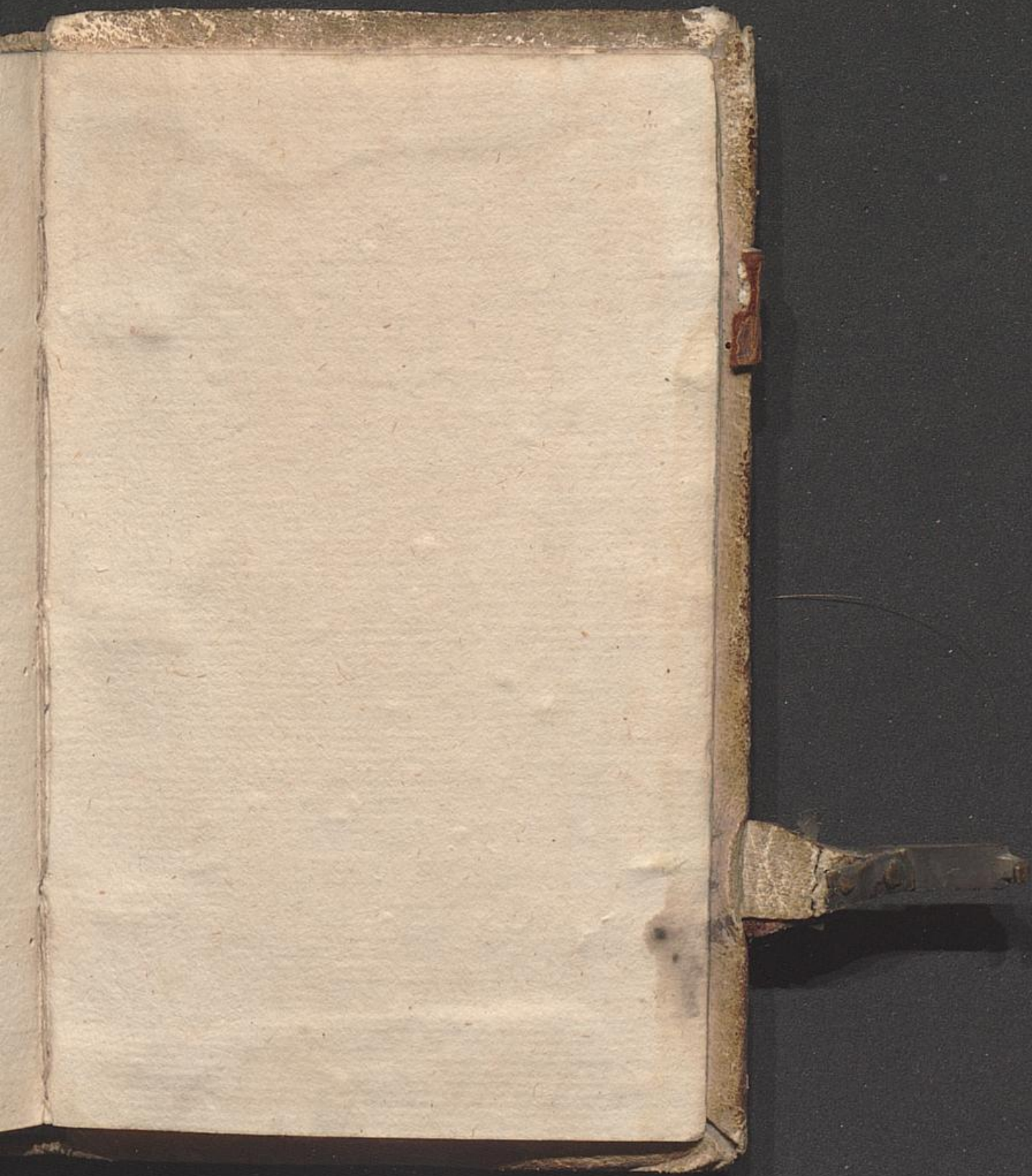
In Ad

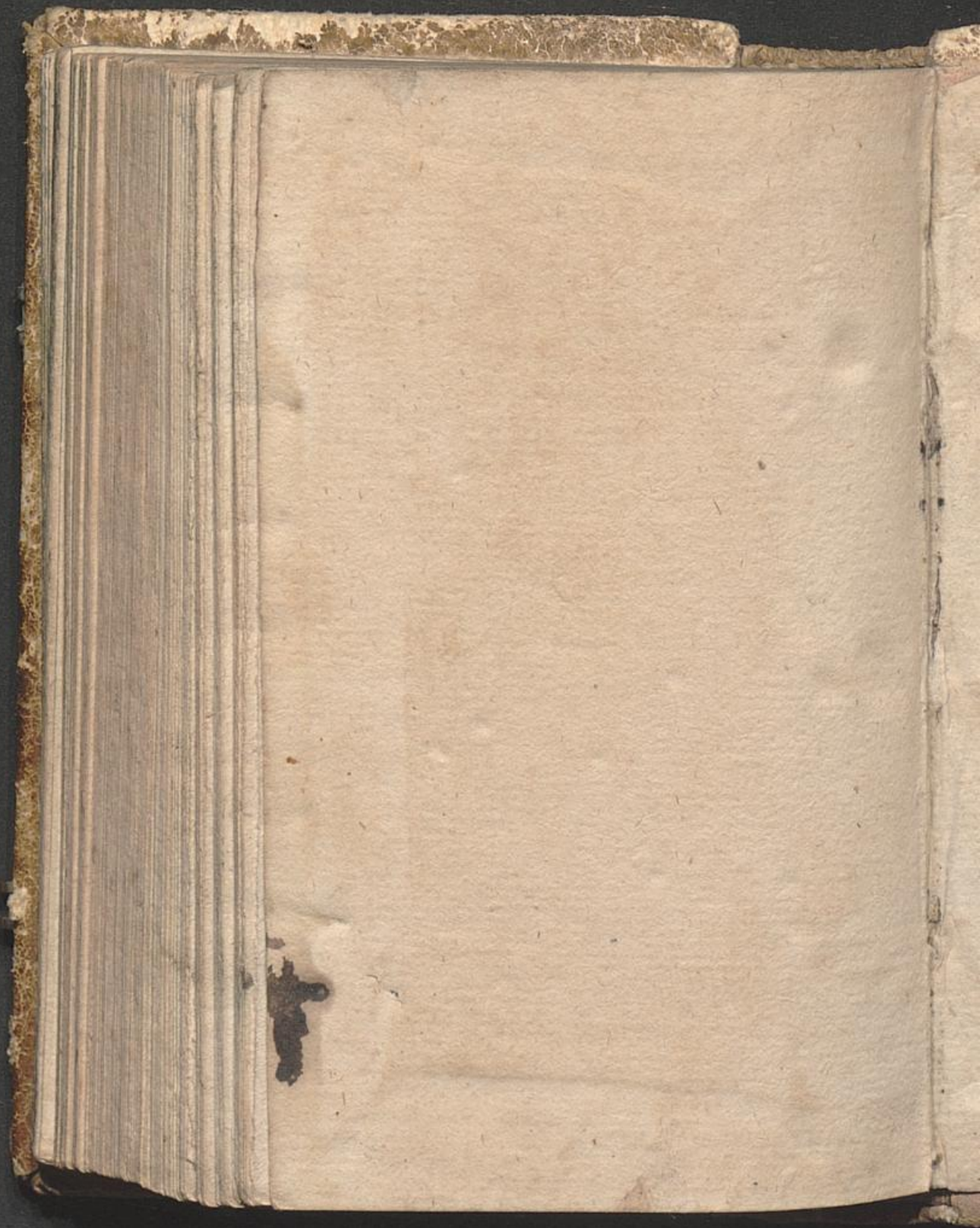

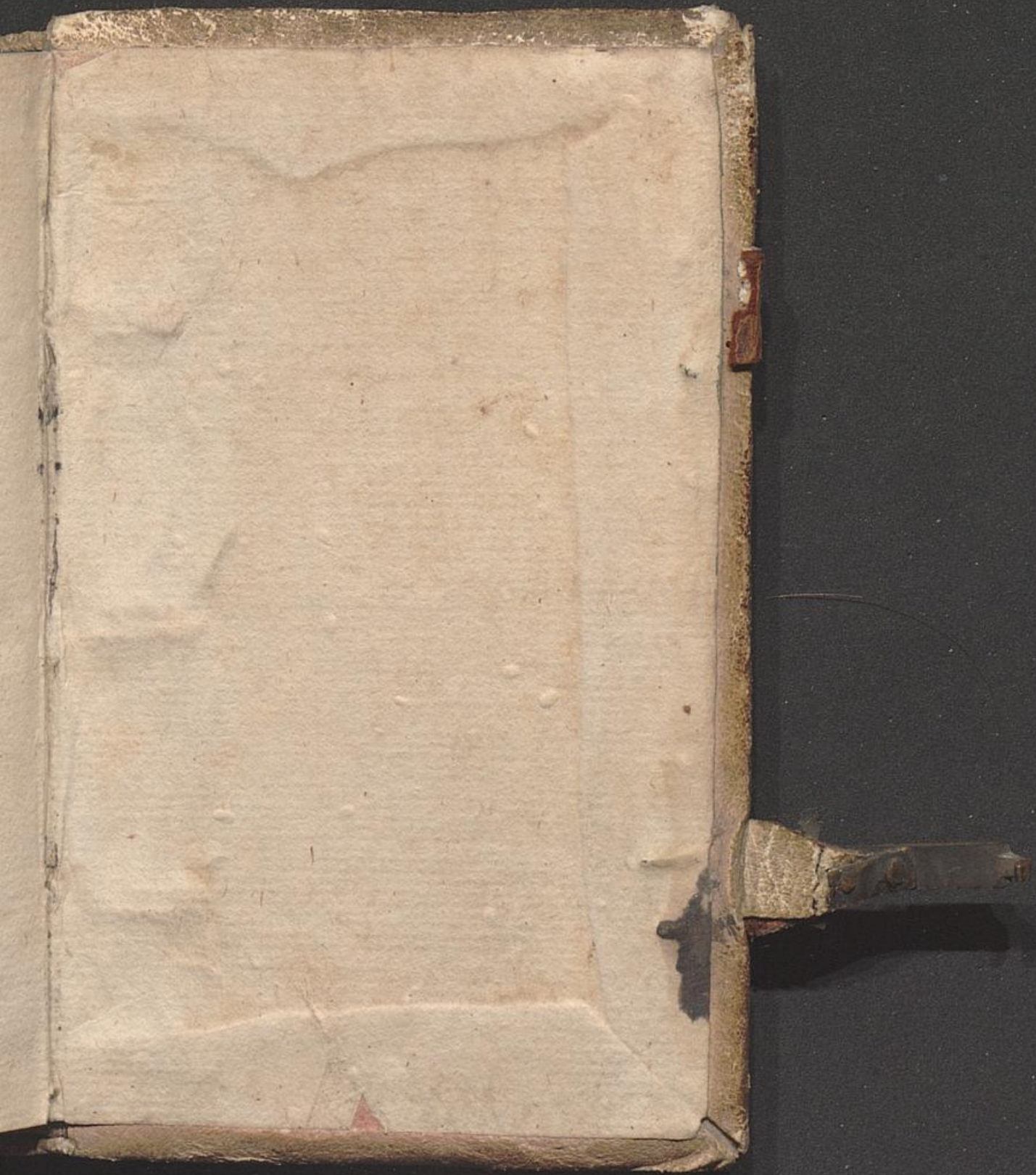

Th
2764